

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
III kadencja

Druk nr 1656
Warszawa, 12 stycznia 2000 r.

Prezes Rady Ministrów
RM 10-124-99

Pan
Maciej Płażyński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku.

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

– **Prawo o ustroju sądów powszechnych.**

Projekty podstawowych aktów wykonawczych do ustawy zostaną przekazane niezwłocznie po zakończeniu prac nad ich przygotowaniem.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do reprezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Sprawiedliwości.

Z poważaniem

(-) Jerzy Buzek

USTAWA

z dnia 2000 r.

Prawo o ustroju sądów powszechnych.

**Część pierwsza
Sądy powszechne**

**Rozdział 1
Przepisy ogólne**

Art. 1. § 1. Sądami powszechnymi są sądy rejonowe, sądy okręgowe oraz sądy apelacyjne.

§ 2. Sądy powszechne sprawują wymiar sprawiedliwości, w zakresie nie należącym do sądów administracyjnych, sądów wojskowych oraz Sądu Najwyższego.

§ 3. Sądy powszechne wykonują również zadania z zakresu ochrony prawnej, powierzone w drodze ustaw.

§ 4. Ilekroć w dalszych przepisach jest mowa o sądach bez bliższego ich określenia, rozumie się przez to sądy powszechne.

Art. 2. § 1. W sądach zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości wykonują wyłącznie sędziowie.

§ 2. Zadania z zakresu ochrony prawnej w sądach rejonowych wykonują także referendarze sądowi.

§ 3. Osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa w linii prostej lub powinowactwa w linii prostej lub w stosunku przysposobienia oraz małżonkowie nie mogą być sędziami ani referendarzami sądowymi w tym samym wydziale sądu.

Art. 3. Sędziowie tworzą samorząd sędziowski. Organami samorządu sędziowskiego są zgromadzenie ogólne sędziów okręgu oraz zgromadzenie ogólne sędziów apelacji.

Art. 4. § 1. W sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości obywatele biorą udział przez uczestnictwo ławników w rozpoznawaniu spraw przed sądami w pierwszej instancji, chyba że ustawy stanowią inaczej.

§ 2. Przy rozstrzyganiu spraw ławnicy mają równe prawa z sędziami.

Art. 5. § 1. Językiem urzędowym przed sądami jest język polski.

§ 2. Osoba nie władająca w wystarczającym stopniu językiem polskim ma prawo do występowania przed sądem w wybranym przez siebie języku i bezpłatnego korzystania z pomocy tłumacza.

§ 3. O przyznaniu tłumacza osobie, o której mowa w § 2, orzeka sąd właściwy do rozpoznania sprawy w pierwszej instancji. Wniosek o przyznanie tłumacza zgłoszony w toku sprawy rozpoznaje sąd tej instancji, w której sprawa się toczy.

Art. 6. Nadzór nad działalnością sądów w zakresie orzekania sprawuje Sąd Najwyższy, w trybie określonym ustawami.

Art. 7. § 1. Działalność administracyjna sądów jest wykonywana w celu zapewnienia sądom odpowiednich warunków wykonywania ich zadań, o których mowa w art. 1 § 2 i 3.

§ 2. Działalność administracyjna sądów należy do organów sądów oraz do urzędników; czynności z zakresu działalności administracyjnej sądów należą także do sędziów, jeżeli to wynika z przepisów prawa.

Art. 8. W czynnościach z zakresu działalności administracyjnej sądów uczestniczą organy samorządu sędziowskiego.

Art. 9. Zwierzchni nadzór nad działalnością administracyjną sądów sprawuje Minister Sprawiedliwości, osobiście oraz przez służbę nadzoru nad działalnością administracyjną sądów. Podstawowe zadania z zakresu zwierzchniego nadzoru nad działalnością administracyjną sądów, w zakresie bezpośrednio związanym z wykonywaniem wymiaru sprawiedliwości, należą do sędziów delegowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości w trybie określonym w art. 75.

Rozdział 2 Organizacja sądów

Art. 10. § 1. Sąd rejonowy tworzy się dla jednej lub większej liczby gmin; w uzasadnionych przypadkach może być utworzony więcej niż jeden sąd rejonowy w obrębie tej samej gminy.

§ 2. Sąd okręgowy tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch sądów rejonowych, zwanego dalej „okręgiem sądowym”.

§ 3. Sąd apelacyjny tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch sądów okręgowych, zwanego dalej „obszarem apelacji”.

Art. 11. § 1. Sądy dzielą się na wydziały.

§ 2. Wydziałem kieruje przewodniczący wydziału, którym jest prezes, albo wiceprezes sądu lub inny sędzia.

§ 3. Funkcję przewodniczącego wydziału w sądzie apelacyjnym i okręgowym powierza sędziemu prezes tego sądu, a w sądzie rejonowym, na wniosek prezesa tego sądu, prezes przełożonego sądu okręgowego. Przed powierzeniem funkcji przewodniczącego wydziału prezes zasięga opinii właściwego kolegium sądu.

§ 4. W tym samym trybie prezes sądu zwalnia sędziego z funkcji przewodniczącego wydziału.

Art. 12. § 1. Sąd rejonowy dzieli się na wydziały:

- 1) wydział cywilny – do spraw z zakresu prawa cywilnego,
- 2) wydział karny – do spraw z zakresu prawa karnego,
- 3) wydział rodzinny i nieletnich (sąd rodzinny) – do spraw:
  - a) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego,
  - b) dotyczących demoralizacji i czynów karalnych nieletnich,
  - c) dotyczących leczenia osób uzależnionych od alkoholu oraz od środków odurzających i psychotropowych,
  - d) należących do sądu opiekuńczego na podstawie odrębnych ustaw,
- 4) wydział pracy – do spraw z zakresu prawa pracy,
- 5) wydział ksiąg wieczystych – do prowadzenia ksiąg wieczystych oraz do innych spraw cywilnych z zakresu postępowania wieczystoksięgowego.

§ 2. W sądzie rejonowym, mającym siedzibę w mieście będącym siedzibą sądu okręgowego, działa wydział gospodarczy (sąd gospodarczy) – do spraw z zakresu prawa gospodarczego i cywilnego, powierzonych sądom gospodarczym (spraw gospodarczych).

§ 3. Do orzekania w jednostkach, o których mowa w § 1 pkt 4, wyznacza się sędziów i ławników wykazujących szczególną znajomość problematyki spraw pracowniczych, a do orzekania w jednostkach, o których mowa w § 2, sędziów wykazujących szczególną znajomość problematyki gospodarczej.

Art. 13. § 1. Minister Sprawiedliwości może, w drodze rozporządzenia, tworzyć w siedzibie sądu rejonowego lub poza jego siedzibą, a także znosić sądy grodzkie, jako wydziały lub wydziały zamiejscowe sądów rejonowych.

§ 2. Sądom grodzkim powierza się rozpoznawanie spraw:

- 1) o wykroczenia,
- 2) o wykroczenia skarbowe,
- 3) o przestępstwa skarbowe zagrożone karą grzywny do 360 stawek dziennych lub zagrożone karą ograniczenia wolności albo karą pozbawienia wolności do lat 2,
- 4) cywilnych podlegających rozpoznaniu w postępowaniu uproszczonym.

§ 3. W rozporządzeniu o utworzeniu sądu grodzkiego należy określić jego siedzibę, obszar właściwości w granicach obszaru właściwości sądu rejonowego oraz zakres spraw przekazanych do rozpoznawania sądowi grodzkiemu.

Art. 14. W trybie określonym w art. 13 § 1 i 3 Minister Sprawiedliwości może tworzyć poza siedzibą sądu rejonowego inne wydziały zamiejscowe.

Art. 15. W razie zniesienia wydziału zamiejscowego sądu rejonowego pracownicy zatrudnieni w zniesionej jednostce przechodzą do odpowiedniego sądu.

Art. 16. § 1. Sąd okręgowy dzieli się na wydziały:

- 1) wydział cywilny - do spraw cywilnych rozpoznawanych w pierwszej i drugiej instancji oraz do rozpoznawanych w drugiej instancji spraw należących do właściwości sądów rodzinnych, z wyjątkiem spraw przeciwko nieletnim o popełnienie czynu karalnego, jeżeli wobec nieletniego zastosowano środek poprawczy lub gdy środek odwoławczy zawiera wniosek o orzeczenie środka poprawczego,
- 2) wydział karny - do spraw z zakresu prawa karnego w pierwszej i drugiej instancji oraz do spraw rozpoznawanych w drugiej instancji przeciwko nieletnim o popełnienie czynu karalnego, jeżeli wobec nieletniego zastosowano środek poprawczy lub gdy środek odwoławczy zawiera wniosek o orzeczenie środka poprawczego,
- 3) wydział penitencjarny i nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń karnych - do spraw penitencjarnych i nadzoru nad sądowym postępowaniem wykonawczym w sprawach z zakresu prawa karnego,
- 4) wydział pracy (sąd pracy) - do spraw z zakresu prawa pracy,

5) wydział ubezpieczeń społecznych (sąd ubezpieczeń społecznych) – do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych,

6) wydział gospodarczy (sąd gospodarczy) – do spraw gospodarczych.

§ 2. W sądzie okręgowym, w którym wpływ spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest niewielki, zamiast odrębnych wydziałów pracy i ubezpieczeń społecznych działa wydział pracy i ubezpieczeń społecznych (sąd pracy i ubezpieczeń społecznych).

§ 3. Do orzekania w jednostkach organizacyjnych, o których mowa w § 1 pkt 4 i 5 oraz w § 2, wyznacza się sędziów i ławników wykazujących szczególną znajomość problematyki spraw pracowniczych oraz celów ubezpieczenia i potrzebami osób ubezpieczonych.

§ 4. Do orzekania w jednostkach, o których mowa w § 1 pkt 6, wyznacza się sędziów wykazujących się szczególną znajomością problematyki gospodarczej.

§ 5. W Sądzie Okręgowym w Warszawie działają ponadto jako wydziały:

- 1) odrębna jednostka organizacyjna do spraw z zakresu przeciwdziałania praktykom monopolistycznym i spraw z zakresu regulacji energetyki (sąd antymonopolowy),
- 2) odrębna jednostka organizacyjna do spraw z zakresu ochrony własności przemysłowej (sąd patentowy),
- 3) odrębna jednostka organizacyjna do spraw rejestrowych powierzonych temu sądowi na podstawie odrębnych przepisów.

Art. 17. W trybie określonym w art. 13 § 1 i 2 Minister Sprawiedliwości może tworzyć poza siedzibą sądu okręgowego wydziały zamiejscowe.

Art. 18. § 1. Sąd apelacyjny dzieli się na wydziały:

- 1) wydział cywilny - do rozpoznawanych w drugiej instancji spraw z zakresu prawa cywilnego, gospodarczego oraz rodzinnego i opiekuńczego,
- 2) wydział karny - do rozpoznawanych w drugiej instancji spraw z zakresu prawa karnego,
- 3) wydział pracy i ubezpieczeń społecznych - do rozpoznawanych w drugiej instancji spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych.

§ 2. W Sądzie Apelacyjnym w Warszawie działa ponadto Wydział Lustracyjny.

Art. 19. § 1. W zależności od potrzeb w sądzie mogą być tworzone wydziały inne niż wymienione w art. 12–18, z uwzględnieniem rodzaju i liczby spraw wpływających do sądu.

§ 2. W przypadkach, o których mowa w § 1, wydziały tworzy i znosi Minister Sprawiedliwości w drodze zarządzenia.

Art. 20. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, w drodze rozporządzenia:

- 1) tworzy i znosi sądy oraz ustala ich siedziby i obszary właściwości,
- 2) może przekazać jednemu sądowi okręgowemu rozpoznawanie spraw z zakresu prawa pracy lub ubezpieczeń społecznych z właściwości innego sądu okręgowego, a jednemu sądowi rejonowemu - rozpoznawanie spraw z zakresu prawa pracy z obszaru właściwości więcej niż jednego spośród sądów rejonowych działających w tym samym okręgu sądowym,
- 3) może przekazać jednemu sądowi okręgowemu rozpoznawanie spraw gospodarczych z innego okręgu sądowego z obszaru tej samej apelacji oraz utworzyć odrębne jednostki organizacyjne do spraw gospodarczych (sądy gospodarcze) w innych sądach rejonowych niż określone w art. 12 § 2,
- 4) może przekazać jednemu sądowi rejonowemu rozpoznawanie spraw należących do kompetencji wydziału rodzinnego i nieletnich w zakresie właściwości więcej niż jednego spośród sądów rejonowych działających w tym samym okręgu sądowym,
- 5) może przekazać jednemu sądowi rejonowemu - sądowi gospodarczemu, w którym został utworzony wydział dla spraw upadłościowych i układowych, rozpoznawanie tych spraw, należących do właściwości innych sądów rejonowych - sądów gospodarczych, działających w tym samym okręgu sądowym,
- 6) może powierzyć prowadzenie rejestru lub rejestrów, przekazane ustawami do właściwości sądów rejonowych, jednemu z nich dla obszaru właściwości dwu lub więcej tych sądów.

Rozdział 3 Organy sądów

Art. 21. § 1. Organami sądów są:

- 1) w sądzie rejonowym - prezes sądu,
- 2) w sądzie okręgowym - prezes sądu oraz kolegium sądu okręgowego,
- 3) w sądzie apelacyjnym - prezes sądu oraz kolegium sądu apelacyjnego.

§ 2. W zakresie finansowym i gospodarczym organem sądu apelacyjnego oraz sądu okręgowego jest dyrektor danego sądu. Dyrektor sądu podlega służbowo prezesowi sądu, z zastrzeżeniem art. 162 § 4.

Art. 22. § 1. Prezes sądu:

- 1) kieruje sądem i reprezentuje go na zewnątrz, z wyjątkiem spraw należących

do dyrektora sądu,

- 2) pełni czynności administracji sądowej,
- 3) pełni inne czynności przewidziane w ustawie oraz w odrębnych przepisach,
- 4) jest zwierzchnikiem służbowym sędziów danego sądu,
- 5) powierza sędziom pełnienie funkcji, po zasięgnięciu wymaganych opinii.

§ 2. Prezes sądu w zakresie administracji sądowej podlega Ministrowi Sprawiedliwości oraz prezesowi sądu przełożonego.

§ 3. Prezes sądu okręgowego wykonuje czynności administracji sądowej w stosunku do sądów rejonowych na obszarze właściwości sądu okręgowego oraz sprawuje nadzór nad działalnością tych sądów.

§ 4. Prezes sądu apelacyjnego sprawuje nadzór nad działalnością administracyjną sądów okręgowych na obszarze właściwości sądu apelacyjnego. Prezes sądu apelacyjnego w uzasadnionych wypadkach lub na wniosek prezesa sądu okręgowego może również podjąć czynności z zakresu nadzoru nad działalnością sądów rejonowych na obszarze apelacji.

§ 5. Prezesa sądu zastępuje wiceprezes, a w razie jego nieobecności, wyznaczony sędzia.

Art. 23. § 1. Prezesa sądu apelacyjnego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród dwóch kandydatów wybranych przez zgromadzenie ogólne sędziów danego sądu apelacyjnego. Wybór kandydatów musi być dokonany w terminie miesiąca od dnia, w którym Minister Sprawiedliwości zwrócił się do zgromadzenia o wskazanie kandydatów na prezesa.

§ 2. Kandydatów, spośród sędziów danego sądu, zgłaszają członkowie zgromadzenia.

§ 3. Jeżeli zgromadzenie nie dokona wyboru kandydatów w terminie, o którym mowa w § 1, Minister Sprawiedliwości powołuje według swego uznania prezesa spośród sędziów danego sądu apelacyjnego.

§ 4. Liczbę wiceprezesów sądu apelacyjnego ustala Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa tego sądu.

§ 5. Wiceprezesa sądu apelacyjnego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów danego sądu apelacyjnego, na wniosek prezesa danego sądu apelacyjnego, pozytywnie zaopiniowany przez kolegium tego sądu.

Art. 24. § 1. Prezesa sądu okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród dwóch kandydatów wybranych przez zgromadzenie ogólne sędziów okręgu. Wybór kandydatów musi być dokonany w terminie miesiąca od dnia, w którym Minister Sprawiedliwości zwrócił się do zgromadzenia o wskazanie kandydatów na prezesa.

§ 2. Kandydatów, spośród sędziów danego sądu, zgłaszają członkowie zgromadzenia, będący sędziami sądu okręgowego.

§ 3. O kandydatach na prezesa sądu okręgowego opinię wyraża, w terminie tygodniowym od ich wybrania, kolegium przełożonego sądu apelacyjnego, a także prezes przełożonego sądu apelacyjnego.

§ 4. Jeżeli zgromadzenie nie dokona wyboru kandydatów w terminie, o którym mowa w § 1, Minister Sprawiedliwości powołuje według swego uznania prezesa spośród sędziów danego sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii kolegium przełożonego sądu apelacyjnego oraz prezesa tego sądu.

§ 5. Liczbę wiceprezesów sądu okręgowego ustala Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa tego sądu, po zasięgnięciu opinii prezesa przełożonego sądu apelacyjnego.

§ 6. Wiceprezesa sądu okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród sędziów danego sądu, na wniosek prezesa sądu okręgowego, poparty pozytywną opinią kolegium tego sądu, po zasięgnięciu opinii prezesa przełożonego sądu apelacyjnego.

Art. 25. § 1. Prezesa sądu rejonowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród dwóch kandydatów wybranych przez zgromadzenie ogólne sędziów okręgu. Wybór kandydatów musi być dokonany w terminie miesiąca od dnia, w którym Minister Sprawiedliwości zwrócił się do zgromadzenia o wskazanie kandydatów na prezesa.

§ 2. Kandydatów, spośród sędziów danego lub innego sądu rejonowego z tego samego okręgu, albo przełożonego sądu okręgowego, zgłaszają członkowie zgromadzenia, będący sędziami danego sądu rejonowego.

§ 3. Jeżeli zgromadzenie nie dokona wyboru kandydatów w terminie, o którym mowa w § 1, Minister Sprawiedliwości powołuje według swego uznania prezesa spośród sędziów danego lub innego sądu rejonowego z tego samego okręgu albo przełożonego sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii kolegium przełożonego sądu okręgowego oraz prezesa tego sądu.

§ 4. Liczbę wiceprezesów sądu rejonowego, na wniosek prezesa danego sądu ustala prezes przełożonego sądu okręgowego.

§ 5. Wiceprezesa sądu rejonowego powołuje Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa tego sądu, poparty opinią kolegium przełożonego sądu okręgowego i po zasięgnięciu opinii prezesa przełożonego sądu okręgowego.

Art. 26. § 1. Prezes i wiceprezes sądu apelacyjnego oraz okręgowego są powoływani na okres siedmiu lat i nie mogą być, bezpośrednio po zakończeniu kadencji, ponownie powołani na żadne z tych stanowisk w tym samym sądzie.

§ 2. Prezes i wiceprezes sądu rejonowego są powoływani na okres trzech lat

i sześciu miesięcy.

Art. 27. § 1. Prezesa albo wiceprezesa sądu Minister Sprawiedliwości może odwołać w trakcie kadencji tylko w przypadku, gdy nie wypełnia on należycie powierzonej mu funkcji pomimo trzykrotnego zwrócenia mu uwagi w trybie określonym w art. 36 § 5. Odwołanie następuje po zasięgnięciu opinii kolegium danego sądu, a w przypadku sądu okręgowego lub rejonowego także opinii prezesa sądu przełożonego.

§ 2. W razie złożenia przez prezesa albo wiceprezesa sądu, w trakcie kadencji, rezygnacji z pełnionej funkcji, Minister Sprawiedliwości odwołuje go bez zasięgnięcia opinii, o których mowa w § 1.

Art. 28. § 1. Kolegium sądu apelacyjnego składa się z trzech do sześciu członków, wybieranych przez zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego spośród jego członków, a także z prezesa i wiceprezesów sądu apelacyjnego. Liczbę członków kolegium pochodzących z wyboru ustala zgromadzenie ogólne sądu apelacyjnego.

§ 2. Przewodniczącym kolegium sądu apelacyjnego jest prezes sądu apelacyjnego, a w razie jego nieobecności - najstarszy służbą wiceprezes tego sądu.

§ 3. Kadencja kolegium sądu apelacyjnego trwa dwa lata.

§ 4. Do podjęcia uchwał jest wymagana obecność co najmniej dwóch trzecich składu kolegium sądu apelacyjnego. Uchwały zapadają większością głosów, a w razie równości głosów przesądza głos przewodniczącego.

§ 5. Kolegium sądu apelacyjnego zbiera się w zależności od potrzeb, nie rzadziej niż raz na kwartał. Posiedzenia kolegium zwołuje prezes sądu apelacyjnego z własnej inicjatywy lub na wniosek jednej trzeciej liczby członków kolegium.

§ 6. W posiedzeniach kolegium uczestniczy z głosem doradczym dyrektor sądu okręgowego.

Art. 29. § 1. Kolegium sądu apelacyjnego realizuje zadania określone w ustawie, a w szczególności:

- 1) na wniosek prezesa sądu apelacyjnego ustala podział czynności w sądzie apelacyjnym określa zasady zastępstw sędziów, a także zasady przydziału spraw poszczególnym sędziom, chyba że ustawa stanowi inaczej,
- 2) przedstawia zgromadzeniu ogólnemu sądu apelacyjnego opinię o kandydatach na stanowiska sędziów,
- 3) na wniosek Ministra Sprawiedliwości wyraża opinię w sprawie odwołania prezesa albo wiceprezesa sądu apelacyjnego,

- 4) na wniosek prezesa sądu apelacyjnego wyraża opinię o kandydacie na wiceprezesa sądu apelacyjnego,
- 5) wyraża opinię o kandydatach do pełnienia funkcji przewodniczących wydziałów, wizytatorów, rzecznika prasowego oraz kierownika szkolenia w sądzie apelacyjnym,
- 6) rozpatruje wnioski wynikające z wizytacji i lustracji sądów,
- 7) rozpatruje odwołania od rozstrzygnięcia prezesa sądu apelacyjnego, odmawiającego zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia przez sędziego,
- 8) wyraża opinię w innych sprawach osobowych dotyczących sędziów, a także w innych sprawach przedstawionych przez prezesa sądu apelacyjnego, Krajową Radę Sądownictwa oraz Ministra Sprawiedliwości.

§ 2. Podział czynności na następny rok kalendarzowy ustala kolegium sądu apelacyjnego najpóźniej w listopadzie każdego roku, opierając się na projekcie przedstawionym przez prezesa tego sądu.

Art. 30. § 1. Kolegium sądu okręgowego składa się z czterech do dziesięciu członków, wybieranych przez zgromadzenie ogólne sędziów okręgu, spośród jego członków, w tym w połowie, spośród sędziów sądu okręgowego, a ponadto z prezesa i wiceprezesów sądu okręgowego.

§ 2. Do kolegium sądu okręgowego stosuje się odpowiednio przepisy art. 28 § 2-6.

Art. 31. § 1. Kolegium sądu okręgowego realizuje zadania określone w ustawie, a w szczególności:

- 1) na wniosek prezesa sądu okręgowego ustala podział czynności w sądzie, określa zasady zastępstw sędziów i referendarzy sądowych, a także zasady przydziału spraw poszczególnym sędziom oraz referendarzom sądowym, chyba że ustawa stanowi inaczej,
- 2) przedstawia zgromadzeniu ogólnemu opinię o kandydatach na stanowiska sędziów sądów rejonowych i okręgowych,
- 3) na wniosek Ministra Sprawiedliwości wyraża opinię w sprawie odwołania prezesa albo wiceprezesa sądu okręgowego oraz prezesa i wiceprezesa sądu rejonowego,
- 4) na wniosek prezesa sądu okręgowego wyraża opinię o kandydatach na wiceprezesa sądu okręgowego oraz wiceprezesów sądów rejonowych,
- 5) wyraża opinię o kandydatach do pełnienia funkcji przewodniczących wydziałów w sądzie okręgowym i sądach rejonowych, wizytatorów, rzecznika prasowego oraz kierownika szkolenia w sądzie okręgowym,
- 6) rozpatruje wnioski wynikające z wizytacji i lustracji sądów,

- 7) rozpatruje odwołania od rozstrzygnięcia prezesa sądu okręgowego, odmawiającego zgody na podjęcie dodatkowego zatrudnienia przez sędziego,
- 8) wyraża opinię w innych sprawach osobowych dotyczących sędziów oraz referendarzy sądowych, a także w sprawach przedstawionych przez prezesa sądu okręgowego, prezesa sądu apelacyjnego, Krajową Radę Sądownictwa oraz Ministra Sprawiedliwości.

§ 2. W sprawach istotnych dla danego sądu rejonowego kolegium sądu okręgowego może zasięgnąć opinii sędziów tego sądu, wyrażonej na zebraniu sędziów.

§ 3. Podział czynności na następny rok kalendarzowy ustala kolegium sądu okręgowego najpóźniej w listopadzie każdego roku, opierając się na projekcie przedstawionym przez prezesa sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii prezesów sądów rejonowych co do podziału czynności w tych sądach.

Art. 32. § 1. Dyrektora sądu apelacyjnego powołuje Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa danego sądu apelacyjnego, po zasięgnięciu opinii kolegium tego sądu.

§ 2. Dyrektora sądu okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa danego sądu okręgowego, po zasięgnięciu opinii kolegium tego sądu oraz prezesa przełożonego sądu apelacyjnego.

Rozdział 4 Samorząd sędziowski

Art. 33. § 1. Zgromadzenie ogólne sędziów okręgu składa się z sędziów sądu okręgowego oraz delegatów sędziów sądów rejonowych działających na obszarze właściwości sądu okręgowego, w ilości dwóch trzecich liczby sędziów sądu okręgowego. Delegatów wybiera zebranie sędziów danego sądu rejonowego w głosowaniu tajnym, na okres dwóch lat. Zebraniu sędziów przewodniczy prezes sądu. Ilość delegatów sędziów dla każdego sądu rejonowego ustala kolegium sądu okręgowego proporcjonalnie do liczby sędziów w danym sądzie.

§ 2. Jeżeli zgromadzenie ogólne sędziów okręgu utworzone na podstawie § 1 miało by liczyć więcej niż stu dwudziestu członków, jego funkcje wykonuje zgromadzenie przedstawicieli.

§ 3. W przypadku, o którym mowa w § 2, w sądach rejonowych okręgu i w sądzie okręgowym dokonuje się wyboru przedstawicieli. Przedstawicieli wybiera zebranie sędziów danego sądu w głosowaniu tajnym, na okres dwóch lat. Zebraniu sędziów przewodniczy prezes sądu. Ilość przedstawicieli ustala kolegium sądu

okręgowego. Ilość tę ustala się dla każdego sądu rejonowego przez podzielenie liczby sędziów tego sądu przez liczbę sędziów najmniejszego sądu w okręgu. Jeżeli wynik ten stanowi liczbę niecałkowitą podwyższa się ją do liczby całkowitej w górę. Ilość przedstawicieli sądu okręgowego jest równa ilości przedstawicieli wszystkich sądów rejonowych w okręgu.

§ 4. Przewodniczącym zgromadzenia ogólnego sędziów okręgu jest prezes sądu okręgowego. W razie nieobecności prezesa sądu obowiązki przewodniczącego pełni najstarszy służbą wiceprezes tego sądu.

§ 5. Członkowie zgromadzenia ogólnego sędziów okręgu są obowiązani brać udział w posiedzeniach zgromadzenia. Dotyczy to również sędziów delegowanych do pełnienia czynności na podstawie art. 75. Pozostali sędziowie mogą brać udział w posiedzeniu zgromadzenia ogólnego bez prawa głosowania i wyboru.

§ 6. Do podjęcia uchwał zgromadzenia ogólnego sędziów okręgu jest wymagana obecność przynajmniej dwóch trzecich liczby jego członków. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów. Głosowanie jest tajne w sprawach, o których mowa w art. 34 pkt 1 – 4, a ponadto jeżeli żądanie takie zgłosi chociażby jeden z obecnych członków zgromadzenia.

§ 7. Zgromadzenie ogólne sędziów okręgu zbiera się co najmniej raz w roku; posiedzenia zgromadzenia zwołuje prezes sądu okręgowego z własnej inicjatywy lub na wniosek Ministra Sprawiedliwości, kolegium sądu okręgowego, jednej piątej liczby członków zgromadzenia albo jednej piątej liczby sędziów danego obszaru sądu okręgowego.

§ 8. Przepisy § 4 – 7 oraz art. 34 stosuje się odpowiednio do zgromadzeń przedstawicieli.

Art. 34. Zgromadzenie ogólne sędziów okręgu realizuje zadania określone w ustawach, a w szczególności:

- 1) przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa, po uzyskaniu opinii kolegium sądu, kandydatów na stanowiska sędziów,
- 2) wybiera przedstawicieli na zebranie przedstawicieli zgromadzeń ogólnych sędziów,
- 3) wybiera kandydatów na prezesa sądu okręgowego oraz prezesów sądów rejonowych,
- 4) wybiera przedstawicieli do kolegium sądu apelacyjnego,
- 5) wysłuchuje informacji prezesa sądu okręgowego o działalności sądów oraz wyraża opinię w tym zakresie,
- 6) ustala ilość i wybiera członków kolegium sądu okręgowego,
- 7) rozpatruje sprawozdania z działalności kolegium sądu okręgowego oraz omawia kierunki jego pracy,

Art. 35. § 1. Zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego składa się z sędziów tego sądu oraz delegatów sądów okręgowych działających w obszarze właściwości sądu apelacyjnego, w ilości równej połowie liczby sędziów tego sądu. Przepisy art. 33 § 4-7 stosuje się odpowiednio do zgromadzenia ogólnego sędziów sądu apelacyjnego.

§ 2. Zgromadzenie ogólne sędziów sądu apelacyjnego realizuje zadania określone w ustawach, a w szczególności:

- 1) przedstawia Krajowej Radzie Sądownictwa kandydatów na stanowiska sędziów sądu apelacyjnego spośród osób zaopiniowanych przez kolegium właściwego sądu,
- 2) wybiera przedstawicieli na zebranie przedstawicieli zgromadzeń ogólnych sędziów,
- 3) wybiera kandydatów na stanowisko prezesa sądu apelacyjnego,
- 4) wysłuchuje informacji prezesa sądu apelacyjnego o działalności sądów oraz wyraża opinię w tym zakresie,
- 5) wybiera członków kolegium sądu apelacyjnego,
- 6) rozpatruje sprawozdania z działalności kolegium sądu apelacyjnego oraz omawia kierunki jego pracy.

Rozdział 5

Nadzór nad działalnością administracyjną sądów

Art. 36. § 1. Osoby powołane do kierowania sądami i nadzoru nad działalnością administracyjną sądów mają prawo wglądu w czynności sądów, mogą żądać wyjaśnień oraz usunięcia uchybień. Zadania z zakresu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów prezesi sądów wykonują osobiście oraz przez wyznaczone do tego osoby.

§ 2. Minister Sprawiedliwości oraz prezesi sądów mogą uchylać zarządzenia administracyjne niezgodne z prawem, albo naruszające sprawność postępowania sądowego lub z innych powodów niecelowe.

§ 3. Osoby, o których mowa w § 1, mogą być obecne na rozprawie toczącej się z wyłączeniem jawności.

§ 4. W razie stwierdzenia uchybienia w zakresie sprawności postępowania sądowego, Minister Sprawiedliwości oraz prezesi sądów mogą zwrócić na nie na piśmie uwagę i żądać usunięcia skutków tego uchybienia. Sędzia, którego dotyczy zwrócona uwaga, może w terminie siedmiu dni złożyć pisemne zastrzeżenie do organu, który zwrócił uwagę, co nie zwalnia go od obowiązku usunięcia skutków uchybienia.

§ 5. Minister Sprawiedliwości może zwrócić prezesowi lub wiceprezesowi sądu pisemną uwagę, jeżeli stwierdzi uchybienia w zakresie kierowania sądem albo sprawowania przez prezesa przysługującego mu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów.

Art. 37. § 1. Czynnościami z zakresu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów są w szczególności:

- 1) wizytacja sądu albo jego niektórych jednostek organizacyjnych,
- 2) lustracja w sądzie,
- 3) badanie toku i sprawności postępowania w poszczególnych sprawach,
- 4) kontrola działalności sekretariatu w sądzie.

§ 2. Wizytacja obejmuje pełną działalność sądu albo jego jednostki organizacyjnej.

§ 3. Lustracja obejmuje wybrane zagadnienia z działalności sądu.

§ 4. Czynności, o których mowa w § 1 pkt 1 – 3, mogą być wykonywane wyłącznie przez sędziów.

§ 5. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi w drodze rozporządzenia, szczegółowy tryb wykonywania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów przez organy i osoby do tego wyznaczone oraz podział zadań tego nadzoru pomiędzy prezesami sądów.

Art. 38. Prezes sądu przełożonego zawiadamia prezesa właściwego sądu o stwierdzonych uchybieniach w działaniu tego sądu.

Art. 39. Czynności z zakresu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów nie mogą wkraczać w dziedzinę, w której sędziowie są niezawisli.

Art. 40. § 1. Sąd apelacyjny lub sąd okręgowy jako sąd odwoławczy, w razie stwierdzenia przy rozpoznawaniu sprawy oczywistej obrazy przepisów, niezależnie od innych uprawnień, wytyka uchybienie właściwemu sądowi. Sąd apelacyjny lub sąd okręgowy przed wytknięciem uchybienia może żądać wyjaśnień. Stwierdzenie i wytknięcie uchybienia nie wpływa na rozstrzygnięcie sprawy.

§ 2. O wytknięciu uchybienia sąd apelacyjny lub sąd okręgowy, o którym mowa w § 1, zawiadamia prezesa właściwego sądu, a w przypadkach poważniejszych uchybień - także Ministra Sprawiedliwości.

Art. 41 § 1. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, wyda w drodze rozporządzenia regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych określający wewnętrzną organizację i porządek funkcjonowanie sądów, porządek czynności w sądach, porządek

urzędowania organów sądów i wykonywania zadań sędziów pełniących funkcje kierownicze, tok czynności administracyjnych w sprawach należących do właściwości sądów, dopuszczalne systemy i rozkład czasu urzędowania oraz szczegółowe warunki udostępniania pomieszczeń dla uczestników postępowania, świadków i innych osób przebywających w sądach.

§ 2. Wydając rozporządzenie, o którym mowa w § 1, należy brać pod uwagę zasady sprawności, racjonalności, ekonomicznego i szybkiego działania, uwzględniając potrzeby zapewnienia rzetelnego wykonywania zadań powierzonych sądom.

Rozdział 6 Ogólne przepisy o czynnościach sądów

Art. 42. Sądy wydają wyroki w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 43. § 1. Sądy rozpoznają i rozstrzygają sprawy w postępowaniu jawnym, jednoosobowo lub kolegialnie.

§ 2. Rozpoznanie sprawy w postępowaniu niejawnym lub wyłączenie jawności postępowania jest dopuszczalne jedynie na podstawie przepisów ustaw.

Art. 44. § 1. Sąd może pełnić czynności poza swoją siedzibą, a w razie konieczności także poza obszarem swojej właściwości, jeżeli wymaga tego dobro wymiaru sprawiedliwości lub jeżeli przez to nastąpi znaczne zaoszczędzenie kosztów.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może zarządzić odbywanie stałych posiedzeń sądów poza siedzibą sądu.

Art. 45. § 1. W przypadkach przewidzianych w ustawach sądy są obowiązane wykonywać poszczególne czynności sądowe na żądanie innych sądów oraz innych organów.

§ 2. Sądy są obowiązane udzielać pomocy sądowej również na żądanie sądów zagranicznych, jeżeli wzajemność jest zapewniona; żądanie pomocy sądowej, skierowane przez Ministra Sprawiedliwości jest wiążące dla sądu wezwanego.

§ 3. Sądy są obowiązane wykonywać czynności dowodowe, w zakresie przewidzianym w przepisach o postępowaniu cywilnym, na wniosek organów orzekających w przypadkach innych niż wymienione w § 1 – 2, jeżeli wniosek został skierowany przez Ministra Sprawiedliwości.

§ 4. O spełnieniu czynności należy zwrócić się do sądu rejonowego, w którego obszarze właściwości czynność ma być wykonana.

Art. 46. § 1. Sędziego w jego czynnościach może zastąpić sędzia tego samego sądu, a także delegowany sędzia sądu równorzędnego lub bezpośrednio wyższego albo niższego.

§ 2. W składzie sądu może brać udział tylko jeden sędzia innego sądu. Sędzia sądu niższego nie może być przewodniczącym składu sądu. Minister Sprawiedliwości może jednak przyznać sędziemu sądu rejonowego, delegowanemu do sądu okręgowego, prawo przewodniczenia w sprawach rozpoznawanych przez ten sąd w pierwszej instancji w składzie jednego sędziego i dwóch ławników oraz w składzie jednego sędziego.

§ 3. W tym samym składzie sądu nie mogą brać udziału osoby, o których mowa w art. 2 § 3.

Art. 47. § 1. Prezes sądu może wyznaczyć sędziego dodatkowego do rozprawy, jeżeli istnieje przypuszczenie, że będzie ona trwać czas dłuższy. W razie potrzeby można wyznaczyć dwóch sędziów dodatkowych.

§ 2. Sędzia dodatkowy bierze udział w naradzie i głosowaniu, jeżeli jeden z sędziów nie może uczestniczyć w składzie sądu.

Art. 48. Spełnienie czynności przez innego sędziego niż ten, który był do niej wyznaczony według podziału czynności, nie wpływa na jej ważność.

Art. 49. § 1. Sędzia przewodniczący składowi sądu może upomnieć osobę, która narusza powagę, spokój lub porządek czynności sądowych, a po bezskutecznym upomnieniu może ją wydalic z sali rozpraw.

§ 2. Sąd może wydalic osobę biorącą udział w sprawie tylko wtedy, gdy mimo uprzedzenia o skutkach prawnych ich nieobecności przy czynnościach sądowych nadal zachowują się w sposób określony w § 1.

§ 3. Sąd może wydalic z sali rozpraw publiczność z powodu niewłaściwego jej zachowania.

Art. 50. § 1. W razie cięższego naruszenia powagi, spokoju lub porządku czynności sądowych albo ubliżenie sądowi, innemu organowi państwowemu lub osobom biorącym udział w sprawie, sąd może ukarać winnego karą porządkową grzywny do wysokości dwukrotnego najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników lub karą pozbawienia wolności do siedmiu dni; osobie pozbawionej wolności, w tym także tymczasowo aresztowanej, można wymierzyć karę

przewidzianą w przepisach o wykonywaniu kary pozbawienia wolności albo w przepisach o wykonywaniu tymczasowego aresztowania.

§ 2. Za ublżenie sądowi w piśmie lub użycie wyrazów obraźliwych sąd może ukarać winnego karą porządkową grzywny do wysokości dwukrotnego najniższego wynagrodzenia za pracę pracowników, niezależnie od jego odpowiedzialności za ten czyn przewidzianej w innej ustawie.

§ 3. Jeżeli czynu określonego w § 1 i 2 dopuścił się żołnierz w czynnej służbie wojskowej, sąd - zamiast wymierzenia kary - zwraca się do właściwego dowódcy jednostki wojskowej, który stosuje środki przewidziane w przepisach wojskowych; przepis ten stosuje się odpowiednio do osoby odbywającej zasadniczą służbę wojskową w obronie cywilnej.

Art. 51. § 1. Postanowienie o ukaraniu karą porządkową jest natychmiast wykonalne. Od postanowienia przysługuje zażalenie do sądu przełożonego, a gdy zostało wydane przez sąd apelacyjny – do Sądu Najwyższego. Ponadto do zażalenia stosuje się przepisy o postępowaniu właściwe w sprawie, w której zastosowano karę porządkową. W razie wniesienia zażalenia sąd, który wydał zaskarżone postanowienie może wstrzymać wykonanie kary porządkowej.

§ 2. Ukazanie karą porządkową nie uchyla odpowiedzialności karnej i dyscyplinarnej za ten sam czyn.

§ 3. W razie nieuiszczenia grzywny, zamienia się ją na karę pozbawienia wolności do siedmiu dni.

Art. 52. Zarządzenia porządkowe przewodniczącego oraz kary porządkowe wymierzone przez sąd nie mają zastosowania do sędziów i ławników, należących do składu orzekającego, oraz do prokuratora, adwokata i radcy prawnego, biorących udział w sprawie.

Art. 53. Sędziemu dokonującemu czynności sądowej jednoosobowo przysługują prawa przewodniczącego oraz sądu przewidziane w art. 47 – 51.

Część druga **Sędziowie**

Rozdział 1 **Status sędziów**

Art. 54. § 1. Sędziowie sądów powszechnych są powoływani na urząd sędziego przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

§ 2. Sędziowie sądów powszechnych zajmują stanowiska:

- 1) sędziego sądu rejonowego,
- 2) sędziego sądu okręgowego,
- 3) sędziego sądu apelacyjnego.

§ 3. Stanowisko sędziowskie oraz miejsce służbowe (siedzibę) sędziego sądu powszechnego wyznacza Minister Sprawiedliwości, w trybie określonym w art. 64 albo w art. 73.

Art. 55. § 1. Minister Sprawiedliwości ustala corocznie liczbę wolnych stanowisk sędziowskich dla poszczególnych sądów i obwieszcza o tym w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, najpóźniej do dnia 1 czerwca każdego roku.

§ 2. W razie zwolnienia stanowiska sędziowskiego Minister Sprawiedliwości obwieszcza o tym w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski”, najpóźniej w ciągu 2 miesięcy od zwolnienia stanowiska.

§ 3. O zwolnieniu stanowiska sędziowskiego nie obwieszcza się, jeżeli jego obsadzenie następuje w drodze przeniesienia służbowego sędziego równorzędnego sądu.

Art. 56. § 1. Każdy, kto spełnia warunki do objęcia urzędu sędziego sądu powszechnego może zgłosić swoją kandydaturę na jedno wolne stanowisko sędziowskie, w ciągu miesiąca od obwieszczenia, o którym mowa w art. 55. Zgłaszający swą kandydaturę wypełnia w dwóch egzemplarzach kartę zgłoszenia kandydata na wolne stanowisko sędziowskie oraz dołącza do niej informację z Krajowego Rejestru Karnego, dotyczącą jego osoby.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi w drodze rozporządzenia, wzór karty zgłoszenia na wolne stanowisko sędziowskie. Karta zgłoszenia powinna zawierać dane niezbędne ze względu na wymagane od kandydatów na sędziów warunki kwalifikacyjne i osobiste.

§ 3. Kandydaturę zgłasza się prezesowi sądu okręgowego - gdy zgłoszenie dotyczy stanowiska sędziego sądu rejonowego albo sędziego sądu okręgowego, a prezesowi sądu apelacyjnego - gdy zgłoszenie dotyczy stanowiska sędziego sądu apelacyjnego.

§ 4. Prezes sądu, po stwierdzeniu spełniania warunków przez kandydata, przedstawia jego kandydaturę właściwemu kolegium sądu, wraz z oceną jego

kwalifikacji oraz określa termin zgromadzenia ogólnego sędziów, na którym będzie prezentowana kandydatura wraz z opinią kolegium o kandydacie.

§ 5. O zgłoszeniu każdego kandydata na wolne stanowisko sędziowskie właściwy prezes sądu zawiadamia Ministra Sprawiedliwości, przekazując wypełnioną kartę zgłoszenia kandydata.

Art. 57. § 1. Jeżeli na wolne stanowisko sędziowskie zostanie zgłoszona więcej niż jedna kandydatura, rozpatrzenie wszystkich kandydatur odbywa się na tym samym posiedzeniu zgromadzenia.

§ 2. Zgromadzenie ogólne sędziów ocenia zgłoszonych kandydatów w drodze głosowania i przekazuje prezesowi właściwego sądu wszystkie zgłoszone kandydatury, ze wskazaniem liczby uzyskanych głosów.

§ 3. Kandydatury ocenione w sposób, o którym mowa w § 2, prezes właściwego sądu przekazuje Krajowej Radzie Sądownictwa, za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości, który może wyrazić o każdym z kandydatów swoją opinię.

Art. 58. Na każde wolne stanowisko sędziowskie może zgłosić Krajowej Radzie Sądownictwa kandydata także Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu. Zgłoszenie Minister Sprawiedliwości dokonuje wraz z kandydaturami przedstawionymi przez zgromadzenie ogólne, jeżeli na dane stanowisko sędziowskie zgłosili się kandydaci w trybie określonym w art. 56-57.

Art. 59. § 1. Krajowa Rada Sądownictwa rozpatruje kandydatury na stanowiska sędziów sądów powszechnych w trybie określonym w odrębnej ustawie.

§ 2. Jeżeli Krajowa Rada Sądownictwa na dane stanowisko sędziowskie wybierze, spośród zgłoszonych jej kandydatów, osobę nie będącą sędzią sądu powszechnego, przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o powołanie tej osoby na urząd sędziego sądu powszechnego.

§ 3. Jeżeli Krajowa Rada Sądownictwa na dane stanowisko sędziowskie wybierze, spośród zgłoszonych jej kandydatów, osobę piastującą urząd sędziego sądu powszechnego, przedstawia Ministrowi Sprawiedliwości swój wybór w celu wyznaczenia stanowiska sędziowskiego i miejsca służbowego.

Art. 60. § 1. Na urząd sędziego sądu powszechnego może być powołany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,

- 3) ukończył wyższe studia prawnicze, uzyskując tytuł zawodowy magistra,
- 4) ukończył 35 lat,
- 5) bezpośrednio przed powołaniem zajmował stanowisko, względnie wykonywał zawód:

- a) adwokata lub radcy prawnego, co najmniej przez trzy lata,
- b) notariusza, co najmniej przez trzy lata,
- c) asystenta sędziego, co najmniej przez osiem lat,
- d) profesora lub doktora habilitowanego nauk prawnych w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w instytutach naukowo-badawczych i innych placówkach naukowych,
- e) prokuratora powszechnych i wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury, co najmniej przez trzy lata,
- f) sędziego sądu wojskowego.

§ 2. W okresie do dnia 31 grudnia 2010 r. na urząd sędziego sądu powszechnego może być powołany również ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze uzyskując tytuł zawodowy magistra.
- 4) ukończył 30 lat.
- 5) odbył aplikację sądową lub prokuratorską,
- 6) złożył egzamin sędziowski lub prokuratorski,
- 7) pracował w charakterze asesora sądowego lub prokuratorskiego co najmniej trzy lata.

§ 3. W okresie, o którym mowa w § 2, wymagania określone w § 2 pkt 5-7, nie dotyczą:

- 1) profesorów i doktorów habilitowanych nauk prawnych w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w instytutach naukowo-badawczych i innych placówkach naukowych,
- 2) prokuratorów powszechnych i wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury,
- 3) oficerów, którzy w sądach wojskowych i wojskowych jednostkach organizacyjnych prokuratury zajmowali stanowiska sędziów lub prokuratorów,
- 4) adwokatów oraz radców prawnych, którzy wykonywali ten zawód co najmniej trzy lata,
- 5) notariuszy.

§ 4. Profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w instytutach naukowo-badawczych i innych placówkach naukowych może być zatrudniony na podstawie powołania na urząd sędziego również w niepełnym, nie mniejszym niż połowa, wymiarze czasu pracy.

Art. 61. W okresie do dnia 31 grudnia 2010 r.:

1) z zastrzeżeniem pkt 2, na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego może być wyznaczony ten, kto poza wymogami, o których mowa w art. 60 § 2, posiada ponadto co najmniej pięcioletni staż pracy na stanowisku sędziego,

2) osoby wymienione w art.60 § 3 pkt 1-5 mogą być wyznaczone na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego, jeżeli ponadto przez okres co najmniej pięcioletni zajmowały stanowisko lub wykonywały zawód, o którym mowa w tych przepisach.

Art. 62. § 1. Na stanowisko sędziego sądu okręgowego może być wyznaczony sędzia sądu powszechnego, który posiada co najmniej czteroletni staż na stanowisku sędziego sądu rejonowego lub na stanowisku prokuratora.

§ 2. Sędzia sądu powszechnego może być wyznaczony na stanowisko sędziego sądu okręgowego, także wtedy, gdy przed powołaniem na urząd sędziego wykonywał zawód adwokata lub radcy prawnego, albo notariusza co najmniej przez osiem lat.

Art. 63. § 1. Na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego może być wyznaczony sędzia sądu powszechnego, który posiada co najmniej ośmioletni staż pracy na stanowiskach sędziego lub prokuratora, w tym co najmniej czteroletni staż pracy na stanowisku sędziego sądu okręgowego lub prokuratora prokuratury okręgowej.

§ 2. Sędzia sądu powszechnego może być wyznaczony na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego także wtedy, gdy przed powołaniem na urząd sędziego wykonywał zawód adwokata lub radcy prawnego albo notariusza co najmniej przez dziesięć lat.

Art. 64. § 1. Minister Sprawiedliwości w terminie tygodnia od powołania na urząd sędziego sądu powszechnego wyznacza sędziemu stanowisko i miejsce służbowe.

§ 2. Minister Sprawiedliwości wyznacza pierwsze stanowisko wraz z miejscem służbowym sędziemu sądu powszechnego, zgodnie ze zgłoszeniem jego kandydatury przez Krajową Radę Sądownictwa.

§ 3. Następne stanowisko sędziego sądu powszechnego wraz z miejscem służbowym Minister Sprawiedliwości wyznacza, zgodnie z wyborem dokonany przez Krajową Radę Sądownictwa, o którym mowa w art. 59 § 3.

Art. 65. § 1. Stosunek służbowy sędziego nawiązuje się po doręczeniu mu aktu powołania, z chwilą doręczenia zawiadomienia o wyznaczeniu pierwszego stanowiska sędziowskiego i miejsca służbowego

§ 2. Sędzia powinien zgłosić się w celu objęcia pierwszego stanowiska w ciągu czternastu dni od dnia otrzymania aktu powołania i zawiadomienia o wyznaczeniu stanowiska sędziowskiego i miejsca służbowego, jeżeli nie oznaczono innego terminu.

§ 3. W razie nie usprawiedliwionego nieobjęcia pierwszego stanowiska sędziowskiego w terminie określonym w § 2, powołanie traci moc; okoliczność tę stwierdza Minister Sprawiedliwości.

Art. 66. Przy powołaniu sędzia składa ślubowanie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej według następującej roty:

„Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku sędziego służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, stać na straży prawa, obowiązki mojego urzędu wypełniać sumiennie, sprawiedliwość wymierzać bezstronnie według mego sumienia i zgodnie z przepisami prawa, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości.”; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg”.

Art. 67. § 1. Prezes sądu okręgowego prowadzi dla każdego sędziego sądu rejonowego i sędziego sądu okręgowego sprawującego urząd w danym okręgu sądowym, osobny wykaz służbowy, zawierający podstawowe dane dotyczące jego stosunków służbowych i osobistych w zakresie mającym wpływ na pełnienie urzędu sędziego. Prezes sądu apelacyjnego prowadzi taki wykaz dla sędziów sądu apelacyjnego.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, wzór wykazów służbowych oraz sposób ich prowadzenia, na podstawie akt osobowych prowadzonych dla sędziego, dokumentów oraz innych informacji, stwierdzających dane zamieszczane w wykazie.

Art. 68. Stosunek służbowy sędziego rozwiązuje się z mocy prawa, jeżeli sędzia zrzekł się urzędu. Zrzeczenie się urzędu jest skuteczne po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia na ręce Ministra Sprawiedliwości oświadczenia, chyba że na wniosek sędziego Minister Sprawiedliwości określi inny termin. O zrzeczeniu się urzędu przez sędziego Minister Sprawiedliwości zawiadamia Krajową Radę Sądownictwa i Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 69. § 1. Sędzia przechodzi w stan spoczynku, jeżeli:

- 1) ukończył 70 rok życia, chyba że na swój wniosek przeszedł w stan spoczynku po osiągnięciu 65 roku życia,
- 2) z powodu choroby lub utraty sił uznany został przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za trwale niezdolnego do pełnienia

obowiązków sędziego. Od orzeczenia lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych sędziemu, a także przełożonemu prezesowi sądu okręgowego lub apelacyjnego przysługuje odwołanie do sądu pracy i ubezpieczeń społecznych.

§ 2. Z żądaniem poddania badaniu niezdolności do pełnienia obowiązków przez sędziego może wystąpić właściwe kolegium sądu.

§ 3. Sędziego przenosi się na jego wniosek w stan spoczynku, z zachowaniem prawa do uposażenia określonego w art. 98 § 2, po ukończeniu 55 lat przez kobietę, a 60 lat przez mężczyznę, jeżeli przepracował na stanowisku sędziego nie mniej niż 25 lat gdy jest kobietą i nie mniej niż 30 lat gdy jest mężczyzną.

Art. 70. § 1. Sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku, na wniosek kolegium właściwego sądu, przez Krajową Radę Sądownictwa, jeżeli z powodu choroby i płatnego urlopu dla poratowania zdrowia nie pełnił służby przez okres roku. Do okresu tego wlicza się okresy poprzedniej przerwy w pełnieniu służby z powodu choroby i płatnego urlopu dla poratowania zdrowia, jeżeli okres czynnej służby nie przekroczył 30 dni. Od decyzji Krajowej Rady Sądownictwa sędziemu przysługuje odwołanie do Sądu Najwyższego.

§ 2. Sędzia może być przeniesiony w stan spoczynku, w trybie określonym w § 1, jeżeli bez uzasadnionej przyczyny nie poddał się badaniu, o którym mowa w art. 69 § 1 pkt 2, jeżeli z żądaniem badania wystąpiło kolegium sądu.

§ 3. Sędzia może być również przeniesiony w stan spoczynku, w trybie określonym w § 1, w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych, jeżeli nie został przeniesiony do innego sądu.

§ 4. Sędzia, przeniesiony w stan spoczynku z powodu wymienionego w § 3, ma prawo powrócić na stanowisko zajmowane poprzednio lub otrzymać stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu, jeżeli ustały przyczyny będące podstawą przeniesienia w stan spoczynku.

Art. 71. Prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego o złożeniu sędziego z urzędu oraz prawomocne orzeczenie sądu skazującego na środek karny pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego pociąga za sobą, z mocy prawa, utratę urzędu i stanowiska sędziego; stosunek służbowy sędziego wygasa z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia.

Art. 72. Minister Sprawiedliwości zawiadamia sędziego o rozwiązaniu stosunku służbowego, o którym mowa w art. 68 lub wygaśnięciu stosunku służbowego, o którym mowa w art. 71, albo o przejściu sędziego w stan spoczynku.

Art. 73. § 1. Wyznaczenie sędziego na inne stanowisko lub przeniesienie go na inne miejsce służbowe może nastąpić tylko za jego zgodą.

§ 2. Zgoda sędziego na przeniesienie na inne stanowisko nie jest wymagana w przypadkach:

- 1) zniesienia stanowiska wywołanego zmianą w organizacji sądownictwa lub zniesienia danego sądu lub wydziału zamiejscowego albo przeniesienia siedziby sądu,
- 2) niedopuszczalności zajmowania stanowiska sędziego w danym sądzie, wskutek powstania między sędziami związku małżeńskiego albo powinowactwa, o którym mowa w art. 2 § 3,
- 3) gdy wymaga tego wzgląd na powagę stanowiska, na podstawie orzeczenia sądu dyscyplinarnego, wydanego na wniosek kolegium właściwego sądu,
- 4) przeniesienia w wyniku kary dyscyplinarnej.

§ 3. W przypadkach, o których mowa w § 2 pkt 1-2, sędziemu przysługuje skarga do Sądu Najwyższego.

§ 4. O przeniesieniu sędziego w przypadkach określonych w § 1 i 2 wydaje decyzję Minister Sprawiedliwości, z tym że przeniesienie sędziego z przyczyn wymienionych w § 2 pkt 1 może nastąpić, jeżeli uwzględnienie wniosku sędziego co do nowego miejsca służbowego nie jest możliwe.

Art. 74. W razie przeniesienia sędziego do innej miejscowości, przysługuje mu zwrot kosztów przeniesienia, z wyjątkiem przypadku, gdy przeniesienie nastąpiło w drodze dyscyplinarnej lub na wniosek sędziego. Sędziemu przenoszonemu na jego wniosek Minister Sprawiedliwości, w szczególnie uzasadnionych przypadkach, może przyznać zwrot kosztów przeniesienia.

Art. 75. § 1. Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego, za jego zgodą do pełnienia obowiązków sędziego lub czynności administracyjnych w innym sądzie, Ministerstwie Sprawiedliwości lub innej jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowanej, na wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego - w Sądzie Najwyższym, a na wniosek Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego - w tym Sądzie, na czas określony, nie dłuższy niż dwa lata, albo na czas nieokreślony.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego, za jego zgodą, na wniosek Przewodniczącego Krajowej Rady Sądownictwa do pełnienia czynności w tej Radzie.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może delegować sędziego na jego wniosek do pełnienia obowiązków w międzynarodowej sędziowskiej organizacji pozarządowej.

§ 4. Sędzia delegowany na podstawie § 1 na czas nieokreślony może być odwołany z delegowania, względnie z niego ustąpić za trzymiesięcznym uprzedzeniem.

§ 5. Sędzia delegowany do sądu wyższego, po trzech miesiącach delegowania, na pozostały okres delegacji uzyskuje prawo do wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej, przewidzianego dla sędziego tego sądu, chyba że przysługuje mu druga stawka awansowa na zajmowanym stanowisku.

§ 6. Jeżeli delegowanie sędziego następuje do innej miejscowości niż miejscowość, w której znajduje się miejsce służbowe sędziego, nie będącej miejscem jego stałego zamieszkania, sędziemu delegowanemu przysługuje prawo do nieodpłatnego zakwaterowania, w warunkach odpowiadających godności urzędu, albo zwrot kosztów zamieszkania w miejscu delegowania oraz świadczenia dodatkowe, rekompensujące niedogodności wynikające z delegowania poza stałe miejsce służbowe.

§ 7. Delegowanie sędziego w przypadkach, o których mowa w § 1 może nastąpić nawet bez jego zgody na okres nie dłuższy niż trzy miesiące w ciągu roku. Delegowanie sędziego bez jego zgody może być powtórzone nie wcześniej niż po upływie dwóch lat.

Art. 76. § 1. Sędziemu delegowanemu do pełnienia czynności w Ministerstwie Sprawiedliwości mogą być powierzane obowiązki na stanowiskach pracy należących do służby cywilnej, z wyłączeniem stanowiska dyrektora generalnego urzędu. W razie powierzenia sędziemu delegowanemu obowiązków na stanowisku pracy należącym do służby cywilnej, stanowisko to uważa się za obsadzone.

§ 2. Sędzia delegowany do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości ma prawo do wynagrodzenia zasadniczego przysługującego mu na zajmowanym stanowisku sędziowskim oraz dodatek za długoletnią pracę. W okresie delegacji sędzia otrzymuje takie dodatki do wynagrodzenia, jakie przysługują pracownikom Ministerstwa Sprawiedliwości, zatrudnionym na stanowiskach pracy, których zakres obowiązków został powierzony sędziemu.

§ 3. Minister Sprawiedliwości po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady delegowania sędziów do pełnienia obowiązków w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz szczegółowe zasady i zakres świadczeń dodatkowych związanych z delegowaniem sędziów poza stałe miejsce służbowe, mając na względzie poziom świadczeń przysługujących pracownikom odbywającym podróże służbowe oraz czasowo przenoszonym.

Art. 77. Sędzia nie może, powołując się na zasadę niezawisłości sędziowskiej, uchylić się od wykonania poleceń w zakresie czynności administracyjnych, jeżeli z mocy przepisów ustawy należą do obowiązków sędziowskich, a także poleceń

dotyczących sprawności postępowania sądowego; może jednak domagać się wydania polecenia na piśmie.

Art. 78. § 1. Sędzia nie może być zatrzymany ani pociągnięty do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej bez zezwolenia właściwego sądu dyscyplinarnego. Nie dotyczy to zatrzymania w razie ujęcia sędziego na gorącym uczynku przestępstwa, jeżeli zatrzymanie jest niezbędne do zapewnienia prawidłowego toku postępowania. Do czasu wydania uchwały zezwalającej na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej wolno podejmować tylko czynności nie cierpiące zwłoki.

§ 2. O zatrzymaniu sędziego niezwłocznie powiadamia się prezesa sądu apelacyjnego właściwego ze względu na miejsce zatrzymania. Może on nakazać natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego sędziego.

§ 3. W terminie 7 dni od doręczenia uchwały odmawiającej zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej, sądowej lub administracyjnej, organowi lub osobie, która wniosła o zezwolenie oraz rzecznikowi dyscyplinarnemu przysługuje zażalenie do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji. W tym samym terminie sędziemu przysługuje zażalenie na uchwałę zezwalającą na pociągnięcie go do odpowiedzialności karnej sądowej. Poza tym do postępowania przed sądem dyscyplinarnym w sprawach o zezwolenie na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej stosuje się przepisy o postępowaniu dyscyplinarnym.

Art. 79. Za wykroczenia sędzia może odpowiadać wyłącznie dyscyplinarnie.

Rozdział 2 Obowiązki i prawa sędziów

Art. 80. § 1. Sędzia jest obowiązany postępować zgodnie ze ślubowaniem sędziowskim oraz stale podnosić kwalifikacje zawodowe.

§ 2. Sędzia powinien w służbie i poza służbą strzec powagi stanowiska sędziego i unikać wszystkiego, co mogłoby przynieść ujmę godności sędziego lub osłabiać zaufanie do jego bezstronności.

§ 3. Sędziemu ubiegającemu się o mandat posła lub senatora albo radnego udziela się urlopu bezpłatnego na czas kampanii wyborczej.

§ 4. W razie uzyskania mandatu posła lub senatora, albo radnego sędzia jest obowiązany natychmiast zrzec się stanowiska sędziego, chyba że przechodzi w stan spoczynku.

Art. 81. Czas pracy sędziego jest określony wymiarem jego zadań.

Art. 82. § 1. Sędzia na rozprawach używa stroju urzędowego. Strojem urzędowym sędziego na rozprawie sądowej jest toga, a sędziego przewodniczącego na rozprawie także nakładany na kołnierz togi łańcuch z wizerunkiem orła. Do stroju urzędowego sędziego należy również biret, jeżeli jego używanie wynika z przepisów o czynnościach sądowych.

§ 2. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa określi, w drodze rozporządzenia, wzór stroju urzędowego sędziów, uwzględniając uroczysty charakter stroju, odpowiedni dla powagi sądu i utrwalonej tradycji.

§ 3. Sędzia otrzymuje legitymację służbową, wymieniającą zajmowane przez niego stanowisko i miejsce służbowe. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze zarządzenia, wzór legitymacji służbowej sędziego.

Art. 83. § 1. Sędzia jest obowiązany zachować w tajemnicy okoliczności sprawy, o których powziął wiadomość ze względu na swój urząd poza jawną rozprawą sądową.

§ 2. Obowiązek zachowania tajemnicy trwa także po ustaniu stosunku służbowego.

§ 3. Obowiązek zachowania tajemnicy ustaje, gdy sędzia składa zeznania jako świadek przed sądem, chyba że ujawnienie tajemnicy zagraża dobru państwa albo takiemu ważnemu interesowi prywatnemu, który nie jest sprzeczny z celami wymiaru sprawiedliwości. W tych przypadkach od obowiązku zachowania tajemnicy może zwolnić sędziego Minister Sprawiedliwości.

Art. 84. § 1. Sędzia nie może podejmować dodatkowego zatrudnienia bez uzyskania uprzedniej zgody, z wyjątkiem zatrudnienia na stanowisku naukowo-dydaktycznym, dydaktycznym lub naukowym, jeżeli wykonywanie tego zatrudnienia nie przeszkadza w pełnieniu obowiązków sędziego.

§ 2. Sędziemu nie wolno także podejmować innego zajęcia ani sposobu zarobkowania, które by przeszkadzało w pełnieniu obowiązków sędziego albo mogło przynieść ujmę jego godności lub osłabiać zaufanie do jego bezstronności.

§ 3. Zgodę, o której mowa w § 1, w stosunku do sędziego sądu rejonowego lub sędziego sądu okręgowego wyraża prezes właściwego sądu okręgowego, a w stosunku do sędziego sądu apelacyjnego prezes tego sądu; w stosunku do prezesa sądu okręgowego albo prezesa sądu apelacyjnego zgodę wyraża Minister Sprawiedliwości.

§ 4. O zamiarze podjęcia dodatkowego zatrudnienia, a także o podjęciu innego zajęcia względnie sposobu zarobkowania, sędzia jest obowiązany zawiadomić prezesa właściwego sądu, a prezes sądu - Ministra Sprawiedliwości.

§ 5. Prezes właściwego sądu w stosunku do sędziego, a Minister Sprawiedliwości w stosunku do sędziego pełniącego funkcję prezesa sądu okręgowego albo prezesa sądu apelacyjnego wydaje decyzje o sprzeciwie wobec czy podjęcie dodatkowego zatrudnienia na stanowisku pracownika naukowo-dydaktycznego, dydaktycznego lub naukowego jeżeli uzna że przeszkadza ono w pełnieniu obowiązków sędziego oraz o sprzeciwie wobec zamiaru podjęcia przez sędziego innego zajęcia względnie sposobu zarobkowania, które by przeszkadzało w pełnieniu obowiązków sędziego albo mogło przynieść ujmę jego godności lub osłabiać zaufanie do jego bezstronności.

§ 6. Jeżeli prezes sądu nie wyraził zgody na dodatkowe zatrudnienie lub sprzeciwił się podjęciu przez sędziego dodatkowego zatrudnienia na stanowisku pracownika naukowo-dydaktycznego albo innego zajęcia względnie sposobu zarobkowania, o których mowa w § 2, sprawę, na wniosek sędziego, rozstrzyga kolegium właściwego sądu.

Art. 85 § 1. Sędziowie są obowiązani do złożenia oświadczenia o swoim stanie majątkowym. Oświadczenie o stanie majątkowym dotyczy majątku odrębnego oraz objętego małżeńską wspólnością majątkową. Oświadczenie to powinno zawierać w szczególności informacje o posiadanych zasobach pieniężnych, nieruchomościach, udziałach i akcjach w spółkach prawa handlowego, a ponadto o nabytym przez tę osobę albo jej małżonka od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, gminy lub związku międzygminnego mieniu, które podlegało zbyciu w drodze przetargu. Oświadczenie to powinno również zawierać dane dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji w spółkach prawa handlowego lub spółdzielniach, z wyjątkiem funkcji w radzie nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej.

§ 2. Oświadczenie, o którym mowa w § 1, sędziowie składają właściwemu terytorialnie prezesowi sądu apelacyjnego.

§ 3. Analizy danych zawartych w oświadczeniu, o którym mowa w § 1, dokonuje właściwe kolegium sądu apelacyjnego.

§ 4. Prezesi sądów apelacyjnych składają oświadczenie, o którym mowa w § 1, Krajowej Radzie Sądownictwa, która dokonuje analizy zawartych w nim danych.

§ 5. Oświadczenie, o którym mowa w § 1, składa się przed objęciem stanowiska, a następnie co roku do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, a także w dniu opuszczenia stanowiska sędziego.

§ 6. Informacje zawarte w oświadczeniu, o którym mowa w § 1, stanowią tajemnicę służbową, chyba że sędzia, który złożył oświadczenie, wyraził pisemną

zgody na ich ujawnienie. W szczególnie uzasadnionych przypadkach podmiot uprawniony, zgodnie z § 2 lub § 4, do odebrania oświadczenia może je ujawnić pomimo braku zgody składającego oświadczenie.

§ 7. Oświadczenie, o którym mowa w § 1, przechowuje się przez sześć lat.

Art. 86. Do złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 85 § 1, stosuje się odpowiednio formularz, określony przepisami wydanymi na podstawie art. 11 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. Nr 106, poz. 679, z 1998 r. Nr 98, poz. 554 i Nr 162, poz. 1126 oraz z 1999 r. Nr 49, poz. 483), dotyczącymi oświadczenia, o którym mowa w art. 10 ust. 1 tej ustawy.

Art. 87. § 1. Żądania, przedstawienia i zażalenia w sprawach związanych z pełnionym urzędem sędziego może wносить tylko w drodze służbowej. W takich sprawach sędziemu nie może zwracać się do instytucji i osób postronnych ani podawać tych spraw do wiadomości publicznej.

§ 2. W sprawach o roszczenia ze stosunku służbowego sędziemu przysługuje droga sądowa.

Art. 88. Sędziemu sądu rejonowego i sędziemu sądu okręgowego jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić prezesa sądu okręgowego, a sędziemu sądu apelacyjnego – prezesa sądu apelacyjnego, o toczącej się sprawie sądowej, w której występuje w charakterze strony lub uczestnika postępowania.

Art. 89. § 1. Wynagrodzenie zasadnicze sędziego stanowi wielokrotność kwoty bazowej ustalonej na dany rok na podstawie przepisów o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej; wysokość wynagrodzenia sędziów sądów równorzędnych różnicuje staż pracy i pełnione funkcje. Wynagrodzenie zasadnicze w stawce podstawowej nie może być niższe niż wynagrodzenie zasadnicze w stawce awansowej drugiej dla bezpośrednio niższego stanowiska sędziowskiego.

§ 2. Wynagrodzenie zasadnicze sędziego na danym stanowisku ustala się w stawce podstawowej, w stawce pierwszej awansowej albo w stawce drugiej awansowej. Pierwsza stawka awansowa stanowi 110 procent stawki podstawowej, a druga stawka awansowa 125 % stawki podstawowej dla danego stanowiska sędziowskiego.

§ 3. Sędziemu obejmując stanowisko otrzymuje wynagrodzenie zasadnicze w stawce podstawowej. Wynagrodzenie zasadnicze sędziego podwyższa się do wysokości stawki pierwszej awansowej po siedmiu latach pracy na danym stanowisku sędziowskim. Okres ten ulega wydłużeniu o trzy lata w razie ukarania

sędziego w tym czasie karą dyscyplinarną, lub dwukrotnego wytknięcia uchybienia, o którym mowa w art. 40, względnie zwrócenia uwagi w trybie określonym w art. 36 § 4, jeżeli uchybienie było zawinione.

§ 4. Wynagrodzenie zasadnicze sędziego ulega podwyższeniu do stawki drugiej awansowej, po siedmiu latach pracy na danym stanowisku sędziowskim, od uzyskania przez sędziego stawki pierwszej awansowej. Przepis § 3 zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

§ 5. W związku z pełnioną funkcją sędziemu przysługuje dodatek funkcyjny, stanowiący procent kwoty bazowej, o której mowa w § 1.

§ 6. Wynagrodzenie sędziów różnicuje ponadto dodatek za długoletnią pracę, wynoszący począwszy od szóstego roku pracy 5 % wynagrodzenia zasadniczego i wzrastający po każdym roku o 1 %, aż do osiągnięcia 20 % wynagrodzenia zasadniczego.

§ 7. Stawki podstawowe wynagrodzenia zasadniczego oraz stawki dodatku funkcyjnego sędziów określa, w drodze rozporządzenia, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa.

§ 8. Od wynagrodzenia sędziów nie odprowadza się składek na ubezpieczenie społeczne.

§ 9. W razie rozwiązania albo wygaśnięcia stosunku służbowego sędziego w sposób, o którym mowa w art. 68 i 71, od wynagrodzenia wypłaconego sędziemu w okresie służby, od którego nie odprowadzano składki na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się składkę do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, przewidzianą za ten okres w przepisach o ubezpieczeniu społecznym.

§ 10. Składka na ubezpieczenie społeczne, o której mowa w § 9, podlega waloryzacji:

- 1) za okres do 31 grudnia 1998 r. wskaźnikiem wzrostu płac,
- 2) za okres od 1 stycznia 1999 r. wskaźnikiem waloryzacji składek określonym na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

§ 11. Przy obliczaniu kwoty należnych składek, waloryzowanych na podstawie § 10 pkt 2 stosuje się odpowiednio art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, Nr 162, poz. 1118 oraz z 1999 r. Nr 26, poz. 228).

Art. 90. § 1. Sędziemu przysługuje corocznie urlop dodatkowy w wymiarze:

- 1) sześciu dni roboczych - po dziesięciu latach pracy,
- 2) dwunastu dni roboczych - po piętnastu latach pracy.

§ 2. Do okresu pracy, od którego zależy wymiar urlopu dodatkowego, wlicza się wszystkie okresy zatrudnienia w sądzie lub prokuraturze na stanowiskach: aplikantów, asesorów, sędziów i prokuratorów, a także okresy wykonywania zawodu adwokata, radcy prawnego lub zajmowania samodzielnego stanowiska w organach administracji państwowej, z którym związana była praktyka prawnicza, oraz inne okresy pracy, jeżeli z tytułu tego zatrudnienia przysługiwał zwiększony wymiar urlopu.

§ 3. Sędziemu przysługuje gratyfikacja jubileuszowa w wysokości:

- 1) po dwudziestu latach pracy - 75% wynagrodzenia miesięcznego,
- 2) po dwudziestu pięciu latach pracy - 100% wynagrodzenia miesięcznego,
- 3) po trzydziestu latach pracy - 150% wynagrodzenia miesięcznego,
- 4) po trzydziestu pięciu latach pracy - 200% wynagrodzenia miesięcznego,
- 5) po czterdziestu latach pracy - 300% wynagrodzenia miesięcznego,
- 6) po czterdziestu pięciu latach pracy - 400% wynagrodzenia miesięcznego.

§ 4. Do okresu pracy uprawniającego do gratyfikacji jubileuszowej wlicza się wszystkie poprzednie zakończone okresy zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

§ 5. Do obliczania i wypłacania gratyfikacji jubileuszowej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące nagród jubileuszowych, wydane na podstawie ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 214, z 1984 r. Nr 35, poz. 187, z 1988 r. nr 19, poz. 132, z 1989 r. Nr 4, poz. 24, Nr 34, poz. 178 i 182, z 1990 r. Nr 20, poz. 121, z 1991 r. Nr 55, poz. 234, Nr 88, poz. 400 i Nr 95, poz. 425, z 1992 r. Nr 54, poz. 254 i Nr 90, poz. 451, z 1994 r. Nr 136, poz. 704, z 1995 r. Nr 132, poz. 640, z 1996 r. Nr 89, poz. 402 i Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 98, poz. 604, Nr 133, poz. 882 i 883 i Nr 141, poz. 943 oraz z 1998 r. Nr 131, poz. 860, Nr 155, poz. 1016 i Nr 162, poz. 1118).

Art. 91. § 1. Sędziemu można udzielić płatnego urlopu dla poratowania zdrowia albo dla załatwienia ważnych spraw osobistych lub rodzinnych.

§ 2. Urlop dla poratowania zdrowia nie może przekraczać sześciu miesięcy, a urlop dla załatwienia ważnych spraw osobistych lub rodzinnych - miesiąca w ciągu roku kalendarzowego.

§ 3. Urlopu dla poratowania zdrowia nie można udzielić, jeżeli sędzia nie pełnił służby przez okres roku z powodu choroby.

§ 4. Urlopu dla poratowania zdrowia udziela Minister Sprawiedliwości, a urlopu dla załatwienia ważnych spraw osobistych lub rodzinnych - prezes sądu okręgowego lub kierownik właściwej jednostki organizacyjnej, w której sędzia pełni służbę. Urlopu do załatwienia spraw osobistych i rodzinnych sędziom sądu apelacyjnego udziela prezes sądu apelacyjnego.

Art. 92. § 1. W okresie nieobecności w pracy z powodu choroby sędzia otrzymuje wynagrodzenie, nie dłużej jednak niż przez okres roku.

§ 2. W razie niemożności wykonywania pracy z innych przyczyn, uprawniających do uzyskania świadczeń, określonych w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, sędziemu przysługuje wynagrodzenie w wysokości świadczeń pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, przez okres przewidziany w tych przepisach.

§ 3. Za inną usprawiedliwioną nieobecność w pracy sędziemu przysługuje wynagrodzenie.

§ 4. W przypadkach, w których pracownikom podlegającym ubezpieczeniu społecznemu przysługują zasiłki niezależnie od prawa do wynagrodzenia, sędziemu przysługuje świadczenie pieniężne w wysokości zasiłku z ubezpieczenia społecznego.

Art. 93. Sędzia powinien mieszkać w miejscowości będącej siedzibą sądu, w którym pełni służbę. Prezes sądu okręgowego w stosunku do sędziego sądu rejonowego oraz sędziego sądu okręgowego, a prezes sądu apelacyjnego w stosunku do sędziego tego sądu w uzasadnionych przypadkach może wyrazić zgodę na zamieszkanie sędziego w innej miejscowości.

Art. 94. § 1. Sędziemu może być przyznana, jako pożyczka, pomoc finansowa na zaspokojenie jego potrzeb mieszkaniowych.

§ 2. Środki na pomoc finansową, o której mowa w § 1 nie mogą być niższe niż 5% rocznego funduszu płac przeznaczzonego dla sędziów.

§ 3. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, sposób planowania i wykorzystywania środków na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów oraz warunki przyznawania pomocy, o której mowa w § 1, z uwzględnieniem zaangażowania środków własnych sędziego, udziału kolegów sądów w przyznawaniu pomocy oraz zasady racjonalności gospodarowania środkami oraz przy przyjęciu zasady, że w razie rozwiązania albo wygaśnięcia stosunku służbowego sędziego w sposób, o którym mowa w art. 68 i 71 pożyczka podlega zwrotowi wraz z oprocentowaniem w wysokości obowiązującej przy powszechnie dostępnych kredytach bankowych.

Art. 95. § 1. W razie powołania sędziego do niezawodowej służby wojskowej, jego prawa i obowiązki służbowe ulegają zawieszeniu na czas trwania służby. Sędzia zachowuje jednak swoje stanowisko i prawo do wynagrodzenia, a czas

służby wojskowej wlicza się do okresu stosunku służbowego na stanowisku sędziego.

§ 2. Inne szczególne uprawnienia związane ze stosunkiem służbowym sędziego powołanego do czynnej służby wojskowej i zwolnionego z tej służby normują przepisy o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej lub przepisy o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

§ 3. Sędzia powołany do niezawodowej służby wojskowej odbywa ją w organach sądownictwa wojskowego.

Art. 96. § 1. Sędzia, który został mianowany, powołany lub wybrany do pełnienia funkcji w organach państwowych, samorządu terytorialnego, w służbie dyplomatycznej, konsularnej lub w organach organizacji międzynarodowych działających na podstawie umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską jest obowiązany zrzec się swojego stanowiska.

§ 2. Sędzia, który zrzekł się stanowiska z przyczyn określonych w § 1, może powrócić na poprzednio zajmowane stanowisko sędziego, jeżeli przerwa w pełnieniu obowiązków sędziego nie przekracza dziewięciu lat.

§ 3. W przypadku przewidzianym w § 2 Krajowa Rada Sądownictwa, z inicjatywy zainteresowanego, po uzyskaniu kolegium właściwego sądu, przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o powołanie byłego sędziego na poprzednio zajmowane stanowisko, niezależnie od liczby stanowisk sędziowskich w danym sądzie, chyba że nie spełnia on warunków wymaganych do powołania na stanowisko sędziego.

§ 4. W razie odmowy przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku o którym mowa w § 3, zainteresowanemu służy skarga do Sądu Najwyższego.

Art. 97. Sędzia w stanie spoczynku może używać dotychczasowego tytułu z dodaniem wyrazów „w stanie spoczynku”.

Art. 98. § 1. Sędziemu, który został przeniesiony w stan spoczynku, w razie zmiany ustroju sądów lub zmiany granic okręgów sądowych, przysługuje do czasu osiągnięcia wieku 70 lat, uposażenie w wysokości wynagrodzenia pobieranego na ostatnio zajmowanym stanowisku.

§ 2. Sędziemu, przechodzącemu lub przeniesionemu w stan spoczynku z powodu wieku, choroby lub utraty sił, przysługuje uposażenie w wysokości 75% wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, pobieranych na ostatnio zajmowanym stanowisku.

§ 3. Uposażenie, o którym mowa w § 1 i 2, jest waloryzowane w terminach i w wysokości stosownie do zmian wynagrodzeń zasadniczych sędziów czynnych zawodowo.

§ 4. Sędziemu przechodzącemu w stan spoczynku przysługuje jednorazowa odprawa w wysokości sześciomiesięcznego wynagrodzenia, z wyjątkiem przypadku, o którym mowa w § 1. W takim przypadku sędzia w stanie spoczynku otrzymuje jednorazową odprawę z chwili osiągnięcia wieku, o którym mowa w art. 69 § 1.

§ 5. Z tytułu pracy na stanowisku sędziego nie przysługuje prawo do emerytury lub renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z zastrzeżeniem przypadków, o których mowa w art. 89 § 9.

Art. 99. § 1. W razie śmierci sędziego jego rodzinie przysługuje odprawa pośmiertna na zasadach przewidzianych w Kodeksie pracy dla rodzin pracowników.

§ 2. W razie śmierci sędziego, albo sędziego w stanie spoczynku lub członka jego rodziny osobie, która pokryła koszty pogrzebu przysługuje świadczenie pieniężne w wysokości i na zasadach określonych dla zasiłku pogrzebowego z ubezpieczenia społecznego.

§ 3. Przepis § 2 stosuje się odpowiednio w razie śmierci osoby pobierającej uposażenie rodzinne albo członka rodziny tej osoby.

§ 4. W razie zbiegu prawa do świadczenia, o którym mowa w § 2 i 3 z prawem do zasiłku pogrzebowego z ubezpieczenia społecznego, przysługuje prawo do jednego ze świadczeń, wybranego przez uprawnionego.

Art. 100. § 1. W razie śmierci sędziego albo sędziego w stanie spoczynku członkom jego rodziny spełniającym warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej, w myśl przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przysługuje uposażenie rodzinne w wysokości:

- 1) dla jednej osoby uprawnionej - 85%,
  - 2) dla dwóch osób uprawnionych - 90%,
  - 3) dla trzech lub więcej osób uprawnionych - 95%
- podstawy wymiaru.

§ 2. Podstawę wymiaru uposażenia rodzinnego, o którym mowa w § 1, stanowi kwota renty, jaka przysługiwała by zmarłemu z tytułu całkowitej niezdolności do pracy, ustalanej według zasad określonych w przepisach o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

§ 3. Uposażenie, o którym mowa w § 1, jest waloryzowane stosownie do wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych określonego dla celów waloryzacji rent i emerytur z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

§ 4. W razie zbiegu prawa do uposażenia rodzinnego z prawem do emerytury lub renty, na wniosek uprawnionego przysługuje albo uposażenie rodzinne, albo emerytura lub renta.

Art. 101. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy i polityki socjalnej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb ustalania i wypłacania uposażeń oraz uposażeń rodzinnych sędziom w stanie spoczynku i członkom ich rodzin oraz szczegółowe zasady waloryzacji składek, o których mowa w art. 88 § 9 i 10 oraz terminy ich przekazania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 102. § 1. Sędzia w stanie spoczynku jest obowiązany dochować godności urzędu sędziego.

§ 2. Za uchybienie godności urzędu sędziego po przejściu w stan spoczynku oraz uchybienie godności urzędu sędziego w okresie pełnienia służby, sędzia w stanie spoczynku odpowiada dyscyplinarnie.

§ 3. Do odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów w stanie spoczynku stosuje się odpowiednio przepisy o odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, z tym że zamiast kar przewidzianych dla sędziów, sąd dyscyplinarny orzeka kary:

- 1) upomnienia,
- 2) nagany,
- 3) zawieszenia waloryzacji uposażenia na okres od 1 roku do 3 lat,
- 4) pozbawienia prawa do stanu spoczynku wraz z prawem do uposażenia.

§ 4. Skazanie sędziego w stanie spoczynku prawomocnym wyrokiem sądu na pozbawienie praw publicznych za przestępstwo popełnione po przejściu w stan spoczynku, jak również przed przejściem w stan spoczynku lub prawomocne orzeczenie kary wydalenia ze służby, za przewinienie popełnione w tym przed przejściem w stan spoczynku powoduje utratę uprawnień do stanu spoczynku i uposażenia sędziego oraz uposażenia rodzinnego członków jego rodziny.

§ 5. W razie orzeczenia kary wymienionej w § 3 pkt 4 lub w przypadkach przewidzianych w § 4, sędzia pozbawiony prawa do stanu spoczynku i uposażenia albo członek jego rodziny pozbawiony prawa do uposażenia rodzinnego nabywa prawo do emerytury lub renty, jeżeli spełnia warunki określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym.

Art. 103. Do sędziów w stanie spoczynku stosuje się odpowiednio przepisy art. 82 § 2, art. 84, 86 i art. 94.

Art. 104. § 1. W razie utraty uprawnień do stanu spoczynku i uposażenia w przypadkach, o których mowa w art. 102 § 5, stosuje się odpowiednio przepis art. 89 § 9 i 10.

Rozdział 3 Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów

Art. 105. § 1. Za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawnych i uchybienia godności urzędu (przewinienia dyscyplinarne), sędzia odpowiada dyscyplinarnie.

§ 2. Sędzia odpowiada dyscyplinarnie także za swoje postępowanie przed objęciem stanowiska, jeżeli przez nie uchybił obowiązkowi piastowanego wówczas urzędu państwowego lub okazał się niegodnym urzędu sędziego.

Art. 106. § 1. Po upływie trzech lat od chwili czynu nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego.

§ 2. W razie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przed upływem terminu, o którym mowa w § 1, przedawnienie dyscyplinarne następuje z upływem pięciu lat od chwili czynu. W takim jednak przypadku sąd dyscyplinarny orzeka o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego, umarzając postępowanie w zakresie wymierzenia kary dyscyplinarnej.

§ 3. W zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej za wykroczenie, przedawnienie dyscyplinarne następuje jednocześnie z przedawnieniem przewidzianym dla wykroczeń.

§ 4. Jeżeli jednak przewinienie dyscyplinarne zawiera znamiona przestępstwa, przedawnienie dyscyplinarne nie może nastąpić wcześniej niż przedawnienie przewidziane w przepisach Kodeksu karnego.

Art. 107. § 1. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie,
- 2) nagana,
- 3) usunięcie z zajmowanej funkcji,
- 4) przeniesienie na inne miejsce służbowe,
- 5) złożenie sędziego z urzędu.

§ 2. Wymierzenie kary określonej w § 1 pkt 3-4 pociąga za sobą pozbawienie możliwości awansowania na wyższe stanowisko sędziowskie przez okres pięciu lat oraz niemożność udziału w tym okresie w kolegium sądu oraz uzyskania utraconej funkcji.

§ 3. Wymierzenie kary określonej w § 1 pkt 5 pociąga za sobą utratę możliwości ponownego powołania ukaranego na urząd sędziego.

§ 4. W przypadku przewinienia dyscyplinarnego lub wykroczenia mniejszej wagi sąd dyscyplinarny może odstąpić od wymierzenia kary.

Art. 108. § 1. Sądami dyscyplinarnymi w sprawach dyscyplinarnych sędziów są:

- 1) w pierwszej instancji – sądy apelacyjne,
- 2) w drugiej instancji – Sąd Najwyższy.

§ 2. Sądy dyscyplinarne powołane są ponadto do orzekania w sprawach, o których mowa w art. 73 § 2 pkt 3 oraz w art. 78.

§ 3. Do rozpoznania spraw wymienionych w § 1-2 właściwy miejscowo jest sąd dyscyplinarny, w okręgu którego pełni służbę sędzia objęty postępowaniem.

§ 3. Sądy dyscyplinarne orzekają w składzie trzech sędziów. Do orzekania w sądzie dyscyplinarnym są uprawnieni wszyscy sędziowie danego sądu dyscyplinarnego, z wyjątkiem prezesa sądu, wiceprezesów sądu oraz rzecznika dyscyplinarnego.

§ 4. Sąd dyscyplinarny pierwszej instancji może orzekać na sesjach wyjazdowych w sądzie okręgowym, na obszarze właściwości którego obwiniony zajmuje stanowisko sędziego, chyba że sprzeciwia się temu dobro wymiaru sprawiedliwości.

Art. 109. Skład sądu dyscyplinarnego wyznacza się w drodze losowania, z listy wszystkich sędziów danego sądu; składowi przewodniczy sędzia najstarszy służbą.

Art. 110. § 1. Uprawnionym oskarżycielem przed sądem dyscyplinarnym, w sprawach sędziów sądów apelacyjnych a także prezesów oraz wiceprezesów sądów okręgowych, jest rzecznik dyscyplinarny, zaś w sprawach pozostałych sędziów, zastępca rzecznika dyscyplinarnego.

§ 2. Rzecznika dyscyplinarnego wybiera, spośród kandydatów zgłoszonych przez zgromadzenia ogólne sędziów sądów apelacyjnych, Krajowa Rada Sądownictwa. Rzecznik dyscyplinarny działa przy Krajowej Radzie Sądownictwa. Kadencja rzecznika dyscyplinarnego trwa 4 lata.

§ 3. Zgromadzenia wymienione w § 2 wybierają każde po jednym kandydacie na rzecznika dyscyplinarnego i wybranych kandydatów zgłaszają Krajowej Radzie Sądownictwa, najpóźniej na 3 miesiące przed upływem kadencji rzecznika dyscyplinarnego, albo w ciągu 1 miesiąca po jego ustąpieniu.

§ 4. Zastępców rzecznika dyscyplinarnego wybierają dla każdej apelacji kolegia sądów apelacyjnych a dla każdego okręgu kolegia sądów okręgowych spośród sędziów danego sądu. Kadencja zastępców rzecznika trwa 2 lata.

§ 5. Rzecznik dyscyplinarny i jego zastępcy są związani wskazaniem organu uprawnionego, w zakresie przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego.

§ 6. Rzecznik dyscyplinarny jest uprawniony do przejęcia każdej sprawy prowadzonej przez zastępcę rzecznika dyscyplinarnego, jeżeli uzna to za uzasadnione interesem wymiaru sprawiedliwości.

§ 7. W razie niemożności prowadzenia sprawy przez właściwego zastępcę rzecznika dyscyplinarnego rzecznik dyscyplinarny wyznaczy do jej prowadzenia zastępcę rzecznika dyscyplinarnego z innego okręgu.

§ 8. W razie przeszkód w pełnieniu obowiązków przez rzecznika dyscyplinarnego, jego obowiązki przejmuje najstarszy służbą sędziowską zastępca rzecznika dyscyplinarnego, do czasu ustania przeszkody.

§ 9. Do zastępców rzecznika dyscyplinarnego stosuje się odpowiednio przepisy o rzeczniku dyscyplinarnym.

Art. 111. Obwiniony może ustanowić obrońcę tylko spośród sędziów.

Art. 112. § 1. Sąd dyscyplinarny może wyłączyć jawność postępowania dyscyplinarnego jeżeli za tym przemawia dobro wymiaru sprawiedliwości. W takim przypadku na rozprawie mogą być obecni sędziowie oraz asesory pełniący czynności sędziowskie.

§ 2. W razie wyłączenia jawności postępowania dyscyplinarnego orzeczenie dyscyplinarne można podać do wiadomości publicznej po jego uprawomocnieniu się, jeżeli sąd dyscyplinarny tak postanowi.

§ 3. Protokolantem może być tylko sędzia, wyznaczony przez prezesa sądu dyscyplinarnego w porozumieniu z prezesem właściwego sądu.

Art. 113. § 1. Rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności dyscyplinarne na żądanie Ministra Sprawiedliwości, prezesa sądu apelacyjnego lub okręgowego oraz kolegium sądu apelacyjnego lub okręgowego, Krajowej Rady Sądownictwa, a także z własnej inicjatywy, po wstępnym wyjaśnieniu okoliczności koniecznych do ustalenia znamion przewinienia, a także złożeniu wyjaśnień przez sędziego, chyba że złożenie tych wyjaśnień nie jest możliwe.

§ 2. Po przeprowadzeniu postępowania, o którym mowa w § 1, jeżeli zachodzą podstawy do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny wszczyna postępowanie dyscyplinarne i przedstawia sędziemu na piśmie zarzuty.

§ 3. Po przedstawieniu zarzutów obwiniony, w terminie 14 dni, może złożyć wyjaśnienia i zgłosić wnioski o przeprowadzenie dowodów.

§ 4. Po upływie terminu, o którym mowa w § 3, a w razie potrzeby po przeprowadzeniu dalszych dowodów rzecznik dyscyplinarny składa wniosek o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej do właściwego sądu dyscyplinarnego. Wniosek

powinien zawierać dokładne określenie czynu, który jest przedmiotem postępowania oraz uzasadnienie.

§ 5. Jeżeli rzecznik dyscyplinarny nie znajduje podstaw do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego na żądanie uprawnionego organu, wydaje postanowienie o odmowie. Odpis postanowienia doręcza się organowi, który złożył wniosek o wszczęcie postępowania, kolegium odpowiednio sądu okręgowego lub apelacyjnego i obwinionemu.

§ 6. W terminie siedmiu dni od dnia doręczenia postanowienia, o którym mowa w § 5 organowi, który złożył wniosek o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego i właściwemu kolegium służy zażalenie do sądu dyscyplinarnego.

§ 7. Zażalenie powinno być rozpoznane w terminie dwóch tygodni dni od dnia wniesienia zażalenia do sądu.

Art. 114. § 1. Po wpłynięciu wniosku o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, prezes sądu dyscyplinarnego wyznacza rozprawę.

§ 2. Pomiedzy wpływem wniosku a terminem rozprawy nie powinno upłynąć więcej niż jeden miesiąc.

§ 3. Nie usprawiedliwione niestawiennictwo obwinionego lub jego obrońcy nie wstrzymuje rozpoznania sprawy.

Art. 115. Jeżeli w toku rozprawy ujawni się inne przewinienie, oprócz objętego wnioskiem o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej, sąd może wydać co do tego przewinienia wyrok tylko za zgodą rzecznika dyscyplinarnego i obwinionego lub jego obrońcy; w razie braku zgody rzecznik dyscyplinarny prowadzi w tym zakresie odrębne postępowanie dyscyplinarne.

Art. 116. W razie rozwiązania stosunku służbowego sędziego w toku postępowania dyscyplinarnego, postępowanie to toczy się nadal. Jeżeli obwiniony podjął pracę w urzędzie państwowym, adwokaturze lub jako radca prawny, albo notariusz sąd przesyła wyrok odpowiednio temu urzędowi, Naczelnej Radzie Adwokackiej lub Krajowej Radzie Radców Prawnych albo Krajowej Radzie Notarialnej.

Art. 117. Jeżeli przewinienie zawiera znamiona przestępstwa, sąd dyscyplinarny z urzędu rozpoznaje sprawę w zakresie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej i wydaje uchwałę, o której mowa w art. 78 § 1, co nie wstrzymuje biegu postępowania dyscyplinarnego.

Art. 118. § 1. Po prawomocnym zakończeniu postępowania karnego przeciwko sędziemu sąd lub prokurator przesyła akta sprawy właściwemu rzecznikowi

dyscyplinarnemu. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne nie było wszczęte, rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności dyscyplinarne, choćby w postępowaniu karnym został wydany wyrok uniewinniający.

§ 2. Jeżeli przeciwko sędziemu zapadł prawomocny wyrok pociągający za sobą w myśl ustawy utratę stanowiska, sąd dyscyplinarny zawiadamia o tym Ministra Sprawiedliwości, który zarządza złożenie ukaranego z urzędu, chociażby wykonano już wyrok dyscyplinarny skazujący na karę łagodniejszą niż złożenie z urzędu.

Art. 119. § 1. Od wyroku sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przysługuje odwołanie obwinionemu i rzecznikowi dyscyplinarnemu.

§ 2. Odwołanie powinno być rozpoznane w terminie dwóch miesięcy od jego wpływu do sądu dyscyplinarnego drugiej instancji.

Art. 120. Od wyroku sądu dyscyplinarnego drugiej instancji kasacja nie przysługuje.

Art. 121. § 1. Jeżeli orzeczona została kara złożenia sędziego z urzędu, a sąd dyscyplinarny wcześniej nie zawiesił sędziego w czynnościach służbowych, wyrok wywołuje zawieszenie sędziego w czynnościach służbowych, z jednoczesnym obniżeniem do 50 % jego wynagrodzenia na czas trwania zawieszenia. Art. 127 § 3 stosuje się odpowiednio.

§ 2. Przewodniczący sądu dyscyplinarnego pierwszej instancji przesyła odpis prawomocnego wyroku sądu dyscyplinarnego Ministrowi Sprawiedliwości, a ponadto - prezesowi właściwego sądu i kolegium tego sądu.

§ 3. Wykonanie wyroku należy do Ministra Sprawiedliwości co do kar wymienionych w art. 107 § 1 pkt 4-5, a co do kar wymienionych w art. 107 § 1 pkt 3 - do prezesa sądu okręgowego oraz do prezesa sądu apelacyjnego w stosunku do sędziów tego sądu.

Art. 122. § 1. Odpis prawomocnego wyroku, skazującego na karę dyscyplinarną dołącza się do akt osobowych obwinionego.

§ 2. Po upływie pięciu lat od uprawomocnienia się wyroku orzekającego karę przewidzianą w art. 107 § 1 pkt 1-4, Minister Sprawiedliwości, zarządza usunięcie odpisu wyroku z akt osobowych, jeżeli w tym okresie nie wydano przeciwko ukaranemu innego wyroku skazującego.

Art. 123. O wznowienie postępowania dyscyplinarnego mogą również wystąpić Krajowa Rada Sądownictwa, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego i Minister Sprawiedliwości.

Art. 124. § 1. Wznowienie postępowania dyscyplinarnego na niekorzyść obwinionego może nastąpić, jeżeli umorzenie postępowania lub wydanie wyroku nastąpiło wskutek przestępstwa albo jeżeli w ciągu pięciu lat od umorzenia lub od wydania wyroku wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogły uzasadniać skazanie lub wymierzenie kary surowszej.

§ 2. Wznowienie postępowania na korzyść skazanego może nastąpić także po jego śmierci, jeżeli wyjdą na jaw nowe okoliczności lub dowody, które mogły by uzasadniać uniewinnienie lub wymierzenie kary łagodniejszej.

§ 3. W razie śmierci skazanego, wniosek o wznowienie postępowania mogą złożyć jego małżonek, krewni w linii prostej, rodzeństwo, przysposabiający lub przysposobiony oraz rzecznik dyscyplinarny.

Art. 125. Rozstrzygnięcia zapadające w toku postępowania dyscyplinarnego wymagają z urzędu uzasadnienia na piśmie i doręczenia ich stronom.

Art. 126. W sprawach nie uregulowanych w niniejszym rozdziale stosuje się odpowiednio przepisy Kodeksu postępowania karnego.

Art. 127 § 1. Na wniosek rzecznika dyscyplinarnego, sąd dyscyplinarny może zawiesić w czynnościach służbowych sędziego, przeciwko któremu wszczęto postępowanie karne, dyscyplinarne lub o ubezwłasnowolnienie.

§ 2. Sąd dyscyplinarny, zawieszając sędziego w czynnościach służbowych, obniża w granicach od 25% do 50% wysokość jego wynagrodzenia na czas trwania tego zawieszenia; nie dotyczy to osób, w stosunku do których wszczęto postępowanie o ubezwłasnowolnienie.

§ 3. Jeżeli postępowanie dyscyplinarne zostało umorzone lub zakończyło się uniewinnieniem, sędziemu wypłaca się zatrzymane wynagrodzenie.

Art. 128. § 1. Jeżeli sędziego zatrzymano z powodu schwywania na gorącym uczynku popełnienia przestępstwa albo jeżeli ze względu na rodzaj czynu dokonanego przez sędziego powaga sądu lub istotne interesy służbowe wymagają natychmiastowego odsunięcia go od wykonywania obowiązków służbowych, prezes sądu może zarządzić natychmiastową przerwę w czynnościach służbowych sędziego aż do czasu wydania uchwały przez sąd dyscyplinarny, nie dłużej niż na miesiąc.

§ 2. O zarządzeniu, o którym mowa w § 1, prezes sądu zawiadamia sąd dyscyplinarny, który niezwłocznie wydaje uchwałę w sprawie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych lub uchyla zarządzenie o przerwie w wykonywaniu tych czynności.

Art. 129. § 1. W przypadkach przewidzianych w art. 73 § 2 pkt 1-2 oraz w sprawie zawieszenia sędziego w czynnościach służbowych lub uchylenia zarządzenia o przerwie, o której mowa w art. 128 § 1, sąd dyscyplinarny wydaje uchwałę po wysłuchaniu rzecznika dyscyplinarnego oraz sędziego, chyba że nie jest to możliwe.

§ 2. Na uchwałę o zawieszeniu w czynnościach służbowych sędziemu przysługuje zażalenie, a rzecznikowi dyscyplinarnemu - także na uchwałę, o której mowa w art. 128 § 2, o uchyleniu zarządzenia o przerwie; zażalenie nie wstrzymuje wykonania uchwały.

§ 3. Zażalenie rozpoznaje sąd dyscyplinarny drugiej instancji.

Art. 130. Zawieszenie w czynnościach służbowych ustaje z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania dyscyplinarnego, chyba że sąd dyscyplinarny uchylił je wcześniej.

Art. 131. Koszty postępowania dyscyplinarnego ponosi Skarb Państwa.

Część trzecia

Pracownicy sądów, kuratorzy sądowi, ławnicy oraz organy pomocnicze sądów

Rozdział 1 Przepisy ogólne

Art. 132. § 1. Do wykonywania określonych w ustawach czynności należących do sądów w zakresie ochrony prawnej, a w szczególności postępowania w sprawach związanych z prowadzeniem ksiąg wieczystych i rejestrów sądowych, w sądach rejonowych zatrudniani są referendarze sądowi.

§ 2. W sądach działają kuratorzy sądowi (kuratorzy rodzinni i kuratorzy dla dorosłych), którzy stanowią służbę kuratorską i wykonują czynności o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym i profilaktycznym oraz inne czynności określone w przepisach szczególnych.

§ 3. W sądach są zatrudnieni urzędnicy i inni pracownicy sądowi.

§ 4. W sądach mogą być zatrudniani asystenci sędziów.

Art. 133. § 1. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze zarządzenia:

- 1) organizację i zakres działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, a także kategorie pracowników sądowych

obowiązanych do noszenia stroju urzędowego lub oznak i warunki ich przydziału.

- 2) szczegółowe czynności sądów w sprawach z zakresu międzynarodowego postępowania cywilnego oraz karnego w stosunkach międzynarodowych, w tym sposób wykonywania czynności dotyczących osób korzystających z immunitetów i przywilejów dyplomatycznych i konsularnych, czynności związanych z udziałem tych osób, tryb ustalania obywatelstwa stron, uczestników postępowania, oskarżonych i świadków, szczegółowy tryb występowania o pomoc prawną i udzielania takiej pomocy sądom i innym organom państw obcych, a także czynności wykonywane przez sądy w poszczególnych rodzajach spraw cywilnych i karnych w obrocie międzynarodowym, w tym w zakresie uznawania i wykonywania orzeczeń sądów zagranicznych.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb dokonywania okresowych ocen kwalifikacyjnych kuratorów, referendarzy sądowych, asystentów sędziego i sekretarzy sądowych oraz innych pracowników sądowych. W rozporządzeniu należy określić terminy dokonywania ocen, sposób ich wyrażania i podawania do wiadomości osobom ocenianym oraz uwzględnić prawo osób ocenianych do kwestionowania dokonanych ocen.

Rozdział 2 Referendarze sądowi

Art. 134. § 1. Na stanowisko referendarza sądowego może być mianowany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze lub wyższe studia administracyjne,
- 4) ukończył 24 lata,
- 5) odbył aplikację referendarską i złożył egzamin referendarski albo odbył aplikację sądową, prokuratorską, notarialną, adwokacką lub radcowską i złożył odpowiedni egzamin albo złożył egzamin referendarski.

§ 2. Aplikacja referendarska trwa 1 rok i kończy się egzaminem referendarskim.

Art. 135. § 1. Stosunek pracy z referendarzem sądowym nawiązuje się na podstawie mianowania, z dniem określonym w akcie mianowania.

§ 2. Referendarza sądowego mianuje i zwalnia Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa sądu okręgowego. Prezes sądu okręgowego przed wystąpieniem z wnioskiem o mianowanie referendarza sądowego zasięga informacji o kandydacie z Krajowego Rejestru Karnego.

§ 3. Przed podjęciem pracy referendarz sądowy składa ślubowanie wobec prezesa sądu okręgowego według następującej roty:

"Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku referendarza sądowego służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, sumiennie i starannie wykonywać obowiązki urzędowe, przestrzegać prawa, kierować się zasadami godności i uczciwości oraz dochować tajemnicy państwowej i służbowej."; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg”.

§ 4. Zwolnienie referendarza może nastąpić w drodze wypowiedzenia w razie:

- 1) otrzymania ujemnej oceny kwalifikacyjnej, potwierdzonej ponowną ujemną oceną, dokonaną nie wcześniej niż po upływie 3 miesięcy,
- 2) zniesienia sądu lub jego reorganizacji, powodującej utratę możliwości dalszego zatrudnienia referendarza sądowego,
- 3) uznania przez lekarza orzecznika Zakładu Ubezpieczeń Społecznych za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków referendarza sądowego,
- 4) nabycia prawa do emerytury.

§ 5. Okres wypowiedzenia wynosi trzy miesiące.

§ 6. Zwolnienie referendarza sądowego bez wypowiedzenia jest dopuszczalne jedynie w przypadkach uzasadniających rozwiązanie z pracownikiem umowy o pracę bez wypowiedzenia, na podstawie przepisów Kodeksu pracy, a także w razie utraty obywatelstwa polskiego.

Art. 136. § 1. Wynagrodzenie zasadnicze referendarzy sądowych wynosi 65 % wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej sędziego sądu rejonowego, powiększone o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego. Po 8 latach pracy na stanowisku referendarza sądowego wynagrodzenie zasadnicze podwyższa się do wysokości 65 % wynagrodzenia zasadniczego w stawce pierwszej awansowej sędziego sądu rejonowego, powiększone o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego, a po dalszych 8 latach pracy – do wysokości 65 % wynagrodzenia zasadniczego w drugiej stawce awansowej sędziego sądu rejonowego, powiększone o należną składkę z tytułu ubezpieczenia społecznego.

§ 2. Do referendarzy sądowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 46 § 1, art. 48, 85-87, 90, 91 oraz 95 § 1 i 2.

§ 3. Za naruszenie swoich obowiązków referendarz sądowy ponosi odpowiedzialność porządkową lub dyscyplinarną na zasadach obowiązujących

urzędników państwowych.

Art. 137. § 1. Referendarze sądowi zatrudnieni w sądach rejonowych na obszarze tego samego sądu okręgowego co najmniej raz w roku odbywają zebranie referendarzy sądowych okręgu.

§ 2. Zebranie referendarzy sądowych okręgu zajmuje stanowisko we wszystkich sprawach istotnych dla wykonywania zadań przez referendarzy sądowych, wybiera na okres kadencji przedstawiciela do kolegium sądu okręgowego oraz reprezentuje referendarzy sądowych okręgu wobec organów sądu okręgowego. Przewodniczącym zebrania referendarzy sądowych okręgu jest referendarz sądowy najstarszy wiekiem.

§ 3. W sprawach nieuregulowanych, do referendarzy sądowych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. Nr 162, poz. 1125).

Art. 138. § 1. Aplikantem referendarskim może być ten, kto spełnia warunki określone w art. 134 § 1 pkt 1-3.

§ 2. Aplikanta referendarskiego mianuje i zwalnia prezes sądu okręgowego.

§ 3. Wraz z mianowaniem prezes sądu okręgowego przydziela aplikanta referendarskiego do sądu rejonowego, w którym odbywać będzie aplikację.

§ 4. Aplikanta referendarskiego zwalnia się jeżeli:

- 1) zrezygnował z odbywania aplikacji,
- 2) nie spełnia warunków przystąpienia do egzaminu referendarskiego,
- 3) uzyskał z egzaminu referendarskiego ocenę niedostateczną, albo nie przystąpił do egzaminu w terminie i nie uzyskał zgody na jego zdawanie w terminie późniejszym.

§ 5. W sprawach nieuregulowanych, do aplikantów referendarskich stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. Nr 162, poz. 1125).

§ 6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, organizację aplikacji referendarskiej, przebieg egzaminu, skład komisji egzaminacyjnej, sposób powoływania jej członków i postępowania komisji egzaminacyjnej, uwzględniając zakres wiedzy teoretycznej i praktyki niezbędnej do wykonywania obowiązków referendarza, pisemną i ustną formę egzaminu, dopuszczalność jednokrotnego poprawiania niepomysłnego egzaminu, istotną wagę przyczyn ustalania terminu późniejszego zdawania egzaminu, kwalifikacje członków komisji egzaminacyjnej oraz zasadę poprawności przebiegu i rzetelności ocen egzaminacyjnych.

§ 7. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym w sprawach pracy i polityki socjalnej określi, w drodze rozporządzenia, wysokość

wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych, o których mowa w § 1, uwzględniając zakres i nakład ich pracy w trakcie egzaminu.

Rozdział 3 Kuratorzy sądowi

Art. 139. § 1. Kuratorzy sądowi pełnią swoje czynności zawodowo (kuratorzy zawodowi) albo społecznie (kuratorzy społeczni).

§ 2. Zasady organizacji służby kuratorskiej i wykonywania obowiązków przez kuratorów sądowych oraz status kuratorów sądowych określa odrębna ustawa.

Rozdział 4 Asystenci sędziów

Art. 140. § 1. Asystent sędziego wykonuje samodzielnie czynności administracji sądowej oraz czynności przygotowania spraw sądowych do ich rozpoznania, w zakresie określonym w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości, wydanym na podstawie art. 41 pkt 1.

§ 2. Na stanowisku asystenta sędziego może być zatrudniony ten, kto:

- 1) korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze, uzyskując tytuł zawodowy magistra,
- 4) ukończył 24 lata,
- 5) przepracował 1 rok na stanowisku praktykanta.

§ 3. Przed zatrudnieniem asystenta sędziego prezes sądu zasięga informacji o kandydacie z Krajowego Rejestru Karnego.

§ 4. Do asystentów sędziego stosuje się przepisy art. 137 - 138 § 1.

Rozdział 5 Urzędnicy i inni pracownicy sądowi

Art. 141. Zasady zatrudniania urzędników i innych pracowników sądowych oraz ich obowiązki i prawa określają odrębne przepisy.

Rozdział 6 Biegli sądowi i tłumacze przysięgli

Art. 142. § 1. Przy sądach mogą być ustanowieni biegli sądowi i tłumacze przysięgli.

§ 2. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb ustanawiania biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych, pełnienia przez nich czynności, zwalniania ich z funkcji oraz zasady i wysokość wynagrodzeń tłumaczy. W tym samym trybie Minister Sprawiedliwości może również określać zasady powoływania i działania zespołów biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych.

Rozdział 7 Ławnicy

Art. 143. § 1. Ławnikiem może być wybrany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył 30 lat,
- 4) jest zatrudniony lub zamieszkuje w miejscu kandydowania co najmniej od roku,
- 5) nie przekroczył 70 lat.

§ 2. Do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych ławnikiem powinna być wybrana wykazująca szczególną znajomość spraw pracowniczych oraz celów ubezpieczenia i potrzeb osób ubezpieczonych.

Art. 144. § 1. Ławnikami nie mogą być:

- 1) osoby zatrudnione w sądach powszechnych i innych sądach oraz w prokuraturze,
- 2) osoby wchodzące w skład organów, od których orzeczenia można żądać skierowania sprawy na drogę postępowania sądowego,
- 3) funkcjonariusze Policji oraz inne osoby zajmujące stanowiska związane ze ściganiem przestępstw i wykroczeń,
- 4) adwokaci i aplikanci adwokaccy,
- 5) radcy prawni i aplikanci radcowscy,
- 6) duchowni,
- 7) żołnierze w czynnej służbie wojskowej,
- 8) funkcjonariusze Służby Więziennej.

§ 2. Nie można być ławnikiem jednocześnie w więcej niż jednym sądzie.

Art. 145. § 1. Ławników do sądów okręgowych oraz do sądów rejonowych wybierają rady gmin, których obszar jest objęty właściwością tych sądów - w głosowaniu tajnym.

§ 2. Wybory przygotowują gminy jako zadanie zlecone z zakresu administracji rządowej.

Art. 146. § 1. Liczbę ławników wybieranych przez poszczególne rady gmin do wszystkich sądów działających na obszarze właściwości sądu okręgowego, w tym także liczbę ławników do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, ustala kolegium sądu okręgowego; liczbę ławników do poszczególnych sądów rejonowych ustala się po zasięgnięciu opinii prezesów tych sądów.

§ 2. Prezes sądu okręgowego podaje liczbę ławników do wiadomości poszczególnym radom gmin najpóźniej na 30 dni przed upływem terminu zgłaszania kandydatów.

Art. 147. § 1. Kandydatów na ławników zgłaszają radom gmin prezesi sądów, stowarzyszenia, organizacje i związki zawodowe, zarejestrowane na podstawie przepisów prawa, oraz co najmniej 25 obywateli mających czynne prawo wyborcze, zamieszkujących stale na danym terenie, w terminie do dnia 31 lipca ostatniego roku kadencji, w trybie, który określi Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej.

§ 2. Kandydatów na ławników do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych zgłaszają w równej liczbie terenowe organy administracji rządowej oraz związki zawodowe.

§ 3. O kandydatach na ławników rady gmin zasięgają informacji z Krajowego Rejestru Karnego.

Art. 148. § 1. Wybory ławników odbywają się najpóźniej w październiku roku kalendarzowego, w którym upływa kadencja dotychczasowych ławników.

§ 2. Przed przystąpieniem do wyborów rada gminy powołuje zespół, który przedstawia radzie gminy na sesji swoją opinię o zgłoszonych kandydatach.

Art. 149. § 1. Listę wybranych ławników wraz z dotyczącymi ich danymi rady gmin, które dokonały ich wyboru, przesyłają prezesom właściwych sądów najpóźniej do końca listopada. Spośród ławników znajdujących się na tej liście rady gmin wskazują ławników wybranych do orzekania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, wymieniając oddzielnie ławników spośród

kandydatów zgłoszonych przez terenowe organy administracji rządowej oraz przez związki zawodowe.

§ 2. Prezes sądu wręcza ławnikom zawiadomienie o wyborze i odbiera od nich ślubowanie według roty ustalonej dla sędziów z odpowiednią zmianą.

§ 3. Po odebraniu ślubowania prezes sądu wpisuje ławnika na listę ławników, którzy mogą być wyznaczani do orzekania, i wydaje mu legitymację.

Art. 150. § 1. Kadencja ławników sądów okręgowych i rejonowych trwa cztery lata kalendarzowe następujące po roku, w którym dokonano wyborów, jednak mandat ławnika wybranego dodatkowo wygasa z upływem kadencji ogółu ławników.

§ 2. Po upływie kadencji ławnik może brać udział jedynie w rozpoznawaniu sprawy rozpoczętej wcześniej z jego udziałem, do czasu jej zakończenia.

Art. 151. § 1. Mandat ławnika wygasa w razie orzeczenia prawomocnym wyrokiem pozbawienia go praw publicznych. Wygaśnięcie mandatu z tego powodu stwierdza rada gminy, która wybrała ławnika.

§ 2. Rada gminy, która wybrała ławnika, może go odwołać na wniosek prezesa właściwego sądu w razie:

- 1) skazania go prawomocnym wyrokiem w przypadku innym niż określony w § 1,
- 2) niewykonywania obowiązków ławnika,
- 3) zachowania godzącego w powagę sądu,
- 3) niezdolności do wykonywania obowiązków ławnika.

§ 3. Przed upływem kadencji mandat ławnika wygasa z dniem doręczenia mu zawiadomienia prezesa sądu o skreśleniu z listy ławników wskutek zrzeczenia się mandatu z ważnych przyczyn lub odwołania ławnika przez radę gminy.

Art. 152. § 1. W czasie trwania kadencji nie powołuje się ławnika do pełnienia obowiązków w razie ujawnienia okoliczności, które nie pozwalały na jego wybór, oraz w razie wszczęcia postępowania karnego przeciwko ławnikowi, do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy.

§ 2. W razie zniesienia sądu, ośrodka zamiejscowego lub wydziału zamiejscowego - ławnicy tych jednostek stają się ławnikami sądów, które przejmują kompetencje zniesionych jednostek.

Art. 153. W razie potrzeby, zwłaszcza z powodu zmniejszenia się w czasie kadencji liczby ławników, rada gminy na wniosek prezesa sądu okręgowego dokonuje uzupełnienia listy, wybierając nowych ławników w sposób określony w ustawie.

Art. 154. § 1. W zakresie orzekania ławnicy są niezawiśli i podlegają tylko ustawom.

§ 2. Ławnik nie może przewodniczyć na rozprawie i naradzie ani też wykonywać czynności sędziego poza rozprawą, chyba że ustawy stanowią inaczej.

Art. 155. § 1. Ławnik może być wyznaczony do udziału w rozprawach do 12 dni w ciągu roku; liczba tych dni może być zwiększona przez prezesa sądu tylko z ważnych przyczyn, a zwłaszcza w przypadku konieczności zakończenia rozprawy z udziałem tego ławnika.

§ 2. Do udziału w rozprawie w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych prezes sądu wyznacza jednego ławnika wybranego spośród kandydatów zgłoszonych przez terenowy organ administracji rządowej i jednego ławnika wybranego spośród kandydatów zgłoszonych przez związki zawodowe.

§ 3. Wyznaczając ławnika do udziału w rozprawie, zawiadamia się o tym jednocześnie pracodawcę zatrudniającego ławnika.

Art. 156. § 1. Prezes sądu może wyznaczyć jednego lub dwóch ławników dodatkowych do rozprawy, jeżeli istnieje przypuszczenie, że będzie ona trwać czas dłuższy.

§ 2. W naradzie i głosowaniu ławnik dodatkowy bierze udział, jeżeli inny ławnik nie może uczestniczyć w składzie orzekającym.

Art. 157. § 1. Pracodawca zatrudniający ławnika jest obowiązany zwolnić go od pracy na czas pełnienia czynności w sądzie.

§ 2. Za czas zwolnienia od pracy ławnik zachowuje prawo do pełnego wynagrodzenia oraz świadczeń wynikających ze stosunku pracy.

§ 3. Ławnicy, którzy nie pozostają w stosunku pracy, otrzymują za czas wykonywania czynności w sądzie rekompensatę pieniężną.

§ 4. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, wysokość rekompensaty, o której mowa w § 3 uwzględniając poziom świadczeń przysługujących pracownikom delegowanym do pełnienia obowiązków poza stałym miejscem pracy.

Art. 158. Ławnicy zamieszkali poza siedzibą sądu otrzymują diety oraz zwrot kosztów przejazdu i noclegu według zasad ustalonych w tym zakresie dla sędziów.

Art. 159. § 1. Należności, o których mowa w art. 157 § 3 i art. 158, przyznaje prezes właściwego sądu.

§ 2. Od decyzji prezesa sądu rejonowego przysługuje odwołanie do prezesa sądu okręgowego, a gdy decyzję w pierwszej instancji wydał prezes sądu okręgowego lub prezes sądu apelacyjnego - do Ministra Sprawiedliwości.

Art. 160. § 1. Ławnicy każdego sądu wybierają ze swego grona radę ławniczą, jej przewodniczącego i zastępców.

§ 2. Do zadań rady ławniczej należy w szczególności podnoszenie poziomu pracy ławników i ich reprezentowanie oraz pobudzanie działalności wychowawczej ławników w społeczeństwie.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może określić, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zadania rady ławniczej oraz jej organizację i sposób działania.

Część czwarta

Finansowanie działalności sądów powszechnych.

Rozdział 1

Budżet sądownictwa

Art. 161. § 1. Dochody i wydatki sądów powszechnych stanowią w budżecie państwa odrębną część, wyodrębnioną w projekcie ustawy budżetowej.

§ 2. Finansowanie zadań sądów powszechnych wspierane jest ze środków specjalnych tworzonych na podstawie odrębnych ustaw.

Art. 162. § 1. Dysponentem części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym jest Minister Sprawiedliwości.

§ 2. Dyrektor sądu apelacyjnego wykonuje zadania i kompetencje dysponowania budżetem sądów na obszarze apelacji oraz sprawuje kontrolę gospodarki finansowej i gospodarowania mieniem Skarbu Państwa przez te sądy.

§ 3. Dyrektorowi sądu apelacyjnego podlega Oddział Finansowo – Kontrolny, działający w sądzie apelacyjnym, służący wykonywaniu zadań dyrektora sądu apelacyjnego, określonych w § 2.

§ 4. W zakresie, o którym mowa w § 2, dyrektor sądu apelacyjnego podlega bezpośrednio Ministrowi Sprawiedliwości, z wyłączeniem podległości prezesowi sądu apelacyjnego.

Art. 163. § 1. Projekty planów finansowych oraz plany finansowe dla sądów w obszarze apelacji opracowują dyrektorzy sądów apelacyjnych, na podstawie projektów przygotowywanych przez dyrektorów sądów okręgowych oraz

prezesów sądów rejonowych, według zasad określonych w odrębnych przepisach o finansach publicznych.

§ 2. Projekty, o których mowa w § 1, dyrektorzy sądów apelacyjnych przedkładają Krajowej Radzie Sądownictwa, która na ich podstawie składa wnioski do Ministra Sprawiedliwości o opracowanie projektu planu dochodów i wydatków sądów powszechnych.

§ 3. Organy wymienione w § 1 i 2 są związane wytycznymi, o których mowa w art. 82 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 155, poz. 1014 i z 1999 r. Nr 38, poz. 360 i Nr 49, poz. 485).

Rozdział 2 Gospodarka finansowa sądów

Art. 164. § 1. Organami kierującymi gospodarką finansową sądów apelacyjnych i sądów okręgowych są dyrektorzy tych sądów, a w sądach rejonowych – prezesi sądów rejonowych.

§ 2. Działalność inwestycyjną sądów prowadzi, dla sądu apelacyjnego - dyrektor sądu apelacyjnego, a dla sądu okręgowego i sądów rejonowych działających w danym okręgu sądowym - dyrektor sądu okręgowego.

§ 3. Dyrektor sądu apelacyjnego może przekazać wykonywanie zadań inwestycyjnych dyrektorowi jednego sądu okręgowego dla innego sądu okręgowego oraz sądów rejonowych działających w jego okręgu sądowym.

§ 4. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów.

Część piąta Zmiany w przepisach obowiązujących, przepisy przejściowe i końcowe

Rozdział 1 Zmiany w przepisach obowiązujących

Art. 165. W ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70, Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 90, poz. 557, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 117, poz. 752 i 753, Nr 124, poz. 782 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 98, poz. 607, Nr 155, poz.

1016, Nr 162, poz. 1123 i 1125 oraz z 1990 r. Nr 60, poz. 636) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 50 dodaje się ust. 3-7 w brzmieniu:

„3. Prokurator delegowany na podstawie § 1 na czas nieokreślony może być odwołany z delegowania, względnie z niego ustąpić za trzymiesięcznym uprzedzeniem.

4. Jeżeli delegowanie prokuratora następuje do innej miejscowości niż miejscowość, w której znajduje się miejsce służbowe prokuratora, nie będącej miejscem jego stałego zamieszkania, prokuratorowi delegowanemu przysługuje prawo do nieodpłatnego zakwaterowania, albo zwrot kosztów zamieszkania w miejscu delegowania oraz świadczenia dodatkowe, rekompensujące niedogodności wynikające z delegowania poza stałe miejsce służbowe.

5. Prokurator delegowany do Ministerstwa Sprawiedliwości ma prawo do wynagrodzenia zasadniczego przysługującego mu na zajmowanym stanowisku prokuratorskim. W okresie delegacji prokurator otrzymuje takie dodatki do wynagrodzenia, jakie przysługują pracownikom Ministerstwa Sprawiedliwości, zatrudnionym na stanowiskach pracy, których zakres obowiązków został powierzony prokuratorowi.

6. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady delegowania prokuratorów do Ministerstwa Sprawiedliwości oraz szczegółowe zasady i zakres świadczeń dodatkowych związanych z delegowaniem prokuratorów poza stałe miejsce służbowe, mając na względzie poziom świadczeń przysługujących pracownikom odbywającym podróże służbowe oraz czasowo przenoszonym.

7. Prokuratorowi delegowanemu do Ministerstwa Sprawiedliwości mogą być powierzane obowiązki na stanowiskach pracy należących do służby cywilnej, z wyłączeniem stanowiska dyrektora generalnego urzędu. W razie powierzenia prokuratorowi delegowanemu obowiązków na stanowisku pracy należącym do służby cywilnej, stanowiska uważa się za obsadzone.”;

2) art. 62a otrzymuje brzmienie:

„Art. 62a. Do prokuratorów stosuje się odpowiednio przepisy art. 69 § 1 i 3, art. 70, 89 § 6 i § 8 – 10, art. 90 § 3-5, art. 97 – 100 oraz art. 102 § 1 – 2 ustawy z dnia .....r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych. Uprawnienia Krajowej Rady Sądownictwa przewidziane w tej ustawie przysługują w stosunku do prokuratorów Prokuratorowi Generalnemu.”;

3) w art. 90 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„W razie potrzeby wynikającej z zakresu działania prokuratury Minister Sprawiedliwości w drodze rozporządzenia może przedłużyć okres aplikacji prokuratorskiej do trzech lat.”.

Art. 166. W ustawie z dnia 20 grudnia 1989 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. Nr.73, poz.435, z 1990 r. Nr 53, poz. 306, z 1993 r. Nr 47, poz. 213, z 1996 r. Nr 72, poz.347, z 1997 Nr 117, poz. 753 i Nr 124, poz. 782, z 1998 r. Nr 98, poz. 607) w art. 2:

a) pkt 2, 3 i 3a skreśla się;

b) po pkt 10 kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje pkt 11 i 12 w brzmieniu:

„11) uchwała wnioski o przygotowanie projektu dochodów i wydatków sądów powszechnych,

12) wybiera rzecznika dyscyplinarnego.”.

Art. 167. W ustawie z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 1997 r. Nr 142, poz. 950, z 1998 r. Nr 37, poz. 20, Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1118 oraz z 1999 r. Nr 38, poz. 360) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 15:

a) w ust. 1 po wyrazach „emeryturę lub rentę” dodaje się wyrazy „bądź uposażenie w stanie spoczynku albo uposażenie rodzinne”;

b) po ust. 3 dodaje się ust. 3 a w brzmieniu:

„3 a. W razie zbiegu prawa do uposażenia w stanie spoczynku albo uposażenia rodzinnego z prawem do świadczeń o charakterze emerytalnym lub rentowym ust. 3 stosuje się odpowiednio.”;

2) w art. 20:

a) w ust. 2 po wyrazach „emerytom, rencistom i inwalidom” dodaje się wyrazy „oraz osobom pobierającym uposażenie w stanie spoczynku lub uposażenie rodzinne”;

b) w ust. 3 po wyrazach „emerytom i rencistom” dodaje się wyrazy „oraz osobom pobierającym uposażenie w stanie spoczynku lub uposażenie rodzinne”;

3) w art. 20¹. w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„**Art. 20¹.** 1. Kombatantom i innym osobom uprawnionym, które łącznie spełniają następujące warunki:

1) nie posiadają prawa do żadnych świadczeń rentowych lub emerytalnych, ani prawa do uposażenia w stanie spoczynku albo uposażenia rodzinnego,”;

4) w art. 24 dotychczasowa treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2 w brzmieniu:

„2. Świadczenia oraz ryczałt o których mowa w ust. 1, przysługujące osobom otrzymującym uposażenie w stanie spoczynku albo uposażenie rodzinne

wypłacają, ze środków budżetu państwa jednostki wypłacające te uposażenia. Jeżeli jednak osoby te są uprawnione także do pobierania świadczenia o charakterze rentowym, świadczenia, o których mowa w ust. 1 wypłaca właściwy organ rentowy.”.

Art. 168. W ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 133, poz. 882) w art. 16 dotychczasową treść oznacza się jako ust. 1 i dodaje się ust. 2-4 w brzmieniu:

- „2. Komornik jest obowiązany do złożenia oświadczenia o swoim stanie majątkowym. Oświadczenie o stanie majątkowym dotyczy majątku odrębnego oraz objętego małżeńską wspólnością majątkową. Oświadczenie to powinno zawierać w szczególności informacje o posiadanych zasobach pieniężnych, nieruchomościach, udziałach i akcjach w spółkach prawa handlowego, a ponadto o nabytym przez tę osobę albo jej małżonka od Skarbu Państwa, innej państwowej osoby prawnej, gminy lub związku międzygminnego mieniu, które podlegało zbyciu w drodze przetargu. Oświadczenie to powinno również zawierać dane dotyczące prowadzenia działalności gospodarczej oraz pełnienia funkcji w spółkach prawa handlowego lub spółdzielniach, z wyjątkiem funkcji w radzie nadzorczej spółdzielni mieszkaniowej.
3. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 2, komornicy składają właściwemu terytorialnie prezesowi sądu apelacyjnego.
4. Analizy danych zawartych w oświadczeniu, o którym mowa w ust. 2 i 3, dokonuje właściwe kolegium sądu apelacyjnego.
5. Oświadczenie, o którym mowa w ust. 2 i 3 składa się przed objęciem stanowiska, a następnie co roku do dnia 31 marca, według stanu na dzień 31 grudnia roku poprzedniego, a także w dniu opuszczenia stanowiska komornika.
6. Informacje zawarte w oświadczeniu o stanie majątkowym stanowią tajemnicę służbową, chyba że komornik, który złożył oświadczenie, wyraził pisemną zgodę na ich ujawnienie. W szczególnie uzasadnionych przypadkach podmiot uprawniony, zgodnie z § 2 lub 4, do odebrania oświadczenia może je ujawnić pomimo braku zgody składającego oświadczenie. Oświadczenie przechowuje się przez 6 lat.
7. Do złożenia oświadczenia, o którym mowa w art. 84 § 1, stosuje się odpowiednio formularz, określony przepisami wydanymi na podstawie art. 11 ustawy z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. Nr 106, poz. 679, z 1998 r. Nr 98, poz. 554 i Nr 162, poz. 1126 oraz z 1999 r. Nr 49, poz.

483), dotyczącymi oświadczenia, o którym mowa w art. 10 ust. 1 tejże ustawy.”.

Art. 169. W ustawie z dnia 17 grudnia 1997 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1998 r. Nr 98, poz. 607) w art. 9 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W razie wydania decyzji stwierdzającej okoliczności powodujące utratę uprawnień osoba pozbawiona prawa do stanu spoczynku lub uposażenia albo uposażenia rodzinnego nabywa prawo do emerytury lub renty, jeżeli spełnia warunki określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym. W takim wypadku od wynagrodzenia wypłaconego sędziemu lub prokuratorowi w okresie służby, od którego nie odprowadzono składki na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się składkę przewidzianą za ten okres w przepisach o ubezpieczeniu społecznym. Przepis art. 98 § 10 ustawy z dnia.....- Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr... , poz....), stosuje się odpowiednio.”.

Art. 170. W ustawie z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. Nr 162, poz. 1125) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 4 po ust. 2 dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
„3. Dyrektora sądu okręgowego oraz dyrektora sądu apelacyjnego zatrudnia się na podstawie powołania.”;
- 2) w art. 13 w ust. 1 w pkt 1-3 wyrazy „wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu rejonowego” zastępuje się wyrazami „wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej sędziego sądu rejonowego”;

Art. 171. W ustawie z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 155, poz. 1014 i z 1999 r. Nr 38, poz. 360 i Nr 49, poz. 485) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 67 w ust. 4 po wyrazach: „kierownicy organów wymienionych w art. 83 ust. 2” dodaje się wyrazy: „a dla sądownictwa powszechnego Minister Sprawiedliwości”;
- 2) w art. 83 w ust. 2 po wyrazach: „Trybunału Konstytucyjnego” dodaje się wyrazy: „sądownictwa powszechnego”;
- 3) w art. 105 w ust. 2 po wyrazach: „w art. 83 ust. 2” dodaje się przecinek oraz wyrazy: „z wyjątkiem sądów powszechnych.”.

Art. 172. W ustawie z dnia 3 grudnia 1998 r. o odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, którzy w latach 1944-1989 sprzeniewierzyli się

niezawisłości sędziowskiej (Dz. U. z 1999 r. Nr 1 poz. 1) art. 1 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 1. 1. Wobec sędziego, który w latach 1944-1989, orzekając w procesach będących formą represji za działalność niepodległościową, polityczną, obronę praw człowieka lub korzystanie z podstawowych praw człowieka, sprzeniewierzył się niezawisłości sędziowskiej, nie stosuje się, do dnia 31 grudnia 2002 r., przepisów o przedawnieniu w postępowaniu dyscyplinarnym dotyczącym sędziów.”

Rozdział 2 Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 173. Sądy utworzone na podstawie ustawy wymienionej w art. 190 są sądami powszechnymi w rozumieniu ustawy.

Art. 174. Istniejące w dniu wejścia w życie ustawy ośrodki zamiejscowe sądów okręgowych stają się wydziałami zamiejscowymi odpowiednich sądów, a pracownicy tych ośrodków stają się pracownikami wydziałów zamiejscowych.

Art. 175. § 1. Z dniem wejścia w życie ustawy sędziowie sądów powszechnych otrzymują stawkę podstawową wynagrodzenia zasadniczego przysługującą na zajmowanym stanowisku oraz dodatek za długoletnią pracę, według zasad określonych w art. 89 § 6.

§ 2. Z dniem 1 stycznia 2001 r. sędziowie, którzy przepracowali na zajmowanym stanowisku co najmniej siedem lat otrzymują stawkę pierwszą awansową wynagrodzenia zasadniczego.

§ 3. Z dniem 1 stycznia 2002 r. sędziowie, którzy przepracowali na danym stanowisku sędziowskim co najmniej 15 lat otrzymują drugą stawkę awansową wynagrodzenia zasadniczego.

Art. 176. § 1. Sędziów, którzy przed dniem 1 stycznia 1998 r. przeszli na emerytury lub renty i nabyli prawo do uposażenia, uważa się za sędziów w stanie spoczynku w rozumieniu ustawy, chyba że utracili uprawnienie do tego uposażenia.

§ 2. Uposażenia sędziów w stanie spoczynku z dniem wejścia w życie ustawy ustala się w wysokości 75 % sumy wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysługę lat, jakie otrzymywał by sędzia w chwili przejścia na emeryturę lub rentę albo w stan spoczynku, przy zastosowaniu zasad określonych w art. 174 § 1.

§ 3. Uposażenia rodzinne po zmarłych sędziach albo sędziach w stanie

spoczynku, do których prawo powstało po dniu 1 stycznia 1999 r., z dniem wejścia w życie ustawy podwyższa się, przy zastosowaniu zasad określonych w art. 100.

§ 4. Przepisy § 2-4 stosuje się odpowiednio do prokuratorów i uposażenia prokuratorów w stanie spoczynku oraz uposażenia rodzinnego po zmarłych prokuratorach albo prokuratorach w stanie spoczynku.

Art. 177 § 1. Kadencje prezesów i wiceprezesów sądów okręgowych oraz apelacyjnych, rozpoczęte przed dniem wejścia w życie ustawy wynoszą 7 lat i liczą się od ich rozpoczęcia, chyba że w ciągu 6 tygodni po upływie okresu, na który zostali powołani do pełnienia funkcji, właściwe zgromadzenie sędziów wyrazi sprzeciw. Kadencje prezesów i wiceprezesów, którzy pełnią jedną z tych funkcji kolejno po raz drugi kończą się z upływem okresu na który zostali powołani.

§ 2. W ciągu 3 miesięcy od wejścia w życie ustawy zgromadzenia ogólne sędziów dostosują swój skład do stanu zgodnego z ustawą. Kadencje zgromadzeń ogólnych sędziów trwają do końca kadencji prezesów sądów.

§ 3. W ciągu 1 miesiąca od rozpoczęcia nowej kadencji zgromadzeń ogólnych sędziów, zostaną przeprowadzone wybory członków kolegiów sądów, zgodnie z ustawą.

Art. 178. § 1. W okresie do dnia 31 grudnia 2010 r. w sądach zadania z zakresu wymiaru sprawiedliwości oraz z zakresu ochrony prawnej mogą wykonywać asesory sądowi.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może mianować asesorem sądowym osobę, która ukończyła aplikację sądową lub prokuratorowską i zdała egzamin sędziowski lub prokuratorowski. Mianowanie asesorem sądowym nie jest jednak dopuszczalne, jeżeli od zdania egzaminu sędziowskiego lub prokuratorowskiego upłynął okres dłuższy niż dziesięć lat, chyba że osoba ta wykonywała pracę na stanowiskach lub w zawodach o których mowa w art. 60 § 3 pkt 1, 4 i 5 przez okres co najmniej 3 lat po zdaniu egzaminu.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może, za zgodą kolegium sądu okręgowego, powierzyć asesorowi sądowemu pełnienie czynności sędziowskich w sądzie rejonowym na czas określony, nie przekraczający czterech lat. Możliwe jest ponowne powierzenie tych czynności asesorowi, jednakże ten okres, łącznie z okresem poprzednim, nie może być dłuższy niż cztery lata, chyba że wymaga przedłużenia do ukończenia przez asesora 30 lat. W tym samym trybie asesorowi mogą być powierzone czynności sędziowskie w sądzie okręgowym jako odwoławczym, jednak na okres nie dłuższy niż rok.

§ 4. Wynagrodzenie zasadnicze asesora ustala się w trybie określonym w art. 89 § 1 i 7.

§ 5. Do asesorów sądowych, którym powierzono pełnienie czynności

sędziowskich, stosuje się przepisy dotyczące sędziów, z wyjątkiem art. 66, art. 69-73, art. 89 § 2-4 i § 8-10, art. 96 oraz art. 100.

§ 6. Asesor obejmujący czynności sędziowskie składa wobec Ministra Sprawiedliwości ślubowanie stosując odpowiednio rotę ślubowania przewidzianą dla sędziów.

§ 7. Minister Sprawiedliwości może zwolnić asesora, po uprzednim wypowiedzeniu, za zgodą kolegium sądu okręgowego.

§ 8. Można mianować asesorem sądowym także tego, kto spełnia warunki do powołania na stanowisko sędziego.

Art. 179. W okresie do dnia 31 grudnia 2006 r. prowadzi się aplikację sądową, na zasadach określonych w art. 180-187.

Art. 180. Aplikacja sądowa polega na zaznajomieniu się z czynnościami sędziego i sekretariatów sądowych oraz uzyskaniu wiedzy potrzebnej do zajmowania stanowiska sędziego.

Art. 181. Aplikantem sądowym może być mianowany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,
- 3) ukończył wyższe uniwersyteckie studia prawnicze, uzyskując tytuł magistra,
- 4) został zakwalifikowany na aplikację przez komisję egzaminacyjną po przeprowadzeniu konkursu, o którym mowa w art. 182 § 3.

Art. 182. § 1. Stosunek pracy z aplikantem sądowym nawiązuje się na podstawie mianowania na czas określony, oznaczony w akcie mianowania.

§ 2. Aplikanta sądowego mianuje i zwalnia prezes sądu apelacyjnego.

§ 3. Mianowanie aplikanta następuje po przeprowadzeniu konkursu przez prezesa sądu apelacyjnego.

§ 4. Przed podjęciem obowiązków aplikant sądowy składa ślubowanie wobec prezesa sądu apelacyjnego według następującej roty:

„Ślubuję uroczyście sumiennie wypełniać obowiązki aplikanta sądowego, w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości oraz dochować tajemnicy państwowej i służbowej” ; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg.”

§ 5. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb przeprowadzania konkursu, o którym mowa w § 3, uwzględniając zakres wiedzy podlegającej sprawdzeniu w trakcie konkursu, pisemną i ustną formę etapów konkursu, oraz system punktowy ocen konkursowych.

Art. 183. § 1. Aplikacja sądowa trwa dwa lata i sześć miesięcy.

§ 2. Minister Sprawiedliwości może, w drodze rozporządzenia, przedłużyć okres aplikacji sądowej do trzech lat, mając na uwadze potrzeby wynikającej z zakresu działania sądów powszechnych.

§ 3. Po upływie okresu aplikacji aplikant składa egzamin sędziowski. W razie niedostatecznego wyniku egzaminu, aplikant może przystąpić jeden raz do ponownego jego składania w ciągu roku od dnia egzaminu poprzedniego.

§ 4. Zezwolenia na zdawanie egzaminu w późniejszym terminie od przewidzianego w § 3 można udzielić w razie stwierdzenia niemożności przystąpienia do egzaminu w tym terminie. Zezwolenia udziela prezes sądu okręgowego.

Art. 184. Do aplikantów sądowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 81, 83, 87 i art. 89 § 1 i 7 oraz art. 95 § 1 i 2.

§ 2. Prezes sądu apelacyjnego, mianując aplikanta sądowego w okręgu danego sądu okręgowego, jednocześnie, na wniosek prezesa sądu okręgowego, przydziela go do określonego sądu rejonowego. W toku aplikacji aplikant sądowy może być skierowany, zgodnie z harmonogramem aplikacji, do innego sądu niż wynika to z przydzielenia.

§ 3. Mianowanie aplikanta wygasa, jeżeli osoba mianowana nie podejmie wykonywania obowiązków w terminie określonym w akcie mianowania, bez usprawiedliwionej przyczyny.

§ 4. Zwolnienie aplikanta sądowego następuje, na wniosek kolegium sądu okręgowego, po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu, jeżeli aplikant:

- 1) zrzekł się stanowiska,
- 2) nie czyni postępów w toku aplikacji, a w szczególności jeżeli uzyskał dwie negatywne opinie patronów lub nie uzyskał pozytywnej oceny z kolokwium,
- 3) rażąco narusza obowiązki aplikanta sądowego,
- 4) został uznany za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków aplikanta.

§ 5. Aplikant sądowy nie może, bez zgody prezesa sądu okręgowego nie może wykonywać innego zatrudnienia ani innego zajęcia, utrudniającego pełnienie obowiązków aplikanta,

§ 6. Aplikantowi sądowemu w czasie aplikacji przysługuje 30-dniowy płatny urlop szkoleniowy w okresie poprzedzającym egzamin sędziowski.

Art. 185. § 1. Prezes sądu apelacyjnego, na wniosek prezesa sądu okręgowego, cofa aplikantowi pozaetatowemu zezwolenie na odbywanie aplikacji, jeżeli:

- 1) zrezygnuje on z odbywania aplikacji,
- 2) rażąco narusza obowiązki aplikanta,

3) ze względu na stan zdrowia nie może wykonywać obowiązków aplikanta.

§ 2. Cofnięcie zezwolenia na odbywanie aplikacji pozaetatowej następuje z dniem określonym przez prezesa sądu apelacyjnego.

Art. 186. Do aplikantów pozaetatowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 180, art. 182 § 4 i art. 183.

Art. 187. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) obowiązki związane z zajmowaniem stanowiska aplikanta, uwzględniając wykorzystanie czasu przeznaczanego na zajęcia teoretyczne i praktykę oraz zasady dyscypliny pracy,
- 2) organizację aplikacji sądowej, uwzględniając zakres wiedzy teoretycznej i praktyki niezbędnej do sprawowania urzędu sędziowskiego,
- 3) zakres egzaminu sędziowskiego, skład komisji egzaminacyjnej i sposób powoływania jej członków, wysokość ich wynagrodzenia, tryb postępowania komisji egzaminacyjnej – uwzględniając zakres odbytej aplikacji, pisemną i ustną formę egzaminu, istotną wagę przyczyn ustalania terminu późniejszego zdawania egzaminu, kwalifikacje członków komisji egzaminacyjnej, zasadę poprawności przebiegu i rzetelności ocen egzaminacyjnych oraz uwzględniając zakres i nakład pracy członków komisji egzaminacyjnej w trakcie egzaminu.

Art. 188. § 1. Do czasu wydania ustawy, o której mowa w art. 139 § 2 do kuratorów sądowych stosuje się przepisy § 2 – 11.

§ 2. Kuratorem zawodowym może być mianowany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) nie był skazany za przestępstwo,
- 3) nie został pozbawiony władzy rodzicielskiej,
- 4) ukończył 24 lata,
- 5) ukończył wyższe studia pedagogiczne, psychologiczne, socjologiczne lub z zakresu resocjalizacji, albo ma wykształcenie średnie i wykonywał zawodowo lub społecznie obowiązki z zakresu profilaktyki, resocjalizacji lub wychowania,
- 6) odbył roczny staż kuratorski,
- 7) złożył egzamin kuratorski.

§ 3. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Minister Sprawiedliwości na wniosek prezesa sądu okręgowego może zwolnić kandydata do mianowania kuratorem zawodowym od obowiązku odbycia stażu i złożenia egzaminu, a także uznać za wystarczające ukończenie przez kandydata innych studiów wyższych niż wymienione w § 2 pkt 5, jeżeli ich zakres obejmuje wiedzę przydatną do wykonywania funkcji kuratora zawodowego.

§ 4. Kuratora zawodowego mianuje i zwalnia prezes sądu okręgowego.

§ 5. Do kuratorów zawodowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 87, 90 i 91.

§ 6. Wynagrodzenie zasadnicze kuratorów zawodowych stanowi, odpowiednio do rangi stanowiska, wielokrotność prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej.

§ 7. W sprawach nieuregulowanych do kuratorów zawodowych stosuje się odpowiednio przepisy ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. Nr 162, poz. 1125).

§ 8. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia kuratorów zawodowych uwzględniając rangę zawodu i zakres obowiązków pracowniczych oraz poziom wynagrodzeń pracowników sądowych.

§ 9. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) szczegółowe obowiązki i prawa oraz organizację pracy kuratorów zawodowych w sądzie,
- 2) zakres egzaminu, skład komisji egzaminacyjnej, sposób powoływania jej członków i postępowanie komisji egzaminacyjnej, uwzględniając zakres odbytej praktyki, pisemną i ustną formę egzaminu, istotną wagę przyczyn ustalania terminu późniejszego zdawania egzaminu, kwalifikacje członków komisji egzaminacyjnej, zasadę poprawności przebiegu i rzetelności ocen egzaminacyjnych,
- 3) tryb powoływania i odwoływania kuratorów społecznych oraz szczegółowy zakres ich obowiązków i praw, uwzględniając społeczny charakter wykonywanej funkcji oraz prawo do ekwiwalentu za wydatki ponoszone przy jej wykonywaniu,

§ 10. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym w sprawach pracy i polityki socjalnej określi, w drodze rozporządzenia, wysokość wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych, o których mowa w § 9 pkt 2, uwzględniając zakres i nakład pracy członków komisji egzaminacyjnej w trakcie egzaminu.

Art. 189. § 1. Traci moc ustawa z dnia 20 czerwca 1984 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25, Nr 77, poz. 355, Nr 91, poz. 421 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163 i Nr 81, poz. 406, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 117, poz. 751-753, Nr 121, poz. 769, Nr 124, poz. 782 i Nr 133, poz. 882 oraz z 1998 r. Nr 98, poz. 607, Nr 160, poz. 1064, Nr 162, poz. 1118 i 1125 oraz z 1999 r. Nr 20, poz. 180 i Nr 60, poz. 636).

§ 2. Zachowują moc akty prawne wydane w celu wykonania ustawy, o której mowa w § 1, o ile nie są sprzeczne z ustawą.

Art. 190. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 czerwca 2000 r., z wyjątkiem art. 89 § 2-4, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2002 r. oraz art. 60 § 1, art. 62 i art. 63, które wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2011 r.

Uzasadnienie projektu ustawy z dnia .....Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Zagadnienia ogólne.

I. Niezależność sądów i trybunałów, tworzących władzę odrębną od innych władz, jako konstytucyjna zasada ustroju państwa, stanowi jedną z podstaw funkcjonowania demokratycznego państwa prawnego.

W Konstytucji wywodzi się ona z wyrażonej w art. 10 Konstytucji ogólnej zasady podziału i równowagi między trzema władzami tj. ustawodawczą, wykonawczą i sądowniczą. Została skonkretyzowana w rozdziale VIII Konstytucji, poświęconym władzy sądowniczej i wyeksponowana w jego początkowym art. 173.

Podstawowym, choć nie wyłącznym zadaniem władzy sądowniczej jest sprawowanie wymiaru sprawiedliwości w Rzeczypospolitej Polskiej – na mocy art. 175 Konstytucji – powierzone sądom.

Zasada sądowego wymiaru sprawiedliwości została w sposób wyraźny przez Konstytucję sformułowana, w istocie rzeczy, jako zasada sędziowskiego wymiaru sprawiedliwości. Wynika to z zamieszczenia w art. 178 – 181 Konstytucji podstawowych regulacji dotyczących sędziów, jako piastujących urząd, polegający na sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

Wynika również ze treści art. 186 Konstytucji, określającego podstawowe zadanie Krajowej Rady Sądownictwa jako organu konstytucyjnego stojącego na straży dwóch zasad – niezależności sądów i niezawisłości sędziów.

Owe zasady nie są nowością w polskim prawie ustrojowym, jednak wyrażenie ich w Konstytucji stanowi o ich walorze szczególnym, podstawowym dla funkcjonowania demokratycznych reguł porządku państwowego.

Stosunkowo obszerna regulacja konstytucyjna, dotycząca władzy sądowniczej, nie wystarcza dla stworzenia pełnego systemu ustrojowego sądów powszechnych, będących podstawowym tej władzy czynnikiem.

Niezbędne do skonstruowania tego systemu jest zatem sformułowanie odpowiednio szczegółowych i konkretnych regulacji, w ramach ustawodawstwa zwykłego.

Obowiązująca ustawa z dnia 20 czerwca 1984 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, której tekst jednolity obejmujący liczne zmiany, w tym powiązane z zasadniczymi przekształceniami ustroju państwa, został ogłoszony w 1994 r. już po ogłoszeniu tekstu jednolitego była zmieniana osiemnaście razy. Już ta okoliczność nakazuje odstąpienie od dalszego nowelizowania tej ustawy, powstałej w innym ustroju państwowym, w celu doprowadzenia jej do pełnej zgodności z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r.

Prace nad przygotowaniem niniejszego projektu podporządkowane zostały dwóm zasadniczym celom:

- doprowadzeniu do zgodnego z Konstytucją, kompletnego uregulowania ustroju sądów powszechnych i statusu sprawujących w nich urząd sędziów,
- stworzenie sprawnego, nowoczesnie zorganizowanego, odpowiadającego wyzwaniom XXI wieku sądownictwa powszechnego, którego funkcjonowanie będzie oceniane jako zgodne z zasadami Europejskiej Konwencji o Ochronie Praw Człowieka i Podstawowych Wolności.

Zasadniczymi i podstawowymi do określenia dla niniejszego projektu kwestiami było zatem prawidłowe odczytanie treści i znaczenia konstytucyjnych zasad niezależności sądów i niezawisłości sędziów w sprawowaniu urzędu.

Pierwsza z nich - **zasada niezależności sądów** - stanowi rozwinięcie zasady podziału władz wyrażonej w art. 10, nie dotyczącej wyłącznie władzy sądowniczej lecz określającej wzajemne relacje między wszystkimi trzema władzami państwowymi tj. władzą ustawodawczą, władzą wykonawczą i władzą sądowniczą, **jako podział i równowaga.**

Konstytucja w sposób stosunkowo szczegółowy normuje wzajemne relacje między organami władzy ustawodawczej i wykonawczej, natomiast nie zawiera tak wyraźnych norm określających stosunki między władzą sądowniczą a dwiema pozostałymi władzami. Określenie tych stosunków jako niezależność można zatem uznać jako konkretyzację zasady podziału i równowagi władz, a przez to rozumieć ją jako niezależność pozwalającą na zachowanie równowagi.

Jednocześnie nie można nie zauważyć, że owa niezależność władzy sądowniczej od władzy ustawodawczej i wykonawczej podlega pewnym ograniczeniom, określonym przy innej okazji w samej Konstytucji.

Dla przykładu można wskazać zasadę jednolitości budżetu państwa, uchwalanego corocznie w formie ustawy budżetowej (art. 219), stanowiącej kompetencję Sejmu i Senatu oraz w zakresie regulowanym art. 224 Konstytucji także Prezydenta RP. Inicjatywa budżetowa przysługuje zaś – w myśl art. 221 wyłącznie Radzie Ministrów. Takie ukształtowanie podstawowej zasady finansów państwa poddaje tym samym regułom finanse władzy sądowniczej, a zatem ogranicza, w powyższym zakresie, niezależność tej władzy.

Rozważając zakres dopuszczalnych powiązań organizacyjnych między władzą sądowniczą wykonującą wymiar sprawiedliwości, w tym zwłaszcza sądami

powszechnymi a władzą wykonawczą, należy postawić zasadnicze pytanie, jak w świetle zasady niezależności władzy sądowniczej można określić powiązania sądów powszechnych z Ministrem Sprawiedliwości, a poprzez niego z Radą Ministrów, kierującą administracją rządową.

Trzeba zwłaszcza mieć na uwadze, że Konstytucja z 1997 r. uwzględnia dotychczasowe regulacje ustrojowe III Rzeczypospolitej a w wielu sprawach nawiązuje do tradycji ustrojowych II Rzeczypospolitej. W takim, historycznym aspekcie sprawę ujmując zauważyć należy, że Ministrowi Sprawiedliwości, jako przedstawicielowi władzy wykonawczej, przypadała zawsze zasadnicza rola w sprawowaniu samej administracji i nadzoru nad administracją sądownictwa powszechnego.

Na pytanie, czy pod rządem Konstytucji z 1997 r. może zostać zachowana zbliżona do dotychczasowej rola Ministra Sprawiedliwości w sprawowaniu funkcji nadzoru nad administracją sądownictwa powszechnego, można przyjąć odpowiedź twierdzącą popartą ważnymi argumentami.

Z treści samej Konstytucji a w szczególności jej art. 187 ust. 1 można wyprowadzić wniosek o szczególnej pozycji Ministra Sprawiedliwości względem władzy sądowniczej, w jej części sprawującej wymiar sprawiedliwości to znaczy względem sądownictwa. Skoro Konstytucja przesądza o członkostwie tego przedstawiciela władzy wykonawczej w Krajowej Radzie Sądownictwa – konstytucyjnego organu stojącego na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, nie można znaleźć racjonalnych argumentów do kwestionowania powierzenia temu Ministrowi nadzoru nad administracją sądów powszechnych w zakresie zasadniczo nie odbiegającym od regulacji przedkonstytucyjnej.

Ustawa z dnia 4 września 1997 r. o działach administracji rządowej (Dz. U. Nr 141, poz. 943 ze zm.) wśród działów administracji rządowej wymienia dział „sprawiedliwość” obejmujący sprawy sądownictwa, prokuratury, notariatu, adwokatury i radców prawnych, w zakresie wynikającym z przepisów odrębnych,

wykonywania kar oraz środków wychowawczych i środka poprawczego orzeczonego przez sądy oraz sprawy pomocy postpenitencjarnej oraz stwierdza, że minister właściwy do spraw sprawiedliwości jest właściwy w sprawach sądownictwa, w zakresie nie zastrzeżonych odrębnymi przepisami do kompetencji innych organów państwowych i z uwzględnieniem zasady niezawisłości sędziowskiej.

Ustawa wyjaśnia zatem sposób wykonywania uprawnień tego ministra w zakresie spraw sądownictwa w ramach administracji rządowej.

Wykładając ostatnio wymienioną ustawę w zgodzie z Konstytucją, ministrem właściwym do spraw sprawiedliwości może być tylko Minister Sprawiedliwości. Taka więc nazwa organu administracji rządowej jest konsekwentnie stosowana w projekcie ustawy.

Bezwzględny ogranicznikiem wykonywania uprawnień Ministra Sprawiedliwości w zakresie spraw sądownictwa jest druga z ustrojowych zasad dotyczących funkcjonowania sądów, **zasada niezawisłości sędziów.**

Zasada niezawisłości sędziów, oprócz jej powołania, została szerzej określona, przez wskazania zawarte w art. 178 ust. 1 Konstytucji, wyjaśniające, iż niezawisłość sędziowska polega na wyłączeniu sędziego, w zakresie sprawowania jego urzędu, z podległości komukolwiek i czemukolwiek poza Konstytucją i ustawami.

Dla stworzenia prawidłowych i niezbędnych ustrojowych i faktycznych gwarancji zasady niezawisłości sędziów konieczne zatem jest wyraźne rozróżnienie sprawowania urzędu sędziego od administracji sądowej, a w jej ramach także zadań administracji rządowej, związanych z wewnętrzną i międzynarodową odpowiedzialnością Państwa, reprezentowanego przez Radę Ministrów, za właściwe, zgodne z Konstytucją i międzynarodowymi zobowiązaniami Polski, funkcjonowanie sądów.

Zadania te polegają na przygotowaniu i zapewnieniu zgodnych z Konstytucją warunków sądom powszechnym do wykonywania przez sędziów obowiązków

należących do sprawowanego przez nich urzędu i muszą im towarzyszyć uprawnienia nadzoru wobec osób sprawujących funkcje kierownicze w sądach. Rozwiązania proponowane w projekcie ustawy o ustroju sądów powszechnych w tym zakresie – z jednej strony opierają się na pozytywnych doświadczeniach ustrojowych z niezbędnymi z punktu widzenia racjonalności kierowania pracą sądów modyfikacjami, w żaden sposób nie naruszającymi niezawisłości sędziów i niezależności sądów jej konstytucyjnym znaczeniu – z drugiej zaś strony, zmierzają do stworzenia nowych warunków podwyższenia standardu gwarancji niezawisłości sędziów.

II. Jedną z podstawowych, konstytucyjnych zasad ustroju Rzeczypospolitej Polskiej jest podział i równowaga władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowej z jednoczesnym powierzeniem tej ostatniej sądom i trybunałom (art. 10 Konstytucji).

Sama Konstytucja zawiera kompleks norm określających podstawowe zasady ustrojowe i pozycję władzy sądowniczej, a przewidując szczegółowe uregulowanie niektórych zagadnień ustrojowych sądownictwa, zakreśla zarazem ramy takiej, ustawowej regulacji, dotyczącej sądów.

Odrębność i niezależność władzy sądowniczej, a zarazem konkretyzację jej podmiotowego zakresu określa art. 173 Konstytucji, który do władzy sądowniczej o jakiej mowa w art. 10 ust. 1, zalicza Sądy i Trybunały.

W zakresie władzy sądowniczej Konstytucja w art. 175 wymienia węższy jej przedmiot tj. wymiar sprawiedliwości - jako wyłączną domenę sądów, do których zalicza Sąd Najwyższy, sądy powszechne, sądy administracyjne oraz sądy wojskowe (art. 175 ust. 1 Konst.), a nadto na czas wojny sądy wyjątkowe (art. 175 ust. 2 Konst.). Dalsze normy Konstytucyjne odnoszące się do sądów, jako powołanej do sprawowania wymiaru sprawiedliwości części władzy sądowniczej zawierają

jednolite regulacje w stosunku do wszystkich rodzajów sądów, z zaznaczeniem odrębności wynikających z odmiennego zakresu przedmiotowego ich zadań w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości.

Warto zauważyć, że pełną regulację docelową, odnoszącą się do sądów administracyjnych, Konstytucja pozostawia do uregulowania w terminie 5 lat od jej wejścia w życie (art. 236 Konst.), co powoduje, że ukształtowanie pełnego modelu konstytucyjnego dwuinstancyjnego sądownictwa administracyjnego pozostanie przedmiotem odrębnej ustawy.

Specyfika sądownictwa wojskowego stanowią wystarczający argument na rzecz odrębności regulacji jego ustroju.

Tradycja i znacznie szerszy zakres kompetencji Sądu Najwyższego przemawiają za odrębną ustawą o Sądzie Najwyższym, podobnie do obecnego stanu prawnego.

III. Konieczność istotnej przebudowy ustroju i przeprowadzenia zmian w organizacji sądownictwa powszechnego uzasadniają trzy, niezależne od siebie przesłanki:

- pierwsza, wynikająca z wejścia w życie nowej Konstytucji, która wzmacnia pozycję władzy sądowniczej a jednocześnie nakłada na sądy nowe obowiązki (w tym zwłaszcza przekazuje sądom w ciągu 4 lat rozpatrywanie spraw rozstrzyganych dotychczas przez kolegia ds. wykroczeń),
- druga, wynikająca z konieczności dostosowania sądownictwa do potrzeb społecznych i gospodarczych, zwłaszcza zaś usunięcia istniejących barier, powodujących niską sprawność działania sądów, w tym także w związku ze stale rozszerzanym począwszy od 1989 r. zakresem kompetencji i zadań oraz w związku z niezbędnością wprowadzania do sądownictwa nowoczesnych technik pracy, w tym systemów informatycznych,
- trzecia, wynikająca z konieczności doprowadzenia stanu sądownictwa do stanu porównywalnego ze standardem sądownictwa w państwach Unii Europejskiej oraz

do sprostania przez sądownictwo wymogom Europejskiej Konwencji Praw Człowieka.

Celem projektowanej ustawy ma być zatem stworzenie, w ramach konstytucyjnych zasad ustrojowych, systemu sądów powszechnych zdolnych do sprawnego realizowania należących do nich zadań, w sposób adekwatny do potrzeb społecznych i gospodarczych Polski jako państwa o nowoczesnej strukturze, stowarzyszonego z Unią Europejską, ubiegającego się o członkostwo w jej strukturach i przestrzegającego w tym zakresie zobowiązań międzynarodowych i praw chronionych Europejską Konwencją Praw Człowieka, przy jednoczesnej racjonalizacji kosztów sprawowanego przez sądy wymiaru sprawiedliwości.

Projekt ustawy.

I. Zakres przedmiotowy przedstawionego projektu ustawy obejmuje następujące kwestie:

- 1) zasady ogólne ustroju sądów, określenie organów sądów,
- 2) zasady organizacji sądów i ich tworzenia,
- 3) zasady administracji sądowej, oraz ogólne zasady wykonywania czynności administracyjnych w sądach,
- 4) zasady i zakres nadzoru nad administracją sądów,
- 5) organizację i zakres samorządu sędziowskiego oraz jego uprawnienia,
- 6) szczegółową i pełną regulację statusu sędziów, obejmującą także ich odpowiedzialność dyscyplinarną,
- 7) regulację statusu referendarzy jako pracowników jurysdykcyjnych sądów,
- 8) ogólną regulację dotyczącą innych pracowników i organów pomocniczych wymiaru sprawiedliwości,
- 9) zasady udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości (ławników),

- 10) zasady finansowania działalności sądów powszechnych,
- 11) przepisy zawierające niezbędne zmiany w innych ustawach,
- 12) przepisy regulujące okresy przejściowe,
- 13) przepisy wprowadzające.

II. Projektowana ustawa została podzielona na pięć części, które z kolei dzielą się na rozdziały. Przepisy zostały – zgodnie z tradycją ustaw ustrojowych dotyczących sądownictwa – ujęte w artykuły a w ramach ich podziału w paragrafy.

1. Część I. Sądy powszechne.

Reguluje zasady ustroju i organizację sądów powszechnych i obejmuje sześć rozdziałów.

Rozdział I. Przepisy ogólne (art. 1 – 9).

Zawiera podstawowe i niezbędne definicje, określa strukturę sądownictwa powszechnego, zakres zadań i kompetencji sądów powszechnych, kompetencje sędziów w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości, kompetencje referendarzy w wykonywaniu zadań sądów powszechnych, zasadę udziału ławników w wymiarze sprawiedliwości, określa język urzędowy przed sądami i gwarantuje prawo do tłumacza dla osób nie władających językiem polskim, ustala zasadę nadzoru judykacyjnego Sądu Najwyższego, określa cel i zakres działalności administracyjnej sądów i udział samorządu sędziowskiego w działalności administracyjnej sądów, a także ustala podstawowe zasady zwierzchniego nadzoru nad działalnością administracyjną sądów.

Już w art. 1 § 1 została określona struktura organizacyjna sądów powszechnych, przewidująca trzy kategorie sądów powszechnych (sądy rejonowe, sądy okręgowe i sądy apelacyjne), z uwzględnieniem tworzenia w ramach struktury sądów rejonowych jako ich jednostek organizacyjnych - sądów grodzkich. Struktura

sądów, a w jej ramach także pozycja i funkcja sądów grodzkich zostały bliżej określone w przepisach rozdziału II Organizacja sądów (art. 10 – 20).

W stosunku do obecnie obowiązującej ustawy ustrojowej nowym uregulowaniem jest wskazanie na dwa obszary kompetencji sądów powszechnych (art. 1 § 2 i 3):

- 1) **powierzony konstytucyjnie wymiar sprawiedliwości,**
- 2) **zadania z zakresu ochrony prawnej,** nie stanowiące wymiaru sprawiedliwości lecz należące z mocy ustaw do sądów powszechnych i tradycyjnie w Polsce przekazywane sądom. Są to przede wszystkim zadania z zakresu rejestrów sądowych, ksiąg wieczystych, postępowania egzekucyjnego i wykonawczego, przy wykonywaniu których nie zachodzi potrzeba rozstrzygnięcia konfliktu co do prawa. Warto dodać, że Konstytucja chociaż posługuje się pojęciem „wymiar sprawiedliwości” nie wyjaśnia jego znaczenia, konstruuje jedynie zasadę sądowego wymiaru sprawiedliwości, przez powierzenie jego wykonywania sądom. Taka konstrukcja nie uprawnia jednak do wniosku, że wszystkie zadania wykonywane przez sądy stają się przez to wymiarem sprawiedliwości. Wydaje się zatem możliwe i dopuszczalne zbiorcze określenie zadań sądów powszechnych nie będących sprawowaniem wymiaru sprawiedliwości jako „zadań z zakresu ochrony prawnej”. Nie sprzeciwia się takiemu podziałowi zadań sądów powszechnych żadna z konstytucyjnych zasad ustrojowych. W wykonywaniu obu dziedzin sądy powszechne mają zagwarantowaną niezależność od innych władz, stosownie do art. 10 ust. 1 Konstytucji.

W kontekście powyższego można było lepiej niż dotychczas określić pozycję ustrojową referendarzy sądowych, jako funkcjonariuszy sądowych uprawnionych do wykonywania zadań z zakresu ochrony prawnej (art. 2 ust. 2), podczas gdy zadania sądów z zakresu wymiaru sprawiedliwości mogą być wykonywane wyłącznie przez sędziów (art. 2 ust. 1).

Do rangi zasad ustroju sądów powszechnych zostało podniesione prawo sędziów do samorządności (art. 3) oraz określenie organów samorządu sędziowskiego jako zgromadzeń ogólnych sędziów okręgu i sędziów apelacji.

Prawo sędziów do samorządności jest jednym ze sposobów realizacji konstytucyjnej zasady niezależności sądów.

Warto zauważyć, że kolegia sądów, dotychczas traktowane w praktyce jako jednostki organizacyjne samorządu sędziowskiego, wyraźnie zostały określone jako organy sądów (art. 21).

Rozwinięciem konstytucyjnej zasady udziału obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości (art. 182 Konst.) są przepisy art. 4 określające ten udział jako uczestnictwo ławników przed sadami pierwszej instancji. Norma ta pozostawia określenie rodzajów spraw rozpoznawanych bez udziału ławników dla innych ustaw.

W art. 7 projektu – co jest nowością, wskazano cel działalności administracyjnej sądów, jako służący wykonywaniu zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości oraz ochrony prawnej. Ta rola działalności administracyjnej wydaje się pozwalać na ściślejsze jej wyodrębnienie.

Projekt przewiduje wzmocnienie zwierzchniego nadzoru Ministra Sprawiedliwości nad działalnością administracyjną sądów (art. 9). Wprowadza się służbę nadzoru nad tą działalnością, której podstawowy korpus w Ministerstwie Sprawiedliwości będą tworzyć sędziowie delegowani.

Rozdział II. Organizacja sądów.

Reguluje kryteria tworzenia, sposób określania obszarów właściwości, strukturę wewnętrzną sądów oraz kompetencje Ministra Sprawiedliwości w materii tworzenia sądów powszechnych.

Nowy model organizacyjny sądownictwa przedstawiać się będzie następująco:

I szczebel

a – „sądy grodzkie” jako wydziały sądów rejonowych, (w ilości ok. 400).

Będą to wydziały powołane do rozpatrywania drobniejszych spraw cywilnych i karnych w uproszczonych procedurach.

b – sądy rejonowe (w liczbie około 200 – 240).

Będą to sądy o jednakowym zakresie rozpoznawanych spraw i o porównywalnych granicach wielkości, orzekające wyłącznie jako sądy pierwszej instancji w pełnym zakresie właściwości przewidzianej przepisami ustaw procesowych.

W każdym z nich będzie w zasadzie rozpoznawane pięć podstawowych rodzajów spraw: cywilne, karne (poza rozpatrywanymi w trybie uproszczonym sprawami przekazanymi wydziałom grodzkim), sprawy rodzinne i nieletnich, sprawy z zakresu prawa pracy a w przyszłości część spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych oraz sprawy związane z prowadzeniem ksiąg wieczystych.

Na szczeblu sądu rejonowego zostaną usytuowane sprawy egzekucyjne i nadzór judykacyjny nad egzekucją prowadzona przez komorników.

W około części sądów rejonowych dodatkowo funkcjonować będą wewnętrzne komórki organizacyjne dla prowadzenia spraw upadłościowych, układowych oraz spraw „rejestrowych”.

II szczebel - sądy okręgowe.

Będą to sądy pierwszej i drugiej instancji. Właściwość w pierwszej instancji obejmować będzie najpoważniejsze sprawy cywilne w zakresie zbliżonym do aktualnej właściwości sądu okręgowego, bardzo poważne sprawy karne, niektóre

spawy z ubezpieczenia społecznego i spawy gospodarcze dotyczące przedmiotu sporu o dużej wartości.

Właściwość tych sądów w II instancji obejmowałaby rozpoznawanie środków odwoławczych od orzeczeń sądów rejonowych (w tym ich wydziałów – „sądów” grodzkich).

Ponadto - na szczeblu sądu okręgowego koncentrowałby się nadzór administracyjny nad sądami rejonowymi (wraz z należącymi do nich „sądami” grodzkimi) oraz spawy szkolenia.

III szczebel - sądy apelacyjne (w licznie około 8 – 10).

Będą to sądy tylko odwoławcze, rozpatrujące środki zaskarżenia od orzeczeń sądów okręgowych.

Ponadto sądy apelacyjne sprawowałyby zadania nadzoru administracyjnego i szkoleniowe (np. przeprowadzanie egzaminów sędziowskich), mające na celu zapewnienie jednolitości orzecznictwa oraz wyrównywanie poziomu pracy wszystkich sądów.

Określenie zakresów właściwości sądów poszczególnych szczebli i rodzajów należy do ustaw procesowych a nie ustrojowych. Wyjątek stanowią natomiast „sądy” grodzkie, które zostaną utworzone w celu rozpoznawania niektórych spaw z zakresu właściwości rzeczowej sądów rejonowych; wyodrębnienie tych kategorii spaw nie jest zagadnieniem proceduralnym, bowiem nie chodzi o odrębną kategorię właściwości, rzeczowej, a jedynie zagadnieniem organizacyjnym. Jednocześnie ze stworzeniem możliwości tworzenia „sądów” grodzkich przygotowuje się procedury cywilne i karne o znacznym stopniu uproszczenia, które były by stosowane w tych jednostkach organizacyjnych sądów rejonowych.

Przedstawienie struktury sądów powszechnych dokonane wyżej wymaga uzupełnienia w zakresie dotyczącym ich obszarów właściwości.

Dokonana wraz z reformą ustroju administracyjnego państwa zmiana jego podziału administracyjnego będzie w odpowiednim stopniu uwzględniana w organizacji sądownictwa powszechnego. Nie może, a nawet nie powinna powodować pełnej symetrii w organizacji obszarów jurysdykcyjnych sądów z obszarami nowych jednostek podziału administracyjnego kraju. Odrębność w tym zakresie jest uzasadniona względami praktycznymi, w tym potrzebie oszczędnego gospodarowania środkami budżetu i znajduje oparcie w konstytucyjnej zasadzie odrębności i niezależności władzy sądowniczej od władzy administracyjnej.

Proponuje się, iż ani nowym powiatom ani województwom nie będzie odpowiadała identyczna sieć sądów organizowanych na szczeblu powiatów i województw. Podział terytorialny obszarów właściwości sądów powszechnych powinien być ściśle specjalistyczny i w pełni odpowiadający potrzebom organizacyjny sprawnego wymiaru sprawiedliwości.

Ostatecznie więc zmiany strukturalne sądownictwa mają być przeprowadzone przy przyjęciu następujących założeń:

- tylko sądy rejonowe - w tym także działające w ich ramach sądy /wydziały/ grodzkie - będą miały obszary właściwości określone granicami administracyjnymi gmin (jednej lub więcej), albo część jednej gminy,
- obszary właściwości miejscowej sądów II szczebla (okręgi sądowe) byłyby określane obszarami właściwości kilku do kilkunastu sądów rejonowych, (a więc obejmować wiele gmin) stanowiących okręg, co w konsekwencji powoduje zachowanie przyjętej ostatnio nazwy „sąd okręgowy”;
- zarówno sądy rejonowe jak i sądy okręgowe będą tworzone z obszarami właściwości w granicach tego samego województwa. Odstępstwo od tej zasady może być stosowane jedynie jako wyjątek uzasadniony szczególnymi względami dobra wymiaru sprawiedliwości.

- odpowiednio - obszary właściwości sądów apelacyjnych (obszary apelacji) określane byłyby obszarami właściwości kilku graniczących ze sobą sądów okręgowych.

W stosunku do obecnej organizacji obszarów właściwości sądów zmiana polega na powiązaniu tych obszarów z dwoma szczeblami podziału administracyjnego kraju – a mianowicie z gminą i z województwem. Nie istnieje ani możliwość ani sens symetrii polegającej na stworzeniu sieci sądów średniego (II) szczebla jako jednostek wojewódzkich. Utworzenie sądów wojewódzkich (tj. 16 jednostek), ze względu na obecnie bardzo szeroko uregulowaną właściwość sądów tego szczebla, jest niemożliwe. Tak wielkie jednostki wymagały by odpowiednich budynków, koncentracji spraw o zasadniczym znaczeniu w mniejszej liczbie jednostek, a w rezultacie oddaliło by wymiar sprawiedliwości od obywateli, spowodowało stworzenie trudnych do kierowania sądów średniego szczebla i ostatecznie zamiast dawać podstawy do podniesienia usprawnienia sądów, wprowadziło by znaczne zakłócenia w ich funkcjonowaniu.

Proponuje się uproszczenia i ujednoczenia zasady tworzenia sądów i określania ich wewnętrznej struktury; kompetencje w tym zakresie będą należały do Ministra Sprawiedliwości, zawsze w drodze rozporządzenia. Jedynie tworzenie wydziałów odbiegających od schematu organizacyjnego sądów, przyjętego w ustawie będzie następowało w drodze zarządzenia Ministra Sprawiedliwości. W tym bowiem wypadku chodzi wyłącznie o strukturę wewnętrzną sądów, nie dotyczącą praw i obowiązków obywateli.

Rozdział III. Organy sądów.

Przepisy tego rozdziału określają trzy typy organów sądów:

- 1) jednoosobowego organu zwierzchniego wobec sędziów oraz pracowników sądów,

- 2) wieloosobowego organu administracyjnego na poziomie II i III szczebla sądowego – kolegiów mającego nieliczne kompetencje stanowiące, a w przeważającej mierze kompetencje doradcze wobec prezesa sądu,
- 3) jednoosobowego organu zarządzającego finansami i gospodarką sądu, na poziomie II i III szczebla sądowego – dyrektorów sądów.

Projekt przewiduje ściśle określenie granic kompetencji między organami sądów.

Powierzając czynności administracji sądowej i nadzoru nad czynnościami administracji prezesom sądów przewiduje się jednocześnie wyraźne wzmocnienie pozycji prezesów i wiceprezesów (będących zastępcami prezesów) sądów.

- 1) wprowadza się długą, bo wynoszącą 7 lat w sądach okręgowych i apelacyjnych kadencję prezesa i wiceprezesów, jednak bez możliwości bezpośrednio po kadencji pełnienia ponownie którejś z tych funkcji. Spowoduje to możliwość przeprowadzania przez prezesów programów działania długoterminowych, zwiększa ich poczucie niezależności wobec sędziów w stosunku do których wykonuje funkcje zwierzchnika.
- 2) przywraca się system powoływania prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych przez Ministra Sprawiedliwości, spośród dwóch kandydatów wyłonionych przez samorząd sędziowski. Niweluje to źródło konfliktów między samorządem a Ministrem na tle obecnej zasady powoływania prezesa przez Ministra, z prawem weta ze strony samorządu sędziowskiego.
- 3) wprowadza się możliwość odwołania prezesa w toku kadencji przez Ministra Sprawiedliwości, z wyłącznej przyczyny nienależytego pełnienia ich funkcji, po zasięgnięciu kolegium danego sądu i opinii sądu przełożonego.
- 4) uwalnia się prezesów sądów okręgowych i apelacyjnych od czynności o charakterze gospodarczym i finansowym, przez przekazanie tych kompetencji dyrektorom sądów.

Wzmacnia się reprezentatywność kolegiów sądów okręgowych i apelacyjnych (art. 28 i 30) a jednocześnie wprowadza w skład kolegiów wszystkich wiceprezesów tych sądów.

Rozdział IV. Samorząd sędziowski.

Proponowane rozwiązania mają na celu:

- 1) zwiększenie reprezentatywności zgromadzeń sędziów w okręgu i apelacji przez udział delegatów sądów niższych także w zgromadzeniu sędziów apelacji.
- 2) proponuje się obligatoryjne zastąpienie zgromadzeń sędziów zgromadzeniem przedstawicieli, jeżeli liczba członków zgromadzenia sędziów przewyższała by stu pięćdziesięciu sędziów.

Obecnie zgromadzenia w sądach apelacyjnych, mimo kompetencji dotyczących sądów okręgowych i ich sędziów, działa bez udziału delegatów z tych sądów. Nie ma zatem symetryczności rozwiązań w relacji - sędziowie sądów rejonowych - zgromadzenie okręgu z relacją - sędziowie sądów okręgowych - zgromadzenie sędziów apelacji.

Aktualnie zgromadzenia składające się z ponad 150 członków mogą, według swego uznania, przenosić swe kompetencje na zebranie przedstawicieli. Wybór jest fakultatywny, a doświadczenia z funkcjonowania organów samorządu sędziowskiego nadmiernie rozbudowanych liczebnie zachęca do wybrania jako obligatoryjnej formy przedstawicielskiej.

W rozdziale poświęconym samorządowi określa się kompetencje zgromadzeń sędziowskich jako organów samorządu. Projekt w zasadzie nie ogranicza dotychczasowych kompetencji samorządu, poza zniesieniem jego uprawnienia do sprzeciwu wobec odwołania prezesa sądu.

Rozdział V. Nadzór nad działalnością administracyjną sądów.

W projekcie proponuje się dokładniejsze niż obecnie określenie czynności nadzoru i sposobu ich przeprowadzania.

Rozdział VI. Ogólne przepisy o czynnościach sądów.

Zebrane zostały dotychczas obowiązujące zasady ogólne czynności sądowych, w jednym rozdziale ustawy.

Wprowadza się zaskarżalność w toku instancji stosowanie kar za naruszenie powagi, spokoju lub porządku czynności sądowych (policji sesyjnej). Dotychczas decyzje te – co budziło uzasadnione zastrzeżenia m.in. Rzecznika Praw Obywatelskich – nie były zaskarżalne.

2. Część druga. Sędziowie.

Podzielona została na trzy rozdziały i reguluje zagadnienia statusu sędziów, wymagane kwalifikacje, tryb typowania kandydatów do urzędu sędziego i przedstawiania ich Prezydentowi RP do powołania, tryb i zasady wyznaczania stanowisk sędziowskich oraz miejsca służbowego.

W części drugiej uregulowane zostały obowiązki i prawa sędziów czynnych oraz rozwinięte konstytucyjne zasady przechodzenia sędziów w stan spoczynku, a także prawa i obowiązki sędziów w stanie spoczynku.

Wśród praw sędziowskich uregulowano prawa rodzin po zmarłych sędziach lub sędziach w stanie spoczynku.

Ponadto w części drugiej uregulowano zasady materialnoprawne odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, kwestie związane z konstytucyjnymi gwarancjami niezawisłości sędziowskiej, obejmującymi nieusuwalność sędziów z urzędu, stanowiska i miejsca służbowego, za wyjątkiem złożenia z urzędu na mocy wyroku sądowego, nową regulacją postępowania dyscyplinarnego sędziów oraz organów dyscyplinarnych.

Rozdział I. Status sędziów.

Najliczniejsze zmiany w stosunku do obecnego stanu prawnego znalazły swe miejsce w rozdziale pierwszym części drugiej, regulującym status sędziego.

Na wstępie warto zauważyć, że Konstytucja zawiera liczne normy dotyczące statusu sędziego, przesądzając w ten sposób o podstawowym kształcie regulacji zwykłej ustawy ustrojowej.

Można twierdzić, że w zasadzie Konstytucja w znacznej mierze potwierdziła stan dotychczasowy, przyjmując pewne zasady dotyczące statusu sędziów i gwarancji niezawisłości sędziowskiej w sposób analogiczny do stanu obowiązującego przed wejściem Konstytucji w życie. W pewnym jednak zakresie Konstytucja pozostawia względna swobodę regulacji dla zwykłego ustawodawcy, dając mu jedynie wskazania co do kierunku rozwiązań prawnych.

W art. 179 Konstytucja przyjęła jako zasadę powoływanie sędziego przez Prezydenta RP. Jest to wyłączna prerogatywa Prezydenta nie wymagająca kontrasygnaty Premiera.

Jednocześnie Konstytucja wprowadziła jako zasadę powoływanie sędziów na czas nieokreślony i na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

Analiza norm konstytucyjnych wskazuje na pewną nowość w określaniu statusu sędziów. Konstytucja bowiem posługuje się trzema pojęciami odnoszącymi się do statusu sędziego, a mianowicie urzędu sędziego (art. 178 Konst.), stanowiska sędziowskiego (art. 180 ust. 2 Konst.), oraz siedziby sędziego (art. 180 ust. 2 Konst.)

Zasady konstytucyjne chronią zarówno urząd sędziego, jego stanowisko oraz jego siedzibę tożsamą z miejscem wykonywania wymiaru sprawiedliwości.

Takie uregulowanie konstytucyjne pozostawia otwartym problem, jaki jest wymagany zakres decyzji Prezydenta RP w kwestii powoływania sędziów.

Projekt przyjmuje, że konstytucyjna zasada powoływania sędziów przez Prezydenta może być rozumiana jako powołanie na urząd, z pozostawieniem wyznaczenia

stanowiska sędziowskiego oraz siedziby (miejsca służbowego) Ministrowi Sprawiedliwości.

To rozwiązanie usuwa obecną sytuację, w której sędzia jest powoływany przez Prezydenta jednocześnie na urząd sędziowski, na stanowisko oraz do określonej siedziby, a w razie zmiany stanowiska na wyższe (inna zmiana nie jest przewidziana), następuje takie samo powołanie sędziego kumulujące te trzy elementy jego statusu.

Tymczasem zmiana siedziby sędziego za jego zgodą jest dokonywana przez Ministra Sprawiedliwości, co w powoduje niezgodność tytułu sędziego, w zakresie siedziby, z aktem powołania dokonany przez Prezydenta.

Proponowana regulacja usuwa takie sytuacje, przyjmując, że na urząd sędziego sądu powszechnego Prezydent powołuje daną osobę tylko raz.

Proponuje się aby obsadzanie wolnych stanowisk sędziowskich odbywało się w drodze otwartego konkursu zgłoszeń, po obwieszczeniu przez Ministra Sprawiedliwości wolnych stanowisk i ich siedzib w Monitorze Polskim.

Osoby zamierzające kandydować na dane stanowisko (dotyczy to zarówno sędziów zajmujących niższe stanowisko sędziego sądu powszechnego, jak osób nie piastujących urzędu sędziego, a spełniających wszystkie ustawowe wymogi kwalifikacyjne i osobiste) mają zgłaszać swe wnioski prezesowi sądu okręgowego lub apelacyjnego w którym wakuje stanowisko sędziego.

Kandydaci na dane stanowisko podlegali by ocenie danego zgromadzenia sędziów, które nie było by władne eliminować któregokolwiek ze zgłaszających się kandydatów, lecz wszystkich zgłaszających się na dane wolne stanowisko przedstawić wraz ze swą opinią Krajowej Radzie Sądownictwa.

Dopiero spośród tak przedstawionych wszystkich kandydatów, Krajowa Rada Sądownictwa wybiera jednego na dane stanowisko sędziowskie, nie będąc związana ani opinią zgromadzenia, ani przedkładaną opinią Ministra Sprawiedliwości.

Jeżeli wybór KRS dotyczył by sędziego piastującego już urząd sędziego sądu powszechnego – Krajowa Rada zawiadamia o wyborze Ministra Sprawiedliwości, który wyznacza nowe stanowisko sędziemu, wraz z określeniem siedziby (miejsca służbowego). Jeżeli zaś wybór KRS dotyczy osoby nie piastującej urzędu sędziego – przedstawia kandydata Prezydentowi, który – stosownie do konstytucyjnego uprawnienia powołuje daną osobę na urząd sędziego sądu powszechnego, zaś Minister Sprawiedliwości wyznacza temu sędziemu stanowisko i siedzibę zgodnie z wyborem dokonany wobec kandydata. W tej konstrukcji trybu i uprawnień organów, Minister Sprawiedliwości jest w zasadzie tylko formalnym wykonawcą wyboru dokonanego przez Krajową Radę Sądownictwa.

Oczywiście Prezydent jest – zgodnie z Konstytucją – uprawniony do odmowy powołania danej osoby na urząd sędziego.

Drugim istotnym i nowym w stosunku do stanu obecnego rozwiązaniem jest próba stworzenia nowych zasad ustalania warunków dojścia do urzędu sędziowskiego.

Propozycji tej przyświeca myśl, aby z urzędu sędziego stworzyć autentyczną koronę zawodów prawniczych.

Przewiduje się zatem, aby docelowo, począwszy od 1 stycznia 2011 r. dostęp do urzędu sędziowskiego mieli prawnicy, którzy osiągnęli poważniejszy wiek (35 lat) i przez określony ustawowo okres już wykonywali inny, wysoko kwalifikowany zawód prawniczy (prokuratora, adwokata, radcy prawnego, notariusza) albo osiągnęli wysoki status naukowy (doktora habilitowanego lub profesora nauk prawnych).

Dla umożliwienia dostępu do urzędu sędziowskiego poprzez wieloletnią pracę pomocniczą wykwalifikowanych prawników, dopuszcza się powołanie na urząd sędziego (tylko w sądzie rejonowym) osoby z dziesięcioletnim stażem na nowym stanowisku asystenta sędziego.

W okresie do 31 grudnia 2010 r. dostęp do urzędu sędziego byłby możliwy tak jak dotychczas albo z innych zawodów prawniczych, albo po ukończeniu aplikacji sędziowskiej lub prokuratorskiej, złożeniu odpowiedniego egzaminu i odbyciu praktyki sędziowskiej lub prokuratorskiej na stanowisku asesora.

W długim okresie przejściowym konieczne będzie stworzenie innych niż dotychczas warunków naboru do zawodów prawniczych, przez ukończenie państwowej aplikacji prawniczej prowadzonej w Ministerstwie Sprawiedliwości, jako podstawowego koniecznego wymogu podjęcia aplikacji korporacyjnej w adwokaturze, notariacie lub w samorządzie radców prawnych.

Ten okres również musi być wykorzystany na realne podniesienie rangi urzędu sędziego, w tym zwłaszcza jego statusu materialnego, bezpieczeństwa socjalnego, warunków wykonywania urzędu odpowiednich do jego rangi, tak aby urząd sędziego nawet w sądzie najniższego szczebla był atrakcyjny dla dobrych, osiągających powodzenie w innych zawodach, doświadczonych prawników.

Rozwiązanie to jest – w pewnym zakresie – oparte na wzorcu Wielkiej Brytanii i niektórych państw skandynawskich.

Z tego powodu proponowany art. 60 projektu ustawy przewiduje w § 1 stan docelowy, zaś w § 2- 6 stan przejściowy, czemu dają ponadto wyraz odpowiednio dostosowane przepisy wprowadzające. Podobnie docelowy charakter mają mieć normy zawarte w art. 61 i 62 projektu.

Dlatego też materia dotycząca aplikacji sądowej i asesury została przeniesiona z części zasadniczej projektu do jego przepisów przejściowych, skoro ma mieć charakter wyłącznie czasowy i wygasający.

Już od wejścia w życie ustawy przewiduje się aby na stanowisko sędziego mogła być powołana osoba, która ukończyła 30 lat, a nie jak obecnie 27 lat. Norma ta (art. 60 §

2) znajduje uzupełnienie w przepisach dotyczących długości dopuszczalnej asesury sądowej.

Rozdział ten zawiera również regulacje dotyczące obowiązków i praw sędziów piastujących urząd.

Wszystkie zawarte w tym rozdziale normy wyrażają zarówno troskę o sformułowanie najdalej idących gwarancji niezawisłości i godności urzędu oraz przestrzegania zasad prawa pracy.

1) zachowane zostają dotychczasowe zasady opuszczania urzędu przez sędziów z ich inicjatywy (art. 67) i przechodzenia w stan spoczynku, stanowiące rozwinięcie uregulowań zawartych w art. 180 Konstytucji. Jako wiek obowiązkowego przejścia sędziego, z mocy ustawy w stan spoczynku projekt (art.68) ustala wiek 70 lat. Doświadczenia większości państwa i polskie potwierdzają, że urząd sędziego z powodzeniem może być sprawowany do osiągnięcia wieku nie krótszego niż dopuszcza się sprawowanie funkcji profesorskich w nauce. Do wiedzy prawniczej sędziego dochodzi niezwykle cenne doświadczenie i nabywana z wiekiem umiejętność podejmowania decyzji o najdonioślejszych skutkach. Większość sędziów w tym wieku będzie pełniła urząd w sądach wyższego rzędu, orzekając w drugiej instancji. Sędzia, tak jak każdy obywatel, będzie mógł także, na własny wniosek, przejść w stan spoczynku po ukończeniu 65 lat.

Rozwiązanie zaproponowane w art. 68 projektu znosi nieakceptowaną powszechnie w środowisku sędziów możliwość ubiegania się wobec Krajowej Rady Sądownictwa o przedłużenie prawa pełnienia urzędu po ukończeniu 65 lat życia.

Ustalenie w ustawie wieku przejścia sędziego w stan spoczynku w sposób sztywny, z możliwością własnej decyzji o przejściu wcześniejszym w ten stan wydaje się ściślej odpowiadać wyrażonej w art. 180 ust 4 Konstytucji („Art. 180. 4. Ustawa określa granicę wieku, po osiągnięciu której sędziowie przechodzą w stan spoczynku.”).

Zachowane zostały pozostałe przypadki przechodzenia sędziów w stan spoczynku, wynikające z unormowań konstytucyjnych .

W zgodności z art. 180 ust. 2 Konstytucji uregulowane zostały przypadki przeniesienia sędziego do innej siedziby (miejsca służbowego), także ze względu na powagę stanowiska. W tym zakresie usunięto tryb przenoszenia sędziego z tego powodu przez Krajową Radę Sądownictwa, zastępując go trybem postępowania przed sądem dyscyplinarnym.

Reguluje się szczegółowo (art. 74) kwestie delegowania sędziego do pracy orzeczniczej w innym sądzie (w tym w Sądzie Najwyższym i Naczelnym Sądzie Administracyjnym), do pracy pozaorzeczniczej w Ministerstwie Sprawiedliwości lub innej jednostce organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości (obecnie tylko Instytut Wymiaru Sprawiedliwości) oraz do pełnienia obowiązków w międzynarodowej sędziowskiej organizacji pozarządowej.

Zachowano - w przekonaniu iż ze względu na krótkotrwałe i wyjątkowo dopuszczalne, nie narusza konstytucyjnej gwarancji stabilności służbowej sędziego wyrażonej w art. 180 ust. 2 Konstytucji - dopuszczalność delegowania sędziego bez jego zgody na okres 3 miesięcy w roku i nie częściej niż raz na trzy lata. Przewiduje się - czego obecnie brakuje - uregulowanie szczegółowe świadczeń przysługujących sędziemu delegowanemu do innej miejscowości niż jego miejsce służbowe (art. 74 ust. 5 i art. 75 § 2 i § 4) oraz prawo do wyższego wynagrodzenia zasadniczego w razie dłuższego pełnienia służby w ramach delegacji w sądzie wyższego szczebla. (art. 74 § 4).

W art. 76 określa się obowiązki sędziów w zakresie czynności administracyjnych i poleceń dotyczących sprawności postępowania, przy przyjęciu jako nienaruszalnej zasady niedopuszczalności ingerencji takich poleceń w sferę chronioną zasadą niezawisłości sędziowskiej.

Art. 77 i 78 określa szczegółowo zakres przewidzianego w Konstytucji (art. 181) immunitetu sędziowskiego jako immunitetu formalnego w zakresie

odpowiedzialności karnej i materialnego w zakresie odpowiedzialności za wykroczenia, przesuwającej się w zakres objęty odpowiedzialnością dyscyplinarną. Przepisy art. 77 regulują tryb uchylania immunitetu sędziowskiego w zakresie odpowiedzialności karnej.

Rozdział II. Obowiązki i prawa sędziów.

Regulacje tego rozdziału w zasadzie nie odbiegają od stanu obecnego.

Istotne różnice dotyczą:

- wynagrodzenia zasadniczego sędziów
- sposobu waloryzacji uposażeń sędziów w stanie spoczynku,

Przede wszystkim proponuje się ustalenie nowej regulacji wynagrodzeń zasadniczych sędziów, przez stworzenie dla każdego stanowiska sędziowskiego trzech stawek tego wynagrodzenia: podstawowej i dwóch awansowych, wyższych kolejno o 10 i 15 % (art. 88 § 1).

Takie uregulowanie stwarza możliwość awansu „poziomego” sędziów, potrzebnego zwłaszcza ze względu na pogłębiającą się specjalizację, ograniczając awans „pionowy” (na wyższe stanowisko). Awans do wyższej stawki wynagrodzenia miałby następować dwukrotnie co 7 lat nienagannie pełnionej służby na danym stanowisku; w tym awansie negatywną przesłankę, opóźniającą awans o trzy lata, stanowić będzie kara dyscyplinarna, lub dwukrotne wytknięcie uchybienia w trybie nadzoru judykacyjnego albo administracyjnego. (art. 88 § 2 i 3)

Ponadto proponuje się podwyższenie okresu wzrostu dodatku za długoletnią pracę do 30 lat w miejsce obecnych 20 lat, do wysokości 30 % wynagrodzenia zasadniczego (art. 88 § 6).

Zasady te pozwolą na lepsze honorowanie płacowe sędziów zajmujących stale to samo stanowisko. Należy mieć na uwadze, że sędziowie, w odróżnieniu od innych zawodów i funkcji prawniczych nie mają możliwości uzależniania swych dochodów od wyrobionej „marki” zawodowej i osiągniętego sukcesu, jak to występuje u

adwokatów, radców prawnych czy notariuszy. Jednocześnie, sędziowie nie mogą podejmować innej pracy czy zajęć, poza wyjątkowymi sytuacjami pracy naukowej, czy publicystycznej.

Projekt nie rozstrzyga istotnej kwestii wysokości wynagrodzeń sędziowskich. Ogólna norma art. 178 ust. 2 Konstytucji („Sędziom zapewnia się warunki pracy i wynagrodzenie odpowiadające godności urzędu oraz zakresowi ich obowiązków.”) nie określa żadnych wymiernych kryteriów ustalenia wysokości wynagrodzeń sędziów.

Mając na względzie dotychczasowe w tej materii uregulowania zachowano kompetencję Prezydenta RP (przy koniecznej kontrasygnacie Premiera) w ustalaniu stawek wynagrodzeń zasadniczych sędziów, jako wielokrotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej oraz dodatków funkcyjnych. Wynagrodzenie sędziów jako nie objętych systemem ubezpieczeń społecznych nie podlega składce na ten cel. Przypadki odejścia ze służby sędziowskiej bez prawa do uposażenia (bez uzyskania stanu spoczynku) reguluje art. 88 § 9 i 10.

Pozostałe składniki wynagrodzeń sędziowskich i uprawnień z tytułu pracy nie ulegają zmianom a jedynie zostały zebrane w jednym rozdziale projektowanej ustawy.

Są to:

- prawo do urlopu dodatkowego (art. 89 § 1 i 2) - dotychczas art. 72 usp,
- prawo do nagrody jubileuszowej nazwanej „gratyfikacją”, (art. 89 § 3 i 4) - dotychczas uregulowane w art. 23 ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych,
- prawo do urlopu dla poratowania zdrowia i załatwienia ważnych spraw osobistych lub rodzinnych (art. 90) - dotychczas art. 73 usp,
- prawo do wynagrodzenia w okresie choroby i innych przypadków niemożności wykonywania pracy (art. 91) - dotychczas art. 74 usp,

- prawo do mieszkaniowej pomocy finansowej (art. 93) - dotyczy art. 77 usp,
- prawo do powrotu na stanowisko sędziowskie w razie podjęcia obowiązków z wyboru w kraju lub w służbie zagranicznej (art. 95) - dotyczy art. 79¹ usp.

Proponuje się wprowadzenie zasady waloryzacji płacowej uposażeń w stanie spoczynku, których wysokość (75 % sumy wynagrodzenia zasadniczego i dodatku za wysług lat ostatni pobieranych w służbie czynnej) pozostaje bez zmian (art. 97). Obecna waloryzacja uposażeń powoduje iż świadczenia w stanie spoczynku są zróżnicowane w zależności od upływu czasu od przejścia w stan spoczynku.

Przyjęta w ślad za unormowaniem Konstytucji konstrukcja stanu spoczynku, jako przekształconego stanu służbowego, z zachowaniem wielu obowiązków i ograniczeń znamiennej dla służby (zakaz dowolnego podejmowania zajęcia lub zatrudnienia, obowiązek przestrzegania godności urzędu, podległość odpowiedzialności dyscyplinarnej), przemawia za waloryzowaniem uposażenia w stanie spoczynku wraz z systemowymi podwyżkami wynagrodzeń sędziów czynnych zawodowo.

Takie rozwiązanie nie będzie kolidowało z systemem emerytur z ubezpieczenia społecznego, gdyż pozostaje poza tym systemem i nie wejdzie w skład zreformowanych emerytur i rent.

Status sędziego w stanie spoczynku, w tym jego odpowiedzialność dyscyplinarną, regulują przepisy art. 101-102 projektu.

Rozdział III. Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów.

W zakresie odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów proponuje się w projekcie zupełnie nowe uregulowania.

Dotyczą one:

- 1) wydłużenia okresu przedawnienia wszczęcia postępowania dyscyplinarnego oraz swoistej instytucji przerwania jego biegu wskutek wszczęcia postępowania.(art. 105).
- 2) wprowadzenia kary dodatkowej wstrzymania awansu poziomego (art. 88 § 3) oraz utraty prawa ponownego powołania na urząd sędziego (art. 106 § 3),
- 3) wprowadzenia instytucji odstąpienia od wymierzenia kary w przypadkach przewinienia mniejszej wagi (art. 106 § 4),
- 4) przekazania orzecznictwa dyscyplinarnego sędziów sądom powszechnym (sąd apelacyjny) w pierwszej instancji i Sądowi Najwyższemu w drugiej instancji.
- 5) zniesienie uprawnień inkwizycyjnych sądu w postępowaniu dyscyplinarnym,
- 6) wzmocnienia i usamodzielnienia roli rzecznika dyscyplinarnego, przez ukształtowanie jego praw i obowiązków jako uprawnionego oskarżyciela dyscyplinarnego,
- 7) uregulowanie postępowania o przewinienie dyscyplinarne jako dwuetapowe (postępowanie przygotowawcze i postępowanie dyscyplinarne rozpoznawcze).

Takie propozycje uregulowania są związane przede wszystkim z konstytucyjną zasadą nieusuwalności sędziego z urzędu, poza skutkiem orzeczenia sądu (art. 180 ust. 2 Konstytucji). Przy przyjęciu, że złożenie sędziego z urzędu może nastąpić wyłącznie na mocy orzeczenia sądu oraz przy zasadzie, że sądem w rozumieniu Konstytucji jest jedno z sądów wymienionych w jej Rozdziale VIII - zachodzi powinność przekazania orzekania w sprawach, w których może dojść do złożenia sędziego z urzędu sądom konstytucyjnym. Czyni to niekonstytucyjnym pozostawienie orzekania w tych sprawach przez sądy dyscyplinarne, nie wchodzące w skład sądów w rozumieniu Konstytucji, jakie obecnie rozpoznają sprawy dyscyplinarne przeciwko sędziom.

Pozostałe zmiany w zakresie postępowania i organów dyscyplinarnych spowodują zaostrzenie warunków odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, a jednocześnie zracjonalizują tok postępowania w sprawach o przewinienia dyscyplinarne.

Część III. Pracownicy sądowi, kuratorzy sądowi, ławnicy oraz organy pomocnicze sądów.

Część trzecia projektu, złożona z VII rozdziałów, zawiera regulacje dotyczące:

- 1) ławników,
- 2) innych niż sędziowie pracowników sądów,
- 3) kuratorów sądowych,
- 4) organów pomocniczych sądu.

1) regulacje dotyczące ławników w zasadzie nie różnią się, poza dostosowaniem do zmian w sferze prawa pracy oraz wyników reformy samorządowej, od uregulowań dotychczasowych.

2) Spośród pracowników nie będących sędziami projekt reguluje sprawy następujących grup pracowniczych:

- referendarzy sądowych jako pracowników jurysdykcyjnych, w zakresie nie wymagającym w myśl Konstytucji działania przez sędziego,
- asystentów sędziów, jako nowej kategorii wysoko wykwalifikowanych pracowników z wykształceniem prawniczym, powołanych do czynności pomocniczych w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości,
- urzędnicy sądowi,
- inni pracownicy sądowi.

Regulacje dotyczące urzędników i innych pracowników sądów zawierają wyłącznie normę ogólną, z odesłaniem do ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. Nr 162, poz. 1125).

3) Kuratorzy sądowi jako zawodowi i społeczni stanowią odrębną grupę osób, działających w sądach, wymagającą odrębnej regulacji ustawowej. Ich „zakotwiczenie” w prawie o ustroju sądów powszechnych jest konieczne. Jednak

przewiduje się wprowadzenie odrębnej ustawy regulującej status kuratorów sądowych i zasady organizacji służby kuratorskiej oraz wykonywania obowiązków przez kuratorów. Dlatego zawarte w projekcie regulacje (art. 136) mają charakter ramowy, albo przejściowy (art. 181).

4) Projekt zawiera jedynie ramowe zasady tworzenia korpusu organów pomocniczych sądów, tj. biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych.

4. Część IV. Finansowanie działalności sądów.

Przyjęcie założenia realizacji konstytucyjnej zasady niezależności sądów, w znaczeniu omówionym na wstępie uzasadnienia projektu ustawy spowodowało jako konsekwencję, potrzebę nowego podejścia do zasad finansowania działalności sądów powszechnych.

Traktując jako nienaruszalną zasadę finansowania działalności wymiaru sądownictwa powszechnego w ramach jednolitego budżetu państwa, proponuje się usunięcie obecnej niespójności w ustawie z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 155, poz. 1014), która deklarując autonomię budżetową władzy sądowniczej, ogranicza ją jedynie do Sądu Najwyższego, Naczelnego Sądu Administracyjnego oraz Trybunału Konstytucyjnego. Takie różnicowanie budżetowe trzeciej władzy jest co najmniej wątpliwe w świetle konstytucyjnych reguł podziału władz, zwłaszcza gdy zauważyć, że nie mieszczące się w konstytucyjnej triadzie władz, liczne organy zostały wyróżnione swoistą autonomią w budżecie państwa.

Według propozycji ustawy projekt części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym byłby przygotowywany przez organy finansowe sądów (dyrektorów sądów apelacyjnych dla obszarów apelacji) na podstawie projektów przedkładanych przez dyrektorów sądów okręgowych i prezesów sądów rejonowych) i na podstawie zestawienia tych projektów Krajowa Rada Sądownictwa składa wniosek o

opracowanie przez Ministra Sprawiedliwości projekt planu dochodów i wydatków sądów powszechnych. Tak opracowany projekt Minister Sprawiedliwości przedkładał by Ministrowi Finansów, a ten włączał by go do projektu budżetu państwa, tak jak to czyni z innymi projektami korzystającymi z autonomii budżetowej. Organy konstruujące projekt budżetu sądownictwa powszechnego były by związane wytycznymi budżetowym wydawanymi na podstawie ustawy o finansach publicznych.

Minister Sprawiedliwości pozostawał by nadal dysponentem części budżetowej wraz z odpowiedzialnością za jej wykonanie.

W zakresie gospodarowania finansami sądów wprowadza się nowe organy (o których już była wcześniej mowa). Są nimi dyrektorzy sądów, przy czym dyrektorzy sądów apelacyjnych mają wykonywać zadania i kompetencje dysponowania budżetem na obszarze apelacji.

5. Część V.

Przepisy, zgrupowane w ostatniej, piątej części projektu obejmują:

- zmiany w innych ustawach niezbędne ze względu na nowe rozwiązania zaproponowane w ustawie lub celowe z powodu przyjęcia symetrycznych regulacji w ustroju innych organów.
- uregulowanie niektórych zagadnień ustrojowych w okresach przejściowych, niezbędne z uwagi na dłuższe *vacatio legis* dla docelowych rozwiązań projektu, albo z uwagi na potrzebę wydania ustawy odrębnej (o kuratorach sądowych), zapowiedzianej w przepisach projektu,
- uregulowanie sposobu i terminów wchodzenia w życie projektowanej ustawy i jej niektórych rozwiązań, zmieniających system prawny.

Zmiany obejmują:

- ustawę z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70, Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 90, poz. 557, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 117, poz. 752 i 753, Nr 124, poz. 782 i Nr 141, poz. 944 oraz z 1998 r. Nr 98, poz. 607 i Nr 155, poz. 1016) - w zakresie dotychczasowych identycznych uregulowań statusu sędziów i prokuratorów co do warunków delegowania poza stałe miejsce służbowe oraz regulacji stanu spoczynku i uposażenia rodzinnego. Symetria tych rozwiązań musi być zachowana w obowiązującej ustawie o prokuraturze. Nowa ustawa o ustroju prokuratury znajduje się w fazie opracowywania.
- ustawę z dnia 20 grudnia 1989 r. o Krajowej Radzie Sądownictwa (Dz. U. Nr.73, poz.435, z 1990 r. Nr 53, poz. 306, z 1993 r. Nr 47, poz. 213, z 1996 r. Nr 72, poz.347, z 1997 Nr 124, poz.782 i Nr 117, poz. 753 oraz z 1998 r. Nr 98, poz. 607) - w zakresie koniecznym ze względu na nowy system kształtowania budżetu sądownictwa powszechnego.
- ustawę z dnia 24 stycznia 1991 r. o kombatantach oraz niektórych osobach będących ofiarami represji wojennych i okresu powojennego (Dz. U. z 1997 r. Nr 142, poz. 950, z 1998 r. Nr 37, poz. 20, Nr 106, poz. 668 i Nr 162, poz. 1118) - w zakresie zapewniającym sędziom i prokuratorom w stanie spoczynku lub członkom ich rodzin korzystanie ze świadczeń przysługujących kombatantom. Obecnie, na co zwraca uwagę Rzecznik Praw Obywatelskich, sędziowie i prokuratorzy w stanie spoczynku są pozbawienie takich świadczeń.
- ustawę z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji (Dz. U. Nr 133, poz. 882) - w zakresie przeniesienia do niej dotychczasowych przepisów dotyczących komorników sądowych, wprowadzonych wraz z ustawą z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności

gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. Nr 106, poz. 679).

- ustawa z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz. U. Nr 162, poz. 1125) - w zakresie koniecznym dla uregulowania statusu dyrektorów sądów oraz wprowadzenia trzech stawek wynagrodzenia zasadniczego sędziów sądów rejonowych, stanowiącego kwotę bazową ustalania funduszu wynagrodzeń zasadniczych urzędników sądowych,
- ustawa z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 155, poz. 1014) - w zakresie koniecznym dla wprowadzenia autonomii budżetowej sądów powszechnych,
- ustawa z dnia 3 grudnia 1998 r. o odpowiedzialności dyscyplinarnej sędziów, którzy w latach 1944-1989 sprzeniewierzyli się niezawisłości sędziowskiej (Dz. U. z 1999 r. Nr 1 poz. 1) - w zakresie niezbędnym ze względu na odesłanie do dotychczasowej ustawy prawo o ustroju sądów powszechnych, która ma utracić moc.

Wejście w życie ustawy proponowane jest na 30 czerwca 2000 r. Jednak docelowe rozwiązania, dotyczące wynagrodzenia zasadniczego sędziów może być wprowadzone etapami, tj. w zakresie stawki awansowej pierwszej po roku obowiązywania projektowanej ustawy, a w zakresie stawki awansowej drugiej - po dwóch latach jej obowiązywania. Od wejścia w życie całej ustawy zaczną obowiązywać poprawione przepisy o uposażeniu sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku..

Jak już wcześniej wspomniano - wejście w życie przepisów dotyczących docelowego modelu doboru kandydatów do pełnienia urzędu sędziego przewidziane jest z dniem 1 stycznia 2011 r.

W przepisach przejściowych uregulowano:

- 1) na okres 6 lat prowadzenie aplikacji sądowej,
- 2) na okres 10 lat utrzymanie funkcji asesora sądowego,
- 3) na czas do wydania ustawy o kuratorach sądowych status tych kuratorów,
- 4) sposób przekształcenia dotychczasowych sądów rejonowych, okręgowych i apelacyjnych w sądy powszechne w rozumieniu projektowanej ustawy,
- 5) sposób zakończenia kadencji prezesów i wiceprezesów sądów okręgowych i apelacyjnych oraz kadencji kolegiów sądów i zgromadzeń ogólnych sędziów,
- 6) stopniowy, przez okres dwóch lat, sposób wprowadzenia nowych zasad wynagradzania sędziów,
- 7) sposób uwzględnienia nowych zasad uposażenia, dla osób korzystających z tych świadczeń,
- 8) możliwość wcześniejszego (bezpośrednio po ogłoszeniu projektowanej ustawy) tworzenia sądów grodzkich.

Wyniki niezbędnych konsultacji projektu.

I. Projekt ustawy był opiniowany przez Krajową Radę Sądownictwa.

W zasadzie uzyskał akceptację, a znaczna liczba proponowanych korekt została już w projekcie uwzględniona.

Nie uzyskały akceptacji Krajowej Rady Sądownictwa następujące rozwiązania:

- 1) docelowy sposób rekrutacji kandydatów do służby sędziowskiej w zasadzie wyłącznie spośród przedstawicieli zawodów prawniczych, z zakończeniem trybu aplikacji i asesury sądowej,
- 2) tryb oddzielnego powoływania sędziów na urząd przez Prezydenta RP i oddzielnego wyznaczania na stanowisko,

- 3) pozostawienie decyzji o poziomie wynagrodzeń sędziowskich do decyzji podejmowanych w trybie rozporządzenia Prezydenta RP, wymagającego kontrasygnaty Premiera,
- 4) sposobu realizacji zasady odrębności budżetowej sądownictwa.

Krajowa Rada Sądownictwa w dwóch pierwszych kwestiach proponuje przyjęcie dotychczasowego stanu prawnego, kwestionując realność zapewnienia kadry zwłaszcza do sądów niższego szczebla oraz wyrażając obawę co do konstytucyjności rozwiązań traktujących odrębnie powołanie na urząd od wyznaczenia stanowiska sędziemu.

W odniesieniu do wynagrodzeń sędziów, Krajowa Rada Sądownictwa postuluje za punkt wyjścia przyjąć wynagrodzenie zasadnicze sędziów Sądu Najwyższego, a poszczególne stawki określić ustawowo w procencie tego wynagrodzenia, co gwarantowało by utrzymanie stałych relacji płacowych między stanowiskami i szczeblami sądowymi.

W odniesieniu do proponowanych rozwiązań dotyczących budżetu sądownictwa powszechnego Krajowa Rada Sądownictwa proponuje przyjęcie dalej idącej autonomii, w wersji zaproponowanej w projekcie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa, zgłoszonym przez Komisję Sprawiedliwości i Praw Człowieka Sejmu RP.

II. Projekt był przekazany do zaopiniowania związkom zawodowym działającym w ramach sądownictwa powszechnego i prokuratury i organizacje te nie wyraziły wobec niego zastrzeżeń.

Skutki organizacyjne i finansowe projektowanej ustawy.

1. Skutki wynikające z nowej organizacji sądów.

Projekt ustawy, jak to zaznaczone zostało na wstępie, ma doprowadzić do powstania warunków modernizacji sądownictwa powszechnego, przy jednoczesnym pełnym poszanowaniu konstytucyjnych zasad ustrojowych.

Realizacja tych zadań organizacyjnych w oparciu o normy projektowanej ustawy będzie się odbywać etapowo.

1. Jeszcze w 1999 r., w ramach prac przygotowawczych do wdrożenia projektowanej ustawy Minister Sprawiedliwości przygotowało organizację 201 wydziałów cywilno-karnych – odpowiedników sądów grodzkich, tak aby z dniem wejścia w życie ustawy (w zakresie podstaw tworzenia sądów grodzkich z dniem ogłoszenia (art. 170 w zw. z art. 183 projektu) było możliwe ich tworzenie w kształcie docelowym i uruchomienie.

Dla takiej liczby sądów grodzkich jest niezbędne uzyskanie pomieszczeń o odpowiednich do tego celu parametrach, o łącznej powierzchni 73.000 m², przy przyjęciu zasady, że przeciętnie dla jednego sądu grodzkiego niezbędne będzie przygotowanie pomieszczeń o powierzchni 250 m².

W budynkach wykorzystywanych obecnie przez sądy zostaną wydzielone dla tego celu pomieszczenia o łącznej powierzchni 29.200 m², co pokryje 40 % potrzeb.

Pomieszczenia o powierzchni 36.500 m², co stanowi dalsze 50 % potrzeb, planuje się uzyskać w trybie najmu, kosztem ok. 50 zł za 1 m² miesięcznie (w cenach 1999 r.).

Pomieszczenia o powierzchni 3.650 m² zostaną uzyskane w drodze wykupu nieruchomości budynkowych (5 % potrzeb), zaś pomieszczenia o powierzchni kolejnych 3.650 m² (pozostałe 5 % potrzeb) będzie przekazane z zasobów mienia komunalnego, przy współdziałaniu samorządu.

Pomieszczenia wygospodarowane w budynkach obecnie zajmowanych przez sądy będą wymagać prac remontowych, kosztem ok.800 zł w przeliczeniu na 1 m². Podobnych nakładów wymagać będą pomieszczenia wynajmowane i pozyskane z przekazanego mienia komunalnego. Nabytki z wykupu nieruchomości, jako z reguły nie przystosowane do funkcjonalnych zadań sądów wymagać będą prac

remontowych i adaptacyjnych, kosztem w przeciętnej wysokości 1.500 zł w przeliczeniu na 1 m².

Ponadto wyposażenie tworzonych sądów, będzie wymagało nakładu w wysokości przeciętnej 24.000 zł na jedną jednostkę organizacyjną, realizowanego jako nakłady inwestycyjne oraz wyposażenia przeciętnie 8 stanowisk pracy w każdym sądzie grodzkim, kosztem ok. 4.000 zł liczoną na jedno stanowisko pracy.

Dla zapewnienia obsady nowych jednostek – sądów grodzkich zostaną przesunięci z innych wydziałów sądów rejonowych obecnie pracujący w nich sędziowie urzędnicy sądowi i inni pracownicy. Jednak do pełnej obsady wymagane będzie dodatkowe zatrudnienie ok. 250 sędziów oraz 500 urzędników sądowych i innych pracowników.

Na utworzenie wydziałów cywilno-karnych, będących prekursorami sądów grodzkich, z budżetu zostały poniesione w 1999 r. koszty w kwocie 116.706.000 zł.

Kwota powyższa była uwzględniona w budżecie państwa na 1999 r., w części dotyczącej Ministerstwa Sprawiedliwości, z przeznaczeniem na wdrażanie reformy organizacyjnej sądów powszechnych i znalazła pełne pokrycie.

Jeszcze w 2000 r. Minister Sprawiedliwości planuje uruchomienie dalszych 100 wydziałów cywilno-karnych, albo wydziałów grodzkich. W ramach uzyskanych środków w budżecie roku 1999 zostały sfinansowane wszystkie niezbędne do tego przedsięwzięcia. Ich tworzenie nie pociągnie za sobą dalszych nakładów, nie znajdujących pokrycia w budżecie projektowanym na 2000 r.

Pierwszy etap zmian organizacyjnych w sądownictwie powszechnym nie będzie zatem powodował nowych nakładów z budżetu państwa.

2. Drugi etap organizacji sądów grodzkich będzie realizowany przez okres dalszych lat po wejściu w życie projektowanej ustawy, tak aby została utworzona pełna ilość sądów grodzkich.

Realizacja tego przedsięwzięcia planowana jest w następujący sposób:

Dla takiej liczby sądów grodzkich jest niezbędne uzyskanie pomieszczeń o odpowiednich do tego celu parametrach, o łącznej powierzchni 27.500 m², przy przyjęciu zasady, że przeciętnie dla jednego sądu grodzkiego niezbędne będzie przygotowanie pomieszczeń o powierzchni 250 m².

Pomieszczenia o powierzchni 8.250 m² zostaną uzyskane w drodze wykupu nieruchomości budynkowych (30 % potrzeb), zaś pomieszczenia o powierzchni kolejnych 2.750 m² (10 % potrzeb), będzie przekazane z zasobów mienia komunalnego, przy współdziałaniu samorządu.

Pomieszczenia o powierzchni 16.500 m², co stanowi dalsze 60 % potrzeb, planuje się uzyskać w trybie najmu, kosztem ok. 50 zł x 108,5 % za 1 m² miesięcznie (w cenach 1999 r. podwyższonych o stopę 8,5 %).

Pomieszczenia wynajmowane i pozyskane z przekazanego mienia komunalnego będą wymagać prac remontowych, kosztem ok. 2.000 zł w przeliczeniu na 1 m².

Nabytki z wykupu nieruchomości, jako z reguły nie przystosowane do funkcjonalnych zadań sądów wymagać będą prac remontowych i adaptacyjnych, kosztem w przeciętnej wysokości 2.000 zł w przeliczeniu na 1 m².

Ponadto wyposażenie tworzonych sądów, będzie wymagało nakładu w wysokości przeciętnej 24.000 zł na jedną jednostkę organizacyjną, realizowanego jako nakłady inwestycyjne oraz wyposażenia przeciętnie 8 stanowisk pracy w każdym sądzie grodzkim, kosztem ok. 4.000 zł liczonym na jedno stanowisko pracy.

Dla zapewnienia obsady nowych jednostek – sądów grodzkich zostanie dodatkowo zatrudnionych ok. 230 sędziów oraz 460 urzędników sądowych i innych pracowników.

Wydatki na powyższe przedsięwzięcia w dalszych latach realizacji ustawy będą wynosić:

- na remonty pomieszczeń wynajmowanych 16.500 m² x 900 zł = 14.850.000 zł,
- na wykup budynków 8.250 m² x 3.000 zł = 24.750 zł,

- na adaptację pomieszczeń w wykupionych budynkach $8.250 \text{ m}^2 \times 2.000 \text{ zł} = 24.750.000 \text{ zł}$.
- na remonty pomieszczeń uzyskanych z mienia komunalnego od samorządów $2.750 \text{ m}^2 \times 2.000 \text{ zł} = 5.500.000 \text{ zł}$.

Wyposażenie nowo utworzonych miejsc pracy nastąpi kosztem wynoszącym:

- $110 \text{ sądów} \times 8 \text{ pracowników} \times 4.000 \text{ zł} = 3.520.000 \text{ zł}$.

Zakupy inwestycyjne dla tworzonych jednostek (sądów grodzkich) zostaną dokonane kosztem wynoszącym:

- $110 \text{ sądów} \times 24.000 \text{ zł} = 2.640.000 \text{ zł}$.

Na poniesienie kosztów z tytułu najmu pomieszczeń przez sześć miesięcy 2000 r. przeznaczona być musi kwota w wysokości:

- $16.500 \text{ m}^2 \times 54 \text{ zł} \times 6 = 5.346.000 \text{ zł}$.

Ponadto poniesione zostaną koszty utrzymania nowych obiektów sądowych w wysokości:

- $27.500 \text{ m}^2 \times \frac{1}{2} \text{ roku} \times 520 \text{ z}^3 = 7.150.000 \text{ z}^3$.

Dodatkowe koszty na wzrost zatrudnienia sędziów i urzędników sądowych wyniosą:

$$230 + 460 \times = 22.146.000 \text{ zł}$$

Powyższe obliczenia oznaczają, że realizacja ustawy w dalszych latach, pociągnie za sobą wydatki na zmiany organizacji sądów powszechnych w wysokości 140.362.000 zł szacowanych według cen 1999 r.

Kwota taka, z doliczeniem odpowiednich wzrostów wynikających ze zmiany cen, powinna być uwzględniana w budżecie państwa na następne lata, od 2001 r. w części odpowiadającej Ministerstwu Sprawiedliwości.

2. Pozostałe skutki finansowe.

Wejście w życie ustawy będzie także powodować zwiększenie wydatków z budżetu państwa na świadczenia i wynagrodzenia sędziów oraz korektę uposażeń w stanie spoczynku sędziów i prokuratorów oraz uposażeń rodzinnych.

W pierwszym roku od wejścia w życie projektowanej ustawy, tj. w roku 2000 - bezpośredni wzrost wydatków z budżetu państwa związanych z jej realizacją, poza kosztami wskazanymi w objęciu kwoty niezbędne na:

skorygowania do nowych zasad uposażeń w stanie co objęciu ok. 1. 700 uprawnionych sędziów i prokuratorów wysokości przeciętnej zł, tj.:

$$1.700 \times 316 \text{ zł} \times 6 = 3.223.200, 00 \text{ zł.}$$

Suma tych wydatków wyniesie w 2000 r. 3.223.200, 000 zł nie została wyodrębniona w budżecie państwa, w części budżetowej odpowiadającej Ministrowi Sprawiedliwości. Jej wielkość nie powinna jednak zaważyć na wykonaniu budżetu w 2000 r.

3. Podsumowanie skutków projektowanej ustawy dla budżetu Państwa.

Poza kwotą wydatków niezbędnych w 2000 r. podanych wyżej realizacja reformy sądownictwa, polegająca na zmianach w organizacji sądów powszechnych, w oparciu o przepisy projektowanej ustawy będzie zależna od możliwości budżetowych, w kolejnych latach, po wejściu ustawy w życie.

Wzrost wydatków w następnych dwóch latach obowiązywania ustawy, to jest w roku 2001 i 2002, będzie następstwem wchodzenia w życie zmian w systemie wynagradzania sędziów.

Ich wysokości w chwili obecnej nie da się oszacować, bowiem będzie zależna od wysokości stawek wynagrodzenia zasadniczego sędziów, ustalanych przez Prezydenta RP.

KOMITET INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

p.o. **SEKRETARZA**

Paweł Samecki

Podsekretarz Stanu

Skr.Min.PS / 2616 / 99 /DHP-el

Warszawa, 12.10.1999

Pan

Aleksander Proksa

Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektu ustawy o ustroju sądów powszechnych wraz z autopoprawką z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez p.o. Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Pawła Sameckiego, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

Szanowny Panie Ministrze,

W związku z przedłożonym projektem ustawy (pismo nr RM – 10-124-99), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

- I. Opiniowany projekt ustawy o ustroju sądów powszechnych określa organizację i organy sądów powszechnych, samorządu sędziowskiego, zasady nadzoru nad działalnością administracyjną sądów, czynności sądów, status sędziów, pracowników sądów, kuratorów sądowych, ławników oraz organów pomocniczych, a także zasady finansowania działalności sądów powszechnych.
- II. Zagadnienie ustroju sądów w państwach członkowskich UE nie jest regulowane przez prawo wspólnotowe i pozostaje w kompetencji każdego państwa członkowskiego. Jedną z fundamentalnych zasad prawa europejskiego jest zasada swobody przepływu pracowników, która zgodnie z art. 39 ust. 2 (dawny art. 48 ust. 2) Traktatu o Unii Europejskiej (po zmianach wprowadzonych Traktatem Amsterdamskim) obejmuje zniesienie wszelkich form dyskryminacji wobec pracowników Państw Członkowskich

ze względu na obywatelstwo w zakresie zatrudnienia, płac oraz innych warunków pracy. Ponadto zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową jest również zagwarantowany przez art. 12 (dawny art. 6) Traktatu o Unii Europejskiej (po zmianach wprowadzonych Traktatem Amsterdamskim).

Zasada niedyskryminacji pracowników ze względu na obywatelstwo ma jednak charakter względny – zgodnie z art. 39 ust. 4 (dawny art. 48 ust. 4) Traktatu o Unii Europejskiej (po zmianach wprowadzonych Traktatem Amsterdamskim) zakaz dyskryminacji nie dotyczy **pracowników administracji publicznej**.

Wyłączenie to, jako wyjątek od zasady ogólnej i fundamentalnej dla systemu prawa Unii Europejskiej, należy – zgodnie z zasadami wykładni i linią orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości – interpretować zawężająco.

W orzeczeniu Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości *Komisja p. Belgii* (orzeczenie w sprawie nr 42/87 z 27 września 1988 roku) Trybunał orzekł, że dostęp do sprawowania określonych funkcji publicznych może być zastrzeżony dla własnych obywateli pod warunkiem, że ich praca będzie wiązać się bezpośrednio z udziałem w sprawowaniu władzy.

W sprawie C-152/73 *Sotgiu v. Deutsche Bundespost* (ECR 1974, s. 153), Europejski Trybunał Sprawiedliwości stwierdził między innymi, iż wyjątek przewidziany w artykule Art. 39 ust. 4 TWE winien być interpretowany zawężająco i nie powinien być odnoszony do wszystkich wypadków w których pracodawcą jest państwo.

Z kolei w sprawie C-473/93 *Komisja Wspólnot Europejskich v. Wielkiemu Księstwu Luksemburga* (ECR 1996 s. I 3207), Trybunał stwierdził, iż ograniczenie zawarte w ustępie 4 artykułu 39 TWE stosuje się do stanowisk związanych z bezpośrednim lub pośrednim uczestnictwem w wykonywaniu władztwa publicznego i obowiązków mających na celu ochronę ogólnych interesów państwa lub innych instytucji publicznych, a w związku z tym implikujących istnienie elementu lojalności względem państwa u osób je sprawujących. Chodzi zatem, między innymi, o uczestnictwo w procesach decyzyjnych opartych na prawie administracyjnym lub dotyczących kwestii interesu państwowego.

Zgodnie z powyższym orzecznictwem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, stanowiskami objętymi przez art. 39 ust.4 TWE są wyższe stanowiska w służbie cywilnej, policji, wojsku, flocie, siłach powietrznych.

Analiza orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości pozwala przyjąć, iż nominacje sędziowskie mogą być ograniczone do obywateli państwa nominującego.

W Komunikacie Komisji Europejskiej 88/C 72/02 (Dz.Urz EWG Nr C 72/2 z 18.03.88) podkreśla się, iż art. 39 ust. 4 TWE dotyczy w pierwszym rzędzie: ciał odpowiedzialnych za zarządzanie prywatnymi usługami takimi jak: transport publiczny, dostarczanie energii elektrycznej i gazu, transport lotniczy i morski, telekomunikacja, radio i telewizja, usług ochrony zdrowia, nauczanie na uczelniach państwowych, badania dla celów niewojskowych w jednostkach publicznych. Podkreśla się przy tym, iż nie jest dozwolona dyskryminacja ze względu na narodowość w zakresie dostępu do niższych stanowisk w służbie publicznej, z którymi nie jest związane wykonywanie władztwa publicznego. Powyższy Komunikat, podobnie jak orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, jest interpretacją art. 39 ust. 4 TWE, która może ułatwić decyzję co do tego, czy dane stanowisko jest czy też nie jest objęte zakresem powyższego przepisu. Na decyzję tę mają natomiast przede wszystkim wpływ cechy charakterystyczne rozpatrywanego stanowiska.

Nie można zatem zakładać automatycznego stosowania wyłączenia, lecz każdy przypadek jego zastosowania musi być uzasadniony „testem funkcjonalnym” – polegającym na ocenie, czy praca w administracji publicznej obejmuje te zajęcia, które „związane są z bezpośrednim lub pośrednim uczestnictwem w sprawowaniu władzy publicznej i z funkcjami mającymi na celu ochronę interesu państwa lub innych zbiorowości publicznych”;

- III. Odnosząc powyższe uwagi do uregulowań opiniowanego projektu ustawy należy podkreślić fundamentalną rolę wymiaru sprawiedliwości w systemie władzy każdego państwa. Na sędziach spoczywa obowiązek sprawowania władzy publicznej i sprostanie ciężarowi wyjątkowego zaufania społecznego. Poza wątpliwościami pozostaje zatem stosowanie do zawodu sędziego wymogu obywatelstwa polskiego. Ponadto ze względu na przyznane przez ustawę kompetencje należy uznać, że wymóg obywatelstwa polskiego jest również uzasadniony w odniesieniu do kandydatów na stanowisko referendarza sądowego i ławnika sądowego.

W konkluzji stwierdzam, że projekt ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych – co do zasady nie jest objęty prawem Unii Europejskiej; wyjątek stanowią przepisy projektu ww. ustawy dotyczące wymogu obywatelstwa polskiego, które są zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Z up. Sekretarza Komitetu
Z powołaniem na Komisję Europejską
PODSEKRETARZ STANU
Jarosław Piotrowski

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

III kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-124-99

Druk nr 1656-A
Warszawa, 4 grudnia 2000 r.

Pan
Maciej Płażyński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Szanowny Panie Marszałku.

Uprzejmie przedstawiam **AUTOPOPRAWKĘ** do przekazanego Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej w dniu 12 stycznia 2000 r. projektu ustawy

- **Prawo o ustroju sądów powszechnych.**

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Jednocześnie przesyłam projekty podstawowych aktów wykonawczych do projektu wyżej wymienionej ustawy.

Z wyrazami szacunku

(-) Jerzy Buzek

Autopoprawka do rządowego projektu ustawy Prawo o ustroju sądów powszechnych (druk sejmowy 1656)

W projekcie ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych (druk sejmowy nr 1656) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art.2:

a) § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Zadania, o których mowa w § 1 i 2, mogą wykonywać asesory sądowi, w zakresie udzielonego im upoważnienia.”,

b) dodaje się § 4 w brzmieniu:

„§ 4. Osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa w linii prostej lub powinowactwa w linii prostej albo w stosunku przysposobienia oraz małżonkowie nie mogą być sędziami, asesorami sądowymi ani referendarzami sądowymi w tym samym wydziale sądu.”;

2) art. 12 otrzymuje brzmienie:

„Art. 12. § 1. Sąd rejonowy dzieli się na wydziały:

1) wydział cywilny – do spraw z zakresu prawa cywilnego,

2) wydział karny – do spraw z zakresu prawa karnego,

3) wydział rodzinny i nieletnich (sąd rodzinny) – do spraw:

a) z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego,

b) dotyczących demoralizacji i czynów karalnych nieletnich,

c) dotyczących leczenia osób uzależnionych od alkoholu oraz od środków odurzających i psychotropowych,

d) należących do sądu opiekuńczego na podstawie odrębnych ustaw,

4) wydział pracy – do spraw z zakresu prawa pracy,

5) wydział ksiąg wieczystych – do prowadzenia ksiąg wieczystych oraz do innych spraw cywilnych z zakresu postępowania wieczystoksięgowego.

§ 2. *W sądzie rejonowym mającym siedzibę w mieście będącym siedzibą sądu okręgowego, w którym jest utworzony wydział ubezpieczeń społecznych albo wydział pracy i ubezpieczeń społecznych, w miejsce wydziału, o którym mowa w § 1 pkt 4, tworzy się wydział pracy i ubezpieczeń społecznych - do spraw z zakresu prawa pracy oraz do spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, należących do właściwości sądów rejonowych w tym samym okręgu sądowym.*

§ 3. *W sądzie rejonowym mającym siedzibę w mieście będącym siedzibą sądu okręgowego tworzy się wydział gospodarczy (sąd gospodarczy) - do spraw z zakresu prawa gospodarczego i cywilnego, powierzonych sądom gospodarczym (spraw gospodarczych).*

§ 4. *Do orzekania w jednostkach, o których mowa w § 1 pkt 4, wyznacza się sędziów i ławników wykazujących szczególną znajomość problematyki spraw pracowniczych, a do orzekania w jednostkach, o których mowa w § 2, także sędziów i ławników wykazujących szczególną znajomość celów ubezpieczenia i potrzeb osób ubezpieczonych.*

§ 5. *Do orzekania w jednostkach, o których mowa w § 3, wyznacza się sędziów wykazujących szczególną znajomość problematyki gospodarczej.”;*

3) w art. 16:

a) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. *W sądzie okręgowym, w którym wpływ spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych jest niewielki, zamiast odrębnych wydziałów pracy i ubezpieczeń społecznych tworzy się wydział pracy i ubezpieczeń społecznych (sąd pracy i ubezpieczeń społecznych).”;*

b) § 5 otrzymuje brzmienie:

„§ 5. *W Sądzie Okręgowym w Warszawie działają ponadto jako wydziały:*

1) *odrębna jednostka organizacyjna do spraw z zakresu przeciwdziałania praktykom monopolistycznym i spraw z zakresu regulacji energetyki (sąd antymonopolowy),*

2) *odrębna jednostka organizacyjna do spraw rejestrowych powierzonych temu sądowi na podstawie odrębnych przepisów.”;*

4) art. 17 otrzymuje brzmienie:

„Art. 17. § 1. W trybie określonym w art. 13 § 1 i 3 Minister Sprawiedliwości może tworzyć poza siedzibą sądu okręgowego, a także znosić ośrodki zamiejscowe albo wydziały zamiejscowe sądów okręgowych.

§ 2. Pracownicy zniesionego ośrodka zamiejscowego albo wydziału zamiejscowego przechodzą do odpowiedniego sądu okręgowego.”;

5) w art. 21 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. W zakresie finansowym i gospodarczym organem sądu apelacyjnego oraz sądu okręgowego jest dyrektor danego sądu. Dyrektor sądu podlega służbowo prezesowi sądu, z zastrzeżeniem art. 176 § 4.”;

6) w art. 23 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Prezesa sądu apelacyjnego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród dwóch kandydatów wybranych przez zgromadzenie ogólne sędziów danego sądu apelacyjnego. Wybór kandydatów musi być dokonany w terminie dwóch miesięcy od dnia, w którym Minister Sprawiedliwości zwrócił się do zgromadzenia o wskazanie kandydatów na prezesa.”;

7) w art. 24 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Prezesa sądu okręgowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród dwóch kandydatów wybranych przez zgromadzenie ogólne sędziów okręgu. Wybór kandydatów musi być dokonany w terminie dwóch miesięcy od dnia, w którym Minister Sprawiedliwości zwrócił się do zgromadzenia o wskazanie kandydatów na prezesa.”;

8) w art. 25 § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Prezesa sądu rejonowego powołuje Minister Sprawiedliwości spośród dwóch kandydatów wybranych przez zgromadzenie ogólne sędziów okręgu. Wybór kandydatów musi być dokonany w terminie dwóch miesięcy od dnia, w którym

Minister Sprawiedliwości zwrócił się do zgromadzenia o wskazanie kandydatów na prezesa.”;

9) art. 26 otrzymuje brzmienie:

„Art. 26. § 1. Prezes i wiceprezes sądu apelacyjnego oraz okręgowego są powoływani na okres sześciu lat i nie mogą być, bezpośrednio po zakończeniu kadencji, ponownie powołani na to samo stanowisko.

§ 2. Prezes i wiceprezes sądu rejonowego są powoływani na okres czterech lat.”;

10) w art. 46 w § 3 wyrazy: „art. 2 § 3” zastępuje się wyrazami: „art. 2 § 4”;

11) art. 54 otrzymuje brzmienie:

„Art. 54. § 1. Sędziów sądów powszechnych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

§ 2. Sędziowie sądów powszechnych są powoływani na stanowiska:

- 1) sędziego sądu rejonowego,*
- 2) sędziego sądu okręgowego,*
- 3) sędziego sądu apelacyjnego.*

§ 3. Powołując do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim, Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wyznacza miejsce służbowe (siedzibę) sędziego. Zmiana miejsca służbowego sędziego może być dokonana bez zmiany stanowiska w przypadkach i w trybie określonym w art. 64 i art. 73.”;

12) w art. 56 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, wzór karty zgłoszenia na wolne stanowisko sędziowskie. Karta zgłoszenia powinna zawierać informacje dotyczące warunków wymaganych przez ustawę od kandydatów na stanowisko sędziowskie.”;

13) w art.57 skreśla się § 3;

14) art. 58–66 otrzymują brzmienie:

„Art. 58. Kandydatury ocenione w sposób, o którym mowa w art. 57 § 2, prezes właściwego sądu przekazuje Krajowej Radzie Sądownictwa, za pośrednictwem Ministra Sprawiedliwości, który może wyrazić o każdym z kandydatów swoją opinię.

Art. 59. Krajowa Rada Sądownictwa rozpatruje kandydatury na stanowiska sędziowskie w trybie określonym w odrębnej ustawie.

Art. 60. § 1. Na stanowisko sędziego sądu rejonowego może być powołany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich,*
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,*
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze, uzyskując tytuł zawodowy magistra,*
- 4) ukończył 29 lat,*
- 5) odbył aplikację sądową lub prokuratorską,*
- 6) złożył egzamin sędziowski lub prokuratorski,*
- 7) pracował w charakterze asesora sądowego lub prokuratorskiego co najmniej dwa lata.*

§ 2. Wymagania określone w § 1 w pkt 4–7 nie dotyczą tego, kto bezpośrednio przed powołaniem:

- 1) zajmował stanowisko sędziego sądu wojkowego,*
- 2) zajmował stanowisko prokuratora powszechnych lub wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury,*
- 3) pracował w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie naukowo-badawczym lub innej placówce naukowej, mając tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych,*
- 4) wykonywał zawód adwokata lub radcy prawnego, co najmniej przez trzy lata,*
- 5) wykonywał zawód notariusza, co najmniej przez trzy lata,*
- 6) zajmował stanowisko asystenta sędziego, co najmniej przez sześć lat.*

Art. 61. Profesor lub doktor habilitowany nauk prawnych w polskich szkołach wyższych, w Polskiej Akademii Nauk oraz w instytutach naukowo-badawczych

i innych placówkach naukowych może być również powołany na stanowisko sędziego, do pełnienia urzędu sędziego w niepełnym, nie mniejszym niż połowa, wymiarze czasu pracy.

Art. 62. § 1. *Na stanowisko sędziego sądu okręgowego może być powołany sędzia sądu rejonowego, który posiada co najmniej trzyletni staż na stanowisku sędziego sądu rejonowego lub na stanowisku prokuratora.*

§ 2. *Na stanowisko sędziego sądu okręgowego może być powołany także ten, kto spełnia wymagania określone w art. 60 § 1 pkt 1-4, jeżeli bezpośrednio przed powołaniem na urząd sędziego:*

- 1) wykonywał zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza co najmniej przez sześć lat,*
- 2) pracował w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie naukowo-badawczym lub innej placówce naukowej, mając tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych.*

Art. 63 § 1. *Na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego może być powołany sędzia sądu powszechnego, który posiada co najmniej sześćoletni staż na stanowisku sędziego lub prokuratora, w tym co najmniej trzyletni staż na stanowisku sędziego sądu okręgowego lub prokuratora prokuratury okręgowej.*

§ 2. *Na stanowisko sędziego sądu apelacyjnego może być powołany także ten, kto spełnia wymagania określone w art. 60 § 1 pkt 1-4, jeżeli bezpośrednio przed powołaniem na urząd sędziego:*

- 1) wykonywał zawód adwokata, radcy prawnego lub notariusza co najmniej przez osiem lat,*
- 2) pracował w polskiej szkole wyższej, w Polskiej Akademii Nauk, w instytucie naukowo-badawczym lub innej placówce naukowej, mając tytuł naukowy profesora albo stopień naukowy doktora habilitowanego nauk prawnych.*

Art. 64. § 1. *Minister Sprawiedliwości może przenieść sędziego, bez zmiany stanowiska, na inne miejsce służbowe na wniosek sędziego, a także, za zgodą sędziego, ze względu na potrzeby wymiaru sprawiedliwości.*

§ 2. *O każdej zmianie miejsca służbowego sędziego, dokonanej na podstawie § 1, Minister Sprawiedliwości zawiadamia Krajową Radę Sądownictwa*

i Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej.

Art. 65. § 1. Stosunek służbowy sędziego nawiązuje się z chwilą wręczenia mu przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej aktu powołania na pierwsze stanowisko sędziowskie.

§ 2. Sędzia powinien zgłosić się do prezesa sądu w celu objęcia stanowiska sędziowskiego w ciągu czternastu dni od dnia otrzymania aktu powołania, chyba że w akcie powołania oznaczony został inny termin rozpoczęcia służby. Termin ten uważa się za zachowany, jeżeli nie został dotrzymany z usprawiedliwionych przyczyn, a sędzia po ich ustaniu niezwłocznie zgłosił się w celu objęcia stanowiska.

§ 3. W razie nieobjęcia stanowiska sędziowskiego w terminie określonym w § 2, powołanie traci moc; okoliczność tę stwierdza Minister Sprawiedliwości i powiadamia o tym Krajową Radę Sądownictwa, Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej oraz osobę, której dotyczyło powołanie.

§ 4. Jeżeli utraciło moc powołanie na stanowisko sędziowskie osoby piastującej urząd sędziego, zachowuje moc powołanie na poprzednie stanowisko sędziowskie.

Art. 66. § 1. Przy wręczeniu aktu powołania sędzia składa ślubowanie wobec Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej według następującej roty:

„Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku sędziego służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, stać na straży prawa, obowiązki mojego urzędu wypełniać sumiennie, sprawiedliwość wymierzać bezstronnie według mego sumienia i zgodnie z przepisami prawa, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości.”; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg.”.

§ 2. Sędzia powołany na kolejne stanowisko sędziowskie ślubowania nie składa.”;

15) art. 73 otrzymuje brzmienie:

„Art. 73. § 1. Zgoda sędziego na przeniesienie na inne miejsce służbowe nie jest wymagana w przypadkach:

- 1) *zniesienia stanowiska wywołanego zmianą w organizacji sądownictwa lub zniesienia danego sądu, ośrodka lub wydziału zamiejscowego albo przeniesienia siedziby sądu,*
- 2) *niedopuszczalności zajmowania stanowiska sędziego w danym sądzie, wskutek powstania między sędziami związku małżeńskiego albo powinowactwa, o którym mowa w art. 2 § 4.*
- 3) *na podstawie orzeczenia sądu dyscyplinarnego, wydanego na wniosek kolegium właściwego sądu, gdy wymaga tego wzgląd na powagę stanowiska,*
- 4) *przeniesienia w wyniku kary dyscyplinarnej.*

§ 2. W przypadkach, o których mowa w § 1 pkt 1–2, sędziemu przysługuje skarga do Sądu Najwyższego.

§ 3. O przeniesieniu sędziego w przypadkach określonych w § 1 wydaje decyzję Minister Sprawiedliwości, z tym że przeniesienie sędziego z przyczyn wymienionych w § 1 pkt 1–2 może nastąpić, jeżeli uwzględnienie wniosku sędziego co do nowego miejsca służbowego nie jest możliwe.”;

16) art. 76 otrzymuje brzmienie:

„Art. 76. § 1. Sędziemu delegowanemu do pełnienia czynności w Ministerstwie Sprawiedliwości mogą być powierzane obowiązki na stanowiskach urzędniczych, z wyłączeniem stanowiska dyrektora generalnego urzędu.

§ 2. Sędzia delegowany do pełnienia czynności administracyjnych w Ministerstwie Sprawiedliwości ma prawo do wynagrodzenia zasadniczego przysługującego mu na zajmowanym stanowisku sędziowskim oraz dodatku za długoletnią pracę. W okresie delegowania sędzia otrzymuje dodatek funkcyjny, określony w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 89 § 7.

§ 3. Ponadto w okresie delegowania, ze względu na charakter pracy i zakres wykonywanych zadań, sędziemu może być przyznany przez Ministra Sprawiedliwości dodatek specjalny w kwocie nie przekraczającej 40 % łącznie wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego. Dodatek przyznaje się na czas określony, a w indywidualnych przypadkach - także na czas nie określony.

§ 4. *W szczególnie uzasadnionych przypadkach dodatek ten może przekraczać wysokość, o której mowa w § 3.*

§ 5. *Minister Sprawiedliwości, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady delegowania sędziów do pełnienia obowiązków w Ministerstwie Sprawiedliwości oraz szczegółowe zasady i zakres świadczeń dodatkowych związanych z delegowaniem sędziów poza stałe miejsce służbowe, mając na względzie poziom świadczeń przysługujących pracownikom odbywającym podróże służbowe oraz czasowo przenoszonym.”;*

17) w art. 89 w § 1 wyrazy „przepisów o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej” zastępuje się wyrazami „przepisów o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej”;

18) w art. 90 w § 2 wyrazy „administracji państwowej” zastępuje się wyrazami „władzy publicznej”;

19) w art. 98 dodaje się § 6 i 7 w brzmieniu:

„§ 6. *W razie zbiegu prawa do uposażenia w stanie spoczynku z prawem do emerytury lub renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, wypłaca się wyłącznie uposażenie, z zastrzeżeniem § 7.*

§ 7. *Jeżeli zbieg praw, o którym mowa w § 6, dotyczy sędziego w stanie spoczynku, który do chwili przejścia w stan spoczynku był zatrudniony na podstawie powołania na urząd sędziego w niepełnym wymiarze czasu pracy stosownie do art. 60 § 4, wypłaca się tylko jedno świadczenie, według wyboru uprawnionego.”;*

20) art. 100 i 101 otrzymują brzmienie:

„**Art. 100 § 1.** *W razie śmierci sędziego albo sędziego w stanie spoczynku członkom jego rodziny, spełniającym warunki wymagane do uzyskania renty rodzinnej w myśl przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, przysługuje uposażenie rodzinne w wysokości:*

1) *dla jednej osoby uprawnionej - 85%,*

- 2) dla dwóch osób uprawnionych - 90%,
- 3) dla trzech lub więcej osób uprawnionych - 95%

- podstawy wymiaru.

§ 2. Podstawę wymiaru uposażenia rodzinnego przysługującego rodzinie stanowi:

- 1) w przypadku rodziny zmarłego sędziego w stanie spoczynku - uposażenie, jakie przysługiwało w chwili śmierci zmarłemu sędziemu w stanie spoczynku, z zastrzeżeniem pkt 2,
- 2) w przypadku rodziny zmarłego sędziego albo zmarłego sędziego w stanie spoczynku przeniesionego na podstawie art. 98 § 1 – uposażenie, jakie przysługiwałoby mu w chwili śmierci zgodnie z art. 98 § 2.

§ 3. Do uposażenia, o którym mowa w § 1, stosuje się odpowiednio art. 98 § 3.

§ 4. W razie zbiegu prawa do uposażenia rodzinnego z prawem do emerytury lub renty, na wniosek uprawnionego przysługuje albo uposażenie rodzinne, albo emerytura lub renta.

Art. 101. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy i polityki socjalnej określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb ustalania i wypłacania uposażeń oraz uposażeń rodzinnych sędziom w stanie spoczynku i członkom ich rodzin oraz terminy przekazania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składek, o których mowa w art. 89 § 9 i 10, mając na względzie w szczególności konieczność zapewnienia osobom uprawnionym ciągłości źródeł utrzymania oraz możliwie maksymalnych udogodnień w odbiorze uposażeń i uposażeń rodzinnych.”;

21) art. 103 otrzymuje brzmienie:

„**Art. 103.** Do sędziów w stanie spoczynku stosuje się odpowiednio art. 82 § 3, art. 84 i art. 94.”;

22) w art. 107 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Wymierzenie kary określonej w § 1 pkt 3-4 pociąga za sobą pozbawienie możliwości awansowania na wyższe stanowisko sędziowskie przez okres pięciu lat,

niemożność udziału w tym okresie w kolegium sądu, orzekania w sądzie dyscyplinarnym oraz uzyskania utraconej funkcji.”;

23) w art. 108 w § 2 wyrazy „art. 73 § 2” zastępuje się wyrazami „art. 73 § 1”;

24) w art. 129 w § 1 wyrazy „art. 73 § 2 pkt 1–2” zastępuje się wyrazami „art. 73 § 1 pkt 3”;

25) po art. 131 dodaje się część trzecią w brzmieniu:

„Część trzecia
Asesorzy sądowi. Aplikacja sądowa i aplikanci sądowi.

Rozdział 1
Asesorzy sądowi.

Art. 132. § 1. Minister Sprawiedliwości może mianować asesorem sądowym osobę, która ukończyła aplikację sądową lub prokuratorską i zdała egzamin sędziowski lub prokuratorski. Mianowanie asesorem sądowym nie jest jednak dopuszczalne, jeżeli od zdania egzaminu sędziowskiego lub prokuratorskiego upłynął okres dłuższy niż dziesięć lat, chyba że osoba ta zajmowała stanowisko lub wykonywała pracę albo zawód, o których mowa w art. 60 § 2, przez okres co najmniej 3 lat po zdaniu egzaminu.

§ 2. Można mianować asesorem sądowym także tego, kto spełnia wymagania określone w art. 60 § 2.

§ 3. Minister Sprawiedliwości może zwolnić asesora, po uprzednim wypowiedzeniu, za zgodą kolegium sądu okręgowego.

Art. 133 § 1. Minister Sprawiedliwości może, za zgodą kolegium sądu okręgowego, powierzyć asesorowi sądowemu pełnienie czynności sędziowskich

w sądzie rejonowym na czas określony, nie przekraczający czterech lat. Możliwe jest przedłużenie tego okresu do ukończenia przez asesora 29 lat.

§ 2. W tym samym trybie asesorowi mogą być powierzone czynności sędziowskie w sądzie okręgowym jako odwoławczym, jednak na okres nie dłuższy niż rok.

§ 3. Asesor, któremu nie powierzono pełnienia czynności sędziowskich, jest upoważniony do wykonywania czynności referendarza sądowego.

§ 4. Asesor obejmujący stanowisko składa wobec Ministra Sprawiedliwości ślubowanie według następującej roty: „Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku asesora sądowego służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, sumiennie i starannie wykonywać obowiązki urzędowe, stać na straży prawa, w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości, dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w razie powierzenia mi czynności sędziowskich sprawiedliwość wymierzać bezstronnie według mego sumienia i zgodnie z przepisami prawa.”; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg”.

Art. 134 § 1. Wynagrodzenie zasadnicze asesora ustala się według zasad określonych w art. 89 § 1 zdanie pierwsze, w trybie określonym w art. 89 § 7.

§ 2. Do asesorów sądowych, którym powierzono pełnienie czynności sędziowskich, stosuje się przepisy dotyczące sędziów, z wyjątkiem art. 66, art. 69–73, art. 75 § 1-5 i § 7, art. 89 § 2–4 i § 8–10, art. 96 oraz art. 100.

Rozdział 2.

Aplikacja sądowa.

Art. 135. Aplikację sądową prowadzi się na zasadach określonych w przepisach niniejszego rozdziału.

Art. 136. § 1. Aplikacja sądowa polega na zaznajomieniu się z czynnościami sędziego i sekretariatów sądowych oraz uzyskaniu wiedzy potrzebnej do zajmowania stanowiska sędziego.

§ 2. Aplikacja obejmuje zajęcia seminaryjne i praktykę.

Art. 137. § 1. Aplikację sądową prowadzą prezesi sądów apelacyjnych dla okręgu apelacji.

§ 2. Zajęcia seminaryjne mogą być prowadzone także dla dwóch lub większej liczby okręgów apelacji.

§ 3. W wypadkach, o których mowa w § 2, zajęcia organizowane są przez prezesa jednego z sądów apelacyjnych, którego aplikanci biorą udział w tych zajęciach, lub przez Ministra Sprawiedliwości.

Art. 138. § 1. Aplikacja sądowa trwa trzy lata.

§ 2. W trakcie aplikacji aplikant składa kolokwium z dziedziny prawa, która była przedmiotem zajęć seminaryjnych w okresie poprzedzającym kolokwium. Po upływie okresu aplikacji aplikant składa egzamin sędziowski. W razie niedostatecznego wyniku egzaminu, aplikant może przystąpić jeden raz do ponownego jego składania w ciągu roku od dnia egzaminu poprzedniego.

§ 3. Zezwolenia na zdawanie egzaminu w późniejszym terminie od przewidzianego w § 2 można udzielić w razie stwierdzenia okoliczności uniemożliwiających przystąpienie do egzaminu w tym terminie. Zezwolenia udziela prezes sądu okręgowego.

Rozdział 3

Aplikanci sądowi.

Art. 139. § 1. Aplikantem sądowym może być mianowany ten, kto:

- 1) posiada obywatelstwo polskie i korzysta w pełni z praw cywilnych i obywatelskich,
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,

- 3) ukończył wyższe studia prawnicze, uzyskując tytuł zawodowy magistra,
- 4) został zakwalifikowany na aplikację przez komisję egzaminacyjną po przeprowadzeniu konkursu, o którym mowa w art. 141 § 3.

§ 2. Aplikant sądowy może odbywać aplikację w ramach stosunku pracy albo poza stosunkiem pracy (aplikant sądowy pozaetatowy).

Art. 140. § 1. Stosunek pracy z aplikantem sądowym nawiązuje się na podstawie mianowania na czas określony, oznaczony w akcie mianowania.

§ 2. Aplikanta sądowego mianuje i zwalnia prezes sądu apelacyjnego.

§ 3. Mianowanie aplikanta sądowego następuje po przeprowadzeniu konkursu przez prezesa sądu apelacyjnego.

§ 4. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, tryb przeprowadzania konkursu, o którym mowa w § 3, uwzględniając zakres wiedzy podlegającej sprawdzeniu w trakcie konkursu, pisemną i ustną formę etapów konkursu oraz system punktowy ocen konkursowych.

Art. 141. § 1. Prezes sądu apelacyjnego, mianując aplikanta sądowego w okręgu danego sądu okręgowego, jednocześnie, na wniosek prezesa sądu okręgowego, przydziela aplikanta do określonego sądu rejonowego. W toku aplikacji aplikant sądowy może być skierowany, zgodnie z harmonogramem aplikacji, do innego sądu niż wynika to z przydzielenia.

§ 2. Przed podjęciem obowiązków aplikant sądowy składa ślubowanie wobec prezesa sądu apelacyjnego według następującej roty:

„Ślubuję uroczyście sumiennie wypełniać obowiązki aplikanta sądowego, w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości oraz dochować tajemnicy państwowej i służbowej.”; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg.”.

Art. 142 § 1. Mianowanie aplikanta wygasa, jeżeli osoba mianowana nie podejmuje wykonywania obowiązków w terminie określonym w akcie mianowania, bez usprawiedliwionej przyczyny.

§ 2. Zwolnienie aplikanta następuje, po uprzednim trzymiesięcznym wypowiedzeniu, jeżeli aplikant:

- 1) zrzekł się stanowiska,
- 2) nie czyni postępów w toku aplikacji, a w szczególności – jeżeli uzyskał dwie negatywne opinie patronów lub nie uzyskał pozytywnej oceny z kolokwium,
- 3) rażąco narusza obowiązki aplikanta sądowego,
- 4) został uznany za trwale niezdolnego do pełnienia obowiązków aplikanta.

§ 3. Zwolnienie aplikanta z przyczyn, o których mowa w § 2 pkt 2 i 3, następuje na wniosek kolegium sądu okręgowego.

Art. 143. § 1. Prezes sądu apelacyjnego mianuje aplikanta sądowego pozaetatowego na zasadach określonych w art. 139 § 1, art. 140 § 2-3 i art. 141 § 1.

§ 2. Do aplikantów sądowych pozaetatowych stosuje się odpowiednio przepisy art. 141 § 2 i art. 142 § 1.

§ 3. Prezes sądu apelacyjnego, na wniosek prezesa sądu okręgowego, cofa mianowanie aplikanta sądowego pozaetatowego, jeżeli:

- 1) zrezygnuje on z odbywania aplikacji,
- 2) nie czyni postępów w toku aplikacji, a w szczególności – jeżeli uzyskał dwie negatywne opinie patronów lub nie uzyskał pozytywnej oceny z kolokwium,
- 3) rażąco narusza obowiązki aplikanta,
- 4) ze względu na stan zdrowia nie może wykonywać obowiązków aplikanta.

Art. 144. Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia:

- 1) obowiązki związane z zajmowaniem stanowiska aplikanta, uwzględniając wykorzystanie czasu przeznaczonego na zajęcia teoretyczne i praktykę oraz zasady dyscypliny pracy,
- 2) organizację aplikacji sądowej, uwzględniając zakres wiedzy teoretycznej i praktyki niezbędnej do sprawowania urzędu sędziowskiego,
- 3) zakres egzaminu sędziowskiego, skład komisji egzaminacyjnej i sposób powoływania jej członków, wysokość ich wynagrodzenia, tryb postępowania komisji egzaminacyjnej – uwzględniając zakres odbytej aplikacji, pisemną i ustną

formę egzaminu, istotną wagę przyczyn ustalania terminu późniejszego zdawania egzaminu, kwalifikacje członków komisji egzaminacyjnej, zasadę poprawności przebiegu i rzetelności ocen egzaminacyjnych oraz uwzględniając zakres i nakład pracy członków komisji egzaminacyjnej w trakcie egzaminu. ”;

26) dotychczasowej części trzeciej nadaje się oznaczenie „Część czwarta”;

27) dotychczasowe art. 132–137 otrzymują oznaczenia art.145–150;

28) dotychczasowy art. 138 otrzymuje oznaczenie art.151, a jego § 1 brzmi:

„§ 1. Aplikantem referendarskim może być ten, kto spełnia warunki określone w art. 147 § 1 pkt 1–3. ”;

29) dotychczasowy art. 139 otrzymuje oznaczenie art.152;

30) dotychczasowy art. 140 otrzymuje oznaczenie art. 153 oraz brzmi:

„Art. 153. § 1. Asystent sędziego wykonuje samodzielnie czynności administracji sądowej oraz czynności przygotowania spraw sądowych do ich rozpoznania.

§ 2. Na stanowisku asystenta sędziego może być zatrudniony ten, kto:

- 1) korzysta z pełni praw cywilnych i obywatelskich i jest obywatelem Rzeczypospolitej Polskiej lub innego państwa członkowskiego Unii Europejskiej,*
- 2) jest nieskazitelnego charakteru,*
- 3) ukończył wyższe studia prawnicze uzyskując tytuł zawodowy magistra ,*
- 4) ukończył 24 lata,*
- 5) przepracował 1 rok na stanowisku praktykanta.*

§ 3. Przed zatrudnieniem asystenta sędziego prezes sądu zasięga informacji o kandydacie z Krajowego Rejestru Karnego.

§ 4. Do asystentów sędziego stosuje się odpowiednio przepis art. 151. ”;

31) dotychczasowe art. 141–158 otrzymują oznaczenia art. 154–171;

32) dotychczasowy art. 159 otrzymuje oznaczenie art. 172, a jego § 1 brzmi:

„§ 1. Należności, o których mowa w art. 170 § 3 i art. 171, przyznaje prezes właściwego sądu.”;

33) dotychczasowy art. 160 otrzymuje oznaczenie art. 173;

34) dotychczasowej części czwartej nadaje się oznaczenie „Część piąta”;

35) dotychczasowe art. 161–164 otrzymują oznaczenia art. 174–177;

36) dotychczasowej części piątej nadaje się oznaczenie „Część szósta”;

37) dotychczasowy art. 165 otrzymuje oznaczenie art. 178 oraz brzmi:

„Art. 178. W ustawie z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 90, poz. 557, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 117, poz. 752 i 753, Nr 124, poz. 782 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 98, poz. 607, Nr 155, poz. 1016 i Nr 162, poz. 1123 i 1125, z 1999 r. Nr 60, poz. 636, Nr 75, poz. 853 i Nr 110, poz. 1255 oraz z 2000 r. Nr 48, poz. 553) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 44 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Prokuratorowi ubiegającemu się o mandat posła lub senatora albo radnego udziela się urlopu bezpłatnego na czas kampanii wyborczej.”;

2) w art. 45 ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. Przy powołaniu prokurator składa ślubowanie wobec Prokuratora Generalnego według następującej roty:

„Ślubuję uroczyście na powierzonym mi stanowisku prokuratora służyć wiernie Rzeczypospolitej Polskiej, stać na straży prawa i strzec praworządności, obowiązki mojego urzędu wypełniać sumiennie,

dochować tajemnicy państwowej i służbowej, a w postępowaniu kierować się zasadami godności i uczciwości; składający ślubowanie może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg”. Prokurator powołany na kolejne stanowisko prokuratorskie ślubowania nie składa.”;

3) *art. 50-52 otrzymują brzmienie:*

„Art. 50. 1. Prokurator Generalny może delegować prokuratora do innej jednostki organizacyjnej prokuratury, Minsiterstwa Sprawiedliwości lub innej jednostki organizacyjnej podległej Ministrowi Sprawiedliwości albo przez niego nadzorowanej, zgodnie z kwalifikacjami prokuratora. Delegowanie na okres dłuższy niż sześć miesięcy w ciągu roku może nastąpić tylko za zgodą prokuratora.

2. Delegowanie na okres do dwóch miesięcy w ciągu roku może zarządzić również prokurator apelacyjny i okręgowy.

3. Prokurator delegowany na podstawie ust. 1 na czas nie określony może być odwołany z delegowania, względnie z niego ustąpić, za trzymiesięcznym uprzedzeniem.

4. Prokurator delegowany do innej jednostki organizacyjnej prokuratury, z wyjątkiem Prokuratury Krajowej, po trzech miesiącach delegowania uzyskuje na pozostały okres delegacji prawo do wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej przewidzianego dla prokuratora tej jednostki, chyba że przysługuje mu druga stawka awansowa na zajmowanym stanowisku.

5. Jeżeli delegowanie następuje do innej miejscowości niż miejscowość będąca siedzibą jednostki organizacyjnej prokuratury, w której prokurator pełni służbę, nie będącej miejscem jego stałego zamieszkania, prokuratorowi delegowanemu przysługuje prawo do nieodpłatnego zakwaterowania albo zwrot kosztów zamieszkania w miejscu delegowania oraz świadczenia dodatkowe, rekompensujące niedogodności wynikające z delegowania poza stałe miejsce pełnienia

służby.

6. *Prokuratorowi delegowanemu do Ministerstwa Sprawiedliwości mogą być powierzone obowiązki na stanowiskach urzędniczych, z wyłączeniem stanowiska dyrektora generalnego urzędu.*

7. *Prokurator delegowany do Ministerstwa Sprawiedliwości ma prawo do wynagrodzenia zasadniczego przysługującego mu na zajmowanym stanowisku prokuratorskim oraz dodatku za długoletnią pracę. W okresie delegowania prokurator otrzymuje dodatek funkcyjny określony w rozporządzeniu wydanym na podstawie art. 62 ust. 2.*

8. *Ponadto w okresie delegowania, ze względu na charakter pracy i zakres wykonywanych zadań, prokuratorowi może być przyznany przez Ministra Sprawiedliwości dodatek specjalny w kwocie nie przekraczającej 40% łącznie wynagrodzenia zasadniczego i dodatku funkcyjnego. Dodatek przyznaje się na czas określony, a w indywidualnych wypadkach – także na czas nie określony.*

9. *W szczególnie uzasadnionych wypadkach dodatek, o którym mowa w ust. 8, może przekraczać wysokość określoną w tymże ustępie.*

10. *Minister Sprawiedliwości określi, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady delegowania prokuratorów do Ministerstwa Sprawiedliwości oraz szczegółowe zasady dotyczące innych wypadków delegowania i zakres świadczeń dodatkowych związanych z delegowaniem prokuratorów poza stałe miejsce pełnienia służby, mając na względzie poziom świadczeń przysługujących pracownikom odbywającym podróże służbowe oraz czasowo przenoszonym.*

Art. 51.1. W okresie nieobecności w pracy z powodu choroby prokurator otrzymuje wynagrodzenie, nie dłużej jednak niż przez okres roku.

2. *W razie niemożności wykonywania pracy z innych przyczyn, uprawniających do uzyskania świadczeń określonych w przepisach o świadczeniach pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, prokuratorowi przysługuje wynagrodzenie w wysokości świadczeń*

pieniężnych z ubezpieczenia społecznego, przez okres przewidziany w tych przepisach.

3. Za inną usprawiedliwioną nieobecność w pracy prokuratorowi przysługuje wynagrodzenie.

4. W przypadkach, w których pracownikom podlegającym ubezpieczeniu społecznemu przysługują zasiłki niezależnie od prawa do wynagrodzenia, prokuratorowi przysługuje świadczenie pieniężne w wysokości zasiłku z ubezpieczenia społecznego.

Art. 52.1. Prokuratorowi przysługuje corocznie urlop dodatkowy w wymiarze:

1) sześciu dni roboczych – po dziesięciu latach pracy,

2) dwunastu dni roboczych – po piętnastu latach pracy.

2. Do okresu pracy, od którego zależy wymiar urlopu dodatkowego, wlicza się wszystkie okresy zatrudnienia w prokuraturze lub sądzie na stanowiskach: prokuratorów i sędziów, aplikantów, asesorów, a także okresy wykonywania zawodu adwokata, radcy prawnego lub zajmowania samodzielnego stanowiska w organach władzy publicznej, z którym związana była praktyka prawnicza, oraz inne okresy pracy, jeżeli z tytułu tego zatrudnienia przysługiwał zwiększony wymiar urlopu.

3. Prokuratorowi przysługuje gratyfikacja jubileuszowa w wysokości:

1) po dwudziestu latach pracy – 75% wynagrodzenia miesięcznego,

2) po dwudziestu pięciu latach pracy – 100% wynagrodzenia miesięcznego,

3) po trzydziestu latach pracy – 150% wynagrodzenia miesięcznego,

4) po trzydziestu pięciu latach pracy – 200% wynagrodzenia miesięcznego,

5) po czterdziestu latach pracy – 300% wynagrodzenia miesięcznego,

6) po czterdziestu pięciu latach pracy – 400% wynagrodzenia miesięcznego,

4. Do okresu pracy uprawniającego do gratyfikacji jubileuszowej wlicza się wszystkie poprzednie zakończone okresy zatrudnienia oraz inne okresy, jeżeli z mocy odrębnych przepisów podlegają one wliczeniu do okresu pracy, od którego zależą uprawnienia pracownicze.

5 Do obliczania i wypłacania gratyfikacji jubileuszowej stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące nagród jubileuszowych, wydane na podstawie ustawy z dnia 16 września 1982 r. o pracownikach urzędów państwowych (Dz. U. Nr 31, poz. 214, z 1984 r. Nr 35, poz. 187, z 1988 r. Nr 19, poz. 132, z 1989 r. Nr 4, poz. 24, Nr 34, poz. 178 i 182, z 1990 r. Nr 20, poz. 121, z 1991 r. Nr 55, poz. 234, Nr 88, poz. 400 i Nr 95, poz. 425, z 1992 r. Nr 54, poz. 254 i Nr 90, poz. 451, z 1994 r. Nr 136, poz. 704, z 1995 r. Nr 132, poz. 640, z 1996 r. Nr 89, poz. 402 i Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 98, poz. 604, Nr 133, poz. 882 i 883 i Nr 141, poz. 943, z 1998 r. Nr 131, poz. 860, Nr 155, poz. 1016 i Nr 162, poz. 1118, z 1999 r. Nr 49, poz. 483, Nr 70, poz. 778 oraz z 2000 r. Nr 6, poz. 69).”;

4) art. 58 otrzymuje brzmienie:

„Art. 58. 1. Prokuratorowi, a także prokuratorowi w stanie spoczynku, może być przyznana, jako pożyczka, pomoc finansowa na zaspokojenie jego potrzeb mieszkaniowych.

2. Środki na pomoc finansową, o której mowa w ust. 1, nie mogą być niższe niż 5 % rocznego funduszu płac przeznaczzonego dla prokuratorów.

3. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw finansów publicznych określi, w drodze rozporządzenia, sposób planowania i wykorzystywania środków na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych prokuratorów oraz warunki przyznawania pomocy, o której mowa w ust. 1, z uwzględnieniem zaangażowania środków własnych prokuratora, udziału kolegów prokuratorów w przyznawaniu pomocy oraz zasady racjonalności gospodarowania środkami, przy przyjęciu zasady, że w razie wygaśnięcia stosunku służbowego

prokuratora w sposób, o którym mowa w art. 16, pożyczka podlega zwrotowi wraz z oprocentowaniem w wysokości obowiązującej przy powszechnie dostępnych kredytach bankowych.”;

5) w art. 62

a) po ust. 1 dodaje się ust. 1a–1k w brzmieniu:

„1a. Wynagrodzenie zasadnicze prokuratora na danym stanowisku ustala się w stawce podstawowej, w stawce pierwszej awansowej albo w stawce drugiej awansowej, Pierwsza stawka awansowa stanowi 110% stawki podstawowej, a druga stawka awansowa - 125% stawki podstawowej dla danego stanowiska prokuratorskiego.

1b. Wynagrodzenie zasadnicze w stawce podstawowej nie może być niższe niż wynagrodzenie zasadnicze w stawce awansowej drugiej dla bezpośrednio niższego stanowiska prokuratorskiego.

1c. Prokurator obejmując stanowisko otrzymuje wynagrodzenie zasadnicze w stawce podstawowej. Wynagrodzenie zasadnicze prokuratora podwyższa się do wysokości stawki pierwszej awansowej po siedmiu latach pracy na danym stanowisku prokuratorskim. Okres ten ulega wydłużeniu o trzy lata w razie ukarania prokuratora w tym czasie karą dyscyplinarną lub dwukrotnego wytknięcia uchybienia, o którym mowa w art. 8 ust. 7, jeżeli uchybienie było zawinione.

1d. Wynagrodzenie zasadnicze prokuratora ulega podwyższeniu do stawki drugiej awansowej po siedmiu latach pracy na danym stanowisku prokuratorskim od uzyskania przez prokuratora stawki pierwszej awansowej. Przepis ust. 1c zdanie drugie stosuje się odpowiednio.

1e. W związku z pełnioną funkcją prokuratorowi przysługuje dodatek funkcyjny, stanowiący procent kwoty bazowej ustalonej na dany rok na podstawie przepisów o kształtowaniu środków na wynagrodzenia w państwowej sferze budżetowej.

1f. Prokuratorowi przysługuje dodatek za długoletnią pracę wynoszący, począwszy od szóstego roku pracy, 5% aktualnie pobieranego przez

prokuratora wynagrodzenia zasadniczego i wzrastający po każdym kolejnym roku pracy o 1% tego wynagrodzenia, aż do osiągnięcia 20% wynagrodzenia zasadniczego. Po 20 latach pracy dodatek wypłacany jest, bez względu na staż pracy powyżej tego okresu, w wysokości 20% aktualnie pobieranego przez prokuratora wynagrodzenia zasadniczego.

1g. Od wynagrodzenia prokuratorów nie odprowadza się składek na ubezpieczenia społeczne.

1h. W razie wygaśnięcia stosunku służbowego prokuratora w sposób, o którym mowa w art. 16, od wypłaconego prokuratorowi w okresie służby wynagrodzenia, od którego nie odprowadzono składki na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składkę przewidzianą za ten okres w przepisach o ubezpieczeniu społecznym.

1i. Składka na ubezpieczenie społeczne, o której mowa w ust. 1h, podlega waloryzacji:

- 1) za okres do 31 grudnia 1998 r. – wskaźnikiem wzrostu płac,*
- 2) za okres od 1 stycznia 1999 r. – wskaźnikiem waloryzacji składek określonym na podstawie przepisów o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.*

1j. Przy obliczaniu kwoty należnych składek, waloryzowanych na podstawie ust. 1i pkt 2, stosuje się odpowiednio art. 19 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887, Nr 162, poz. 1118 oraz z 1999 r. Nr 26, poz. 228, Nr 60, poz. 636, Nr 72, poz. 802, Nr 78, poz. 875 i Nr 110, poz. 1256 oraz z 2000 r. Nr 9, poz. 118).

1k. Przepisów ust. 1a-1d nie stosuje się do prokuratorów Prokuratury Krajowej.”,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Rada Ministrów określa, w drodze rozporządzenia, stawki podstawowe wynagrodzenia zasadniczego prokuratorów oraz stawki dodatku funkcyjnego przysługującego prokuratorom, mając na

względnie w szczególności zasady określone w ust. 1-1b i 1e”;

6) art. 62a i 62 b otrzymują brzmienie:

„Art. 62a. Do prokuratorów stosuje się odpowiednio przepisy art. 69-70, art. 97-100 i art. 102 ustawy z dnia r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr , poz.). Przewidziane w tej ustawie uprawnienia Krajowej Rady Sądownictwa przysługują w stosunku do prokuratorów Prokuratorowi Generalnemu, a uprawnienia kolegów właściwych sądów – właściwym prokuratorom przełożonym.

Art. 62b. Minister Sprawiedliwości określi, w porozumieniu z ministrem właściwym do spraw pracy i polityki socjalnej, w drodze rozporządzenia, szczegółowe zasady i tryb ustalania i wypłacania uposażeń oraz uposażeń rodzinnych prokuratorom w stanie spoczynku i członkom ich rodzin oraz, terminy przekazania do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych składek, o których mowa w art. 62 ust. 1h i li, mając na względzie w szczególności konieczność zapewnienia osobom uprawnionym ciągłości źródeł utrzymania oraz możliwie maksymalnych udogodnień w odbiorze uposażeń i uposażeń rodzinnych.”;

7) po art. 62b dodaje się art. 62 c w brzmieniu:

„Art. 62c. W razie utraty uprawnień do stanu spoczynku i uposażenia w przypadkach, o których mowa w art. 102 § 5 ustawy powołanej w art. 62a, stosuje się odpowiednio przepis art. 62 ust. 1h i li oraz przepisy wydane na podstawie art. 62b.”;

8) w art. 65 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W razie powołania prokuratora do niezawodowej służby wojskowej jego prawa i obowiązki służbowe ulegają zawieszeniu na czas trwania służby. Prokurator zachowuje jednak swoje stanowisko i prawo do wynagrodzenia, a czas służby wojskowej wlicza się do okresu stosunku służbowego na stanowisku prokuratora.”;

9) w art. 65a:

a) w ust. 2 wyrazy „5 lat” zastępuje się wyrazami: „9 lat”,

b) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W wypadku przewidzianym w ust. 2 Prokurator Generalny, na wniosek prokuratora, który zrzekł się stanowiska, powołuje go na poprzednio zajmowane stanowisko niezależnie od liczby stanowisk prokuratorskich w danej powszechnej jednostce organizacyjnej prokuratury, chyba że nie spełnia on warunków wymaganych do powołania na stanowisko prokuratora.”

c) po ust. 3 dodaje się ust. 4 w brzmieniu:

„4. W razie odmowy powołania, o którym mowa w ust. 3, zainteresowanemu służy skarga do Sądu Najwyższego.”

10) w art. 90 dodaje się zdanie drugie w brzmieniu:

„W razie potrzeby wynikającej z zakresu działania prokuratury Minister Sprawiedliwości może, w drodze rozporządzenia, przedłużyć okres aplikacji prokuratorskiej do trzech lat, mając na względzie przeznaczenie dodatkowego czasu trwania aplikacji na przygotowanie aplikantów do należytego wykonywania powierzonych prokuraturze nowych lub poszerzonych zadań oraz na podnoszenie kwalifikacji aplikantów w miarę postępu nauki i techniki w sferze zapobiegania i zwalczania przestępczości.”

11) w art. 92 na końcu kropkę zastępuje się średnikiem i dodaje się wyrazy *„składający ślubowania może dodać na końcu zwrot: „Tak mi dopomóż Bóg.”*”

12) w art. 95 wyrazy „art. 62” zastępuje się wyrazami *„art. 62 ust. 1, 1f i 2”*;

13) w art. 100 w ust. 1 na końcu kropkę zastępuje się przecinkiem i dodaje się wyrazy *„z wyłączeniem art. 50 ust. 3-4, art. 62 ust. 1a-1d i ust. 1g-1j, art. 62a-62c i art. 65a.”*”

38) dotychczasowe art. 166–167 otrzymują oznaczenie art. 179–180;

39) po dotychczasowym art. 167 dodaje się art. 181 w brzmieniu:

„Art. 181. W ustawie z dnia 21 sierpnia 1997r. - Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. Nr 117, poz. 753 i z 1999r. Nr 75, poz. 853) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 3 skreśla się § 2;

2) art. 4 otrzymuje brzmienie:

„Art. 4. § 1. Działalność sądów wojskowych jest finansowana z wyodrębnionych środków budżetowych Ministerstwa Obrony Narodowej.

§ 2. Minister Obrony Narodowej, jako dysponent części budżetowej, nie jest uprawniony do dokonywania przeniesień, o których mowa w art. 96 ustawy z dnia 26 listopada 1998 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 155, poz. 1014, z 1999 r. Nr 38, poz. 360, Nr 49, poz. 485, Nr 70, poz. 778 i Nr 110, poz. 1255 oraz z 2000 r. Nr 6, poz. 69, Nr 12, poz. 136 i Nr 48, poz. 550), jeżeli powodowałoby to zmniejszenie wydatków w rozdziale klasyfikacji wydatków dotyczących sądów wojskowych.

§ 3. Organami kierującymi gospodarką finansową sądów wojskowych są prezesi tych sądów.

§ 4. Projekty planów finansowych oraz plany finansowe dla sądów wojskowych opracowują prezesi tych sądów, według zasad określonych w odrębnych przepisach o finansach publicznych, które dyrektor departamentu, o którym mowa w art. 5 § 4, przedkłada Krajowej Radzie Sądownictwa, a ta na ich podstawie składa wniosek do Ministra Obrony Narodowej o opracowanie dochodów i wydatków sądów wojskowych.

§ 5. Organy wymienione w § 4 są związane wytycznymi, o których mowa w art. 82 ustawy o finansach publicznych.

§ 6. Minister Obrony Narodowej w porozumieniu z Ministrem Sprawiedliwości i Ministrem Finansów w drodze rozporządzenia określi szczegółowe zasady planowania i prowadzenia gospodarki finansowej i działalności inwestycyjnej sądów wojskowych.”;

3) w art.5:

a) w § 4 po wyrazach „o którym mowa w §2” dodaje się wyrazy „i 3”;

b) § 6 otrzymuje brzmienie:

„§ 6. Sędziów na stanowiska służbowe w departamencie, o którym mowa w § 4, powołuje, spośród sędziów wojskowych sądów okręgowych, i odwołuje Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.”;

4) po art. 7 dodaje się art. 7a w brzmieniu:

„Art. 7a. Osoby pozostające ze sobą w stosunku pokrewieństwa w linii prostej lub powinowactwa w linii prostej albo w stosunku przysposobienia oraz małżonkowie, nie mogą być sędziami w tym samym sądzie.”;

5) rozdziałowi 2 nadaje się tytuł **„Samorząd sędziowski i organy sądów”;**

6) art. 9 otrzymuje brzmienie:

„Art. 9. Organem samorządu sędziowskiego jest Zgromadzenie Sędziów Sądów Wojskowych”;

7) w art. 10 w § 3 skreśla się pkt 4;

8) po art. 10 dodaje się art. 10a w brzmieniu:

„Art. 10a. Organami sądów wojskowych są:

1) w wojskowych sądach okręgowych - prezes sądu oraz kolegium wojskowego sądu okręgowego,

2) w wojskowych sądach garnizonowych - prezes sądu.”;

9) w art. 11 po § 4 dodaje się § 5 i 6 w brzmieniu:

„§ 5. Prezesa sądu wojskowego i jego zastępcę można odwołać w każdym czasie, gdy nie wypełnia on należycie powierzonych mu funkcji pomimo trzykrotnego zwrócenia mu uwagi w trybie określonym w art. 15 § lub § 5. Przed podjęciem decyzji o odwołaniu prezesa sądu wojskowego Ministrowie Sprawiedliwości i Obrony Narodowej zasięgają opinii właściwego kolegium wojskowego sądu okręgowego i – jeżeli sprawa dotyczy prezesa wojskowego sądu garnizonowego – opinii prezesa właściwego wojskowego sądu okręgowego, a w wypadku odwołania zastępcy prezesa sądu wojskowego – także opinii prezesa

tego sądu i opinii prezesa właściwego wojskowego sądu okręgowego, jeżeli sprawa dotyczy zastępcy prezesa wojskowego sądu garnizonowego.

§ 6. W razie złożenia przez prezesa albo wiceprezesa sądu wojskowego rezygnacji z pełnionej funkcji, odwołuje się go bez zasięgnięcia opinii, o których mowa w § 5.”;

10) w art. 13 w § 1 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) opiniowanie wniosków o przeniesienie sędziego na inne miejsce służbowe,”;

11) w art. 15:

a) w § 1 w zdaniu drugim na końcu skreśla się kropkę i dodaje się wyrazy: *„albo naruszające sprawność postępowania sądowego lub z innych powodów niecelowe.”,*

b) po § 3 dodaje się § 4-5 w brzmieniu:

„§ 4. Minister Sprawiedliwości może zwrócić prezesowi lub zastępcy prezesa sądu wojskowego pisemną uwagę, jeżeli stwierdzi uchybienia w zakresie kierowania sądem albo sprawowania przez prezesa przysługującego mu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów wojskowych.

§ 5. Uprawnienia określone w § 4 przysługują Ministrowi Obrony Narodowej odnośnie nadzoru w zakresie czynnej służby wojskowej żołnierzy pełniących służbę w sądach wojskowych.”;

12) w art. 22 w § 1:

a) pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) ukończył wyższe studia prawnicze uzyskując tytuł zawodowy magistra,”,

b) pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) odbył co najmniej dwuletni staż na stanowisku asesora w sądzie wojskowym,”,

c) w pkt 7 wyrazy „26 lat” zastępuje się wyrazami „29 lat”;

13) w art. 23:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Sędziów sądów wojskowych do pełnienia urzędu na stanowisku sędziowskim powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej, na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.”;

b) po § 4 dodaje się § 5 w brzmieniu:

„§ 5. Kandydaci na stanowiska sędziów zgłaszają swoje kandydatury dyrektorowi departamentu, o którym mowa w art. 5 § 4. Dyrektor, przed zgłoszeniem kandydatur Zgromadzeniu, ocenia kwalifikacje kandydatów, zasięga opinii właściwego kolegium i zawiadamia Ministra Sprawiedliwości oraz Ministra Obrony Narodowej, przekazując wypełnioną kartę zgłoszenia kandydata.”;

14) art. 24 - 25 otrzymują brzmienie:

„Art. 24. § 1 Sędziowie sądów wojskowych powoływani są na stanowiska:

1) sędziego wojskowego sądu garnizonowego,

2) sędziego wojskowego sądu okręgowego.

§ 2. Wraz z powołaniem na stanowisko sędziowskie Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej wyznacza miejsce służbowe sędziego. Zmian miejsca służbowego sędziego może być dokonana bez zmiany stanowiska w przypadkach i w trybie określonym w ustawie.

§ 3. Objęcie stanowiska przez sędziego stwierdza Minister Obrony Narodowej.”;

15) art. 25 otrzymuje brzmienie:

„Art. 25. § 1. Sędziowie i ławnicy na rozprawach używają stroju urzędowego. Strojem urzędowym sędziego i ławnika na rozprawie sądowej jest toga, a sędziego przewodniczącego na rozprawie także nakładany na kołnierz togi łańcuch z wizerunkiem orła.

§ 2. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa, określi, w drodze rozporządzenia, wzór stroju urzędowego sędziów

i ławników, uwzględniając uroczysty charakter stroju, odpowiedni dla powagi sądu, i tradycję utrwaloną w sądownictwie powszechnym.”;

16) w art. 26 § 1 otrzymuje brzmienie:

„Art. 26. § 1. Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej może delegować sędziego, na okres nie przekraczający 3 miesięcy w roku kalendarzowym, do pełnienia obowiązków sędziowskich lub wykonywania czynności administracyjnych w innym sądzie wojskowym lub sądzie powszechnym albo w departamencie, o którym mowa w art. 5 § 4, a na wniosek Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego lub Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego – także, odpowiednio, w Sądzie Najwyższym lub Naczelnym Sądzie Administracyjnym.”;

17) po art. 26 dodaje się art. 26a w brzmieniu:

„Art. 26a. § 1. Sędziowie sądów wojskowych, o których mowa w art. 24 § 1, zajmują stanowiska służbowe w tych sądach, a także:

- 1) w departamencie, o którym mowa w art. 5 § 4, oraz*
- 2) w Izbie Wojskowej Sądu Najwyższego.*

§ 2. Stanowiska służbowe, o których mowa w § 1 pkt 2, oraz zasady i tryb wyznaczania na te stanowiska określają odrębne przepisy.”;

18) w art. 28 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Oświadczenie, o którym mowa w § 1, sędziowie składają prezesowi właściwego wojskowego sądu okręgowego, który dokonuje analizy zawartych w nim danych. Sędziowie zajmujący stanowiska służbowe w departamencie, o którym mowa w art. 5 § 4 oświadczenie składają Ministrowi Sprawiedliwości, który dokonuje analizy zawartych w nich danych.”;

19) w art. 30 po § 5 dodaje się § 6 w brzmieniu:

„§ 6. Zasady określone w § 1 stosuje się także odnośnie odpowiedzialności administracyjnej.”;

20) art. 32-35 otrzymują brzmienie:

„Art. 32. § 1. Stosunek służbowy sędziego rozwiązuje się z mocy prawa, jeżeli sędzia zrzekł się urzędu lub ukończył 60 lat.

§ 2. Zrzeczenie się urzędu jest skuteczne po upływie trzech miesięcy od dnia złożenia na ręce Ministra Sprawiedliwości oświadczenia, chyba że na wniosek sędziego Minister Sprawiedliwości określi inny termin.

§ 3. O rozwiązaniu stosunku służbowego sędziego z mocy prawa Minister Sprawiedliwości zawiadamia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, Krajową Radę Sądownictwa, Ministra Obrony Narodowej i sędziego.

§ 4. Sędziego, który zrzekł się urzędu, wyznacza się za jego zgodą ponownie na stanowisko zajmowane poprzednio lub na stanowisko równorzędne poprzednio zajmowanemu, jeżeli nie ma innych przeszkód prawnych i istnieje taka możliwość.

§ 5. W wypadku nieskorzystania przez sędziego z przysługującego mu prawa, o którym mowa w § 4, zwalnia się go z zawodowej służby wojskowej, chociażby nie spełniał warunków określonych w przepisach o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych.

§ 6. Sędzia, którego stosunek służbowy rozwiązał się z mocy prawa z powodu ukończenia 60 lat na swój wniosek jest powoływany, w trybie określonym w przepisach ustawy z dnia .....- Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr....., poz. ....), z zastrzeżeniem § 7 i 8, na urząd sędziego sądu powszechnego, jeżeli nie ma innych przeszkód prawnych i istnieje taka możliwość.

§ 7. W wypadku przewidzianym w § 6 Krajowa Rada Sądownictwa, z inicjatywy zainteresowanego, przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej – bez zasięgnięcia opinii właściwego zgromadzenia sędziów – wniosek o powołanie byłego sędziego sądu wojskowego na urząd sędziego sądu powszechnego.

§ 8. W razie odmowy przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku, o którym mowa w § 6, zainteresowanemu służy skarga do Sądu Najwyższego.”;

Art. 33 § 1. Sędzia, który został mianowany, powołany lub wybrany do pełnienia funkcji w organach państwowych, samorządu terytorialnego, w służbie dyplomatycznej, konsularnej lub w organach organizacji międzynarodowych działających na podstawie umów międzynarodowych ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską, jest obowiązany zrzec się swojego stanowiska.

§ 2. Sędzia, który zrzekł się stanowiska z przyczyn określonych w § 1, może powrócić a poprzednio zajmowane stanowisko sędziego, jeżeli przerwa w pełnieniu obowiązków sędziego nie przekracza dziewięciu lat.

§ 3. W wypadku przewidzianym w § 2 Krajowa Rada Sądownictwa, z inicjatywy zainteresowanego, po uzyskaniu opinii Zgromadzenia Sędziów Sądów Wojskowych, przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosek o powołanie byłego sędziego na poprzednio zajmowane stanowisko, niezależnie od liczby stanowisk sędziowskich w danym sądzie, chyba że nie spełnia on warunków wymaganych do powołania na stanowisko sędziego.

§ 4. W razie odmowy przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku, o którym mowa w § 3, zainteresowanemu służy skarga do Sądu Najwyższego.

Art. 34. Prawomocne orzeczenie sądu dyscyplinarnego o wydaleniu ze służby sędziowskiej oraz prawomocne orzeczenie sądu skazującego na środek karny pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego, pociąga za sobą, z mocy prawa, utratę urzędu i stanowiska sędziego. Stosunek służbowy sędziego wygasa z chwilą uprawomocnienia się orzeczenia.

Art. 35. § 1. Sędziego nie można zwolnić z zawodowej służby wojskowej przed rozwiązaniem stosunku służbowego z mocy prawa lub przed utratą przez niego stanowiska sędziego.

§ 2. W wypadku, o którym mowa w § 1, sędziego zwalnia się z zawodowej służby wojskowej jednocześnie z rozwiązaniem stosunku służbowego z mocy prawa lub utratą przez niego tego stanowiska.

§ 3. Sędzia, który orzeczeniem wojskowej komisji lekarskiej został uznany za niezdolnego do zawodowej służby wojskowej, na swój wniosek jest powoływany, w trybie określonym w przepisach ustawy, o której mowa w art. 32 § 6, z zastrzeżeniem § 4 i 5, na urząd sędziego sądu powszechnego, jeżeli nie ma innych przeszkód prawnych i istnieje taka możliwość.

§ 4. W wypadku przewidzianym w § 3 Krajowa Rada Sądownictwa, z inicjatywy zainteresowanego, przedstawia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej – bez zasięgnięcia opinii właściwego zgromadzenia sędziów – wniosek o powołanie byłego sędziego sądu wojskowego na urząd sędziego sądu powszechnego.

§ 5. W razie odmowy przedstawienia Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej wniosku, o którym mowa w § 4, zainteresowanemu służy skarga do Sądu Najwyższego.”;

21) art. 39 otrzymuje brzmienie:

„Art. 39. § 1. Karami dyscyplinarnymi są:

- 1) upomnienie,*
- 2) nagana,*
- 3) usunięcie z zajmowanej funkcji,*
- 4) przeniesienie na inne miejsce służbowe,*
- 5) złożenie sędziego z urzędu.*

§ 2. Orzekając karę wydalenia ze służby sędziowskiej, sądy dyscyplinarne mogą wystąpić do właściwego organu z wnioskiem o pozbawienie ukaranego stopnia oficerskiego.

§ 3. Sędzia, któremu wymierzono karę określoną w § 1 pkt 2 – 4, nie może być wyznaczony przez okres 3 lat na wyższe sędziowskie stanowisko służbowe oraz mianowany na wyższy stopień wojskowy,

a także nie może być wybrany do kolegium sądu wojskowego ani orzekać w sądzie dyscyplinarnym.

§ 4. Wymierzenie kary określonej w § 1 pkt 5 pociąga za sobą utratę możliwości ponownego powołania ukaranego na urząd sędziego.

§ 5. W wypadku przewinienia dyscyplinarnego lub wykroczenia mniejszej wagi, sąd dyscyplinarny może odstąpić od wymierzenia kary.”;

22) po art. 39 dodaje się art. 39a w brzmieniu:

„Art. 39a. § 1. Sądami dyscyplinarnymi w sprawach dyscyplinarnych sędziów sądów wojskowych są:

1) w pierwszej instancji - wojskowe sądy okręgowe,

2) w drugiej instancji - Sąd Najwyższy - Izba Wojskowa.

§ 2. Miejscowo właściwy do rozpoznania sprawy sędziego w postępowaniu dyscyplinarnym oraz w sprawach, o których mowa w art. 30 § 1, jest sąd dyscyplinarny, w okręgu którego znajduje się miejsce służbowe sędziego, objętego postępowaniem.

§ 3. Sądy dyscyplinarne orzekają w składzie trzech sędziów. Do orzekania w sądzie dyscyplinarnym są uprawnieni wszyscy sędziowie danego sądu dyscyplinarnego, z wyjątkiem prezesa sądu oraz rzecznika dyscyplinarnego.”;

23) w art. 40 § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Kadencja rzecznika dyscyplinarnego trwa 4 lata.”;

24) w art. 41:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Rzecznik dyscyplinarny podejmuje czynności dyscyplinarne na żądanie Krajowej Rady Sądownictwa, Ministra Sprawiedliwości, Ministra Obrony Narodowej, kolegium, prezesów właściwych sądów wojskowych, a także z własnej inicjatywy. Rzecznik dyscyplinarny, w zakresie przeprowadzenia postępowania wyjaśniającego, jest związany wskazaniem organu uprawnionego.”;

b) w § 2 po wyrazach „sądu dyscyplinarnego” przecinek zastępuje się kropką i skreśla wyrazy „w tym wyjaśnień złożonych przez obwinionego.”;

c) po § 2 dodaje się § 3-5 w brzmieniu:

„§ 3. Po przeprowadzeniu postępowania, o którym mowa w § 2, jeżeli zachodzą podstawy do wszczęcia postępowania dyscyplinarnego, rzecznik dyscyplinarny wszczyna postępowanie dyscyplinarne i przedstawia sędziemu na piśmie zarzuty.

§ 4. Po przedstawieniu zarzutów obwiniony, w terminie 14 dni, może złożyć wyjaśnienia i zgłosić wnioski o przeprowadzenie dowodów.

§ 5. Po upływie terminu, o którym mowa w § 4, a w razie potrzeby po przeprowadzeniu dalszych dowodów, rzecznik dyscyplinarny składa wniosek o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej do sądu dyscyplinarnego. Wniosek powinien zawierać dokładne określenie czynu, który jest przedmiotem postępowania, oraz uzasadnienie.”;

25) po art. 41 dodaje się art. 41a-41c w brzmieniu:

„Art. 41a. § 1. Po rozpoznaniu sprawy na rozprawie sąd dyscyplinarny orzeka wyrokiem.

§ 2. Jeżeli przewinienie zawiera znamiona przestępstwa, sąd dyscyplinarny z urzędu rozpoznaje sprawę w zakresie zezwolenia na pociągnięcie sędziego do odpowiedzialności karnej i wydaje postanowienie w przedmiocie zezwolenia, o którym mowa w art. 30 § 1, co nie wstrzymuje biegu postępowania dyscyplinarnego.

Art. 41b. § 1. Sąd dyscyplinarny może z urzędu lub na wniosek rzecznika dyscyplinarnego zawiesić w czynnościach sędziego, w stosunku do którego wszczęto postępowanie karne, o ubezwłasnowolnienie lub postępowanie dyscyplinarne.

§ 2. Zawieszenie w czynnościach sędziego pociąga za sobą skutki zawieszenia w czynnościach służbowych na podstawie przepisów o dyscyplinie wojskowej; nie dotyczy to osób, w stosunku do których wszczęto postępowanie o ubezwłasnowolnienie.

§ 3. Zawieszenie w czynnościach ustaje z chwilą prawomocnego zakończenia postępowania, o którym mowa w § 1, jeżeli sąd dyscyplinarny wcześniej nie uchylił zawieszenia.

§ 4. Na uchwałę w przedmiocie zawieszenia w czynnościach sędziego przysługuje zażalenie do sądu drugiej instancji. Wniesienie zażalenia nie wstrzymuje wykonania uchwały.

Art. 41c. § 1. Prezes sądu dyscyplinarnego przesyła odpis prawomocnego wyroku sądu dyscyplinarnego Ministrowi Sprawiedliwości i Ministrowi Obrony Narodowej, a ponadto prezesowi właściwego sądu.

§ 2. Wykonanie wyroku należy do Ministra Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej.”;

26) w art. 42 w § 2 wyrazy „ pkt 1-3” zastępuje się wyrazami „pkt 1 i 2”;

27) w art. 46:

a) w § 1 zdanie pierwsze otrzymuje brzmienie:

„Do asesorów, którym powierzono pełnienie czynności sędziowskich, stosuje się przepisy dotyczące sędziów, z wyjątkiem art. 33 i z zastrzeżeniem art. 70 § 1a.”,

b) § 2 otrzymuje brzmienie:

„§ 2. Asesor obejmujący stanowisko składa wobec Ministra Sprawiedliwości ślubowanie według roty ustalonej dla asesorów sądowych w ustawie, o której mowa w art. 35 § 3.”;

28) w art. 50 § 2 wyrazy „2 lata i 6 miesięcy” zastępuje się wyrazami „3 lata”;

29) w art. 58 w § 1 pkt 8 otrzymuje brzmienie:

„8) w razie uznania prawomocnym orzeczeniem dyscyplinarnym winnym naruszenia honoru i godności żołnierskiej,”;

30) w art. 70:

a) § 1 otrzymuje brzmienie:

„§ 1. Do sądów wojskowych, sędziów wojskowych oraz ławników stosuje się odpowiednio przepisy art. 4-5, art. 40, art. 42-43, art. 45-53, art. 55, art. 56 § 1, art. 57 § 1, art. 58-59, art. 64-66, art. 69-70, art. 73,

art. 75 § 5-7, art. 76 § 1-2, art. 77, art. 80 § 3, art. 81, art. 83-84, art. 87-88, art. 89 § 1-6 i § 8-11, art. 90 § 1-2, art. 91, art. 92 § 1 i 3-4, art. 93, art. 94 § 1-2, art. 97, art. 98 § 1-4, art. 99 § 2-4, art. 100, art. 102-104, art. 106, art. 109, art. 112, art. 113 § 5-7, art. 114-116, art. 118-120, art. 123-126, art. 128, art. 131, art. 145 § 3, art. 154, art. 157 § 1 pkt 5-6, art. 165, art. 167, art. 168 § 3, art. 169, art. 170 § 1-3 i art. 171-172 ustawy, o której mowa w art. 32 § 6, oraz przepisy wydane na podstawie art. 56 § 2, art. 76 § 3, art. 89 § 7, art. 94 § 3, art. 101, art. 146 i art. 170 § 4 tejże ustawy, z tym że:

1) określone w tych przepisach czynności i uprawnienia Ministra Sprawiedliwości, zgromadzenia ogólnego sędziów, kolegium sądu, prezesów sądów rejonowych i okręgowych oraz prezesa sądu dyscyplinarnego wykonują odpowiednio: Minister Sprawiedliwości w porozumieniu z Ministrem Obrony Narodowej, Zgromadzenie Sędziów Sądów Wojskowych, kolegium wojskowego sądu okręgowego, prezesi sądów wojskowych i prezes sądu dyscyplinarnego, a czynności i uprawnienia prezesa sądu apelacyjnego w zakresie nadzoru administracyjnego – Minister Sprawiedliwości za pośrednictwem dyrektora departamentu, o którym mowa w art. 5 § 4,

2) uprawnienia określone w art. 90 § 1 powołanej ustawy przysługują, jeżeli sędzia wojskowy nie nabył wcześniej prawa do urlopu dodatkowego określonego w przepisach o służbie wojskowej żołnierzy zawodowych,

3) uprawnienia określone w art. 170-172 powołanej ustawy przysługują w wypadku określonym w art. 61 niniejszej ustawy.”;

b) po § 1 dodaje się § 1a w brzmieniu:

„§ 1a. Do asesorów sądów wojskowych, którym powierzono pełnienie czynności sędziowskich, nie stosuje się art. 66, art. 69-70, art. 73, art. 75 § 5 i 7 oraz art. 89 § 2-4 i § 8-10 ustawy, o której mowa w art. 32 § 6.”;

40) dotychczasowy art. 168 otrzymuje oznaczenie art. 182;

41) dotychczasowy art. 169 otrzymuje oznaczenie art. 183 oraz brzmienie:

„Art. 184. W ustawie z dnia 17 grudnia 1997 r. o zmianie ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 1998 r. Nr 98, poz. 607) w art. 9 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. W razie wydania decyzji stwierdzającej okoliczności powodujące utratę uprawnień osoba pozbawiona prawa do stanu spoczynku lub uposażenia albo uposażenia rodzinnego nabywa prawo do emerytury lub renty, jeżeli spełnia warunki określone w przepisach o ubezpieczeniu społecznym. W takim wypadku od wynagrodzenia wypłaconego sędziemu lub prokuratorowi w okresie służby, od którego nie odprowadzono składki na ubezpieczenie społeczne, przekazuje się składkę przewidzianą za ten okres w przepisach o ubezpieczeniu społecznym. Przepis art. 89 § 10 ustawy z dnia.....- Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr , poz.), stosuje się odpowiednio.”;

42) dotychczasowe art. 170–172 otrzymują oznaczenia art. 184–186;

43) dotychczasowy art. 173 otrzymuje oznaczenie art. 187, a użyte wyrazy „art. 190” zastępuje się wyrazami „art. 193”;

44) dotychczasowy art. 174 otrzymuje oznaczenie art. 188 oraz brzmienie:

„Art. 188. Istniejące w dniu wejścia w życie ustawy ośrodki zamiejscowe i wydziały zamiejscowe sądów okręgowych stają się, odpowiednio, ośrodkami zamiejscowymi albo wydziałami zamiejscowymi odpowiednich sądów okręgowych w rozumieniu ustawy.”;

45) dotychczasowy art. 175 otrzymuje oznaczenie art. 189 oraz brzmienie:

„Art. 189. § 1. Z dniem wejścia w życie ustawy sędziowie sądów powszechnych otrzymują stawkę podstawową wynagrodzenia zasadniczego przysługującą na

zajmowanym stanowisku oraz dodatek za długoletnią pracę, według zasad określonych w art. 89 § 6.

§ 2. Z dniem 1 stycznia 2002 r. sędziowie, którzy przepracowali na zajmowanym stanowisku co najmniej siedem lat, otrzymują stawkę pierwszą awansową wynagrodzenia zasadniczego.

§ 3. Z dniem 1 stycznia 2003 r. sędziowie, którzy przepracowali na danym stanowisku sędziowskim co najmniej 15 lat, otrzymują drugą stawkę awansową wynagrodzenia zasadniczego.

§ 4. Przepisy § 1-3 stosuje się przy obliczaniu wysokości wynagrodzenia sędziów sądów powszechnych dla potrzeb ustalania uposażenia sędziów sądów wojskowych według zasad określonych w art. 70 § 3 ustawy, o której mowa w art. 181 zdanie wstępne.”;

46) dotychczasowy art. 176 otrzymuje oznaczenie art. 190, a użyte w § 2 wyrazy „art. 174 § 1” zastępuje się wyrazami „art. 189 § 1”;

47) dotychczasowy art. 177 otrzymuje oznaczenie art. 191 oraz brzmienie:

„Art. 191. § 1. Kadencje prezesów i wiceprezesów sądów okręgowych oraz apelacyjnych, rozpoczęte przed dniem wejścia w życie ustawy, wynoszą 6 lat i liczą się od ich rozpoczęcia, chyba że w ciągu 6 tygodni po upływie okresu, na który zostali powołani do pełnienia funkcji, właściwe zgromadzenie sędziów wyrazi sprzeciw. Kadencje prezesów i wiceprezesów, którzy pełnią jedną z tych funkcji kolejno po raz drugi, kończą się z upływem okresu, na który zostali powołani.

§ 2. W ciągu 3 miesięcy od wejścia w życie ustawy zgromadzenia ogólne sędziów dostosują swój skład do stanu zgodnego z ustawą. Kadencje zgromadzeń ogólnych sędziów trwają do końca kadencji prezesów sądów.

§ 3. W ciągu 1 miesiąca od rozpoczęcia nowej kadencji zgromadzeń ogólnych sędziów zostaną przeprowadzone wybory członków kolegiów sądów, zgodnie z ustawą.

§ 4. Do aplikacji sądowej rozpoczętej przed dniem wejścia w życie ustawy stosuje się przepisy dotychczasowe.”;

48) dotychczasowy art. 178 otrzymuje oznaczenie art. 192 oraz brzmienie:

„Art. 192. § 1. Z dniem wejścia w życie ustawy prokuratorzy powszechnym jednostek organizacyjnych prokuratury otrzymują stawkę podstawową wynagrodzenia zasadniczego przysługującą na zajmowanym stanowisku oraz dodatek za długoletnią pracę według zasad określonych w art. 62 ust. 1f ustawy, o której mowa w art. 178.

§ 2. Z dniem 1 stycznia 2002 r. prokuratorzy, którzy przepracowali na zajmowanym stanowisku co najmniej 7 lat, otrzymują stawkę pierwszą awansową wynagrodzenia zasadniczego.

§ 3. Z dniem 1 stycznia 2003 r. prokuratorzy, którzy przepracowali na danym stanowisku prokuratorskim co najmniej 15 lat, otrzymują drugą stawkę awansową wynagrodzenia zasadniczego.

§ 4. Przepisy § 1-3 stosuje się przy obliczaniu wysokości wynagrodzenia prokuratorów powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury dla potrzeb ustalania uposażenia prokuratorów wojskowych jednostek organizacyjnych prokuratury według zasad określonych w art. 116 ust. 2 ustawy, o której mowa w art. 178 zdanie wstępne.”;

49) dotychczasowe art. 179–187 skreśla się;

50) dotychczasowy art. 188 otrzymuje oznaczenie art. 193, a użyte w § 1 wyrazy „art. 139” zastępuje się wyrazami „art.152”;

51) dotychczasowy art. 189 otrzymuje oznaczenie art. 194;

52) po art. 194 dodaje się art. 195 w brzmieniu:

„Art.195. Przepis art. 153 § 2 pkt 1 w zakresie, w jakim dotyczy obywateli innych państw członkowskich Unii Europejskiej, stosuje się od dnia uzyskania przez Rzeczpospolitą Polską statusu członka Unii Europejskiej.”;

53) dotychczasowy art. 190 otrzymuje oznaczenie art. 196 oraz brzmienie:

„Art. 196. Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 stycznia 2001 r.”.

**Uzasadnienie projektu autopoprawki do rządowego projektu ustawy –
Prawo o ustroju sądów powszechnych (druk sejmowy 1656)**

I. W trakcie prac parlamentarnych nad rządowym projektem ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (druk sejmowy 1656), sejmowa Komisja Sprawiedliwości zasięgnęła opinii środowiskowych i uzyskała nowe stanowisko Krajowej Rady Sądownictwa.

W opiniach tych i w stanowisku Krajowej Rady Sądownictwa zostały zakwestionowane, jako nierealne albo sprzeczne z wieloletnią tradycją polskiego prawa ustrojowego, niektóre rozwiązania projektu.

II. W szczególności poddano krytyce docelową drogę dojścia do pełnienia urzędu sędziowskiego w sądownictwie powszechnym, opartą wyłącznie na przechodzeniu z wysoko kwalifikowanych zawodów prawniczych oraz ze środowiska nauki prawa.

Trzeba przypomnieć, że w projekcie rządowym zaproponowano wprowadzenie istotnych zmian w stosunku do obecnego stanu prawnego.

Przewidziano, aby docelowo, począwszy od 1 stycznia 2011 r., dostęp do urzędu sędziowskiego mieli prawnicy, którzy osiągnęli poważniejszy wiek (35 lat) i przez określony ustawowo okres już wykonywali inny, wysoko kwalifikowany zawód prawniczy (prokuratora, adwokata, radcy prawnego, notariusza) albo osiągnęli wysoki status naukowy (doktora habilitowanego lub profesora nauk prawnych).

Dla umożliwienia dostępu do urzędu sędziowskiego poprzez wieloletnią pracę pomocniczą wykwalifikowanych prawników, zamierzano dopuścić powołanie na urząd sędziego (tylko w sądzie rejonowym) osoby z dziesięcioletnim stażem na nowym stanowisku asystenta sędziego.

W długim okresie przejściowym, do 31 grudnia 2010 r., dostęp do urzędu sędziego miał być możliwy tak jak dotychczas albo z innych zawodów

prawniczych, albo przez ukończenie aplikacji sędziowskiej lub prokuratorskiej, złożenie odpowiedniego egzaminu i odbycie praktyki sędziowskiej lub prokuratorskiej na stanowisku asesora.

Mając na względzie liczne negatywne opinie, podnoszące, że zaproponowana, jako docelowa, droga do urzędu sędziowskiego nie zagwarantuje dostatecznej liczby kandydatów do najniższego szczebla sądowego (sądów rejonowych) oraz przewidujące negatywną selekcję kandydatów z zawodów prawniczych do urzędu sędziowskiego – poddano ponownej analizie rozwiązania zawarte w projekcie.

Nie można było odmówić racji pogładowi, że aplikacja sądowa, jako jedyna obok prokuratorskiej aplikacja państwowa, stwarza szanse uzyskiwania kwalifikacji zawodowych dla absolwentów studiów prawniczych, ze względu na stosunkowo szeroki, w porównaniu z aplikacjami korporacji prawniczych dostęp i wysoki poziom.

Te argumenty, szeroko przedstawione w opiniach zebranych przez Komisję Sejmu, spowodowały przygotowanie propozycji istotnych modyfikacji projektu rządowego, odstępujących od niektórych nowatorskich koncepcji zmian ustrojowych sądownictwa powszechnego, odnoszących się do statusu sędziego.

III. W rezultacie autopoprawka w tym zakresie obejmuje:

- 1) Przywrócenie dotychczasowego, chociaż zmodyfikowanego modelu dostępu do urzędu sędziego w sądach powszechnych. Opierać on miałby się na, jako podstawowej, drodze aplikacji sądowej zakończonej egzaminem sędziowskim, następnie stażu asesorskiego obejmującego powierzenie wykonywania jurysdykcji (orzekania), z możliwością wykonywania także obowiązków referendarza sądowego, trwającego minimum 2, a maksimum 4 lata.

- 2) Równolegle miałyby pozostać, obecnie wykorzystywany w znikomym zakresie, dostęp z zawodów prawniczych (prokurator, adwokat, radca prawny, notariusz) z pewnym stażem zawodowym (trzy lata) oraz z nauki prawa (profesor albo doktor habilitowany). Staż zawodowy wymagany od kandydata do urzędu sędziego ulegałby wydłużeniu w razie kandydowania do wyższych stanowisk sędziowskich (sędziego sądu okręgowego i sędziego sądu apelacyjnego).
- 3) Jako dodatkową możliwość dopuszczaloby się dojście do urzędu sędziowskiego ze stanowiska asystenta sędziego, po sześciu latach pracy i tylko do stanowiska sędziego sądu rejonowego.
- 4) Propozycja zmiany w regulacji drogi dojścia do urzędu sędziego wiąże się z koniecznością przywrócenia, do zasadniczej części projektu ustawy, przepisów o asesorach sądowych i aplikacji oraz aplikantach sądowych, poprzednio zamieszczonych w przepisach przejściowych projektu.

Zachowuje się propozycję ograniczenia uprawnienia samorządu sędziowskiego do eliminacji (zatrzymania) zgłaszających się kandydatów na stanowisko sędziowskie, dając temu samorządowi wyłącznie prawo oceny każdego kandydata. Równocześnie proponuje się rezygnację z uprawnienia Ministra Sprawiedliwości do samodzielnego, poza oceną samorządu sędziowskiego, kierowania kandydatów do stanowiska sędziowskiego Krajowej Radzie Sądownictwa.

- 5) Proponuje się także obniżenie minimalnego wieku wymaganego od sędziego do 29 lat, jako wieku uwzględniającego jedynie czas trwania studiów prawniczych, aplikacji sądowej i okresu asesury.

IV. Jako kwestionowany w środowisku sędziowskim, ulega również proponowanej w autopoprawce zmianie, tryb powoływania na urząd sędziego. Projekt ustawy przewidywał rozdzielenie powołania na urząd sędziego (przez Prezydenta RP) od wyznaczenia stanowiska sędziowskiego i miejsca służbowego czyli siedziby sędziego (Minister Sprawiedliwości na podstawie wyboru dokonanego przez Krajową Radę Sądownictwa).

Projekt niniejszy zawiera propozycję zmiany, polegającej na pozostawieniu w gestii Prezydenta RP jednoczesnego powołania sędziego na stanowisko, z określoną siedzibą – do pełnienia urzędu sędziowskiego. Takie rozwiązanie należy uznać za mieszczące się w granicach wyznaczonych normami Konstytucji, a nawiązujące do regulacji obecnie obowiązującej.

V. Zmiany, niezbędne do dokonania takiej przebudowy projektu ustawy są liczne, bowiem pociągają konieczność innej jej konstrukcji, a także pewnej ilości przemieszczeń przepisów. Ten kompleks zmian obejmuje autopoprawka w pkt 1, 10 – 14, 30 – 36, 38, 40, 42 – 43, 45 – 46, 49 – 51, oraz 53.

VI. Autopoprawka uwzględnia również niektóre postulaty zgłaszane w opiniach środowiska sędziowskiego i Krajowej Rady Sądownictwa.

Dotyczą one w szczególności:

- 1) wydłużenia terminu dla zgromadzeń sędziów do wyboru kandydatów na prezesa sądu z 1 miesiąca do dwóch miesięcy (pkt 6 - 8),
- 2) zniesienia zakazu pełnienia kolejno po sobie funkcji prezesa i wiceprezesa w tym samym sądzie i skrócenia kadencji tych funkcji z siedmiu do sześciu lat (pkt 9 i 47),
- 3) usunięcia wątpliwości co do zakresu delegacji do wydania rozporządzenia określającego wzór karty zgłoszenia na wolne stanowisko sędziowskie (pkt 12),
- 4) umożliwienia tworzenia w sądach rejonowych wydziałów, obejmujących kognicją sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych, w razie ich częściowego przesunięcia z właściwości sądów okręgowych do sądów rejonowych (pkt 2).

VI. Zmiana zaproponowana w pkt 20 jest wynikiem konieczności dostosowania projektu rządowego do wyroku Trybunału Konstytucyjnego z dnia

11 czerwca 2000 r. sygn. akt K. 30/99, w którym za niezgodny z Konstytucją Trybunał uznał i usunął z porządku prawnego, przepis art. 78² § 1 i § 1a zmieniony ustawą z 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. Nr 162, poz. 1118), określający zasady ustalania podstawy wysokości uposażenia rodzinnego po zmarłych sędziach i sędziach w stanie spoczynku. Propozycja zawarta w pkt 20 przywraca zasady ustalania podstawy wymiaru uposażenia rodzinnego obowiązujące przed wejściem w życie zakwestionowanej przez Trybunał zmiany.

VII. Wprowadzony, nowelą z dnia 12 maja 2000 r. (Dz. U. Nr 48, poz. 553) do ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze, przepis art. 62, normujący zasadę równoległości rozwiązań w zakresie wynagrodzeń prokuratorskich z sędziowskimi („Wynagrodzenie zasadnicze prokuratorów jest równe wynagrodzeniu sędziów sądów w takich samych jednostkach organizacyjnych sądów.”) obliguje do przeprowadzenia daleko szerszej, niż zawarta w rządowym projekcie, nowelizacji tejże ustawy, w zakresie dotyczącym statusu prokuratorów.

Stąd propozycja zmiany dotychczasowego art. 165, otrzymującego nowe oznaczenie jako art. 178 (pkt 37), wprowadzającego do ustawy o prokuraturze powtórzenia wszystkich rozwiązań dotyczących uprawnień pracowniczych prokuratorów, jakie znalazły się w stosunku do sędziów w przepisach projektu rządowego.

Zaznaczyć należy, że spośród wprowadzanych przepisów nie dodaje się nowych uprawnień przysługujących prokuratorom, a jedynie przenosi się do ustawy o prokuraturze przepisy stosowane posiłkowo do prokuratorów z innych ustaw, w tym ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Istotną zmianę stanowi wprowadzenie nowego systemu wynagrodzeń zasadniczych w jednostkach prokuratury, analogicznego do systemu wynagrodzeń sędziowskich, tj. przewidującego trzy stawki wynagrodzenia

zasadniczego dla każdego ze stanowisk, z wyjątkiem stanowiska w Prokuraturze Krajowej (nowe ustępy w art. 62 ustawy o prokuraturze oraz zmiana 48 w autopoprawce). Poza tym zmiany w ustawie o prokuraturze w istocie porządkują systematykę tej ustawy i usuwają niewłaściwy sposób regulowania statusu prokuratorów.

VIII. Autopoprawka zawiera propozycję wprowadzenia, pominiętych w projekcie a niezbędnych, zmian w ustawie z dnia 21 sierpnia 1997 r. – Prawo o ustroju sądów wojskowych (Dz. U. Nr 117, poz. 753 ze zm.). Ustawa ta posługuje się licznymi odesłaniami do obecnie obowiązującej ustawy z dnia 20 czerwca 1984 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. z 1994 r. Nr 7, poz. 25 ze zm.) albo nawiązuje do rozwiązań tej ustawy. W odniesieniu do statusu sędziów sądów wojskowych ustawa ta obecnie zawiera rozwiązania niezgodne z Konstytucją, a także bez uzasadnienia odmienne od rozwiązań proponowanych w rządowym projekcie nowej ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Uznając za niezbędne dokonanie pełnej synchronizacji między tymi aktami prawnymi, proponuje się wprowadzenie zmian (pkt 39), które usuną nieuzasadnione różnice w regulacji statusu sędziów wojskowych, w stosunku do sędziów sądów powszechnych, z zachowaniem specyfiki wynikającej z jednocześnie przysługującego im statusu oficerów zawodowych. Nadto wprowadza się zmiany dotyczące zasad budżetowych wzorowanych na rozwiązaniu zawartym w projekcie usp, statuuje się w analogiczny sposób samorząd sędziów wojskowych oraz organy tych sądów, określa uprawnienia nadzoru administracyjnego, reguluje się problematykę sądownictwa dyscyplinarnego oraz odpowiedzialności dyscyplinarnej i postępowania dyscyplinarnego w stosunku do sędziów wojskowych. Zawarte w pkt 39 autopoprawki zmiany ponadto porządkują przepisy ustawy Prawo o ustroju

sądów wojskowych oraz dokonują wymuszonych merytorycznymi zmianami poprawek w odesłaniach i numeracji przepisów.

IX. Prócz omówionych wyżej propozycji, autopoprawka zawiera drobne korekty jak:

- 1) pkt 3 – usunięcie ze struktury Sądu Okręgowego w Warszawie wydziału ds. patentowych (sądu patentowego), ze względu na odmienne rozwiązanie przyjęte w ustawie – Prawo własności przemysłowej,
- 2) pkt 16 – poprawienie określenia uprawnień sędziów delegowanych do Ministerstwa Sprawiedliwości,
- 3) pkt 18 – usunięcie błędu w art. 90 § 2 projektu.

X. Ponieważ autopoprawka wprowadza trzy stawki wynagrodzenia zasadniczego dla prokuratorów, podobnie jak to ma miejsce w stosunku do sędziów, z takim samym sposobem dochodzenia do tych stawek (pkt 48), wprowadzenie tego rozwiązania spowoduje powstanie dodatkowych wydatków z budżetu państwa, na wynagrodzenia prokuratorów w drugim i trzecim roku obowiązywania ustawy.

XI. Wobec przeciągających się prac parlamentarnych nad projektem ustawy proponuje się przesunięcie terminów wchodzenia jej w życie, a także terminów uruchamiania nowych przepisów o wynagrodzeniach sędziów i prokuratorów (pkt 45, 48 i 53).

XII. Skutki dla budżetu państwa proponowanych w autopoprawce rozwiązań wystąpią dopiero w drugim i trzecim roku jej obowiązywania.

Tak jak w projekcie rządowym w odniesieniu do sędziów zaznaczono w uzasadnieniu – i w odniesieniu do prokuratorów - skutki wprowadzenia stawek awansowych wynagrodzenia zasadniczego nie mogą być ściśle

określone. Zależać bowiem będą od wielokrotności podstawy (kwoty bazowej) ustalonej dla wynagrodzeń sędziów - i odpowiednio także prokuratorów - w aktach wykonawczych (rozporządzeniach Prezydenta RP oraz Rady Ministrów), a także od wysokości kwoty bazowej.

Przyjmując jednak pewien stopień błędu, wyliczenie kosztów wynikających z wprowadzenia stawek awansowych będzie się przedstawiać następująco:

Ogólna liczba sędziów na dzień 30 czerwca 2000 r. wynosi 7174, z czego 4804 to sędziowie sądów rejonowych, 2042 – sędziowie sądów okręgowych i 328 – sędziowie sądów apelacyjnych. Uwzględniając aktualny sędziowski staż pracy na poszczególnych szczeblach, a także przewidywany ruch kadrowy w roku bieżącym i przyszłym szacunkowo można przyjąć, że skutki wejścia w życie art. 89 obecnego projektu usp dla budżetu państwa w 2002 roku wyniosą około **33.200.000 zł**, a w 2003 roku dodatkowo **11.100.000 zł**, natomiast w odniesieniu do prokuratorów skutki wejścia w życie projektowanego art. 62 ustawy o prokuraturze w przybliżeniu w 2002 roku wyniosą około **13.200.000 zł**, a w 2003 roku dodatkowo **3.800.000 zł**, przy przyjęciu założenia, że na dzień 30 czerwca br. ogółem jest 4633 prokuratorów, w tym 3081 prokuratorów prokuratur rejonowych, 1330 prokuratorów prokuratur okręgowych oraz 222 prokuratorów prokuratur apelacyjnych, i uwzględniając przewidywany ruch kadrowy oraz obecny staż pracy. Powyższe skutki zostały wyliczone dla kwoty bazowej przewidywanej dla 2002 r. i mnożników obowiązujących od dnia 1 października 2000 r.

Łącznie zatem skutki wejścia w życie nowych regulacji w grupie sędziów i prokuratorów, w zakresie wynagrodzeń, wyniosą w 2002 roku około **46.400.000 zł**, a w 2003 roku dodatkowo **14.900.000 zł**.

Skutki zmiany podstawy wymiaru uposażenia rodzinnego dla rodzin po zmarłych sędziach i prokuratorach nie wynikną z propozycji zawartej w autopoprawce, a są następstwem usunięcia z porządku prawnego przepisu

określającego tę podstawę przez trybunał Konstytucyjny, w stosunku do przepisów już obowiązujących.

Już skutki wyroku Trybunału spowodują nie tylko uregulowanie korzystniejsze na przyszłość, ale podstawę do wznowienia postępowania w sprawach o ustalenie wysokości uposażeń rodzinnych, przyznanych po dniu 1 stycznia 1999 r. i wypłacenia powstałych z tego tytułu różnic.

Przy przyjęciu, że różnica w uposażeniach rodzinnych między stanem wprowadzonym nowelą uchyloną przez Trybunał Konstytucyjny, a stanem obecnie już obowiązującym na mocy wspomnianego wyroku i proponowanym w Autopoprawce, wynosi przeciętnie 1335 zł na jedną osobę, a liczba osób, które uzyskały prawo do uposażenia rodzinnego po dniu 1 stycznia 1999 r. (a więc osób, którym uposażenie rodzinne należy podwyższyć), wynosi 43 – należy wyliczyć koszty wprowadzenia przedmiotowej regulacji na kwotę **1.205.505,00 zł** za okres do końca 2000 r.

Analiza zmian liczby osób uprawnionych do uposażenia rodzinnego wskazuje na to, że można orientacyjnie założyć przyrost tej liczby w kolejnych latach o około 30 osób w skali roku, co spowoduje wzrost kosztów z tego tytułu o kwotę rzędu **480.600,00 zł** rocznie.

Przesunięcie terminów wejścia w życie ustawy oraz przesunięcia o rok wprowadzenia stopniowo stawek awansowych, spowoduje opóźnienie powstających z tego tytułu kosztów w budżecie Państwa na lata 2002 i 2003.

**SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ**
Jaček Saryusz-Wolski

Sekr. Min. JSW/ 1730 /2000/DHP-jg

Warszawa, 6 XI 2000r.

Pani
Jolanta Rusiniak
p.o. Sekretarza Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektu autopoprawki do rządowego projektu ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Ministra Jacka Saryusz-Wolskiego, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

W związku z przedłożonym tekstem projektu autopoprawki do rządowego projektu ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych (RM-10-124-99; nowy tekst, druk sejmowy nr 1656), uprzejmie informuję, że opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej została wyrażona pismem z dnia 12 października 1999 r. (pismo nr Sekr. Min. PS/2615/99/DHPiST-ef). Zmiany wprowadzone do nowego tekstu projektu nie zmieniają konkluzji opinii.

W załączeniu przekazuję kopię opinii.

Z poważaniem,

Do uprzejmej wiadomości:

Pan Lech Kaczyński
Minister Sprawiedliwości

KOMITET INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ

p.o. SEKRETARZA

Paweł Samecki

Podsekretarz Stanu

Sekr.Min.PS / 2615 / 99 / DHP-el

Warszawa, 12 X 1999

Pani

Teresa Karczmarek

Sekretarz Komitetu Społecznego

Rady Ministrów

Opinia o zgodności projektu ustawy o ustroju sądów powszechnych wraz z autopoprawką z prawem Unii Europejskiej, wyrażona na podstawie art. 2 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494) przez p.o. Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej, Pawła Sameckiego, działającego z upoważnienia Przewodniczącego Komitetu Integracji Europejskiej.

W związku z przedłożonym projektem ustawy (pismo nr KSRM – 10-51-99), pozwalam sobie wyrazić następującą opinię:

- I. Opiniowany projekt ustawy o ustroju sądów powszechnych określa organizację i organy sądów powszechnych, samorządu sędziowskiego, zasady nadzoru nad działalnością administracyjną sądów, czynności sądów, status sędziów, pracowników sądów, kuratorów sądowych, ławników oraz organów pomocniczych, a także zasady finansowania działalności sądów powszechnych.
- II. Zagadnienie ustroju sądów w państwach członkowskich UE nie jest regulowane przez prawo wspólnotowe i pozostaje w kompetencji każdego państwa członkowskiego. Jedną z fundamentalnych zasad prawa europejskiego jest zasada swobody przepływu pracowników, która zgodnie z art. 39 ust. 2 (dawny art. 48 ust. 2) Traktatu o Unii Europejskiej (po zmianach wprowadzonych Traktatem Amsterdamskim) obejmuje zniesienie wszelkich form dyskryminacji wobec pracowników Państw Członkowskich ze względu na obywatelstwo w zakresie zatrudnienia, płac oraz innych warunków

pracy. Ponadto zakaz dyskryminacji ze względu na przynależność państwową jest również zagwarantowany przez art. 12 (dawny art. 6) Traktatu o Unii Europejskiej (po zmianach wprowadzonych Traktatem Amsterdamskim).

Zasada niedyskryminacji pracowników ze względu na obywatelstwo ma jednak charakter względny – zgodnie z art. 39 ust. 4 (dawny art. 48 ust. 4) Traktatu o Unii Europejskiej (po zmianach wprowadzonych Traktatem Amsterdamskim) zakaz dyskryminacji nie dotyczy **pracowników administracji publicznej**.

Wyłączenie to, jako wyjątek od zasady ogólnej i fundamentalnej dla systemu prawa Unii Europejskiej, należy – zgodnie z zasadami wykładni i linią orzecznictwa Trybunału Sprawiedliwości – interpretować zawężająco.

W orzeczeniu Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości *Komisja p. Belgii* (orzeczenie w sprawie nr 42/87 z 27 września 1988 roku) Trybunał orzekł, że dostęp do sprawowania określonych funkcji publicznych może być zastrzeżony dla własnych obywateli pod warunkiem, że ich praca będzie wiązać się bezpośrednio z udziałem w sprawowaniu władzy.

W sprawie C-152/73 *Sotgiu v. Deutsche Bundespost* (ECR 1974, s. 153), Europejski Trybunał Sprawiedliwości stwierdził między innymi, iż wyjątek przewidziany w artykule Art. 39 ust. 4 TWE winien być interpretowany zawężająco i nie powinien być odnoszony do wszystkich wypadków w których pracodawcą jest państwo.

Z kolei w sprawie C-473/93 *Komisja Wspólnot Europejskich v. Wielkiemu Księstwu Luksemburga* (ECR 1996 s. I 3207), Trybunał stwierdził, iż ograniczenie zawarte w ustępie 4 artykułu 39 TWE stosuje się do stanowisk związanych z bezpośrednim lub pośrednim uczestnictwem w wykonywaniu władztwa publicznego i obowiązków mających na celu ochronę ogólnych interesów państwa lub innych instytucji publicznych, a w związku z tym implikujących istnienie elementu lojalności względem państwa u osób je sprawujących. Chodzi zatem, między innymi, o uczestnictwo w procesach decyzyjnych opartych na prawie administracyjnym lub dotyczących kwestii interesu państwowego.

Zgodnie z powyższym orzecznictwem Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, stanowiskami objętymi przez art. 39 ust.4 TWE są wyższe stanowiska w służbie cywilnej, policji, wojsku, flocie, siłach powietrznych.

Analiza orzecznictwa Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości pozwala przyjąć, iż nominacje sędziowskie mogą być ograniczone do obywateli państwa nominującego.

W Komunikacie Komisji Europejskiej 88/C 72/02 (Dz.Urz. EWG Nr C 72/2 z 18.03.88) podkreśla się, iż art. 39 ust. 4 TWE dotyczy w pierwszym rzędzie: ciał odpowiedzialnych za zarządzanie prywatnymi usługami takimi jak: transport publiczny, dostarczanie energii elektrycznej i gazu, transport lotniczy i morski, telekomunikacja, radio i telewizja, usług ochrony zdrowia, nauczanie na uczelniach państwowych, badania dla celów niewojskowych w jednostkach publicznych. Podkreśla się przy tym, iż nie jest dozwolona dyskryminacja ze względu na narodowość w zakresie dostępu do niższych stanowisk w służbie publicznej, z którymi nie jest związane wykonywanie władztwa publicznego. Powyższy Komunikat, podobnie jak orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości, jest interpretacją art. 39 ust. 4 TWE, która może ułatwić decyzję co do tego, czy dane stanowisko jest czy też nie jest objęte zakresem powyższego przepisu. Na decyzję tę mają natomiast przede wszystkim wpływ cechy charakterystyczne rozpatrywanego stanowiska.

Nie można zatem zakładać automatycznego stosowania wyłączenia, lecz każdy przypadek jego zastosowania musi być uzasadniony „testem funkcjonalnym” – polegającym na ocenie, czy praca w administracji publicznej obejmuje te zajęcia, które „związane są z bezpośrednim lub pośrednim uczestnictwem w sprawowaniu władzy publicznej i z funkcjami mającymi na celu ochronę interesu państwa lub innych zbiorowości publicznych”;

- III. Odnosząc powyższe uwagi do uregulowań opiniowanego projektu ustawy należy podkreślić fundamentalną rolę wymiaru sprawiedliwości w systemie władzy każdego państwa. Na sędziach spoczywa obowiązek sprawowania władzy publicznej i sprostanie ciężarowi wyjątkowego zaufania społecznego. Poza wątpliwościami pozostaje zatem stosowanie do zawodu sędziego wymogu obywatelstwa polskiego. Ponadto ze względu na przyznane przez ustawę kompetencje należy uznać, że wymóg obywatelstwa polskiego jest również uzasadniony w odniesieniu do kandydatów na stanowisko referendarza sądowego i ławnika sądowego.

W konkluzji stwierdzam, że projekt ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych – co do zasady nie jest objęty prawem Unii Europejskiej; wyjątek stanowią przepisy projektu ww. ustawy dotyczące wymogu obywatelstwa polskiego, które są zgodne z prawem Unii Europejskiej.

Z pow. Zuni. Sekretarza Komitetu
Integracji Europejskiej
PODSEKRETARZ STANU

Jarosław Pietras

Projekt wstępny

Rozporządzenie
Ministra Sprawiedliwości
z dnia .....

w sprawie trybu wykonywania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów

Na podstawie art. 37 § 5 ustawy z dnia ..... Prawo o ustroju sądów powszechnych ..... w zw. z art. 110 § 3 ustawy z dnia 20 maja 1971 roku Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, w brzmieniu ustalonym ustawą z dnia 28 sierpnia 1998 roku (Dz. U. Nr 113, poz. 717), zarządza się, co następuje:

§ 1.1. Nadzór nad działalnością administracyjną sądów obejmuje zagadnienia związane z zapewnieniem sprawnego rozpoznawania spraw, prawidłowego wykonywania orzeczeń sądowych oraz podejmowania czynności zapobiegawczych należących do kompetencji sądu.

2. Nadzór ten wykonywany jest w następujących formach:

- 1) wizytacji obejmujących pełny zakres działalności administracyjnej sądu lub wybranego wydziału (wydziałów) we wszystkich stadiach postępowania sądowego, a także ocenę kultury pracy sądów,
- 2) lustracji obejmujących określoną problematykę,
- 3) dokonywania ocen działalności administracyjnej sądów, w szczególności na podstawie analiz danych statystycznych, wykazu spraw starych (nie rozpoznanych mimo upływu 3 miesięcy od wpływu sprawy), postępowania międzyinstancyjnego oraz badania akt spraw i skarg,
- 4) kontroli organizacji pracy sekretariatów i biurowości sądowej, a w szczególności sposobów prowadzenia ksiąg i innych urządzeń ewidencyjnych oraz rzetelność sporządzanych sprawozdań statystycznych,
- 5) narad powizytacyjnych oraz konferencji szkoleniowych sędziów i innych pracowników sądów.

§ 2.1. Prezes sądu apelacyjnego i odpowiednio prezes sądu okręgowego sprawuje nadzór nad działalnością administracyjną sądów w podległym mu okręgu osobiście, za pośrednictwem wiceprezesów, przewodniczących wydziałów, sędziów wizytatorów, a w uzasadnionych wypadkach także innych sędziów oraz inspektorów do spraw biurowości sądowej. Prezes sądu okręgowego sprawuje nadzór nadto za pośrednictwem kuratora okręgowego dla dorosłych oraz kuratora okręgowego rodzinnego.

2. Prezes sądu apelacyjnego i odpowiednio prezes sądu okręgowego do wykonywania czynności nadzoru wyznacza sędziów wizytatorów oraz inspektorów do spraw biurowości sądowej, którzy działają w wydziałach lub referatach wizytacyjnych albo w innych jednostkach organizacyjnych sądu. Prezes sądu okręgowego do wykonywania czynności nadzoru wyznacza nadto kuratora okręgowego dla dorosłych oraz kuratora okręgowego rodzinnego.

3. Prezes sądu rejonowego sprawuje nadzór nad działalnością administracyjną podległych mu jednostek organizacyjnych osobiście, za pośrednictwem wiceprezesa, przewodniczących wydziału lub wyznaczonego sędziego.

§ 3. Prezes sądu okręgowego sprawuje nadzór nad działalnością administracyjną sądów rejonowych na obszarze właściwości sądu okręgowego i nad kolegiami do spraw wykroczeń oraz nad funkcjonowaniem jednostek organizacyjnych w kierowanym przez niego sądzie.

§ 4.1. Prezes sądu apelacyjnego sprawuje nadzór nad działalnością administracyjną sądów okręgowych w podległym mu okręgu oraz nad funkcjonowaniem jednostek organizacyjnych w kierowanym przez niego sądzie.

2. Prezes sądu apelacyjnego sprawuje również nadzór nad działalnością administracyjną sądów rejonowych, zwłaszcza przez koordynowanie czynności z zakresu tego nadzoru wykonywanych przez prezesów sądów okręgowych.

3. W ramach nadzoru, o którym mowa w ust. 2, zwłaszcza w odniesieniu do spraw z zakresu prawa pracy i spraw gospodarczych należących do sądów rejonowych działających w tych okręgach, w których w sądzie okręgowym nie ma sądu pracy ani sądu gospodarczego, prezes sądu apelacyjnego zarządza przeprowadzenie wizytacji lub lustracji sądu rejonowego przez wizytatorów podległego sobie sądu lub przez odpowiednich wizytatorów innego sądu okręgowego.

4. Prezes sądu apelacyjnego może zarządzić przeprowadzenie doraźnej wizytacji lub lustracji w dowolnym sądzie rejonowym na obszarze powierzonego mu okręgu w każdej

kategorii spraw, jeżeli uzna to za celowe na podstawie ustaleń poczynionych w toku innych czynności. Przeprowadzenie takiej wizytacji lub lustracji nie zwalnia prezesa sądu okręgowego z obowiązku sprawowania stałego nadzoru nad sądami rejonowymi, o których mowa w § 3.

5. Minister Sprawiedliwości z urzędu bądź na wniosek właściwego prezesa sądu apelacyjnego, może w uzasadnionych wypadkach zarządzić przeprowadzenie w określonym sądzie wizytacji lub lustracji przez sędziów wizytatorów z innego okręgu apelacyjnego.

6. Wizytacje jednostek organizacyjnych każdego sądu przeprowadza się co najmniej raz w okresie trzyletnim.

§ 5.1. Prezesi sądów apelacyjnych i okręgowych ustalają corocznie plany zadań nadzorczych, po zasięgnięciu opinii kolegium sądu. Plany te sporządzane są oddzielnie dla każdego sędziego wizytatora, kuratora okręgowego dla dorosłych, kuratora okręgowego rodzinnego oraz inspektorów do spraw biurowości.

2. Prezes sądu okręgowego sporządzone plany zadań nadzorczych przedstawia prezesowi sądu apelacyjnego w terminie do 15 stycznia każdego roku, wraz ze sprawozdaniami z realizacji planów zadań nadzorczych za ubiegły rok.

Plan zadań nadzorczych sędziego wizytatora do spraw karnych i sprawozdanie z jego wykonania obejmują również problematykę nadzoru administracyjnego nad działalnością kolegiów do spraw wykroczeń.

Prezes sądu apelacyjnego w terminie 14 dni może wnieść do tych planów uzupełnienia i uwagi. Są one wiążące dla prezesa sądu okręgowego.

3. Prezes sądu apelacyjnego sporządza plany zadań nadzorczych, po zapoznaniu się z planami sporządzonymi przez prezesów sądów okręgowych w okręgu apelacyjnym.

4. Plany zadań nadzorczych o których mowa w ust. 2 i 3 wraz ze sprawozdaniami z realizacji tych planów za ubiegły rok – prezes sądu apelacyjnego – przedstawia w terminie do 15 lutego każdego roku Ministerstwu Sprawiedliwości:

- Departamentowi Sądów i Notariatu o ile dotyczą problematyki związanej z prawem karnym i cywilnym oraz zakresu czynności kuratora okręgowego dla dorosłych,
- Departamentowi Spraw Rodzinnych i Nieletnich o ile dotyczą problematyki związanej z prawem rodzinnym oraz zakresu czynności kuratora okręgowego rodzinnego,
- Departamentowi Organizacyjnemu o ile dotyczą zakresu czynności inspektorów do spraw biurowości.

Ministerstwo Sprawiedliwości w terminie 14 dni może do tych planów wnieść uzupełnienia i uwagi, które wiążą prezesów właściwych sądów.

§ 6.1. Przewodniczącym wydziału wizytacji i doskonalenia kadr w sądzie apelacyjnym oraz przewodniczącym wydziału (referatu) wizytacyjnego w sądzie okręgowym jest wiceprezes sądu, jeżeli funkcji tej nie wykonuje prezes sądu.

2. W skład wydziału (referatu) wizytacyjnego w sądzie okręgowym powinni wchodzić sędziowie wizytatorzy sprawujący nadzór nad działalnością administracyjną sądów, w szczególności w sprawach karnych, cywilnych oraz rodzinnych i nieletnich, kurator okręgowy dla dorosłych i kurator okręgowy rodzinny oraz inspektor do spraw biurowości. O utworzeniu referatu wizytacyjnego prezes sądu okręgowego informuje Ministerstwo Sprawiedliwości oraz prezesa sądu apelacyjnego.

3. W skład wydziału wizytacji i doskonalenia kadr w sądzie apelacyjnym wchodzi sędziowie wizytatorzy sprawujący nadzór nad działalnością administracyjną sądów we wszystkich kategoriach spraw, oraz inspektor do spraw biurowości.

§ 7. Prezes sądu apelacyjnego i odpowiednio prezes sądu okręgowego mogą zlecać, w uzgodnieniu z kolegium sądu, doraźne przeprowadzenie wizytacji lub lustracji, sędziom orzekającym nie mającym statusu wizytatorów.

§ 8.1. W sądzie okręgowym, w którym nie utworzono referatu wizytacyjnego, czynności nadzoru nad działalnością administracyjną sądów rejonowych wykonują sędziowie orzekający w sprawach odwoławczych wyznaczeni przez prezesa sądu okręgowego.

2. W sądzie, o którym mowa w ust. 1, prezes sądu okręgowego wyznacza inspektora do wykonywania czynności kontrolnych w zakresie biurowości sądowej i organizacji pracy sekretariatów oraz kuratora okręgowego dla dorosłych i kuratora okręgowego rodzinnego do wykonywania czynności nadzoru nad działalnością kuratorów sądowych.

§ 9.1. Sędziowie wizytatorzy wykonują swe zadania przez:

- 1) przeprowadzanie problemowych wizytacji i lustracji w sądach,
- 2) wizytowanie rozpraw i przedstawianie sędziom orzekającym oraz innym pracownikom sądów uwag i spostrzeżeń poczynionych w toku wizytacji,
- 3) badanie zasadności skarg i wniosków,
- 4) udział w naradach i szkoleniach zawodowych sędziów oraz innych pracowników sądów,
- 5) inicjowanie wszczęcia postępowań wyjaśniających i dyscyplinarnych przez osoby i organy uprawnione.

2. Prezes sądu może zlecać sędziom wizytatorom przygotowywanie materiałów dla dokonania oceny pracy asesorów i sędziów w związku z zamierzonym wystąpieniem o powołanie na wyższe stanowisko.

3. Sędziowie wizytatorzy działający w wydziałach i referatach wizytacyjnych są obowiązani orzekać w miarę możliwości i potrzeb, nie mniej jednak niż raz w miesiącu.

§ 10. W toku wizytacji należy badać w szczególności sprawność postępowania sądowego rozpoznawczego, w tym przygotowanie posiedzeń, koncentrację dowodów, zasadność odroczeń i przerw w rozprawach, stan i przyczyny zaległości ze szczególnym uwzględnieniem spraw, w których postępowanie trwa dłużej niż 6 miesięcy, a także sprawność postępowania wykonawczego, zwracając przy tym uwagę na kulturę pracy sądu oraz osób wykonujących dane czynności.

§ 11.1. Z przebiegu wizytacji sporządza się sprawozdanie zawierające dokonane ustalenia i ocenę pracy wizytowanego sądu wraz z ewentualnymi wnioskami o wytknięcie naruszeń obowiązków służbowych, a także – w razie potrzeby – zawierające wnioski o wniesienie przez Ministra Sprawiedliwości środka odwoławczego od prawomocnego orzeczenia lub o wystąpienie z pytaniem prawnym.

2. Sprawozdanie z wizytacji wraz z projektem zarządzeń powizytacyjnych przedstawia się prezesowi sądu w terminie 14 dni od zakończenia wizytacji.

§ 12.1. Prezes sądu apelacyjnego lub okręgowego na podstawie sprawozdania z wizytacji wydaje prezesowi wizytowanego sądu zarządzenia powizytacyjne i określa termin ich wykonania, a w razie potrzeby podejmuje działania dyscyplinujące, o których mowa w przepisach prawa o ustroju sądów powszechnych.

2. Odpis sprawozdania z każdej wizytacji wraz z informacją o zastosowanych środkach dyscyplinujących – prezes sądu okręgowego przedstawia prezesowi sądu apelacyjnego.

3. W razie przeprowadzenia wizytacji w sądzie rejonowym przez sędziego wizytatora sądu apelacyjnego, prezes tego sądu przesyła zarządzenia powizytacyjne za pośrednictwem prezesa sądu okręgowego.

4. Odpis sprawozdania z wizytacji i wydanych zarządzeń powizytacyjnych prezes sądu apelacyjnego przedstawia Ministerstwu Sprawiedliwości, jeżeli zachodzi potrzeba:

- 1) wniesienia przez Ministra Sprawiedliwości środka odwoławczego od prawomocnego orzeczenia,
- 2) wystąpienia do Sądu Najwyższego o wyjaśnienie przepisów, których stosowanie wywołuje rozbieżności w orzecznictwie,
- 3) zawiadomienia właściwych organów o konieczności zmiany lub uchylecia przepisów sprzecznych z ustawą,
- 4) w innych wypadkach, jeżeli uzna to za celowe.

5. Do sprawozdania, o którym mowa w ust. 4, prezes sądu załącza informację o zastosowanych środkach dyscyplinujących.

§ 13. Prezes sądu apelacyjnego lub okręgowego, zwołuje – jeżeli uzasadniają to wnioski powizytacyjne – w terminie 1 miesiąca od zakończenia wizytacji konferencję w celu omówienia wyników wizytacji z udziałem prezesa, sędziów i asesorów wizytowanego sądu. Na konferencję mogą być zapraszani przedstawiciele samorządu ławniczego.

§ 14. Sędziowie wizytowanego sądu mogą zgłaszać prezesowi sądu apelacyjnego lub okręgowego oraz Ministrowi Sprawiedliwości uwagi i wnioski co do przeprowadzonej wizytacji. O wynikach oceny tych uwag i wniosków zainteresowani sędziowie powinni być zawiadomieni.

§ 15. Przepisy § 11, 12, 13 i 14 stosuje się odpowiednio, przy przeprowadzaniu lustracji.

§ 16.1. Inspektor do spraw biurowości sądowej wykonuje czynności kontrolne w zakresie biurowości sądowej i organizacji pracy sekretariatu, a na polecenie prezesa sądu okręgowego również w zakresie biurowości komorników.

2. W toku przeprowadzania lustracji inspektor bada w szczególności:

- 1) prawidłowość stosowania przepisów regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych oraz instrukcji sądowej, sposób wykonywania zarządzeń i orzeczeń oraz organizację pracy sekretariatów,
- 2) stan zaległości ze szczególnym uwzględnieniem spraw, w których postępowanie trwa dłużej niż 6 miesięcy,
- 3) sposób prowadzenia ksiąg i innych urządzeń ewidencyjnych oraz - wrywkowo – rzetelność sporządzania sprawozdań statystycznych,
- 4) warunki i kulturę pracy oraz poziom przygotowania pracowników sekretariatów.

3. Inspektor w sądzie apelacyjnym koordynuje działalność inspektorów w podległych sądach okręgowych oraz uczestniczy w szkoleniach sekretarzy sądowych.

§ 17.1. Inspektor do spraw biurowości omawia z pracownikami sekretariatu ujawnione w toku czynności błędy i wskazuje prawidłowy sposób załatwienia. Po zakończonej lustracji przekazuje swoje spostrzeżenia i uwagi przewodniczącemu wydziału, prezesowi sądu rejonowego oraz właściwemu sędziemu wizytatorowi.

2. W terminie 14 dni od zakończenia lustracji inspektor przedstawia prezesowi sądu sprawozdanie wraz z wnioskami co do potrzeby wydania zarządzeń polustracyjnych. Przepis § 12 ust. 1 stosuje się odpowiednio.

§ 18. Zakres czynności nadzorczych kuratora okręgowego dla dorosłych oraz kuratora okręgowego rodzinnego, wyznaczonych do sprawowania kontroli nad działalnością kuratorów sądowych, regulują odrębne przepisy.

§ 19. W Ministerstwie Sprawiedliwości czynności z zakresu nadzoru nad działalnością administracyjną sądów w szczególności polegają na:

- 1) ustalaniu i koordynowaniu kierunków nadzoru wykonywanego przez prezesów sądów,
- 2) dokonywaniu analiz prawomocnych orzeczeń sądowych, zwłaszcza w zakresie stosowania przepisów wprowadzających nowe instytucje prawne,
- 3) przeprowadzaniu doraźnych wizytacji i lustracji sądów oraz działalności nadzorczej sądów,
- 4) przedstawianiu Ministrowi Sprawiedliwości rocznych informacji o działalności sądów oraz o wykonywaniu nadzoru przez prezesów sądów,
- 5) organizowaniu konferencji w zakresie działalności nadzorczej.

§ 20. Minister Sprawiedliwości w ramach ustalania kierunków nadzoru, o którym mowa w § 19 pkt 1 może zlecić prezesowi sądu okręgowego i apelacyjnego przeprowadzenie przez sędziów wizytatorów lub przez wyznaczone osoby badania analityczno – problemowego orzecznictwa w sprawach prawomocnie zakończonych, w celu ustalenia prawidłowości stosowania przepisów prawa materialnego i procesowego oraz wykorzystania wyników tego badania w szkoleniu sędziów.

§ 21. Ministerstwo Sprawiedliwości bada i ocenia nadesłane materiały i propozycje z zakresu nadzoru wykonywanego przez właściwe organy i wydaje w tych sprawach stosowne dyspozycje.

§ 22. Traci moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 września 1995 roku w sprawie trybu wykonywania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów (Dz. U. Nr 111, poz. 53).

§ 23. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Uzasadnienie

Wydanie nowego rozporządzenia w sprawie trybu wykonywania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów jest uzasadnione wejściem w życie nowej ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Przepisy tej ustawy określają generalne założenia trójszczeblowego modelu organizacyjnego tego nadzoru. W myśl tych założeń prezesi sądów wszystkich szczebli są zobowiązani do czuwania nad prawidłowością funkcjonowania jednostek organizacyjnych znajdujących się na obszarach objętych właściwością kierowanych przez nich sądów.

Zgodnie z tą ustawą, Minister Sprawiedliwości posiada szeroki zakres uprawnień nadzorczych na działalnością administracyjną sądów. Szerokie kompetencje nadzorcze przysługują również prezesom sądów apelacyjnych wokół których działalność nadzorcza się skupia.

W związku z powyższym zachodzi potrzeba:

- 1) szczegółowego określenia zasad wykonywania nadzoru przez prezesów sądów wszystkich szczebli,
- 2) skoordynowania zadań nadzorczych na tych szczeblach,
- 3) zorganizowania prawidłowego obiegu dokumentów i informacji związanych z nadzorem: dotyczy to w szczególności planów zadań nadzorczych i sprawozdań,
- 4) skoncentrowania działań nadzorczych Ministerstwa Sprawiedliwości na kwestiach prawidłowego wykorzystania informacji zebranych w toku działań nadzorczych, przez prezesów sądów apelacyjnych i okręgowych,
- 5) stworzenia podstawy do zarządzania przez Ministra Sprawiedliwości z urzędu lub na wniosek prezesa sądu apelacyjnego, przeprowadzenia wizytacji lub lustracji przez sędziów wizytatorów z innego okręgu apelacyjnego. Niekiedy jest to bowiem konieczne dla obiektywnej oceny sytuacji zaistniałej w danym sądzie.

Niezależnie od szerokich uprawnień nadzorczych Ministra Sprawiedliwości w bieżącej pracy nadzorczej Ministerstwa Sprawiedliwości niniejszy projekt przewiduje nie tylko doraźne wizytacje i lustracje sądów ale również działalność nadzorczą prezesów sądów.

W wyniku takiego rozwiązania funkcjonowanie nadzoru w sądach pozostawać będzie w stałym zainteresowaniu Ministerstwa Sprawiedliwości.

Szerokie uprawnienia prezesa sądu apelacyjnego muszą znaleźć odbicie w treści rozporządzenia również przez wskazanie, że nadzór prezesa tego sądu dotyczy także własnych jednostek organizacyjnych. Ta uwaga odnosi się również do prezesa sądu okręgowego.

Bezpośredni nadzór administracyjny prezesa sądu rejonowego nad kolegiami do spraw wykroczeń jest nadzorem stałym, sprawowanym analogicznie jak nadzór nad innymi komórkami organizacyjnymi sądu (wydziałami). Z tych względów przygotowane przez prezesa sądu okręgowego plany zadań nadzorczych oraz sprawozdań z ich wykonania muszą obejmować również problematykę nadzoru administracyjnego nad działalnością kolegiów do spraw wykroczeń.

Aktualny stan sądownictwa – wynikający z danych statystycznych i innych ustaleń – sprawia, że na obecnym etapie zmian ustrojowych i organizacyjnych w obszarze trzeciej władzy nie można zrezygnować z bieżącego nadzoru nad sprawnością funkcjonowania tej władzy.

Wejście w życie niniejszego rozporządzenia nie pociągnie za sobą skutków finansowych poza już przewidzianymi w budżecie.

Projekt

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
z dnia.....

**w sprawie wysokości wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych
dla kandydatów na kuratorów i osób na stanowiska referendarzy sądowych.**

Na podstawie art. 151 § 7 i art. 193 § 10 ustawy z dnia.....r.
– Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr....., poz. ....) zarządza się, co następuje:

§ 1.1. Za przeprowadzenie egzaminu dla kandydatów na stanowisko kuratorów oraz osób na stanowisko referendarzy sądowych przewodniczący i członkowie komisji egzaminacyjnych otrzymują wynagrodzenie w wysokości 0,5 % miesięcznego wynagrodzenia zasadniczego w stawce podstawowej sędziego sądu apelacyjnego za każdą osobę zdającą egzamin.

2. Wynagrodzenie w wysokości określonej w ust. 1 członek komisji egzaminacyjnej otrzymuje również za sprawdzenie jednej pracy pisemnej.

§ 2. W zakresie uregulowanym niniejszym rozporządzeniem traci moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 maja 1998 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych dla kandydatów na kuratorów, sekretarzy sądowych i osób na stanowiska referendarzy sądowych oraz szczegółowych zasad wynagradzania referendarzy sądowych (Dz. U. Nr 65, poz. 427 oraz z 1999 r. Nr 29, poz. 277).

§ 3. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

w porozumieniu:

MINISTER PRACY I POLITYKI SPOŁECZNEJ

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji z art. 1151 § 7 oraz art. 193 § 10 nowego Prawa o ustroju sądów powszechnych i w tym zakresie zastąpi dotychczasową regulację zawartą w rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 20 maja 1998 r. w sprawie wysokości wynagrodzenia członków komisji egzaminacyjnych dla kandydatów na kuratorów, sekretarzy sądowych i osób na stanowiska referendarzy sądowych oraz szczegółowych zasad wynagradzania referendarzy sądowych (Dz. U. Nr 65, poz. 427 z późn. zm.).

Potrzeba opracowania nowego aktu normującego te zagadnienia wynika z odmiennej redakcji upoważnień ustawowych w tym zakresie w nowym usp oraz z przyjęcia w nowym Prawie o ustroju sądów powszechnych zasady zróżnicowania stawek wynagrodzenia zasadniczego sędziów sądów tego samego stopnia, co przejawia się we wprowadzeniu stawki podstawowej i dwóch stawek awansowych w miejsce jednej stawki dotychczasowej.

W tym stanie rzeczy należało uściślić, która spośród stawek wynagrodzenia zasadniczego sędziego sądu apelacyjnego ma stanowić bazę służącą do obliczania wynagrodzeń członków wymienionych w rozporządzeniu komisji egzaminacyjnych.

Aby nie powodować wzrostu wynagrodzenia członków tychże komisji w porównaniu z wynagrodzeniem obliczonym według zasad dotychczasowych przyjęto, że właściwe będzie odniesienie do stawki podstawowej, która – w zamyśle autorów nowego usp – powinna odpowiadać dotychczasowemu wynagrodzeniu zasadniczemu sędziów sądów poszczególnych stopni.

Oznacza to, że wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie spowoduje dodatkowych skutków dla budżetu państwa.

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
z dnia ..... 2000 r.

w sprawie szczegółowych zasad planowania i wykorzystywania środków finansowych na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów i prokuratorów oraz warunków przyznawania pomocy w formie pożyczki.

Na podstawie art. 94 § 3 ustawy z dnia ..... 2000 r. - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. ....), art. 58 ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (Dz. U. z 1994 r. Nr 19, poz. 70 i Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 90, poz. 557, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 117, poz. 752 i 753, Nr 124, poz. 782 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 98, poz. 607, Nr 155, poz. 1016 i Nr 162, poz. 1123 i 1125, z 1999 r. Nr 60, poz. 636, Nr 75, poz. 853 i Nr 110, poz. 1255 oraz z 2000 r. Nr 48, poz. 553.....) w związku z art. 61 ustawy z dnia 20 września 1984 r. o Sądzie Najwyższym (Dz.U. z 1994 r. Nr 13, poz. 48, z 1995 r. Nr 34, poz. 163, z 1996 r. Nr 77, poz. 367, z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 98, poz. 604, Nr 106, poz. 679, Nr 124, poz. 782 oraz z 1999 r. Nr 75, poz. 853 i Nr 110, poz. 1255) i art. 15 ustawy z dnia 11 maja 1995 r. o Naczelnym Sądzie Administracyjnym (Dz.U. z 1995 r. Nr 74, poz. 368, Nr 104, poz. 515, z 1997 r. Nr 75, poz. 471, Nr 106, poz. 679, Nr 114, poz. 739, Nr 144, poz. 971, z 1998 r. Nr 162, poz. 1126, z 1999 r. Nr 75, poz. 853 oraz z 2000 r. Nr 2, poz. 5, Nr 48, poz. 552 i Nr 60, poz. 704) zarządza się co następuje:

§ 1

1. Pomoc finansowa w formie pożyczki na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych dla sędziów i prokuratorów obejmuje środki na uzyskanie bądź budowę przez nich lokali mieszkalnych.
2. Pomoc finansowa jest udzielana na podstawie umowy pożyczki.

§ 2

Minister Sprawiedliwości, Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego i Prezes Naczelnego Sądu Administracyjnego planują i wykorzystują wielkość środków, o których mowa w § ust. 1, w ramach właściwych części budżetu Państwa.

§ 3

1. Pomoc finansowa w formie pożyczki dla sędziów, z wyłączeniem sędziów wymienionych w ust. 2 i 3, i prokuratorów przyznawana jest przez właściwego Prezesa Sądu Apelacyjnego lub Prokuratora Apelacyjnego na wniosek zainteresowanego sędziego albo prokuratora po zasięgnięciu opinii kolegium właściwego sądu lub prokuratury a w stosunku do sędziów i prokuratorów zatrudnionych w

Ministerstwie Sprawiedliwości przez Ministra Sprawiedliwości, na wniosek zainteresowanego sędziego albo prokuratora zaopiniowany przez dyrektora właściwego departamentu lub biura.

2. Pomoc finansowa w formie pożyczki dla sędziów Sądu Najwyższego przyzwana jest przez Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego na wniosek zainteresowanego sędziego zaopiniowany przez kolegium tego Sądu.
3. Pomoc finansowa w formie pożyczki dla sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego przyznawana jest przez Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego na wniosek zainteresowanego sędziego zaopiniowany przez kolegium tego Sądu.

§ 4

W ramach posiadanych środków Minister Sprawiedliwości dokonuje corocznie podziału kwot przeznaczonych na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów i prokuratorów przekazując je:

- 1/ prezesom sądów apelacyjnych - dla sędziów zatrudnionych o okręgu właściwej apelacji,
- 2/ prokuratorom apelacyjnym - dla prokuratorów zatrudnionych w okręgu właściwej apelacji,
- 3/ właściwej komórce organizacyjnej w Ministerstwie Sprawiedliwości - dla sędziów i prokuratorów zatrudnionych w tym Ministerstwie.

§ 5

Wnioski, o których mowa w § 3, powinny zawierać udokumentowane informacje dotyczące w szczególności:

- 1/ sposobu uzyskania lokalu mieszkalnego i jego powierzchni,
- 2/ kosztów,
- 3/ zaangażowania środków własnych,
- 4/ stanu rodziny, majątku i dochodów.

§ 6

1. Warunkiem przyznania sędziemu lub prokuratorowi pomocy finansowej na podstawie oprocentowanej pożyczki jest :
  - 1/ zaangażowanie środków własnych w wysokości co najmniej 30% pełnego kosztu uzyskania bądź budowy lokalu mieszkalnego,
  - 2/ niekorzystanie w okresie ostatnich pięciu lat ze środków zakładowego funduszu świadczeń społecznych w celu zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych - z wyłączeniem pożyczki na remont mieszkania - a w przypadku krótszego okresu pracy - od daty powołania na stanowisko.
2. Przy udzielaniu pomocy finansowej uwzględnia się informacje, o których mowa w § 5.
3. Udzielenie pożyczki wymaga poręczenia lub innego zabezpieczenia określonego w przepisach prawa cywilnego.
4. Udzielona pożyczka jest oprocentowana w stosunku rocznym w wysokości planowanego na każdy rok wzrostu cen towarów i usług konsumpcyjnych, określonego w ustawie budżetowej, z uwzględnieniem dokonanych spłat.

5. Okres spłaty pożyczki ustala się na czas nie dłuższy niż 10 lat. Spłaty dokonuje się w ratach miesięcznych bądź kwartalnych poczynając od następnego miesiąca po otrzymaniu pożyczki.
6. Dokonywanie spłaty pożyczki odprowadza się do budżetu Państwa.

§ 7

1. Umowy określające warunki udzielania i spłaty pożyczki z sędziami sądów powszechnych i prokuratorami zawiera właściwy Prezes Sądu Apelacyjnego lub Prokurator Apelacyjny, zaś z sędziami i prokuratorami zatrudnionymi w Ministerstwie Sprawiedliwości dyrektor upoważnionej przez Ministra Sprawiedliwości komórki organizacyjnej Ministerstwa.
2. Umowy, o których mowa w ust. 1, z sędziami Sądu Najwyższego, zawiera Pierwszy Prezes Sądu Najwyższego, z sędziami Naczelnego Sądu Administracyjnego - Prezes tego Sądu.

§ 8

Pożyczka, udzielona sędziemu lub prokuratorowi, podlega natychmiastowemu zwrotowi wraz z oprocentowaniem w wysokości obowiązującej przy powszechnie dostępnych kredytach bankowych w razie:

- 1/ złożenia sędziego lub prokuratora z urzędu na skutek prawomocnego orzeczenia sądu dyscyplinarnego (komisji dyscyplinarnej) albo prawomocnego orzeczenia sądu skazującego na środek karny pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska sędziego lub prokuratora,
- 2/ rozwiązania z sędzią lub prokuratorem stosunku służbowego z mocy prawa, jeżeli zrzekł się on stanowiska.

§ 9

Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem .....

W porozumieniu:

MINISTER FINANSÓW

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

UZASADNIENIE

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie upoważnień zawartych w art. 94 § 3 ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych i w art. 58 ust. 3 ustawy o prokuraturze (w brzmieniu nadanym przez przepisy zmieniające nowego usp).

Określa ono zasady planowania i wykorzystywania środków na zaspokojenie potrzeb mieszkaniowych sędziów i prokuratorów oraz warunki przyznawania tej grupie osób pomocy finansowej w formie pożyczki na te cele z uwzględnieniem zaangażowania środków własnych. Uwzględnia też udział kolegów w przyznaniu pożyczki i zasady jej zwrotu w przypadku zrzeczenia się stanowiska oraz wygaśnięcia stosunku służbowego po uprawomocnieniu się orzeczenia dyscyplinarnego o złożeniu z urzędu lub karnego skazującego na środek karny pozbawienia praw publicznych lub zakazu zajmowania stanowiska.

Rozwiązania te służyć będą realizacji przewidzianemu w przepisach Prawa o ustroju sądów powszechnych i ustawy o prokuraturze obowiązku zamieszkiwania przez sędziów i prokuratorów w miejscowości będącej siedzibą jednostki organizacyjnej (sądu, prokuratury), w której pełnią oni służbę. Wpłyne to na zmniejszenie wydatków związanych ze zwrotem kosztów przejazdów do miejsca pracy sędziów i prokuratorów.

Rozporządzenie to dotyczyć będzie nie tylko sędziów sądów powszechnych i prokuratorów lecz także sędziów Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego, albowiem Minister Sprawiedliwości przez stosowne odesłania z ustaw ustrojowych tych Sądów obowiązany jest do uregulowania wym. kwestii również dla tych sędziów. Ma też ono odpowiednie zastosowanie do sędziów i prokuratorów w stanie spoczynku.

Źródłem finansowania pomocy mieszkaniowej dla sędziów i prokuratorów będą środki budżetowe zaplanowane w budżetach Ministerstwa Sprawiedliwości, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego.

Udzielenie pomocy finansowej, o której mowa w projekcie ma charakter fakultatywny, zatem będzie realizowane w zależności od posiadanych środków budżetowych.

Projekt

ROZPORZĄDZENIE
Ministra Sprawiedliwości
z dnia. . . . .

**w sprawie ocen kwalifikacyjnych kuratorów, referendarzy sądowych,
asystentów sędziego, sekretarzy sądowych oraz urzędników
i innych pracowników sądów i prokuratury.**

Na podstawie art. 146 § 2 ustawy z dnia .....- Prawo o ustroju sądów powszechnych /Dz.U. Nr....., poz. ....) i art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz.U. Nr 162, poz. 1125) zarządza się, co następuje:

§ 1

Ilekoć w przepisach rozporządzenia jest mowa o:

- 1) prezesie sądu – należy przez to rozumieć prezesa sądu, w którym kurator, referendarz sądowy, asystent sędziego, sekretarz sądowy, urzędnik lub inny pracownik wykonuje obowiązki,
- 2) prokuratorze – należy przez to rozumieć prokuratora rejonowego, okręgowego lub apelacyjnego, kierującego prokuraturą, w której urzędnik lub inny pracownik wykonuje obowiązki,
- 3) pracownikach – należy przez to rozumieć kuratorów, referendarzy sądowych, asystentów sędziego, sekretarzy sądowych oraz urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury.

§ 2

Nie rzadziej niż raz na trzy lata prezes sądu lub prokurator dokonuje oceny kwalifikacyjnej pracowników.

§ 3

Ocena kwalifikacyjna dotyczy wykonywania przez pracowników obowiązków wynikających z przepisów prawa oraz zakresu wykonywanych obowiązków, a w szczególności ich prawidłowości, rzetelności, terminowości i sumienności, a także stosunku do stron.

§ 4

Prezes sądu lub prokurator przed dokonaniem oceny kwalifikacyjnej zasięga opinii bezpośredniego przełożonego pracownika oraz opinii komisji kwalifikacyjnej składającej się z co najmniej trzech członków wskazanych przez prezesa sądu lub prokuratora spośród właściwych pracowników tego sądu lub tej prokuratury.

§ 5

Ocenę kwalifikacyjną doręcza się pracownikowi na piśmie wraz z pouczeniem o przysługującym prawie odwołania.

§ 6

1. Od oceny kwalifikacyjnej pracownikowi przysługuje prawo odwołania. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem prezesa sądu lub prokuratora w terminie 7 dni od dnia otrzymania oceny do prezesa wyższego sądu lub nadrzędnego prokuratora, z zastrzeżeniem ust. 2.
2. Odwołanie od oceny kwalifikacyjnej pracownika sądu apelacyjnego lub prokuratury apelacyjnej przysługuje do prezesa sądu apelacyjnego lub prokuratora apelacyjnego.

§ 7

Prezes wyższego sądu lub nadrzędny prokurator przed rozpatrzeniem odwołania zasięga opinii komisji kwalifikacyjnej składającej się z co najmniej pięciu członków wskazanych przez prezesa sądu lub prokuratora spośród pracowników wykonujących obowiązki w okręgu tego sądu lub tej prokuratury.

§ 8

W razie ujemnej oceny kwalifikacyjnej pracownik podlega ponownej ocenie, nie wcześniej niż po upływie 3 miesięcy od dnia doręczenia oceny.

§ 9

Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem .....

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie ocen kwalifikacyjnych kuratorów, referendarzy sądowych, asystentów sędziego, sekretarzy sądowych oraz urzędników i innych pracowników sądów i prokuratury jest realizacją delegacji zawartej w art. 146 § 2 ustawy z dnia .....- Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr ....., poz. ....) i art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury (Dz.U. Nr 162, poz. 1125).

Projekt określa kryteria, jakimi powinien kierować się prezes sądu lub prokurator dokonujący oceny kwalifikacyjnej pracowników, ustala również terminy dokonywania takich ocen (nie rzadziej niż raz na trzy lata).

Proponuje się, aby w celu dokonania oceny prezes sądu zasięgał opinii bezpośredniego przełożonego pracownika i opinii – powołanej przez siebie spośród pracowników – komisji kwalifikacyjnej. Podobne rozwiązanie przyjęte jest w art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1998 r. o pracownikach sądów i prokuratury. Przedstawiona ocena byłaby doręczona pracownikowi na piśmie i zawierała pouczenie o przysługującym prawie odwołania, które można byłoby wnieść w terminie 7 dni od dnia otrzymania, za pośrednictwem prezesa sądu lub prokuratora do prezesa wyższego sądu lub nadrzędnego prokuratora. Przed rozpatrzeniem odwołania prezes wyższego sądu lub nadrzędny prokurator zasięgałby opinii powołanej spośród pracowników okręgu sądu lub prokuratury komisji kwalifikacyjnej.

Ponowna ocena pracownika, w razie ujemnej oceny kwalifikacyjnej, mogłaby nastąpić nie wcześniej niż po upływie 3 miesięcy od dnia doręczenia oceny, podobnie jak w przypadku określonym w art. 148 § 4 pkt 1 projektu u.s.p.

Wprowadzenie w życie niniejszego rozporządzenia nie spowoduje skutków finansowych.

Projekt wstępny

**Rozporządzenie
Ministra Sprawiedliwości**

z dnia.....

Regulamin wewnętrznego urzędowania sądów powszechnych

Na podstawie art. 41 § 1 ustawy z dnia .....

-Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz.U. Nr , poz. oraz art. 783 § 1 ustawy z dnia 1 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. Nr 43, poz. 296, z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 113, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, po. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532 oraz z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554 Zarządza się, co następuje:

Tytuł I. Przepisy wstępne

§ 1. Rozporządzenie określa wewnętrzną organizację i porządek funkcjonowania sądów, porządek czynności w sądach, porządek urzędowania organów sądów i wykonywania zadań sędziów pełniących funkcje kierownicze, tok czynności administracyjnych w sprawach należących do właściwości sądów, dopuszczalne system i rozkład czasu urzędowania oraz szczegółowe warunki udostępniania pomieszczeń dla uczestników postępowania, świadków i innych osób przebywających w sądach.

§ 2. Pracownicy sądowi są obowiązani kierować się w swej pracy troską o umacnianie poszanowania prawa i zasad współżycia społecznego, a także praw i słuszych interesów

obywateli. Obowiązkiem pracowników sądu jest wykonanie każdej powierzonych czynności sprawnie i dokładnie, w sposób zapewniający prawidłową i rzetelną realizację zadań sądu.

§ 3. Szczegółowe unormowania dotyczące sekretariatów i innych komórek administracyjnych sądu regulują przepisy zarządzenia Ministra Sprawiedliwości w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej.

§ 4. Użyte w przepisach rozporządzenia skróty oznaczają:

- Kc - Kodeks cywilny,
- Kpc - Kodeks postępowania cywilnego,
- Kk - Kodeks karny,
- Kpk - Kodeks postępowania karnego,
- Kkw - Kodeks karny wykonawczy,
- Kks - Kodeks karny skarbowy,
- upn - ustawa o postępowaniu w sprawach nieletnich,
- usp - ustawa - prawo o ustroju sądów powszechnych.

**Tytuł II. Wewnętrzna organizacja i zasady funkcjonowania sądów
powszechnych w zakresie administracji i nadzoru
administracyjnego.**

Dział I. Zasady organizacji sądów.

Rozdział 1. Nazwy sądów.

§ 5.1. Nazwę sądu apelacyjnego, okręgowego i rejonowego ustala się zgodnie z nazwą miejscowości stanowiącej jego siedzibę.

2. Jeżeli dwa lub więcej sądów rejonowych ma tę samą siedzibę, nazwy sądów dla poszczególnych dzielnic uzupełnia się przez wskazanie zakresu ich właściwości terytorialnej.

3. Nazwę sądu funkcjonującego w tymczasowej siedzibie uzupełnia się przez dodanie wyrazów: „z tymczasową siedzibą w ....”.

§ 6.1. Wydziały zamiejscowe sądów okręgowych oraz wydziały zamiejscowe sądów rejonowych używają nazwy swego sądu z dodaniem wyrazów: „Zamiejscowy Wydział ... w ...”. np. „Zamiejscowy Wydział Ksiąg Wieczystych w ...” lub „Zamiejscowy Wydział Grodzki w ... – Sąd Grodzki”.

§ 7.1. W sądach apelacyjnych i okręgowych istniejące odrębne jednostki organizacyjne do spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych używają nazwy swego sądu uzupełnionej wyrazami „Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych.”

2. W sądach rejonowych istniejące odrębne jednostki organizacyjne do spraw z zakresu prawa pracy używają nazwy swego sądu, uzupełnionej wyrazami: „Sąd Pracy”.

3. Wydziały rodzinne i nieletnich sądów rejonowych używają nazwy swego sądu, uzupełnionej wyrazami: „Sąd Rodzinny”.

4. W sądach okręgowych i rejonowych istniejące odrębne jednostki organizacyjne do spraw gospodarczych używają nazwy swego sądu, uzupełnionej wyrazami: „Sąd Gospodarczy”.

§ 8.1. Nazwy sądów, ustalone w sposób wskazany w przepisach poprzedzających, używa się w pieczęciach urzędowych, w orzeczeniach i dokumentach wydawanych przez sąd oraz umieszcza na aktach spraw danego sądu i na wszelkich pismach wychodzących z sądu.

2. W orzeczeniach i na aktach spraw sądowych oraz na wszelkich pismach wychodzących z poszczególnych wydziałów sądu, oprócz nazwy sądu, podaje się również nazwę wydziału.

Rozdział 2. Urządzenia zewnętrzne i wewnętrzne sądu.

§ 9.1. Na zewnątrz budynku, w którym mieści się sąd umieszcza się w widocznym miejscu tablicę z nazwą sądu oraz godłem państwowym.

2. Jeżeli w budynku mieści się więcej niż jeden sąd /np. sąd okręgowy i rejonowy/, każdemu z tych sądów odpowiadać powinna odrębna tablica z właściwym napisem.

§ 10.1. Na tablicach, o których mowa w przepisach poprzedzających, nie wymienia się siedziby sądu.

2. Przepis ust. 1 nie ma zastosowania do sądów funkcjonujących w tymczasowych siedzibach oraz do wydziałów zamiejscowych. W tych wypadkach napis na zewnątrz gmachu sądowego powinien wskazywać zarówno stałą /właściwą/ siedzibę sądu, jak i siedzibę tymczasową lub – odpowiednio – siedzibę wydziału zamiejscowego.

§ 11.1. Wewnątrz budynku przy wejściu do pomieszczeń sądowych umieszcza się tablicę orientacyjną, wskazującą pełne nazwy wydziałów i innych komórek organizacyjnych sądu oraz oznaczenia numerów pomieszczeń, w których mieści się każda z tych komórek, z podaniem godzin przyjęć i załatwiania interesantów w określonych rodzajach spraw, w tym również informacje o przyjmowaniu interesantów w ustalonych godzinach popołudniowych.

2. Treść tablic orientacyjnych w sądach rejonowych powinna zawierać ponadto informacje o komorniku /komornikach/ danego sądu, ze wskazaniem jego siedziby, terytorialnego zakresu działania i godzin przyjmowania interesantów. W sądach, przy których działa więcej niż pięciu komorników, informacje te są udostępniane w oddziale administracyjnym sądu, o czym zamieszcza się wskazówkę na tablicy orientacyjnej.

§ 12. W widocznym i ogólnie dostępnym miejscu pomieszczeń sądowych umieszcza się tablicę przeznaczoną do wywieszania obwieszczeń przewidzianych właściwymi przepisami.

§ 13.1. W sali rozpraw część przeznaczona dla publiczności powinna być oddzielona od części, w której znajduje się stół sędziowski oraz miejsca dla osób uczestniczących w rozprawie.

2. Obok sali rozpraw powinny znajdować się wydzielone pomieszczenia dla świadków i pokój narad oraz właściwie usytuowane i odpowiednio zabezpieczone pomieszczenie dla doprowadzonych do sądu osób pozbawionych wolności.

Rozdział 3. Wewnętrzna struktura organizacyjna sądów.

§ 14.1. Liczba wydziałów w sądzie jest uzależniona nie tylko od zakresu spraw należących do właściwości tego sądu, ale także od liczebności jego obsady kadrowej. W szczególności w większym sądzie okręgowym mogą być utworzone odrębne wydziały dla rozpoznawania spraw w pierwszej i drugiej instancji w pionie cywilnym i karnym, albo w sądzie rejonowym – dodatkowe dwa lub więcej wydziały cywilne, karne, rodzinne i nieletnich lub gospodarcze.

2. Obsada osobowa tworzonego dodatkowego wydziału, łącznie z jego przewodniczącym w zasadzie nie powinna być mniejsza niż 5 sędziów.

§ 15. W sądzie okręgowym do wykonywania czynności nadzoru nad działalnością administracyjną sądów tworzy się wydział lub referat wizytacyjny, chyba, że nie pozwalają na to warunki kadrowe sądu.

§ 16.1. W sądzie apelacyjnym do wykonywania czynności nadzoru nad działalnością administracyjną sądów oraz czynności dotyczących szkolenia pracowników sądów okręgowych i rejonowych tworzy się wydział wizytacji i doskonalenia kadr; przewodniczącym tego wydziału jest wiceprezes sądu, jeżeli funkcji tej nie zastrzegł dla siebie prezes sądu apelacyjnego.

2. W wydziale, o którym mowa w ust. 1, wyodrębnia się sekcję do spraw szkolenia aplikantów i doskonalenia kadr pracowników sądów oraz innych jednostek organizacyjnych resortu sprawiedliwości w okręgu sądu apelacyjnego.

§ 17. Poszczególne wydziały sądu oznacza się kolejnymi liczbami rzymskimi.

§ 18. W zarządzeniu Ministra Sprawiedliwości o utworzeniu w sądzie apelacyjnym, okręgowym lub rejonowym innego wydziału niż wymienione w art. 12, 16 i 18 usp określa się jego nazwę i zakres spraw przekazanych temu wydziałowi.

§ 19.1. Jeżeli rodzaje i liczba spraw za tym przemawiają, w ramach wydziałów mogą być utworzone sekcje dla określonych rodzajów spraw.

2. Sekcje, o których mowa w ust. 1, tworzy – w uzgodnieniu z właściwą komórką organizacyjną Ministerstwa Sprawiedliwości – prezes sądu apelacyjnego w wydziałach sądu apelacyjnego, a prezes sądu okręgowego – w wydziałach tego sądu i sądów rejonowych.

§ 20. W sądach apelacyjnych i okręgowych, prezesi tych sądów nie pełnią funkcji przewodniczącego wydziału

§ 21. W sądach okręgowych o obsadzie kadrowej powyżej 20 sędziów, wiceprezesi tych sądów mogą nie przewodniczyć wydziałowi.

§ 22. W sądach rejonowych o obsadzie kadrowej powyżej 15 sędziów, prezesi tych sądów mogą nie przewodniczyć wydziałowi, a w sądach rejonowych o obsadzie powyżej 25 sędziów również wiceprezesi tych sądów mogą nie przewodniczyć wydziałowi.

§ 23. Każdy wydział posiada własny sekretariat.

§ 24. Czynności z zakresu administracji sądowej mające na celu zapewnienie warunków do realizacji podstawowej działalności sądu są wykonywane w oddziałach sądów apelacyjnych, okręgowych i rejonowych.

§ 25.1. W sądzie apelacyjnym tworzy się oddziały: administracyjny, finansowo-kontrolny, kadr, gospodarczy oraz inwestycyjny.

2. Oddziały: finansowo-kontrolny, gospodarczy oraz inwestycyjny podlegają funkcjonalnie dyrektorowi sądu.

§ 26.1. W sądzie okręgowym tworzy się oddziały: administracyjny i finansowy.

2. W sądzie okręgowym o większej liczbie etatów mogą być również utworzone inne wyspecjalizowane komórki organizacyjne, powołane do wykonywania czynności z zakresu poszczególnych działów administracji sądowej np. oddział /sekcja/ inwestycji i remontów, kadr.

3. Oddział finansowy oraz komórka do spraw inwestycji i remontów podlegają funkcjonalnie dyrektorowi sądu.

§ 27.1. W sądzie rejonowym tworzy się oddział administracyjny oraz stanowisko pracy głównego księgowego.

2. W sądzie rejonowym o większej liczbie etatów może być utworzony oddział finansowy.

§ 28.1. Zadania związane ze współpracą sądu z prasą wykonuje prezes sądu lub wiceprezes albo wyznaczony sędzia.

2. W sądach apelacyjnych i w sądach okręgowych mogą działać rzecznicy prasowi. Rzecznika prasowego powołuje prezes sądu; w zakresie działalności prasowo-informacyjnej rzecznik podlega bezpośrednio prezesowi sądu.

3. Obowiązki dotyczące współdziałania sądu z prasą określają odrębne przepisy.

Rozdział 4. Pieczęcie urzędowe.

§ 29. Wszystkie sądy i prezesi sądów mają pieczęcie urzędowe z wizerunkiem orła i napisem odpowiadającym obowiązującym przepisom.

§ 30. Poszczególne wydziały sądu mogą używać osobnych egzemplarzy pieczęci. Kontrolę wydanych pieczęci prowadzi prezes sądu. Pieczęcie urzędowe o jednakowej treści są oznaczone numerami rozpoznawczymi umieszczonymi w otoku pieczęci.

§ 31. Odpowiedzialność za przechowywanie pieczęci wydanych do użytku wydziałów spoczywa na kierownikach sekretariatów tych wydziałów.

Dział II. Czynności prezesa i wiceprezesa sądu.

§ 32. Prezes sądu kieruje powierzonym mu sądem, pełni czynności administracji sądowej z wyłączeniem spraw należących do dyrektora sądu oraz sprawuje nadzór nad działalnością sądu.

§ 33.1. Do obowiązków prezesa sądu w zakresie administracji należy w szczególności:

- 1/ troska o dobór odpowiednich kadr,
- 2/ usprawnianie organizacji i techniki pracy sądu,
- 3/ dbałość o należyłą kulturę pracy i sprawność postępowania w sprawach sądowych,
- 4/ terminowa sprawozdawczość,
- 5/ szkolenie pracowników sądowych, ławników i kuratorów.

2. W sądach, w których nie powołano dyrektora sądu, do obowiązków prezesa sądu należy ponadto:

- 1/ kierowanie wykonaniem budżetu,
- 2/ zarząd oraz ochrona i oszczędne gospodarowanie mieniem sądu,

3/ zaopatrzenie materiałowe sądu i dbałość o estetykę pomieszczeń sądowych.

§ 34. Przewodniczący wydziału zamiejscowego sądu okręgowego lub sądu rejonowego wykonuje czynności z zakresu administracji, które powierzy mu prezes właściwego sądu.

§ 35. Do obowiązków prezesa sądu w zakresie sprawowanego nadzoru – niezależnie od obowiązków określonych w przepisach odrębnych – należy:

- 1/ zaznajamianie się z orzecznictwem kierowanego sądu,
- 2/ sygnalizowanie potrzeby wystąpienia o wyjaśnienie przepisów prawnych,
- 3/ analizowanie materiałów statystycznych dotyczących pracy sądu, w szczególności w zakresie sprawności postępowania sądowego,
- 4/ nadzór i kontrola pracy przewodniczących wydziałów,
- 5/ prowadzenie wykazów służbowych sędziów oraz dokonywanie okresowych ocen kwalifikacyjnych innych pracowników sądowych na podstawie odrębnych przepisów,
- 6/ rozpatrywanie skarg, wniosków i listów obywateli, dotyczących pracy sądu,
- 7/ wydawanie stosownych zarządzeń, a także podejmowanie odpowiednich środków w razie stwierdzenia usterek i uchybień w czynnościach sędziów i innych pracowników sądowych.

§ 36.1. Prezes sądu okręgowego wykonuje w stosunku do sądów rejonowych tego okręgu odpowiednie obowiązki określone w § 35, z wyłączeniem obowiązków powierzonych przez Ministra Sprawiedliwości prezesowi sądu apelacyjnego.

2. Szczegółowy podział zadań pomiędzy prezesami sądu apelacyjnego i okręgowego w zakresie wykonywania nadzoru nad działalnością administracyjną sądów przez Ministra Sprawiedliwości oraz jego organy – określają odrębne przepisy.

§ 37. Do obowiązków prezesa sądu okręgowego należy ponadto:

- 1/ opracowywanie propozycji co do stanu zatrudnienia w jednostkach podległego mu okręgu oraz – w zakresie nie zastrzeżonym do wyłącznej kompetencji Ministra Sprawiedliwości – załatwianie spraw kadrowych w odniesieniu do pracowników sądu okręgowego oraz do zatrudnionych w sądach rejonowych: sędziów, asesorów i aplikantów sądowych, urzędników zajmujących stanowiska kierownicze, kuratorów zawodowych i komorników,
- 2/ prowadzenie ewidencji biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych,
- 3/ przedstawianie Rzecznikowi Praw Obywatelskich na jego żądanie informacji o stanie sprawy prowadzonej w sądzie okręgowym lub w nadzorowanym sądzie rejonowym.

§ 38. Prezes sądu apelacyjnego opracowuje propozycje co do stanu zatrudnienia oraz załatwia sprawy kadrowe, nie zastrzeżone do wyłącznej kompetencji Ministra Sprawiedliwości – w odniesieniu do pracowników sądu apelacyjnego, opiniuje wnioski

prezesów sądów okręgowych w zakresie potrzeb etatowych podległych im jednostek organizacyjnych, a także wykonuje odpowiednio obowiązki, o których mowa w § 37 pkt 3 oraz prowadzi ewidencję mediatorów.

§ 39. O wydaniu ważniejszych zarządzeń i wyjaśnień w sprawach z zakresu administracji prezes sądu apelacyjnego oraz prezes sądu okręgowego zawiadamia Ministerstwo Sprawiedliwości.

§ 40. W czynnościach nadzorczych należących do prezesów sądów współdziałają wiceprezesi i przewodniczący wydziałów w zakresie spraw im powierzonych.

§ 41. Prezes sądu rejonowego podejmuje decyzje kadrowe w odniesieniu do pracowników kierowanego sądu, z wyłączeniem decyzji należących do kompetencji prezesa sądu okręgowego.

§ 42.1. W ramach nadzoru sprawowanego w granicach upoważnienia ustawowego nad działalnością komorników sądowych prezes sądu rejonowego:

- 1/ raz w roku kontroluje z udziałem księgowego działalność komorników, zwracając szczególną uwagę na efektywność egzekucji i usuwanie przyczyn przewlekłości postępowania egzekucyjnego oraz zapewnienie prawidłowości prowadzenia akt i ksiąg, a w razie dostrzeżenia uchybień – podejmuje stosowne środki,
- 2/ bada zasadność składanych w drodze administracyjnej skarg i wniosków dotyczących działalności komorników,
- 3/ ocenia prawidłowość organizacji i kulturę pracy kancelarii komorniczych.

2. Prezes sądu rejonowego może zlecić wykonywanie czynności, o których mowa w ust. 1, sędziemu obeznanemu w sprawach egzekucyjnych.

§ 43. W razie śmierci komornika lub zaistnienia innych przeszkód prawnych lub faktycznych w pełnieniu przez niego obowiązków, prezes sądu rejonowego podejmuje niezwłocznie działania mające na celu zabezpieczenie ksiąg, pieczęci, akt, pieniędzy i depozytów wartościowych znajdujących się w biurze komornika.

§ 44.1. Jeżeli komornik nie może pełnić czynności z powodu przeszkód prawnych lub faktycznych, prezes sądu rejonowego zwraca się do rady właściwej izby komorniczej z wnioskiem o zlecenie pełnienia czynności komornika asesorowi komorniczemu zatrudnionemu w tej kancelarii.

2. W przypadku gdy w kancelarii nie jest zatrudniony asesor komorniczy, zastępcę komornika wyznacza prezes sądu apelacyjnego na wniosek właściwej izby komorniczej.

Dział III. Czas urzędowania.

§ 45.1. Wyznaczenie sesji sądowych w okresie letnim, od 21 czerwca do 23 września może być czasowo ograniczone do rozpoznawania spraw nie cierpiących zwłoki. Prezesi sądów okręgowych – po zasięgnięciu opinii właściwych prokuratorów okręgowych – ustalą dokładny okres ograniczenia wyznaczania sesji sądowych, mając na uwadze warunki lokalne oraz potrzebę zapewnienia niezbędnej sprawności postępowania i załatwiania wpływających spraw. Czas przerwy w poszczególnych sądach nie może być dłuższy niż dwa miesiące.

2. Za sprawy nie cierpiące zwłoki uważa się w szczególności:

- 1/ sprawy dotyczące zastosowania, przedłużenia lub uchylenia tymczasowego aresztowania, sprawy, w których orzeczono środek zabezpieczający, sprawy, w których zbliża się termin, z jakim ustaje karalność czynu, rozpoznawane w sądzie sprawy o wykroczenia, w których orzeczono kary aresztu oraz sprawy o warunkowe przedterminowe zwolnienie, o udzielenie przerwy w odbywaniu kary pozbawienia wolności,
- 2/ wnioski o wydanie zarządzeń tymczasowych,
- 3/ sprawy z zakresu prawa rodzinnego, z wyjątkiem spraw o rozwód, separację i unieważnienie małżeństwa, sprawy dotyczące umieszczenia nieletniego w schronisku dla nieletnich, pilne czynności z zakresu postępowania wykonawczego w sprawach rodzinnych i nieletnich oraz z zakresu postępowania wyjaśniającego w sprawach nieletnich,
- 4/ sprawy z zakresu prawa pracy z powództwa pracownika oraz z zakresu prawa ubezpieczeń społecznych,
- 5/ sprawy o naruszenie posiadania,
- 6/ skargi na czynności komornika.

§ 46.1. Sędziom i innym pracownikom sądowym urlopu udziela prezes sądu, zgodnie z ustalonym rocznym planem urlopów.

2. Prezesom sądów apelacyjnego i okręgowego urlopu udziela Minister Sprawiedliwości, a prezesom sądów rejonowych – prezes sądu okręgowego. O udzieleniu urlopu prezesowi sądu okręgowego zawiadamia się prezesa sądu apelacyjnego.

§ 47.1. Sekretariaty sądowe przyjmują interesantów co najmniej przez 6 godzin w czasie urzędowania, a raz w tygodniu dodatkowo po południu, z uwzględnieniem lokalnych potrzeb i zwyczajów.

2. Prezesi sądów ustalają godziny przyjęć interesantów przez sekretariaty sądowe oraz godziny przyjęć własnych, wiceprezesów i przewodniczących wydziałów.

Tytuł III. Czynności sądów apelacyjnych, okręgowych i rejonowych.

Dział I. Przepisy wspólne dla wszystkich rodzajów spraw.

Rozdział 1. Przepisy ogólne.

§ 48.1. Osobom zgłaszającym się w sądzie sędziowie i inni pracownicy sądu powinni w miarę potrzeby udzielać niezbędnych informacji o obowiązujących przepisach z zakresu postępowania sądowego.

2. Od osób zgłaszających się w sądzie można żądać złożenia pisma tylko wtedy, gdy wynika to z przepisów postępowania sądowego.

3. O ile przepisy prawa nie stanowią inaczej osoba zainteresowana może zgłosić również wniosek ustnie do protokołu w sekretariacie sądu.

§ 49.1. Pisma kierowane do organów, instytucji lub osób w sprawie udzielenia informacji dotyczących stron oraz nadesłania dokumentów i przedmiotów podpisuje przewodniczący wydziału lub sędzia.

2. Przepis ust. 1 nie dotyczy pism, których sporządzanie należy do zakresu działania kierownika sekretariatu.

§ 50. Jeżeli w toku czynności sądowych okaże się, że uzyskane informacje mogą stanowić podstawę do wszczęcia z urzędu sprawy przez sąd rodzinny lub wszczęcia postępowania w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu, środków odurzających lub psychotropowych, sędzia jest obowiązany zawiadomić o tym niezwłocznie właściwy sąd rodzinny, właściwą komisję do spraw przeciwdziałania alkoholizmowi, właściwą poradnię wychowawczo-zawodową lub prokuratora.

§ 51. Jeżeli przy utworzeniu w sądzie rejonowym dwóch lub więcej wydziałów cywilnych, karnych, rodzinnych, gospodarczych, ksiąg wieczystych lub pracy – zakres spraw przekazanych tym wydziałom określony został według części obszaru właściwości miejscowej sądu, podział spraw między tymi wydziałami następuje według zasad określonych w przepisach postępowania sądowego o właściwości miejscowej, z wyjątkiem przepisów kodeksu postępowania cywilnego o właściwości przemiennej.

§ 52.1. Jeżeli pismo wszczynające postępowanie wpłynęło do wydziału, który nie jest wyznaczony jako właściwy w sprawie, przewodniczący wydziału – przed nadaniem biegu temu pismu – zarządza jego przekazanie do wydziału właściwego.

2. W wypadkach wątpliwych prezes sądu wskazuje wydział właściwy do rozpoznania sprawy.

§ 53. Jeżeli ustawa nie nakazuje wykonania czynności protokołowanej przez samego sędziego, może on zlecić spisanie protokołu bez swego udziału aplikantowi sądowemu lub kierownikowi sekretariatu. Protokół taki podpisują protokolant oraz osoby biorące udział w czynności.

Rozdział 2. Czynności przewodniczącego wydziału, przewodniczącego posiedzenia i sędziów.

§ 54.1. Przewodniczący wydziału kieruje całokształtem pracy w wydziale w zakresie spraw sądowych, mając na względzie poziom i sprawność postępowania sądowego, a w szczególności:

- 1/ zaznajamia się z pismami wpływającymi do wydziału i bezzwłocznie wydaje co do nich odpowiednie zarządzenia,
- 2/ rozdziela pracę między sędziów, przestrzegając właściwego ich obciążenia, według zasad ustalonych przez kolegium sądu, wyznacza przewodniczącego posiedzenia – jeżeli sam nie przewodniczy posiedzeniu – a w miarę potrzeby wyznacza również sędziego sprawozdawcę oraz członków składu orzekającego,
- 3/ układa plan posiedzeń i określa dni, na które przewodniczący posiedzeń mogą wyznaczać nowe terminy,
- 4/ wyznacza terminy posiedzeń w poszczególnych sprawach i wydaje stosowne zarządzenia, tak, aby rozstrzygnięcie danej sprawy mogło nastąpić na pierwszym posiedzeniu,
- 5/ organizuje narady sędziów wydziału, w szczególności w celu omówienia zagadnień prawnych budzących wątpliwości, zagadnień, w których orzecznictwo wydziału jest niejednolite oraz omówienia orzecznictwa Sądu Najwyższego,
- 6/ kontroluje celowość i zasadność odraczania i przerywania posiedzeń oraz czuwa nad biegiem spraw, w których postępowanie jest przewlekłe,
- 7/ czuwa nad terminowością sporządzania uzasadnień,
- 8/ kontroluje prawidłowość wykonywania orzeczeń,
- 9/ kontroluje pracę biegłych, zwłaszcza w zakresie terminowego sporządzania opinii,
- 10/ informuje okresowo prezesa sądu o stanie zaległości, opracowuje plan ich usunięcia i kontroluje wykonanie tego planu,
- 11/ czuwa nad prawidłowością pracy sekretariatu wydziału oraz poprawnością sporządzanych zestawień statystycznych, sprawdza przynajmniej raz w miesiącu księgi biurowe i stan prac w sekretariacie, a na podstawie wyników kontroli wydaje odpowiednie

zarządzenia.

2. Ponadto przewodniczący wydziału w sądzie pierwszej instancji czuwa nad sprawnym tokiem postępowania odwoławczego, aż do przedstawienia akt sprawy sądowi odwoławczemu. Po zwrocie akt zaznajamia się z orzeczeniami sądu odwoławczego i zarządza, aby z orzeczeniami tymi zaznajomili się sędziowie, którzy wydali zaskarżone orzeczenie, a w razie gdy orzeczenie dotyczy zagadnienia prawnego, w którym orzecznictwo było niejednolite – wszyscy sędziowie wydziału.

3. Przewodniczący wydziału w sądzie drugiej instancji, czuwa nad sprawnym skierowaniem do rozpatrzenia zaskarżonych orzeczeń, a także – w wypadku wniesienia kasacji – nad sprawnym wykonaniem czynności z zakresu postępowania kasacyjnego, aż do przedstawienia akt Sądowi Najwyższemu lub załatwienia sprawy w inny sposób.

§ 55. Przy rozdziale pracy pomiędzy sędziów przewodniczący wydziału przestrzega zasady, aby zmiana składu sądu orzekającego w toku załatwiania sprawy, a w szczególności sędziego sprawozdawcy, zachodziła tylko wyjątkowo.

§ 56.1. W razie nieprzybycia sędziego na posiedzenie, przewodniczący wydziału, kierując się względami celowości, albo odwołuje posiedzenie w sprawie, albo zarządza wykonanie tej czynności przez innego sędziego. Jeżeli zachodzi potrzeba wyznaczenia sędziego z innego wydziału, przewodniczący zwraca się w tej sprawie do prezesa sądu.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do innych czynności sądowych, a także w razie nieprzybycia na posiedzenie ławnika.

§ 57. Poza czynnościami wymienionymi w § 54 i 56 przewodniczący wydziału spełnia czynności, do których według przepisów postępowania powołany jest prezes sądu, chyba, że prezes sądu zarządzi inaczej lub gdy co innego wynika z przepisów postępowania.

§ 58.1. Do obowiązków przewodniczącego posiedzenia należy w szczególności:

- 1/ wydawanie zarządzeń w związku z przygotowaniem posiedzenia i zarządzeń w toku postępowania,
- 2/ zapewnienie członkom składu orzekającego możliwości zaznajomienia się z aktami sprawy oraz decyzja o celowości odbycia narady wstępnej,
- 3/ dbałość o punktualne rozpoczęcie posiedzenia,
- 4/ spowodowanie, aby protokół został podpisany a akta zwrócone do sekretariatu bezpośrednio po zakończeniu posiedzenia, a w wyjątkowych wypadkach – najpóźniej w ciągu trzech dni po zakończeniu posiedzenia.

2. Przewodniczący posiedzenia sądu drugiej instancji zarządza odbycie narady wstępnej, jeżeli w sprawie występują skomplikowane zagadnienia faktyczne lub prawne.

3. W razie niezamieszczenia w orzeczeniu niezbędnych rozstrzygnięć co do dowodów rzeczowych, kosztów sądowych lub co do zaliczenia tymczasowego aresztowania, przewodniczący posiedzenia podejmuje niezwłocznie czynności zmierzające do wydania postanowienia w tym przedmiocie.

§ 59. Do obowiązków sędziego należy sprawdzanie, czy przydzielone mu sprawy otrzymały prawidłowy bieg oraz czy wydane w tych sprawach zarządzenia są terminowo wykonywane przez sekretariat.

Rozdział 3. Przygotowanie posiedzenia.

§ 60. 1. O wyznaczeniu posiedzenia poza budynkiem sądu zawiadamia się prezesa sądu, z wyjątkiem wypadku, gdy posiedzenie wyznacza się w celu przeprowadzenia dowodu z oględzin albo w celu przesłuchania osoby, która nie może stawić się w sądzie.

2. W pomieszczeniu, w którym ma się odbywać posiedzenie, powinien być przygotowany stół sędziowski i zawieszone godło państwowe.

§ 61.1. Dla każdej sprawy wyznaczonej na posiedzenie należy oznaczyć godzinę rozpoczęcia posiedzenia, z uwzględnieniem przypuszczalnego czasu trwania spraw ją poprzedzających oraz warunków komunikacji, z której korzystają osoby zamieszkałe poza siedzibą sądu.

2. Sprawy z udziałem prokuratora /oskarżyciela publicznego/ oraz sprawy, w których występują te same osoby, należy w miarę możliwości wyznaczać na ten sam dzień i w następującej po sobie kolejności.

§ 62. Prezes sądu wydaje zarządzenia dotyczące zasad korzystania z list ławników przez poszczególne wydziały sądu w sposób uwzględniający możliwie równomierny ich udział w rozprawach a także prowadzenia ewidencji udziału wszystkich ławników w posiedzeniach sądu.

§ 63. Ławników zawiadamia się o terminie posiedzenia tak, aby ławnik otrzymał zawiadomienie co najmniej na 7 dni przed posiedzeniem, a tylko wyjątkowo w terminie krótszym; jednocześnie zawiadamia się zakład pracy zatrudniający ławnika.

§ 64. O każdym wypadku nie usprawiedliwionego nieprzybycia ławnika na posiedzenie przewodniczący składu orzekającego zawiadamia w terminie trzech dni prezesa sądu, a nadto może zawiadomić radę ławniczą.

§ 65. W razie przewidywania masowego przybycia publiczności, prezes sądu może zarządzić wydanie kart wstępu na salę rozpraw. Może również wyznaczyć odpowiednie miejsce dla sprawozdawców prasy.

Rozdział 4. Doręczenie.

§ 66. Przesyłki sądowe doręcza się przede wszystkim przez pocztę. Doręczenia przez pracownika sądu dokonuje się wówczas, gdy warunki funkcjonowania sądu lub konkretne okoliczności wskazują, iż ten sposób doręczenia jest efektywniejszy a nadto uzasadniony ekonomicznie.

§ 67. Jeżeli obecny w sądzie adresat wykazał swoją tożsamość, można doręczyć mu pismo bezpośrednio, za potwierdzeniem odbioru.

§ 68. Prezes sądu może zarządzić bezpośrednie doręczenie pism sądowych miejscowym instytucjom oraz bezpośrednio odbieranie pism kierowanych przez miejscowe instytucje do sądu.

§ 69. W zawiadomieniach i wezwaniach należy podawać w jakiej sprawie, w jakim charakterze, miejscu i czasie ma stawić się wzywana osoba oraz czy jej stawiennictwo jest obowiązkowe, a także uprzedzić o skutkach niestawiennictwa.

§ 70. W piśmie, przy którym przesyłane są zawiadomienia, wezwania i inne pisma sądowe przeznaczone dla osób wymienionych w art. 137 kpc oraz w art. 134 kpk, należy zwrócić się o przesłanie sądowi dowodu doręczenia lub – w razie niewłaściwości – o niezwłoczne przekazanie przesyłki jednostce właściwej i zawiadomienie o tym sądu.

§ 71. Wezwania i zawiadomienia o terminach posiedzeń powinny być wysłane tak, aby w razie stwierdzenia przeszkód w ich doręczeniu można było wezwania i zawiadomienia wysłać ponownie albo odwołać posiedzenie i zawiadomić o tym osoby, którym zawiadomienia lub wezwania zostały już uprzednio doręczone.

§ 72. Jeżeli pismo podlegające doręczeniu zostało złożone tak późno, że jego odpisu nie można doręczyć przed terminem posiedzenia, doręcza się to pismo na posiedzeniu i odnotowuje fakt doręczenia w protokole lub notatce urzędowej.

Rozdział 5. Inne czynności w postępowaniu sądowym.

§ 73. Przy zobowiązaniu strony do dokonania czynności należy w postanowieniu lub zarządzeniu oznaczyć termin jej wykonania i wskazać skutki uchybienia tego terminu.

§ 74. Jeżeli przed wydaniem opinii zachodzi potrzeba obejrzenia przez biegłego rzeczy znajdującej się w posiadaniu strony, należy w postanowieniu o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego zobowiązać jednocześnie stronę do udostępnienia biegłemu rzeczy w czasie przez niego określonym.

§ 75. Jeżeli biegły jest zobowiązany do złożenia opinii na piśmie, powinien złożyć tę opinię wraz z odpisami dla stron, chyba że przewodniczący posiedzenia lub sędzia sprawozdawca zarządzi inaczej.

§ 76. Jeżeli zachodzi potrzeba przechowania przedmiotu oględzin dostarczonego do sądu, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące dowodów rzeczowych zawarte w Dziale III – Czynności w sprawach karnych.

Rozdział 6. Przebieg i porządek posiedzenia.

§ 77.1. Przewodniczący posiedzenia zajmuje miejsce środkowe za stołem sędziowskim, a pozostali członkowie składu orzekającego zajmują miejsca obok przewodniczącego.

2. W razie wyznaczenia sędziego dodatkowego, zajmuje on także miejsce za stołem sędziowskim.

3. Protokolant zajmuje miejsce przy stole sędziowskim po lewej stronie sądu.

4. Prokurator, oskarżyciel inny niż prokurator, powód lub wnioskodawca zajmują miejsce przed stołem sędziowskim po prawej stronie, a oskarżony, pozwany i inni uczestnicy postępowania – po lewej stronie sądu. Interwient uboczny zajmuje miejsce obok strony, do której przystąpił.

§ 78.1. Wszyscy obecni na sali rozpraw, nie wyłączając uczestniczących w posiedzeniu prokuratora /oskarżyciela publicznego/ i protokolanta, powstają z miejsc w czasie wejścia sądu na salę, odbierania przez sąd przyrzeczenia, ogłaszania wyroku oraz w czasie opuszczania sali przez sąd. Sędziowie powstają z miejsc podczas odbierania przyrzeczenia.

2. W czasie posiedzenia każda osoba powstaje z miejsca, gdy przemawia do sądu lub gdy sąd do niej się zwraca. W uzasadnionych wypadkach – a zwłaszcza gdy przemawiają za tym względy zdrowotne – przewodniczący posiedzenia może zezwolić na pozostawanie w pozycji siedzącej.

§ 79. Jeżeli osoba mająca podpisać protokół nie może lub nie chce złożyć podpisu, należy w protokole zaznaczyć przyczynę braku podpisu.

§ 80. Sposób utrwalania przebiegu czynności protokołowanych za pomocą aparatur i środków technicznych określają odrębne przepisy.

§ 81. Wniosek w przedmiocie odbycia posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych podlega odnotowaniu w protokole rozprawy. Rozpatrzenie wniosku odbywa się przy drzwiach zamkniętych ale postanowienie podjęte w tym przedmiocie ogłasza się publicznie.

§ 82.1. W razie złożenia do akt sprawy przedmiotu lub dokumentu, wzmiankę o tym umieszcza się w protokole posiedzenia lub sporządza notatkę urzędową ze wskazaniem, przez kogo przedmiot lub dokument został złożony.

2. Jeżeli przewodniczący posiedzenia uzna, że złożenie do akt sprawy okazanego mu przedmiotu lub dokumentu albo odpisu lub wypisu z dokumentu jest zbędne, należy przedmiot ten opisać w protokole lub notatce urzędowej, ze wskazaniem osoby, która przedstawiła go sądowi.

§ 83.1. O zastosowaniu środków mających na celu utrzymanie powagi sądu, przewidzianych w ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych należy uczynić wzmiankę w protokole posiedzenia, z podaniem okoliczności stanowiących przyczynę ich zastosowania. Postanowienie o ukaraniu karą porządkową wpisuje się również do protokołu.

2. W razie wydalenia z sali rozpraw pełnomocnika lub obrońcy, należy – w celu zabezpieczenia interesu strony – rozważyć potrzebę odroczenia rozprawy.

§ 84. W razie naruszenia przez adwokata lub radcę prawnego, jako pełnomocników procesowych w danej sprawie, obowiązków wynikających z przepisów postępowania sądowego, a w szczególności w razie nie usprawiedliwionego niestawienia się na posiedzenie sądu lub niewykonanie postanowień i zarządzeń sądu w wyznaczonym terminie, jeżeli spowodowało to przewlekłość postępowania – prezes sądu powinien powiadomić dziekana okręgowej rady adwokackiej lub dziekana okręgowej izby radców prawnych.

§ 85. W razie dokonywania czynności poza siedzibą sądu, można powołać jako protokolanta nie zainteresowaną w sprawie wiarygodną osobę pełnoletnią. Osoba ta składa przed przewodniczącym posiedzenia, następujące przyrzeczenie: „Przyrzekam uroczyście, że powierzone mi obowiązki protokolanta wykonam sumiennie”. Przed odebraniem przyrzeczenia przewodniczący poucza protokolanta o jego obowiązkach i prawach.

§ 86.1. W razie odroczenia lub przerwania posiedzenia, należy ogłosić osobom zainteresowanym obecnym na posiedzeniu termin następnego posiedzenia, chyba że ze względu na przyczynę odroczenia lub przerwania posiedzenia niezwłoczne wyznaczenie następnego terminu nie jest możliwe.

2. W razie ogłoszenia terminu następnego posiedzenia, należy pouczyć osoby zainteresowane o tym, które z nich mają obowiązek stawić się na następne posiedzenie bez osobnego wezwania, oraz o skutkach niestawiennictwa. Na żądanie osoby zainteresowanej należy wydać jej pismo wskazujące termin stawienia się w sądzie. Osoby nieobecne na posiedzeniu wzywa się na następne posiedzenie lub zawiadamia o nim na zasadach ogólnych.

Rozdział 7. Orzeczenia.

§ 87. Na wstępie wyroku zamieszcza się wyrazy: „W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej”.

§ 88.1. Orzeczenie sporządza przewodniczący posiedzenia lub sędzia sprawozdawca.

2. W razie gdy sporządzenie uzasadnienia orzeczenia przez przewodniczącego posiedzenia lub sędziego sprawozdawcę nie jest możliwe lub napotyka przeszkody, których czasu trwania nie można przewidzieć, uzasadnienie sporządza inny sędzia, który brał udział w wydaniu orzeczenia. Jeżeli sporządzenie uzasadnienia jest niemożliwe, przewodniczący wydziału czyni o tym wzmiankę w aktach sprawy.

3. Jeżeli, stosownie do ust. 1, sporządzenie uzasadnienia należy do ławnika, przewodniczący wydziału w razie potrzeby wyznaczy sędziego do udzielenia pomocy ławnikowi przy sporządzaniu uzasadnienia.

§ 89. Sędzia nie ma obowiązku uzasadnienia orzeczenia, do którego zgłosił zdanie odrębne. Jeżeli jednak w sprawie rozpoznanej w składzie jednego sędziego i dwóch ławników zdanie odrębne zgłosił przewodniczący posiedzenia, a żaden z ławników nie podjął się sporządzenia uzasadnienia, sporządza je przewodniczący posiedzenia na podstawie motywów ustalonych w czasie narady.

§ 90. Zgłoszenie zdania odrębnego zaznacza się przy podpisie złożonym na orzeczeniu przez zamieszczenie odpowiedniej wzmianki.

§ 91.1. Po uprawomocnieniu się postanowienia o sprostowaniu orzeczenia niezwłocznie umieszcza się stosowną wzmiankę na oryginale orzeczenia. Wzmiankę tę podpisuje kierownik sekretariatu wydziału.

2. Odpisy sprostowanego orzeczenia wydaje się w brzmieniu uwzględniającym sprostowanie, a na żądanie stron umieszcza się wzmiankę o sprostowaniu na doręczonych im wcześniej odpisach i wypisach.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio w razie sprostowania zarządzenia.

Rozdział 8. Udostępnianie akt sądowych i dokumentów z akt.

Przesyłanie akt.

§ 92.1. W toku postępowania można wydać stronie złożony przez nią dokument lub przedmiot tylko na zarządzenie przewodniczącego posiedzenia lub sędziego sprawozdawcy.

2. Po zakończeniu postępowania w sprawie, wydanie stronie dokumentu następuje na zarządzenie przewodniczącego wydziału.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do wydawania dokumentów lub przedmiotów innym uprawnionym osobom.

4. Wydanie stronie dokumentu następuje dopiero po złożeniu przez nią do akt uwierzytelnionego odpisu lub wypisu z dokumentu albo jego kserokopii, z tym, że w wypadku, o którym mowa w ust. 2, przewodniczący wydziału może zwolnić stronę od tego obowiązku.

§ 93. Udostępnienie stronie akt do przejrzania oraz wydanie jej przedmiotów lub dokumentów złożonych w sprawie albo wydanie dokumentów na podstawie akt może nastąpić po wykazaniu przez nią tożsamości, a co do innych osób niż strona – po wykazaniu ponadto istnienia uprawnienia wynikającego z przepisów postępowania sądowego.

§ 94. Ograniczenia kręgu osób w udostępnianiu akt do przejrzania nie mają zastosowania w wydziałach prowadzących rejestry sądowe oraz księgi wieczyste w odniesieniu do akt tych spraw, do których powszechną dostępność określają odrębne przepisy.

§ 95.1. Przewodniczący wydziału zezwala na przejrzanie akt sprawy w sekretariacie upoważnionym przedstawicielom organizacji społecznych, które mogą wstąpić do toczącego się postępowania w danej sprawie lub zgłosić w nim swój udział.

2. Przewodniczący wydziału decyduje ponadto o udostępnieniu akt sądowych innym osobom nie mającym uprawnień procesowych i o zakresie wykorzystania przez nie tych akt.

3. Udostępnienie większej liczby akt, np. dla celów naukowo-badawczych wymaga zgody prezesa sądu.

§ 96.1. Akta sprawy przesyła się na każde żądanie po wykonaniu niezbędnych czynności w sprawie: Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Ministerstwu Sprawiedliwości, Sądowi Najwyższemu, Rzecznikowi Praw Obywatelskich oraz sądowi odwoławczemu i prezesowi tego sądu.

2. W innych wypadkach sądowi oraz prokuratorowi /oskarżycielowi publicznemu/ przesyła się akta, jeżeli pozwala na to bieg sprawy.

3. Zarządzając przesłanie akt sprawy nie zakończonej, potrzebnych jako dowód w innej sprawie, przewodniczący wydziału określa termin zwrotu akt, uwzględniając czas potrzebny do dokonania odpowiednich czynności przez organ wzywający.

§ 97.1. Na wniosek osób uprawnionych przewodniczący wydziału może w wypadkach szczególnie uzasadnionych zarządzić przesłanie akt do sądu rejonowego miejsca zamieszkania tych osób w celu ułatwienia im przejrzenia akt i sporządzenia z nich odpisów.

2. Jeżeli osoba uprawniona do przejrzenia akt jest pozbawiona wolności, przewodniczący wydziału może zarządzić na jej wniosek przesłanie akt do zakładu karnego lub aresztu śledczego, chyba że szczególne względy przemawiają za umożliwieniem tej osobie przejrzenia akt w sekretariacie sądu.

3. Przewodniczący posiedzenia może zarządzić wydanie lub przesłanie akt biegłemu, jeżeli wymagają tego okoliczności sprawy.

4. Zarządzając wydanie lub przesłanie akt przewodniczący wydziału wyznacza termin, w którym akta powinny być zwrócone, a w wypadkach określonych w ust. 2 poleca, aby przejrzenie akt odbyło się pod nadzorem funkcjonariusza w oddzielnym pomieszczeniu.

§ 98.1. Przedstawienia akt sądowi odwoławczemu na skutek wniesionego środka odwoławczego dokonuje się niezwłocznie, gdy tylko zgodnie z przepisami postępowania sądowego może to nastąpić, a jeżeli środek odwoławczy wniesiono w przedmiocie tymczasowego aresztowania – w ciągu 48 godzin. W wypadku przewlekłości postępowania w tym zakresie należy wskazać sądowi odwoławczemu przyczyny zwłoki. Sąd odwoławczy może również zażądać odpowiednich wyjaśnień.

2. Sąd odwoławczy może zwrócić akta sprawy sądowi pierwszej instancji w celu: sporządzenia brakującego uzasadnienia orzeczenia wydanego przez ten sąd, sporządzenia odpisów protokołów lub innych dokumentów znajdujących się w aktach, jeżeli są one nieczytelne, dołączenia do akt brakujących zwrotnych potwierdzeń doręczenia pism sądowych lub dołączenia odpisów orzeczeń oraz usunięcia innych usterek popełnionych w pierwszej instancji.

3. Zwrot następuje na podstawie zarządzenia przewodniczącego wydziału odwoławczego lub postanowienia sądu orzekającego w drugiej instancji.

4. Przepisy ust. 2 i 3 stosuje się odpowiednio w postępowaniu kasacyjnym.

Rozdział 9. Pomoc sądowa.

§ 99.1. W zleceniu przeprowadzenia dowodu lub dokonania innej czynności przez sąd wezwany należy dokładnie określić, jakie czynności mają być dokonane, oznaczyć wyczerpująco fakty i okoliczności podlegające stwierdzeniu przez poszczególne osoby, a w razie potrzeby – przytoczyć fakty i okoliczności, na które należy zwrócić szczególną uwagę. Należy również wskazać adresy osób, które mają być przesłuchane lub zawiadomione o terminie, i podać, które z osób mają być przesłuchane po odebraniu przyrzeczenia.

2. Pisma o udzielenie pomocy sądowej podpisuje przewodniczący posiedzenia.

3. Do pisma dołącza się w razie potrzeby odpisy z akt sprawy; akta w całości lub w części dołącza się tylko w razie konieczności i jeżeli nie wstrzyma to biegu postępowania.

4. Jeżeli wykonanie czynności zależne jest od uiszczenia zaliczki, sąd wzywający powinien zażądać od strony złożenia zaliczki i przekazać ją sądowi wezwanemu równocześnie z pismem o udzielenie pomocy, chyba że względy ekonomii postępowania przemawiają za tym, aby o złożenie zaliczki wezwał stronę bezpośrednio sąd wezwany. W piśmie o udzielenie pomocy sądowej należy podać wysokość przekazanej zaliczki.

§ 100.1. Jeżeli odległość od miejsca zamieszkania świadka jest mniejsza do siedziby sądu orzekającego niż do siedziby sądu, w którego okręgu świadek mieszka, zlecenie przeprowadzenia dowodu temu sądowi nie jest dopuszczalne, chyba że uzasadniają to szczególne warunki komunikacyjne.

2. Nie należy także zwracać się o przesłuchanie świadków do innego sądu, jeżeli odległość między miejscem ich zamieszkania a siedzibą sądu orzekającego nie przekracza 50 km, chyba że równocześnie świadkowie mają być obecni w czasie oględzin lub też nie mogą się stawić w siedzibie sądu orzekającego z powodu przeszkód trudnych do usunięcia.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio do przesłuchania stron i biegłych.

§ 101.1. Zlecenie przeprowadzenia dowodu wiąże sąd wezwany. Jeżeli jednak pismo o udzielenie pomocy sądowej nie czyni zadość warunkom przewidzianym w § 99 i gdy wskutek tego udzielenie pomocy sądowej nie jest możliwe, sąd wezwany zwraca je sądowi wzywającemu w celu uzupełnienia.

2. Jeżeli zlecenie przeprowadzenia dowodu zostało wydane z naruszeniem warunków określonych w § 100, sąd wezwany przesyłając swoje akta sądowi wzywającemu po wykonaniu zlecenia zawiadamia prezesa tego sądu o stwierdzonym uchybieniu.

3. Pismo o udzielenie pomocy sądowej, skierowane wskutek oczywistej omyłki do sądu miejscowo niewłaściwego, sąd wezwany przekazuje sądowi właściwemu i zawiadamia o tym sąd wzywający

4. Jeżeli sąd wezwany przyznał osobom biorącym udział w postępowaniu wynagrodzenie lub zwrot kosztów podróży, powinien wypłacać je z zaliczki na wydatki, a w razie braku zaliczki – ze środków budżetowych Skarbu Państwa, i w tym wypadku dołączyć do akt wezwanie o zwrot tych należności przez sąd wzywający.

§ 102. Zlecenie przeprowadzenia dowodów lub czynności wyjaśniających, pochodzące od sądu pracy lub sądu pracy i ubezpieczeń społecznych, powinno być wykonane niezwłocznie, najpóźniej w ciągu 7 dni, a w wyjątkowych wypadkach w terminie 14 dni od daty wpływu tego zlecenia. Wzywanie świadków lub biegłych w tych sprawach oraz zawiadamianie stron może być dokonane w trybie przewidzianym w art. 472 k.p.c.

§ 103. W sprawach karnych, jak również w sprawach o roszczenia alimentacyjne, o ustalenie ojcostwa i roszczenia z tym związane, a także w sprawach rodzinnych i w sprawach o ochronę zdrowia psychicznego, w których postępowanie może być wszczęte z urzędu, w sprawach nieletnich, w sprawach w stosunku do osób uzależnionych od alkoholu, środków odurzających i psychotropowych, w sprawach o roszczenia pracowników z zakresu prawa pracy oraz w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych – sąd wezwany w razie otrzymania wiadomości, że osoba, która ma być przesłuchana, nie mieszka pod wskazanym adresem, powinien zwrócić się do właściwego organu ewidencji ludności lub innego organu o podanie aktualnego adresu. W razie stwierdzenia, że osoba ta mieszka w okręgu innego sądu, pismo o udzielenie pomocy sądowej przesyła się sądowi właściwemu według miejsca zamieszkania tej osoby, zawiadamiając o tym sąd wzywający.

§ 104. Ściągnięcie grzywien /kar pieniężnych/ nałożonych przez sąd wezwany należy do tego sądu. W tym celu sąd wezwany wyłącza postanowienie o nałożeniu grzywny /kary pieniężnej/ z akt i czyni o tym wzmiankę w tych aktach.

Dział II. Czynności w sprawach cywilnych, gospodarczych, rodzinnych i nieletnich oraz pracy i ubezpieczeń społecznych.

Rozdział 1. Przepisy wspólne.

Oddział 1. Czynności wstępne.

§ 105.1. Jeżeli pismo wszczynające postępowanie nie odpowiada warunkom formalnym, a z treści pisma wynika, że podlega ono odrzuceniu albo że sprawę należy przekazać innemu sądowi lub innemu organowi, przewodniczący wydziału wyznacza posiedzenie niejawne bez wzywania strony do usunięcia braków formalnych pisma, chyba że bez ich usunięcia nie można wydać postanowienia w przedmiocie odrzucenia pisma lub przekazania sprawy.

2. W wypadku określonym w ust. 1 nie zachodzi również potrzeba sprawdzenia wartości przedmiotu sprawy, chyba że od wartości tej zależy właściwość sądu. Nie wzywa się także do uiszczenia opłat sądowych ani nie rozpoznaje wniosku o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych, chyba że składający pismo wniósł środek odwoławczy od postanowienia o odrzuceniu pisma lub przekazaniu sprawy.

§ 106.1. Jeżeli z treści pisma wszczynającego postępowanie wynika, że sprawa powinna być rozpoznana w innym trybie niż wskazany w tym piśmie, a rozpoznanie sprawy w trybie właściwym wymaga poprawienia lub uzupełnienia pisma, przewodniczący wydziału na podstawie art. 130 k.p.c. wzywa stronę do usunięcia braków formalnych pisma i zawiadamia ją o odmiennym jego zakwalifikowaniu.

2. W sprawie o roszczenie majątkowe inne niż pieniężne, w razie niewskazania w piśmie wszczynającym postępowanie wartości przedmiotu sprawy, przewodniczący wydziału wzywa stronę do usunięcia tego braku na zasadach ogólnych /art. 130 k.p.c./, chyba że w sprawie tej należy pobrać wpis tymczasowy. Wezwania należy dokonać także w wypadku, gdy strona korzysta ze zwolnienia od kosztów sądowych lub złożyła wniosek o takie zwolnienie.

3. Sprawdzenie wartości przedmiotu sprawy powinno nastąpić w każdym wypadku, w którym podana wartość nasuwa uzasadnione wątpliwości, a od wartości tej zależy właściwość sądu albo wysokość opłat sądowych.

§ 107. Jeżeli pismo nie jest należycie opłacone, a ponadto wymaga poprawienia lub uzupełnienia, należy wezwanie do usunięcia określonych braków pisma i uiszczenia opłat objąć jednym zarządzeniem.

§ 108.1. W razie gdy pomimo wezwania pismo nie zostało w określonym terminie opłacone, poprawione lub uzupełnione i nie może otrzymać prawidłowego biegu tylko co do niektórych żądań, przewodniczący wydziału nadaje bieg pismu w części, co do której nie zachodzą przeszkody formalne. Zwrotu pozostałej części pisma dokonuje się przez doręczenie stronie odpisu zarządzenia.

2. W pozostałych wypadkach zwraca się pismo wraz z doręczeniem stronie odpisu zarządzenia o jego zwrocie, chyba że zarządzenie o zwrocie pisma podlega zaskarżeniu. W takim wypadku zwrotu pisma dokonuje się po doręczeniu i uprawomocnieniu się tego zarządzenia.

§ 109. Jeżeli strona domagająca się zwolnienia od kosztów sądowych nie udokumentowała należycie swojego stanu majątkowego i rodzinnego, przewodniczący wydziału wyznacza jej odpowiedni termin do uzupełnienia tego braku pod rygorem oddalenia wniosku, chyba że sytuacja materialna strony jest sądowi znana urzędowo.

Oddział 2. Udział prokuratora, Rzecznika Praw Obywatelskich, organizacji społecznych oraz innych podmiotów, o których mowa w art. 63¹ i 63³ K.p.c.

§ 110.1. W zawiadomieniu wysłanym do prokuratora należy podać zwięźle stan sprawy. W miarę potrzeby należy wraz z zawiadomieniem przesłać odpis pozwu /wniosku/ i dalszych pism procesowych, a w uzasadnionych wypadkach – akta sprawy, jeżeli pozwala na to jej bieg.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy prokurator albo Rzecznik Praw Obywatelskich zwrócił się do sądu o zawiadomienie go o wszystkich sprawach określonego rodzaju.

3. Zawiadomienie i inne pisma kierowane do prokuratora doręcza się prokuratorowi apelacyjnemu, okręgowemu lub rejonowemu w zależności od tego, czy postępowanie w sprawie toczy się przed sądem apelacyjnym, okręgowym, czy rejonowym.

§ 111.1. Osobie, na której rzecz prokurator albo Rzecznik Praw Obywatelskich wytoczył powództwo, doręcza się niezwłocznie odpis pozwu, a jeżeli termin pierwszego posiedzenia został już wyznaczony, należy również doręczyć informację o posiedzeniu sądu. Dalszych doręczeń dokonuje się tej osobie, jeżeli zgłosi swoje przystąpienie do sprawy w charakterze powoda. Przy pierwszym doręczeniu należy osobę tę pouczyć, że służy jej prawo wstąpienia do sprawy w każdym jej stanie w charakterze powoda i że o skorzystaniu z tego

prawa powinna zawiadomić sąd przez złożenie odpowiedniego pisma albo oświadczenia do protokołu na posiedzeniu.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie wytoczenia powództwa na rzecz oznaczonej osoby przez organizację społeczną, Państwową Inspekcję Pracy lub powiatowego /miejskiego/ rzecznika konsumentów.

Oddział 3. Strony.

§ 112.1. W razie stwierdzenia, że nie występują w procesie wszystkie osoby, których łączny udział jest konieczny /art. 195 k.p.c./, lub że nie wszyscy zainteresowani w sprawie są uczestnikami postępowania nieprocesowego /art. 510 k.p.c./, należy zażądać od powoda lub wnioskodawcy informacji o osobach nie biorących udziału i o ich adresach oraz zażądać odpisów pism procesowych i załączników dla każdej z tych osób pod rygorem zawieszenia postępowania, chyba że informacje te lub odpisy znajdują się już w aktach sprawy.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie konieczności zawiadomienia o toczącym się procesie osoby wskazanej przez powoda /art. 196 k.p.c./ albo wezwania do udziału w sprawie osoby, która powinna lub mogła być pozwana /art. 194 § 1 i 3 k.p.c./, i to także wówczas, gdy to wezwanie ma być dokonane z urzędu /art. 477 k.p.c./. W tym ostatnim wypadku, w razie niezłożenia przez powoda odpisów pism i załączników, przewodniczący posiedzenia zarządza sporządzenie tych odpisów przez sekretariat na koszt powoda.

3. W przedmiocie zawiadomienia o toczącym się procesie oraz wezwania do udziału w sprawie, w tym także w razie nieuwzględnienia wniosku o zawiadomienie lub wezwanie, sąd wydaje postanowienie.

4. Osobie zawiadomionej o toczącym się procesie oraz wezwanej do udziału w sprawie doręcza się odpisy pism wymienionych w ust. 1, wraz z odpisem postanowienia. Osobie zawiadomionej, która przystąpiła do sprawy, oraz osobie wezwanej dokonuje się również wszelkich dalszych doręczeń w sprawie.

5. Przy pierwszym doręczeniu należy pouczyć osobę zawiadomioną o toczącym się procesie, że może w terminie dwóch tygodni od doręczenia zawiadomienia przystąpić do sprawy w charakterze powoda przez złożenie pisma procesowego lub oświadczenia do protokołu na posiedzeniu, jeżeli zostało wyznaczone, a osoba ta o jego terminie była zawiadomiona.

§ 113. Jeżeli w miejsce jednej z dotychczasowych stron wstąpiła osoba zawiadomiona /art. 196 § 2 k.p.c./ lub wezwana /art. 194 § 2 k.p.c./, przewodniczący posiedzenia zarządza dokonywanie tej osobie dalszych doręczeń dla danej strony.

§ 114. W razie gdy strona przypozwała osobę trzecią, należy, niezależnie od doręczenia tej osobie odpisu pisma wniesionego przez stronę /art. 84 k.p.c./, zawiadomić ją o terminie najbliższego posiedzenia. Dalszych doręczeń tej osobie dokonuje się tylko w razie przystąpienia jej do strony w charakterze interwenienta ubocznego.

§ 115. W treści protokołu posiedzenia należy uczynić wzmiankę o stawiennictwie osoby zawiadomionej, wezwanej lub przypozwanej oraz o stanowisku osoby zawiadomionej lub przypozwanej w przedmiocie zgłoszenia przystąpienia do sprawy.

Oddział 4. Doręczenia.

§ 116. Wezwanie strony do osobistego stawiennictwa na posiedzenie należy doręczyć bezpośrednio stronie również w wypadku, gdy ustanowiła ona pełnomocnika. W innych wypadkach wystarczy zawiadomienie pełnomocnika, chyba że stroną jest Skarb Państwa.

§ 117. Jeżeli w sprawie występuje kilku pełnomocników danej strony, należy przed zarządzeniem doręczenia pisma jednemu z nich /art. 141 § 3 k.p.c./ sprawdzić, czy strona w treści pełnomocnictwa lub w inny sposób nie wskazała, któremu z pełnomocników należy dokonywać doręczeń.

§ 118. Kuratorem strony, której miejsce pobytu nie jest znane albo która nie ma zdolności procesowej ani przedstawiciela ustawowego lub organu powołanego do jej reprezentowania, należy w miarę możliwości ustanowić osobę bliską stronie albo obeznaną ze stanem jej sprawy. O wskazanie kandydata na kuratora można zwrócić się do odpowiednich organów.

Oddział 5. Protokoły.

§ 119.1. Protokół posiedzenia powinien zawierać wzmiankę o tym, czy strony były nakłaniane do ugody oraz z jakiej przyczyny do ugody nie doszło, a także o udzielonych stronom pouczeniach i wskazówkach.

2. W protokole należy również odnotować odczytanie zeznań świadka i przeprowadzenie dowodu z akt innej sprawy przez ujawnienie treści dokumentów i zapisów lub określenie kart akt, na których się one znajdują.

3. Wszelkie poprawki i uzupełnienia treści protokołu należy omówić w końcowej części protokołu przed jego podpisaniem albo w osobnej uwadze podpisanej przez protokolanta i przewodniczącego posiedzenia.

§ 120. Wzmiankę zastępującą protokół przy wydaniu wyroku zaocznego /art. 157 § 2 k.p.c./ umieszcza się nad sentencją wyroku. Wzmianka obejmuje: datę rozprawy, dane co do obecności powoda, stwierdzenie, że pozwany nie stawił się mimo należytego powiadomienia go o terminie posiedzenia, nie żądał przeprowadzenia rozprawy w swej nieobecności i nie składał wyjaśnień albo że mimo stawienia się nie brał udziału w sprawie, oraz dane dotyczące ogłoszenia wyroku. Wzmiankę podpisują przewodniczący posiedzenia i protokolant.

§ 121. Przewodniczący posiedzenia zarządza spisanie protokołu, gdy wyrok zaoczny dotyczy tylko niektórych z kilku pozwanych, inni zaś pozwani stawili się, jak również gdy powód złożył oświadczenie istotne dla sprawy albo gdy na posiedzeniu były dokonane czynności wchodzące w zakres postępowania dowodowego.

§ 122. Jeżeli po przesłuchaniu stron, które nie wyjaśniło dostatecznie faktów, sąd przesłuchał ponownie jedną ze stron po uprzednim odebraniu od niej przyrzeczenia, a strona potwierdziła w całości swe poprzednie zeznania, ponowne zaprotokołowanie złożonych zeznań nie jest konieczne. Można wówczas ograniczyć się do zaznaczenia w protokole, że strona w całości potwierdziła swoje poprzednie zeznanie. Jeżeli ponowne zeznanie strony zawiera tylko niewielkie zmiany w stosunku do poprzedniego zeznania, można ograniczyć się do zaprotokołowania tylko zmienionej części zeznań, z zaznaczeniem, że w pozostałej części strona powtórzyła zeznania poprzednie.

Oddział 6. Ogłoszenia sądowe.

§ 123. W zarządzeniu o dokonaniu ogłoszenia należy podać istotną treść ogłoszenia i sposób jego publikacji.

§ 124.1. Tekst ogłoszenia przeznaczonego do opublikowania w Monitorze Sądowym i Gospodarczym przesyła się do publikacji po wpłaceniu przez stronę zaliczki. Tekst ogłoszenia przeznaczonego do opublikowania w prasie przesyła się redakcji czasopisma w celu zamieszczenia w dziale ogłoszeń po wpłaceniu przez stronę zaliczki na koszty ogłoszenia albo po złożeniu dowodu przekazania należności za ogłoszenie bezpośrednio do redakcji czasopisma, chyba że strona jest zwolniona od obowiązku uiszczenia tych kosztów.

2. Pismo sądowe wraz z tekstem ogłoszenia można wydać stronie z zaznaczeniem, że koszty ogłoszenia wyłoży ta strona.

§ 125. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, ogłoszenia sądowe wywiesza się w lokalu urzędu gminy właściwej ze względu na ostatnie miejsce zamieszkania lub pobytu osoby nieobecnej, a w braku tej podstawy – właściwego ze względu na siedzibę sądu.

Oddział 7. Posiedzenia.

§ 126. Wniosek pozwanego, który mimo doręczenia mu we właściwym terminie odpisu pozwu nie wniósł odpowiedzi na pozew, o wyznaczenie dodatkowego terminu do zajęcia stanowiska w sprawie na piśmie nie może stanowić wyłącznej podstawy do odroczenia posiedzenia, chyba że jest to uzasadnione szczególnymi okolicznościami.

§ 127. Jeżeli powód występuje w nieobecności pozwanego z nowym roszczeniem zamiast lub obok roszczenia pierwotnego /art. 193 § 3 i art. 444 k.p.c./, posiedzenie należy odroczyć.

§ 128. Jeżeli na posiedzeniu w danym dniu mogą być przeprowadzone w sprawie tylko niektóre z dopuszczonych dowodów, sąd powinien odroczyć posiedzenie dopiero po przeprowadzeniu tych dowodów, chyba że byłoby to oczywiście niecelowe.

§ 129. 1. Gdy strona nie wypowiedziała się co do okoliczności istotnej dla rozstrzygnięcia sprawy, przewodniczący posiedzenia w razie potrzeby zwraca jej na to uwagę ze wskazaniem skutków z art. 230 k.p.c.

2. Jeżeli w sprawie występuje adwokat lub radca prawny, przewodniczący posiedzenia może ich zobowiązać do wypowiedzenia się co do występujących w sprawie zagadnień prawnych. O powyższych czynnościach należy uczynić wzmiankę w protokole posiedzenia.

§ 130. Jeżeli orzeczenie zasądza należność, której ze względu na jej rodzaj przysługuje pierwszeństwo egzekucji /art. 1025 § 1 k.p.c./, sąd wymienia w sentencji orzeczenia – przy oznaczeniu przedmiotu sprawy – także rodzaj należności.

§ 131. W razie złożenia przez uczestnika postępowania nieprocesowego oświadczenia o zrzeczeniu się doręczenia mu postanowienia /art. 517 k.p.c./, czyni się o tym wzmiankę w aktach sprawy, którą podpisuje również uczestnik zrzekający się doręczenia.

Oddział 8. Czynności po wydaniu orzeczenia.

§ 132. W razie wniesienia zażalenia na postanowienie, przewodniczący posiedzenia, na którym zostało wydane zaskarżone postanowienie, powinien rozważyć, czy nie zachodzi potrzeba skierowania sprawy na posiedzenie niejawne w celu uchylecia tego postanowienia i rozpoznania sprawy na nowo.

§ 133.1. W razie wniesienia przez stronę przeciwną odpowiedzi na apelację lub zażalenie do sądu pierwszej instancji, sąd ten przesyła ją niezwłocznie sądowi odwoławczemu. Sąd odwoławczy doręcza stronie skarżącej odpis odpowiedzi na apelację lub zażalenie.

2. W razie wniesienia przez stronę przeciwną odpowiedzi na kasację, sąd odwoławczy doręcza ją stronie skarżącej i niezwłocznie przedstawia akta sprawy wraz z kasacją i odpowiedzią na kasację Sądowi Najwyższemu.

3. Ust. 2 stosuje się odpowiednio do zażalenia na postanowienie sądu odwoławczego w przedmiocie odrzucenia kasacji.

Oddział 9. Czynności w postępowaniu apelacyjnym.

§ 134.1. Po sprawozdaniu sędziego sprawozdawcy przewodniczący posiedzenia udziela głosu stronom. Pierwsza zabiera głos strona, która złożyła środek odwoławczy. W razie złożenia środka odwoławczego przez obie strony, kolejność zabierania przez nie głosu ustala przewodniczący.

2. W razie przeprowadzenia postępowania dowodowego, przewodniczący posiedzenia ponownie udziela głosu stronom.

§ 135. W razie uchylecia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania innemu sądowi pierwszej instancji, sąd odwoławczy – przesyłając akta temu sądowi – przesyła równocześnie odpis swego orzeczenia z uzasadnieniem sądowi, który wydał uchylone orzeczenie.

§ 136. Jeżeli sąd odwoławczy uchylił po rozprawie orzeczenie sądu pierwszej instancji i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania z powodu nieważności postępowania, a apelacja była oparta również lub wyłącznie na innych zarzutach – powinien wypowiedzieć się w uzasadnieniu swego orzeczenia także co do pozostałych zarzutów apelacji.

Oddział 10. Inne czynności w postępowaniu cywilnym.

§ 137. Przy zobowiązaniu strony do dokonania czynności należy w postanowieniu lub zarządzeniu oznaczyć termin jej wykonania i wskazać skutki uchybienia tego terminu.

§ 138. Jeżeli przed wydaniem opinii zachodzi potrzeba obejrzenia przez biegłego rzeczy znajdującej się w posiadaniu strony, należy w postanowieniu o dopuszczeniu dowodu z opinii biegłego zobowiązać jednocześnie stronę do udostępnienia biegłemu rzeczy w czasie przez niego określonym.

§ 139. Jeżeli biegły jest zobowiązany do złożenia opinii na piśmie, powinien złożyć tę opinię wraz z odpisami dla stron, chyba że przewodniczący posiedzenia lub sędzia sprawozdawca zarządzi inaczej.

§ 140. Jeżeli zachodzi potrzeba przechowania przedmiotu oględzin dostarczonego do sądu, stosuje się odpowiednio przepisy §

§ 141. W razie gdy cofnięcie pozwu lub środka zaskarżenia, zrzeczenie się roszczenia lub ograniczenie roszczenia albo zawarcie ugody byłoby niedopuszczalne /art. 203 § 4, 223 § 2, 349 § 2, 469, 479¹³ oraz art. 497 § 1 k.p.c./, sąd mimo złożenia przez stronę odpowiedniego oświadczenia prowadzi nadal postępowanie, o czym informuje strony i umieszcza odpowiednią wzmiankę w protokole; o przyczynach uznania tych czynności za niedopuszczalne wypowiada się w uzasadnieniu orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie.

§ 142. W razie przekazania sprawy przez sąd rejonowy sądowi okręgowemu w trybie art. 18 K.p.c. i przejęcia przez ten sąd sprawy do rozpoznania, sąd okręgowy powinien zawiadomić sąd rejonowy o sposobie rozstrzygnięcia sprawy przez przesłanie temu sądowi odpisu orzeczenia z uzasadnieniem.

§ 143.1. Jeżeli z orzeczenia sądowego lub z ugody sądowej wynikają zmiany co do osoby właściciela nieruchomości albo w zakresie obszaru i granic nieruchomości, odpis prawomocnego orzeczenia lub ugody sąd przesyła do właściwego organu prowadzącego ewidencję gruntów w celu uwidocznienia tych zmian w ewidencji.

2. O każdej zmianie właściciela nieruchomości sąd zawiadamia właściwy wydział ksiąg wieczystych. W zawiadomieniu należy wskazać położenie, obszar i właściciela nieruchomości według zasad obowiązujących przy dokonywaniu wpisów oraz oznaczenie istniejącej księgi wieczystej. Do zawiadomienia należy dołączyć odpisy prawomocnych orzeczeń i ugód ze stwierdzeniem ich prawomocności lub wykonalności.

§ 144.1. W postępowaniu pojednawczym /art. 184-186 k.p.c./ sąd w razie niedojścia do ugody lub nie usprawiedliwionego niestawiennictwa strony stwierdza w protokole, że do pojednania nie doszło.

2. W razie uznania ugody za niedopuszczalną sąd wydaje postanowienie. **§ 145.** W razie wniesienia przez pozwanego sprzeciwu od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym do protokołu /art. 502 § 3 k.p.c./, należy sporządzić odpis tego protokołu w celu doręczenia powodowi. Jeżeli jednak sprzeciw nie zawiera uzasadnienia, wystarczy doręczenie powodowi zawiadomienia o wniesieniu przez pozwanego sprzeciwu bez uzasadnienia, wraz z wezwaniem na rozprawę.

Rozdział 2. Przepisy szczególne w sprawach rozpoznawanych w wydziałach cywilnych.

Oddział 1. Sprawy z zakresu prawa rzeczowego.

§ 146.1. Jeżeli do wniosku o stwierdzenie zasiedzenia własności nieruchomości wnioskodawca nie dołączył mapy nieruchomości sporządzonej według zasad obowiązujących przy oznaczaniu nieruchomości w księgach wieczystych, przewodniczący posiedzenia wzywa go do złożenia w odpowiednim terminie takiej mapy. W razie gdy wnioskodawca napotyka znaczne trudności przy wykonaniu tego zarządzenia, sąd może zlecić sporządzenie mapy na koszt wnioskodawcy.

2. Ułożenie mapy nieruchomości nie jest konieczne, gdy postępowanie dotyczy całej nieruchomości, która ma urządzoną księgę wieczystą.

3. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie niedołączenia przez wnioskodawcę do wniosku:

- 1/ informacji organu podatkowego co do osoby posiadacza nieruchomości oraz osoby opłacającej podatek gruntowy lub podatek od nieruchomości za okres objęty wnioskiem,
- 2/ wyciągu z ewidencji gruntów.

§ 147. O wezwaniu innych zainteresowanych w sprawie o stwierdzenie zasiedzenia własności nieruchomości /art. 609 § 2 k.p.c./ ogłasza się również w lokalu urzędu gminy właściwej ze względu na miejsce położenia nieruchomości.

§ 148. W postępowaniu stwierdzającym zasiedzenie własności nieruchomości lub służebności gruntowej należy określić nieruchomość według zasad obowiązujących w

przepisach o prowadzeniu ksiąg wieczystych. Jeżeli nieruchomości ma urządzoną księgę wieczystą lub zbiór dokumentów, a przedmiotem nabycia jest cała nieruchomość, wystarcza określenie nieruchomości według oznaczenia księgi lub zbioru. W postanowieniu należy wskazać również datę zasiedzenia.

§ 149.1. W postępowaniu o zniesienie współwłasności rzeczy sąd sprawdza, czy między współwłaścicielami toczy się postępowanie o prawo własności rzeczy, o prawo żądania zniesienia współwłasności lub o wzajemne roszczenia współwłaścicieli z tytułu posiadania rzeczy. W razie stwierdzenia, że postępowanie takie toczy się w innym sądzie, sąd rozpoznający sprawę o zniesienie współwłasności zwraca się o przekazanie mu tych spraw. W żądaniu tym należy określić przedmiot i uczestników postępowania o zniesienie współwłasności.

2. W postępowaniu o prawo własności rzeczy wspólnej, o prawo żądania zniesienia współwłasności albo o wzajemne roszczenia współwłaścicieli z tytułu posiadania rzeczy sąd sprawdza, czy toczy się postępowanie o zniesienie współwłasności rzeczy. W razie ustalenia, że postępowanie takie toczy się przed innym sądem, sąd rozpoznający sprawę przekazuje rozpoznawanie sprawy sądowi, przed którym toczy się postępowanie o zniesienie współwłasności.

§ 150. W razie zbiegu postępowania o podział majątku wspólnego po ustaniu wspólności ustawowej z postępowaniem o ustalenie nierównych udziałów małżonków w majątku wspólnym, o zwrot wydatków, nakładów i innych świadczeń z majątku wspólnego na rzecz majątku odrębnego lub z majątku odrębnego na rzecz majątku wspólnego albo o rozstrzygnięcie sporu między małżonkami, czy poszczególne rzecz lub prawo wchodzi w skład majątku wspólnego – stosuje się odpowiednio przepisy § 149.

§ 151. Projektowany sposób ustanowienia drogi koniecznej powinien być zaznaczony na mapie sporządzonej według zasad obowiązujących przy oznaczaniu nieruchomości w księgach wieczystych.

Oddział 2. Sprawy z zakresu prawa spadkowego.

§ 152. Jeżeli składający oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku nie złożył odpisu aktu zgonu spadkodawcy, sąd określa mu odpowiedni termin. Do czasu złożenia tego dokumentu nie dokonuje się zawiadomień określonych w art. 643 K.p.c.

§ 153. Jeżeli oświadczenie o przyjęciu lub odrzuceniu spadku składane jest przez pełnomocnika /art. 1018 § 3 K.p.c./, pełnomocnictwo dołącza się do akt.

§ 154. Oryginału testamentu nie wydaje się osobom zainteresowanym ani w toku postępowania spadkowego, ani po jego ukończeniu.

§ 155.1. Jeżeli ogłoszenia testamentu dokonuje sąd w postępowaniu o stwierdzenie nabycia spadku, należy sporządzić oddzielny protokół otwarcia i ogłoszenia testamentu.

2. Po uprawomocnieniu się postanowienia kończącego postępowanie w sprawie, w której sąd dokonał ogłoszenia testamentu, testament z odpisem protokołu otwarcia i ogłoszenia zabezpiecza się w sądzie, w miejscu do tego przeznaczonym. Oryginał protokołu pozostaje w aktach sprawy.

§ 156. Protokół przesłuchania świadków testamentu ustnego pozostawia się w aktach sprawy.

§ 157. W postanowieniu o stwierdzeniu nabycia spadku w razie dziedziczenia ustawowego należy także podać, czy spadkobierca był małżonkiem spadkodawcy, czy jego krewnym i w jakim stopniu, a przy dziedziczeniu testamentowym – określić testament.

§ 158. W razie zbiegu postępowania o dział spadku z postępowaniem o istnienie zapisów, o wzajemne roszczenia pomiędzy współspadkobiercami z tytułu posiadania poszczególnych przedmiotów spadkowych, pobranych pożytków i innych przychodów oraz nakładów poczynionych na spadek i spłaconych długów spadkowych, o istnienie uprawnienia do żądania działu spadku albo o rozstrzygnięcie sporu między współspadkobiercami, czy poszczególna rzecz lub prawo należy do spadku, stosuje się odpowiednio przepisy § 149.

Rozdział 3. Przepisy szczególne w sprawach rejestrowych.

§ 159.1. Rejestry sądowe nie mogą być wynoszone poza miejsce ich przechowywania.

2. Akta spraw rejestrowych są udostępniane do wglądu w sposób określony przepisami wspólnymi dla wszystkich rodzajów spraw.

§ 160. W postępowaniu rejestrowym wezwanie wnioskodawcy do usunięcia przeszkody dla dokonania wpisu, następuje w formie postanowienia. W postanowieniu tym sąd wskazuje, że odmówi wpisu do rejestru, jeśli usunięcie przeszkody nie nastąpi w wyznaczonym terminie.

§ 161.1. Dokumenty stanowiące podstawę wpisu powinny być dołączone do wniosku w oryginale lub w postaci odpisów, kserokopii lub fotokopii urzędowo poświadczonych. W

uzasadnionych wypadkach kierownik sekretariatu poświadcza zgodność przedstawionych odpisów tych dokumentów, oryginały zaś zwraca zgłaszającemu za pokwitowaniem na odpisach.

2. Przepis ust. 1. nie ma zastosowania do dokumentów objętych treścią wpisów w rejestrze.

§ 162. W razie potrzeby sąd powinien zażądać od wnioskodawcy złożenia jednolitego tekstu statutu, z uwzględnieniem dokonanych zmian i z zachowaniem ciągłej numeracji paragrafów, ustępów i punktów.

§ 163.1. Rejestry mogą być prowadzone w postaci formularzy książkowych lub przy zastosowaniu systemu informatycznego, opartego o program komputerowy.

2. W postanowieniu o wpisie do rejestru sąd rejestrowy ustala treść wpisu w sposób zwięzły, umożliwiający wprowadzenie tego wpisu do programu komputerowego.

3. W wypadkach uzasadnionych, zwłaszcza gdy wpis jest bardzo obszerny, sąd może w treści wpisu powołać się na dokument złożony do akt postępowania rejestrowego o ile przepisy szczególne tak stanowią. Dokument ten uważa się wówczas za objęty treścią wpisu.

§ 164. Każdy wpis do rejestru oznacza się numerem wynikającym z kolejności wpisów i opatruje datą wpisu, wskazując w rubryce „uwagi” rejestru sygnaturę akt sprawy i numer karty, na której znajduje się odnośne postanowienie sądu. W rubryce tej wpisuje się też nazwisko sekretarza sądowego, który czynność wykonał, o ile przepis szczególny nie wymaga podpisu sędziego.

§ 165.1. Datą wpisu do rejestru jest data wydania postanowienia sądu w tym przedmiocie.

2. Postanowienia zarządzające wpis do rejestru są natychmiast wykonalne, poza wyjątkami określonymi w przepisach szczególnych. Wykonanie postanowienia powinno nastąpić bezzwłocznie.

3. Po dokonaniu wpisu w rejestrze sekretarz sądowy umieszcza o tym wzmiankę na oryginale postanowienia zarządzającego wpis.

§ 166. Jeżeli przepisy szczególne nie stanowią inaczej, sąd rejestrowy wydaje osobom zainteresowanym odpisy i wyciągi z rejestrów i dokumentów stanowiących podstawę wpisu oraz zaświadczenia, z których wynika że: wskazany wpis nie istnieje, wniosek o wpis nie został złożony lub wskazany dokument nie został dołączony do wniosku o wpis. Na odpisie statutu sąd rejestrowy zaświadcza, że odpowiada on co do treści statutowi objętemu treścią wpisu.

§ 167. Zarządzenie obwieszczenia wpisu podlegającego ogłoszeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym sąd wydaje jednocześnie z postanowieniem o wpisie.

§ 168. Ogłoszenia nie podlegające obwieszczeniu w Monitorze Sądowym i Gospodarczym umieszcza się na tablicy ogłoszeń w budynku sądowym oraz w lokalu urzędu właściwej miejscowo gminy.

Rozdział 4. Przepisy szczególne w sprawach rozpoznawanych w wydziałach gospodarczych.

§ 169. W sprawie gospodarczej rozpoznawanej w pierwszej instancji, która nie została skierowana na posiedzenie niejawne, przewodniczący wydziału, wyznaczając termin rozprawy, uwzględnia czas niezbędny dla zachowania przez pozwanego terminu określonego w art. 479¹⁴ § 1 K.p.c.

§ 170. 1. Oświadczenie organizacji podmiotów gospodarczych w przedmiocie wzięcia udziału w toczącym się postępowaniu może być złożone w formie pisma procesowego lub oświadczenia złożonego do protokołu. Dopuszczenie do udziału w postępowaniu wymaga wyrażenia zgody przez podmiot gospodarczy będący stroną postępowania i zrzeszony w tej organizacji.

2. Od chwili dopuszczenia do udziału w postępowaniu, o którym mowa w ust. 1, sąd doręcza tej organizacji zawiadomienia o terminach i posiedzeniach sądowych oraz, na wniosek, orzeczenia sądowe.

3. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się do organizacji podmiotów gospodarczych, które nie zgłaszają udziału w toczącym się postępowaniu, lecz ograniczają się do przedstawienia sądowi swego poglądu, wyrażonego w uchwale lub oświadczeniu ich należycie umocowanych organów.

§ 171.1. Fakt doręczenia stronie pisma procesowego w trybie określonym w art. 479⁹ § 1 K.p.c. odnotowuje się w protokole rozprawy.

2. W wypadku ustalenia, że strona będąca adresatem pisma nie otrzymała go, sąd lub strona przeciwna zobowiązana jest do udostępnienia adresatowi tego pisma. Sąd może nakazać stronie przeciwnej ponowne bezzwłoczne doręczenie pisma wysłanego w trybie określonym w art. 479⁹ § 1 K.p.c. stronie, która pisma tego nie otrzymała.

§ 172. Wniosek w przedmiocie odbycia posiedzenia lub jego części przy drzwiach zamkniętych i jego osnowa podlegają odnotowaniu w protokole rozprawy. Postępowanie

dotyczące tego wniosku odbywa się przy drzwiach zamkniętych. Postanowienia w tym przedmiocie sąd ogłasza publicznie.

§ 173.1. Do wydania wyroku na posiedzeniu niejawnym niezbędne jest uzyskanie stanowiska strony pozwanej, wyrażonego w odpowiedzi na pozew lub w innym piśmie procesowym.

2. Skierowanie sprawy na posiedzenie niejawne w celu wydania wyroku nie może nastąpić po rozpoczęciu rozprawy, chyba że pozwany uznał powództwo.

3. Wyrok wydany na posiedzeniu niejawnym doręcza się stronom wraz z pouczeniem o przysługujących środkach odwoławczych, a w szczególności o tym, że wniesienie apelacji od tego wyroku następuje na zasadach ogólnych określonych w przepisach kodeksu postępowania cywilnego.

Rozdział 5. Przepisy szczególne w sprawach rozpoznawanych w wydziałach pracy oraz wydziałach pracy i ubezpieczeń społecznych.

§ 174. W wypadku, gdy pracownik lub ubezpieczony działający bez adwokata złoży pozew lub odwołanie do sądu bez dołączenia odpisu dla strony przeciwnej i nie usunie tego braku we wskazanym terminie, przewodniczący wydziału może zarządzić sporządzenie przez sekretariat odpisu lub wyciągu.

§ 175. Jeżeli pismu wszczynającemu postępowanie w sprawie o roszczenie pracownika z zakresu prawa pracy lub odwołaniu w sprawie z zakresu ubezpieczeń społecznych można nadać bieg, mimo że nie odpowiada ono warunkom formalnym; usunięcie braków takiego pisma /odwołania/ może nastąpić w toku czynności wyjaśniających lub na rozprawie.

§ 176. Czynności wyjaśniające lub przeprowadzenie dowodu mogą być dokonane poza lokalem sądu, w szczególności gdy z roszczeniem w sprawie występuje większa liczba pracowników, gdy zachodzi potrzeba przeprowadzenia dowodu z oględzin lub zeznań większej liczby świadków, a także gdy przyczyni się to do przyspieszenia postępowania lub znacznej oszczędności kosztów.

§ 177. Wezwanie pracownika, dokonywane w sposób określony w art. 472 K.p.c., może być w szczególności dokonane telefonicznie za pośrednictwem zakładu pracy, w którym pracownik ten jest zatrudniony. O czynności tej należy uczynić wzmiankę w aktach sprawy, z uwzględnieniem nazwiska i stanowiska osoby, której przekazano informację.

§ 178. W sprawie o roszczenia pracownika z zakresu prawa pracy w razie niedoręczenia pisma stronie pozwanej z powodu braku właściwego adresu, jeżeli brak jest podstaw do pozostawienia pisma w aktach sprawy ze skutkiem doręczenia, przewodniczący posiedzenia przed zawieszeniem postępowania przeprowadza odpowiednie dochodzenie w celu ustalenia właściwego adresu.

§ 179.1. Uznając potrzebę przeprowadzenia dowodu na okoliczności związane z inwalidztwem, uszczerbkiem na zdrowiu lub stanem zdrowia będącym podstawą przyznania zwiększonego świadczenia, przewodniczący posiedzenia zbada uprzednio, czy akta sprawy zawierają niezbędną dokumentację dotyczącą leczenia, uzyskiwanych zarobków i charakteru zatrudnienia, a w razie stwierdzenia braku takiej dokumentacji – zarządzi jej uzyskanie lub uzupełnienie. W sprawach, w których kwestią sporną jest tylko data lub okres powstania inwalidztwa, sąd podejmuje czynności zmierzające do uzyskania właściwej dokumentacji.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w sprawach o rolnicze renty inwalidzkie, jeżeli brak jest dokumentacji co do obszaru i struktury gospodarstwa rolnego, jego wyposażenia, rodzaju produkcji oraz zakresu prac wykonywanych w gospodarstwie rolnym przez osobę ubiegającą się o rentę.

§ 180. Przewodniczący wydziału zarządza niezwłoczne doręczenie stronom odpisów opinii biegłego złożonej przed rozprawą lub zawiadomienie stron w sposób określony w art. 472 K.p.c. o możliwości zapoznania się z treścią opinii złożonej do akt sprawy, z pouczeniem o uprawnieniu do zgłoszenia ewentualnych uwag jeszcze przed rozprawą.

§ 181. Jeżeli strony biorące udział w przeprowadzeniu dowodu z opinii biegłych przez sędziego wyznaczonego lub sąd wezwany albo w czynnościach wyjaśniających, połączonych z przeprowadzeniem takiego dowodu, zgłoszą uwagi co do treści złożonej opinii, sędzia wyznaczony lub sąd wezwany powinien – stosownie do potrzeby – zażądać od biegłych wyjaśnienia lub uzupełnienia opinii. Jeżeli jednak niezwłoczne uzupełnienie opinii nie byłoby możliwe, sąd wyznacza biegłym w tym celu stosowny termin.

Rozdział 6. Przepisy szczególne w postępowaniu zabezpieczającym i egzekucyjnym.

§ 182.1. Wydając wierzycielowi tytuł wykonawczy na podstawie postanowienia w sprawie zarządzenia tymczasowego /art. 740 § 1 K.p.c./, sąd dołącza również odpis tego

postanowienia z uzasadnieniem w celu przekazania go organowi egzekucyjnemu dla doręczenia dłużnikowi.

2. W sprawach, w których wykonanie postanowienia następuje z urzędu, odpis postanowienia z uzasadnieniem przeznaczonym dla dłużnika sąd przesyła bezpośrednio organowi egzekucyjnemu.

§ 183. W postanowieniu o nadaniu klauzuli wykonalności tytułowi egzekucyjnemu, nie pochodzącemu od sądu, zamieszcza się dane dotyczące tytułu egzekucyjnego, stron oraz świadczenia będącego przedmiotem egzekucji.

§ 184. Postanowienie o nadaniu klauzuli wykonalności łączy się trwale z tytułem egzekucyjnym i taki tytuł opatruje się klauzulą wykonalności. Jeżeli na tytule egzekucyjnym nie można zapisać klauzuli wykonalności z powodu braku miejsca, klauzulę zamieszcza się na karcie trwale połączonej z tytułem egzekucyjnym, z tym że początek tekstu klauzuli powinien być umieszczony na tytule egzekucyjnym.

§ 185.1. Sąd nadaje klauzulę wykonalności w następującym brzmieniu: „W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia .....20.....r. Sąd .....W .....poleca i rozkazuje wszystkim urządóm oraz osobóm, których to może dotyczyć, aby postanowienia tytułu niniejszego wykonały oraz gdy o to prawnie wezwane będą, udzieliły pomocy”.

2. Jeżeli klauzulę wykonalności umieszcza się na wyroku, opuszcza się wyrazy: „W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej”.

§ 186. Jeżeli tytułem egzekucyjnym jest orzeczenie sądu albo ugoda zawarta przed sądem, sąd nie wydaje oddzielnego postanowienia o nadaniu klauzuli wykonalności, chyba że klauzula ma być nadana na rzecz osoby lub przeciwko osobóm, które nie są wymienione w tytule egzekucyjnym jako uprawnione lub zobowiązane.

§ 187.1. Wypis orzeczenia sądu, na którym umieszcza się klauzulę wykonalności /art. 783 § 2 K.p.c./, dotyczy orzeczenia wydanego w pierwszej instancji. Jeżeli jednak w postępowaniu odwoławczym orzeczenie to zostało zmienione lub zasądzono dalsze koszty postępowania, wypis powinien obejmować także treść rozstrzygnięcia w drugiej instancji.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w wypadku, gdy sąd rozpoznawał sprzeciw od wyroku zaocznego lub zarzuty przeciwko nakazowi zapłaty, wydanemu w postępowaniu nakazowym.

§ 188. Jeżeli tytułem egzekucyjnym jest ugoda zawarta przed sądem lub innym organem, klauzulę wykonalności umieszcza się na odpisie protokołu posiedzenia zawierającego treść ugody.

§ 189. Jeżeli tytuł wykonawczy wydaje się wierzycielowi, który w postępowaniu rozpoznawczym zwolniony był od kosztów sądowych, na tytule zamieszcza się wyrazy: „wierzyciel zwolniony od kosztów sądowych”.

§ 190.1. W tytule wykonawczym wymienia się osobę, której tytuł został wydany.

2. W razie wydania kilku tytułów wykonawczych, należy je oznaczyć kolejnymi numerami.

§ 191. W treści klauzuli wykonalności powinno być zaznaczone, czy orzeczenie podlega wykonaniu jako prawomocne, czy jako natychmiast wykonalne.

§ 192. Jeżeli wykonanie zarządzenia tymczasowego lub nieprawomocnego wyroku uzależnione jest od złożenia zabezpieczenia przez wierzyciela, klauzula wykonalności może być nadana dopiero po złożeniu tego zabezpieczenia.

§ 193.1. Jeżeli nadanie klauzuli wykonalności następuje bez oddzielnego postanowienia w tym przedmiocie, na oryginale orzeczenia lub protokołu ugody sądowej zamieszcza się adnotację wymieniającą osobę, której wydano tytuł wykonawczy, z podpisem kierownika sekretariatu i datą wydania.

2. Adnotację o wydaniu tytułu wykonawczego zamieszcza się na oryginale orzeczenia sądu pierwszej instancji, jednakże w razie gdy orzeczenie sądu pierwszej instancji zostało zmienione przez sąd odwoławczy, adnotację o wydaniu tytułu wykonawczego zamieszcza się również na oryginale orzeczenia sądu odwoławczego, a gdy sądem tym był Sąd Najwyższy – na dołączonym do akt sprawy odpisie orzeczenia tego Sądu.

3. W razie nadania tytułowi egzekucyjnemu klauzuli wykonalności z urzędu, zamieszcza się w adnotacji wyrazy: „z urzędu”.

§ 194. W razie odmowy nadania klauzuli wykonalności, sąd wydaje odpowiednie postanowienie.

§ 195.1. Odpis prawomocnego postanowienia wydanego na skutek skargi na czynności komornika sąd przesyła komornikowi, na którego czynności skargę wniesiono.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w wypadku wymienionym w art. 759 § 2 K.p.c.

Rozdział 7. Przepisy szczególne w sprawach rozpoznawanych w wydziałach ksiąg wieczystych.

§ 196. W wydziałach ksiąg wieczystych, a także w zamiejscowych wydziałach ksiąg wieczystych stosuje się przepisy Tytułów I i II oraz odpowiednio – przepisy Działów I i II – rozdział 1 w Tytule III niniejszego regulaminu.

§ 197. W sprawach nie uregulowanych w regulaminie, przy zakładaniu i prowadzeniu ksiąg wieczystych, a także przy innych czynnościach wykonywanych w wydziałach ksiąg wieczystych stosuje się przepisy odrębne /Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 marca 1992 r. w sprawie wykonania przepisów ustawy o księgach wieczystych i hipotece /Dz.U. Nr 29, poz. 128 z późn.zm./.

Rozdział 8. Przepisy szczególne w sprawach z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, w sprawach nieletnich oraz innych sprawach rozpoznawanych w wydziałach rodzinnych i nieletnich.

Oddział 1. Przepisy wstępne.

§ 198.1. Do obowiązków przewodniczącego wydziału rodzinnego i nieletnich /sądu rodzinnego/, poza obowiązkami określonymi w § 54 – 57 należy:

- 1/ badanie skuteczności stosowania określonych środków w poszczególnych rodzajach spraw o charakterze wychowawczym i resocjalizacyjnym,
- 2/ opracowywanie planów działalności profilaktycznej i resocjalizacyjnej oraz kontrola ich realizacji,
- 3/ koordynacja współpracy sędziów z terenowymi organami administracji publicznej, instytucjami oraz organizacjami społecznymi, do których zadań należą sprawy rodziny, dzieci i młodzieży,
- 4/ zapewnienie możliwości podejmowania przez sędziego czynności w sprawach nie cierpiących zwłoki – również poza godzinami urzędowania sądu.

2. Dokonując podziału spraw między sędziów, przewodniczący wydziału rodzinnego przestrzegać powinien zasady terytorialnego podziału pracy.

§ 199. Sędzia rodzinny współdziała z organami, instytucjami i organizacjami społecznymi zajmującymi się na danym terenie problematyką rodziny, dzieci i młodzieży, sprawami oświaty i wychowania, zdrowia, a także sprawami ładu i porządku publicznego.

§ 200. Sędzia rodzinny kontroluje pracę zawodowego kuratora rodzinnego, z którym współpracuje w ramach terytorialnego podziału pracy, a za jego pośrednictwem – pracę kuratorów społecznych, jak również kontroluje pracę kuratorskich ośrodków pracy z młodzieżą.

§ 201. W razie stwierdzenia okoliczności wskazujących na potrzebę uregulowania innych problemów rodzinnych niż będące przedmiotem postępowania, sędzia rodzinny wszczyna postępowanie z urzędu lub zawiadamia o potrzebie wszczęcia takiego postępowania właściwego prokuratora, albo właściwą instytucję lub organizację społeczną.

§ 202. W razie ujawnienia w związku z toczącą się sprawą potrzeby udzielenia pomocy rodzinie w usunięciu trudności zagrażających jej dobru, sędzia rodzinny podejmuje z urzędu także czynności pozaprosesowe. W szczególności może on zwrócić się do właściwych instytucji lub organizacji w celu uzyskania dla tej rodziny określonych świadczeń socjalnych, świadczeń z zakresu lecznictwa lub opieki społecznej, pomocy w znalezieniu odpowiedniej pracy lub co do sposobu zamieszkiwania członków rodziny, jeżeli wspólne ich zamieszkiwanie zagraża dobru małoletnich dzieci.

§ 203. Wywiady w toku postępowania rozpoznawczego przeprowadzane są przez zawodowego kuratora rodzinnego. W wypadku wyjątkowym takie wywiady mogą być przeprowadzane przez doświadczonego społecznego kuratora rodzinnego, przy czym decyzja w tym przedmiocie należy do przewodniczącego posiedzenia.

Oddział 2. Sprawy z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego.

§ 204. W sprawach, w których możliwe jest ugodowe rozwiązanie konfliktu, sędzia rodzinny podejmuje stosowne działania mediacyjne i dąży do ugodowego załatwienia sprawy.

§ 205.1. W sprawach o roszczenia alimentacyjne, o ustalenie ojcostwa i roszczenia z tym związane, jak również w sprawach osób uzależnionych od alkoholu bądź od środków odurzających lub psychotropowych, w razie niewskazania w wyznaczonym terminie przez powoda lub wnioskodawcę prawidłowego adresu pozwanego lub uczestnika postępowania, przewodniczący posiedzenia przeprowadza stosowne dochodzenie w celu ustalenia tego adresu.

2. W każdej sprawie, w której postępowanie może być wszczęte z urzędu, przewodniczący posiedzenia powinien przed zawieszeniem postępowania przeprowadzić

odpowiednie działania w celu ustalenia właściwego adresu osób, których to postępowanie dotyczy.

§ 206. W stanowiących podstawę wpisu w aktach stanu cywilnego orzeczeniach oraz protokołach uznania dziecka sąd określa dane osobowe stron w sposób stosowany w dowodach osobistych.

§ 207. Jeżeli w toku postępowania w sprawie o ustalenie ojcostwa i roszczenia z tym związane pozwany wyraził gotowość uznania dziecka, sąd przyjmuje w trybie postępowania nieprocesowego oświadczenie o uznaniu oraz umarza postępowanie w części, w jakiej stało się ono bezprzedmiotowe. Odpis protokołu uznania sąd przesyła właściwemu urzędowi stanu cywilnego.

§ 208.1. Posiedzenie pojednawcze w sprawie o rozwód lub separację powinno odbywać się w warunkach ułatwiających działalność mediacyjną sądu i zapewniających stronom możliwość swobodnej i nieskrępowanej wypowiedzi. W czasie posiedzenia pojednawczego strony mogą pozostawać w pozycji siedzącej.

2. W razie stwierdzenia potrzeby udzielenia stronom porady przez specjalistę, sędzia powinien nakłaniać strony do skorzystania z tej pomocy i skierować je do odpowiedniej placówki zajmującej się poradnictwem rodzinnym i małżeńskim albo do odpowiedniego specjalisty.

§ 209. Odpis pozwu w sprawie o rozwód lub separację doręcza się pozwanemu po stwierdzeniu, że pojednanie małżonków nie nastąpiło. Doręczenie może nastąpić na posiedzeniu pojednawczym.

§ 210. Sprawa o rozwód lub separację powinna być prowadzona w taki sposób, aby przy zachowaniu zasady koncentracji materiału dowodowego strony miały czas na przemyślenie sprawy przed jej ostatecznym zakończeniem. Dotyczy to w szczególności odpowiedniego wyznaczenia pierwszego terminu rozprawy.

§ 211. W razie wydania postanowienia nakazującego wypłatę wynagrodzenia za pracę lub innych należności przypadających jednemu małżonkowi do rąk drugiego małżonka, przesyła się odpis postanowienia pracodawcy lub dłużnikowi innej wierzytelności z wezwaniem, aby przypadające od nich wynagrodzenie za pracę lub inne należności wypłacali w całości lub w części wyłącznie do rąk drugiego małżonka.

§ 212. W razie wydania zarządzeń w wypadkach nagłych przez sąd, który nie jest właściwy miejscowo, należy zawiadomić o tym sąd właściwy przez przesłanie odpisu wydanych zarządzeń, a jeżeli potrzeba dalszego działania sądu, który nie jest właściwy, ustala – przez przesłanie akt sprawy.

§ 213.1. Oświadczenie o uznaniu dziecka powinno być przyjęte przy równoczesnej obecności uznającego i osoby, której zgoda na uznanie dziecka jest potrzebna.

2. Jeżeli osoba, której zgoda na uznanie dziecka jest potrzebna, nie była obecna przy składaniu oświadczenia o uznaniu, sąd, który przyjął oświadczenie o uznaniu, niezwłocznie zawiadomi ją o tym i wezwie do złożenia oświadczenia przewidzianego w art. 78 § 1 K.r.o.

3. Protokoły z przyjęcia oświadczeń, o których mowa w ust. 1 i 2, podpisuje uznający oraz osoby, których zgoda na uznanie jest potrzebna.

§ 214. W razie uznania dziecka przed sądem, który nie jest właściwy miejscowo, przesyła się odpisy protokołu o uznaniu dziecka właściwemu sądowi oraz urzędowi stanu cywilnego.

§ 215.1. Sąd opiekuńczy wszczynając z urzędu postępowanie wydaje zarządzenie.

2. Doręczając zarządzenie, o którym mowa w ust. 1, uczestnikom postępowania, zawiadamia się ich, że postępowanie zostało wszczęte z urzędu, określa się jego rodzaj oraz poucza o możliwości zgłaszania wniosków dowodowych.

§ 216. W sprawie o wydanie dziecka, jeżeli dobro dziecka tego wymaga, sąd w drodze odpowiednich zarządzeń określa sposób i formę adaptacji dziecka w środowisku, do którego ma zostać wydane.

§ 217. Przed umieszczeniem dziecka w określonej rodzinie zastępczej, sąd w razie potrzeby korzysta w tym zakresie z pomocy rodzinnego ośrodka adopcyjno-opiekuńczego.

§ 218, 1. Przyjmując od rodziców zgodę na przysposobienie ich dziecka bez wskazania osoby przysposabiającego, sędzia poucza ich o skutkach prawnych tego oświadczenia.

2. Rodzice, którzy wyrazili zgodę na przysposobienie dziecka bez wskazania osoby przysposabiającego lub odwołali taką zgodę, powinni podpisać protokół zawierający ich oświadczenie o wyrażeniu zgody lub o jej odwołaniu.

§ 219. O wyrażeniu przez rodziców zgody na przysposobienie dziecka bez wskazania osoby przysposabiającego zawiadamia się właściwy organ, instytucję lub organizację zajmującą się kierowaniem dzieci do środowiska zastępczego.

§ 220. W celu ustalenia, że małoletniemu nie można zapewnić zastępczego środowiska rodzinnego w kraju, sąd zwraca się o informację do organu wyznaczonego do kwalifikowania dzieci do przysposobienia przez osoby zamieszkałe za granicą.

§ 221, 1. Wysłuchanie małoletniego przewidziane w art. 118 § 2 K.r.o. powinno odbyć się poza salą posiedzeń sądowych, z zapewnieniem małoletniemu pełnej swobody

wypowiedzi. W przypadku zastosowania przepisu art. 118 § 3 K.r.o., sąd czyni o tym stosowną wzmiankę w protokole posiedzenia.

2. Przed rozstrzygnięciem w myśl art. 121¹ § 2 K.r.o., sąd z urzędu powinien ustalić krąg osób zainteresowanych.

§ 222. W sprawie o przysposobienie przewodniczący posiedzenia poucza uczestników postępowania o skutkach prawnych przysposobienia oraz wyjaśnia im różnice między rodzajami przysposobienia, tak aby dokonany przez nich wybór rodzaju przysposobienia był w pełni świadomy.

§ 223. W postanowieniu o przysposobieniu sąd wskazuje rodzaj przysposobienia przez zamieszczenie wzmianki: „przysposobienie niepełne”, „przysposobienie pełne” lub „przysposobienie pełne nierozwiązywalne”.

§ 224. Wzmiankę o wyrażeniu przez rodziców zgody na przysposobienie bez wskazania osoby przysposabiającego zamieszcza się w komparycji postanowienia obok imienia i nazwiska małoletniego, którego postępowanie dotyczy.

§ 225. Zabezpieczając przed urodzeniem się dziecka przyszłe roszczenia alimentacyjne związane z ustaleniem ojcostwa /art. 754 K.p.c./, należy określić oddzielnie kwoty zabezpieczone na rzecz matki i oddzielnie kwoty zabezpieczone na rzecz dziecka. Termin płatności kwot dla matki określa się datą ścisłą. Termin płatności kwot dla dziecka określa się datą urodzenia dziecka, którą należy wykazać w postępowaniu egzekucyjnym.

Oddział 3. Sprawy nieletnich.

§ 226. W sprawach nieletnich stosuje się odpowiednio również przepisy regulaminu czynności w sprawach karnych, o ile nie pozostają w sprzeczności z przepisami o postępowaniu w sprawach nieletnich oraz przepisami niniejszego rozdziału.

§ 227. W razie wydania postanowienia o przekazaniu sprawy nieletniego do postępowania mediacyjnego, sąd określa w nim termin nadesłania sprawozdania z jego przebiegu i wyników.

§ 228. W razie otrzymania ustnego zawiadomienia o popełnieniu przez nieletniego czynu karalnego albo o okolicznościach świadczących o jego demoralizacji, sędzia sporządza protokół, uprzedzając równocześnie zgłaszającego – w razie gdy zawiadomienie dotyczy czynu karalnego – o odpowiedzialności karnej za fałszywe oskarżenie /art. 234 i 238 Kk./.

§ 229.1. Prowadząc postępowanie wyjaśniające sędzia powinien dążyć do objęcia postępowaniem w danej sprawie wszystkich nieletnich, którzy brali udział w popełnieniu czynu, oraz wszystkich czynów popełnionych przez tych nieletnich.

2. Sędzia zarządza przekazanie bądź wyłączenie z akt sprawy i przekazanie Policji tych materiałów, które nie doprowadziły do ustalenia sprawcy czynu.

§ 230. W razie wszczęcia postępowania wobec nieletniego, który dopuścił się czynu karalnego, sędzia ma obowiązek dokładnego określenia tego czynu i wskazania jego kwalifikacji prawnej.

§ 231. W razie prowadzenia postępowania wobec nieletniego, który wykazuje przejawy demoralizacji, sędzia ma obowiązek określić, jakie zachowania nieletniego na to wskazują.

§ 232. Wydając postanowienie o wszczęciu postępowania wyjaśniającego sędzia rozważa równocześnie, czy nie zachodzi konieczność zastosowania wobec nieletniego odpowiedniego środka tymczasowego; przed wydaniem postanowienia w tym przedmiocie sędzia rodzinny powinien wysłuchać nieletniego.

§ 233. W razie wydawania zarządzenia o zawiadomieniu odpowiedniej szkoły, instytucji państwowej, społecznej lub jednostki samorządowej o wszczęciu bądź umorzeniu postępowania, sąd rozważa, czy dobro nieletniego nie stoi na przeszkodzie dokonaniu takiego zawiadomienia.

§ 234. Doręczenia rodzicom orzeczeń, zarządzeń, zawiadomień oraz odpisów pism dokonuje się do rąk tego z nich, pod którego pieczęcią nieletni faktycznie pozostaje.

§ 235. Jeżeli nieletni nie ma ukończonych 13 lat, nie doręcza się mu orzeczeń, zarządzeń, zawiadomień i odpisów pism.

§ 236. Wywiady środowiskowe i opinie o nieletnim uzyskane w toku postępowania przechowuje się w aktach sprawy w oddzielnej kopercie.

§ 237. Zlecając Policji dokonanie określonych czynności lub dokonanie czynności w określonym zakresie, sędzia wymienia w zleceniu rodzaj tych czynności oraz sposób i termin ich wykonania.

§ 238. Zlecenie przeprowadzenia wywiadu środowiskowego następuje w formie zarządzenia.

§ 239. Postanowienie o zastosowaniu środka tymczasowego powinno być nieletniemu ogłoszone.

§ 240. Przed zastosowaniem wobec nieletniego tymczasowego nadzoru organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej albo zakładu pracy, w którym nieletni jest

zatrudniony, jak również przed zastosowaniem tymczasowego nadzoru osoby godnej zaufania, sędzia uzgadnia z organizacją, zakładem pracy lub osobą mającą pełnić ten nadzór sposób jego wykonywania ze wskazaniem praw i obowiązków nadzorującego; z uzgodnień tych sędzia sporządza w aktach sprawy stosowną notatkę.

§ 241.1. Ustanawiając tymczasowo nadzór organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej, zakładu pracy albo osoby godnej zaufania, jak również stosując nadzór kuratora, należy określić częstotliwość składania sprawozdań i wyznaczyć pierwszy termin wykonania tego obowiązku.

2. W razie ustanowienia nadzoru organizacji młodzieżowej lub innej organizacji społecznej albo zakładu pracy należy ustalić, kto w imieniu tej organizacji, instytucji lub zakładu pracy nadzór będzie sprawować, i niezwłocznie zawiadomić o tym nieletniego oraz jego rodziców lub opiekuna.

3. Osobę godną zaufania należy w postanowieniu określić imiennie po wyrażeniu przez nią zgody na objęcie nadzoru; z uzgodnień w tym przedmiocie sędzia lub zawodowy kurator rodzinny sporządza w aktach sprawy stosowną notatkę.

§ 242. W razie gdy sędzia rodzinny uzna, że odwiedzanie nieletniego w schronisku dla nieletnich przez rodziców lub opiekuna nieletniego albo inne osoby stoi na przeszkodzie dobru prowadzonego postępowania wyjaśniającego, czyni w tym przedmiocie stosowne zastrzeżenie w postanowieniu o umieszczeniu nieletniego w schronisku, a jeżeli decyzję taką podjął później – wydaje postanowienie uzupełniające i jego odpis doręcza stronom. O treści postanowienia zawiadamia się dyrektora schroniska.

§ 243.1. W sprawie nieletniego umieszczonego tymczasowo w schronisku dla nieletnich sędzia zawiadamia niezwłocznie dyrektora tego schroniska o skierowaniu sprawy do rozpoznania w postępowaniu poprawczym z równoczesnym przesłaniem odpisu lub wypisu postanowienia wydanego w tym przedmiocie, a także o terminach rozprawy, o jej przerwaniu lub odroczeniu oraz o treści orzeczenia kończącego postępowanie poprawcze.

2. Dokumenty i informacje, o których mowa w ust. 1, można przekazać za pośrednictwem osoby doprowadzającej nieletniego do sądu.

§ 244.1. Doprowadzenie do sądu nieletniego powinno odbywać się przy udziale rodziców lub opiekuna albo kuratora.

2. Doprowadzenie do sądu nieletniego umieszczonego tymczasowo w odpowiedniej placówce opiekuńczo-wychowawczej może nastąpić także za pośrednictwem wychowawcy lub pracownika wyznaczonego przez dyrektora placówki.

3. W razie gdy nieletni przebywa w policyjnej izbie dziecka albo nie został doprowadzony przez rodziców bez usprawiedliwienia, a zachodzi obawa jego ucieczki, doprowadzenie następuje za pośrednictwem Policji.

4. Przy doprowadzaniu do sądu nieletniego umieszczonego w schronisku dla nieletnich stosuje się odpowiednio przepisy o doprowadzaniu do sądu osób pozbawionych wolności.

§ 245.1. Jeżeli w sprawie występuje kilku nieletnich, dopuszczalne jest wydanie postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu opiekuńczo-wychowawczym oraz postanowienia o rozpoznaniu sprawy w postępowaniu poprawczym i rozłączenie spraw.

2. Rozłączenie spraw, o których mowa w ust. 1, powinno następować z reguły wtedy, gdy postępowanie dotyczy nieletnich zarówno w wieku do lat 13, jak i starszych.

§ 246. 1. Po wydaniu orzeczenia kończącego postępowanie rozpoznawcze sąd rozstrzyga co do celowości dalszego stosowania wobec nieletniego tymczasowego umieszczenia w schronisku dla nieletnich lub placówce opiekuńczo-wychowawczej, mając w szczególności na uwadze okres pozostały mu do zakończenia roku szkolnego.

2. W razie uchylenia na rozprawie umieszczenia w schronisku dla nieletnich należy zapewnić powrót nieletniego do schroniska w celu odbioru przedmiotów osobistych i pieniędzy stanowiących jego własność oraz rozliczenia się ze schroniskiem. Nakaz zwolnienia ze schroniska doręcza się osobie doprowadzającej nieletniego na rozprawę.

§ 247. O udzieleniu nieletniemu upomnienia sporządza się wzmiankę w protokole posiedzenia.

§ 248.1. W razie zobowiązania nieletniego do przeproszenia pokrzywdzonego, sąd określa formę, w jakiej przeproszenie ma nastąpić.

2. Jeżeli przeproszenie następuje na sali sądowej w obecności sądu, należy o tym uczynić wzmiankę w protokole posiedzenia.

§ 249.1. Oddanie nieletniego pod nadzór odpowiedzialny następuje przez zobowiązanie rodziców lub opiekuna do roztoczenia wzmożonej pieczy nad nieletnim oraz do składania okresowych sprawozdań z zachowania się nieletniego.

2. Jeżeli nieletni nie pozostaje pod pieczęią obojga rodziców, nadzór odpowiedzialny powierza się temu z nich, który faktycznie wykonuje władzę rodzicielską.

§ 250. Odebranie poręczenia udzielonego przez organizację młodzieżową lub inną organizację społeczną, zakład pracy albo osobę godną zaufania następuje na piśmie lub w formie ustnej do protokołu.

Oddział 4. Sprawy osób uzależnionych od alkoholu.

§ 251. Wniosek o wszczęcie postępowania, złożony przez osobę nieuprawnioną, przewodniczący wydziału przesyła prokuratorowi lub komisji rozwiązywania problemów alkoholowych; w razie ustnego zgłoszenia takiego wniosku, przesłaniu podlega notatka służbowa.

§ 252. Jeżeli do wniosku nie została dołączona opinia biegłego, przewodniczący posiedzenia przed wyznaczeniem rozprawy zarządza poddanie osoby, której postępowanie dotyczy, odpowiednim badaniom.

§ 253.1. W razie gdy uczestnik postępowania odbywa karę pozbawienia wolności, sąd zawiadamia naczelnika zakładu karnego o wpłynięciu wniosku o zastosowanie obowiązku poddania się leczeniu w zakładzie lecznictwa odwykowego w celu rozważenia możliwości zakwalifikowania tegoż uczestnika postępowania do leczenia odwykowego w zakładzie karnym. Po uzyskaniu informacji dotyczącej tego leczenia sąd podejmuje decyzje o dalszym postępowaniu w sprawie.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio, gdy uczestnikiem postępowania jest wychowanek zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich.

§ 254. W postanowieniu orzekającym obowiązek poddania się leczeniu z ustanowieniem nadzoru kuratora określa się częstotliwość składania sprawozdań i termin złożenia pierwszego sprawozdania.

Oddział 5. Czynności w sprawach z zakresu ustawy o ochronie zdrowia psychicznego.

§ 255. Przed wysłuchaniem w trybie art. 45 ust. 2 Ustawy z dnia 19 sierpnia 1994 r. o ochronie zdrowia psychicznego, sąd wydaje zarządzenie o wszczęciu postępowania.

§ 256. Z wysłuchania sporządza się protokół, w którym zamieszcza się również wzmiankę o zapoznaniu się sędziego z dokumentacją medyczną osoby, której postępowanie dotyczy, a także inne informacje istotne dla oceny zasadności jej pobytu w szpitalu.

§ 257. W razie zarządzenia natychmiastowego wypisania ze szpitala, sędzia zawiadamia o tym niezwłocznie ordynatora oraz osobę, której dotyczy postępowanie i odnotowuje to w protokole wysłuchania. W wypadku przeciwnym, sędzia w miarę możliwości informuje osobę wysłuchaną oraz ordynatora o terminie i miejscu rozprawy.

§ 258. 1. Jeżeli sąd opiekuńczy miejsca siedziby szpitala, w związku z prowadzonym postępowaniem, uzyska informacje o okolicznościach, które mogą uzasadniać podjęcie czynności przez inny sąd, prokuraturę lub inny organ, dokonuje stosownego zawiadomienia.

2. O wszczęciu i zakończeniu postępowania w sprawie osoby przyjętej do szpitala psychiatrycznego bez jej zgody, sąd miejsca siedziby szpitala zawiadamia sąd opiekuńczy właściwy dla tej osoby.

§ 259. Sąd wydaje postanowienie rozstrzygające co do istoty sprawy pomimo wypisania uczestnika z zakładu psychiatrycznej opieki zdrowotnej w trakcie postępowania.

§ 260. Sąd uprzedza osoby biorące udział w posiedzeniach sądu lub mające dostęp do akt o obowiązku zachowania tajemnicy.

§ 261. O uchybieniach w zakresie przestrzegania praw osób z zaburzeniami psychicznymi, przebywających w szpitalach psychiatrycznych i domach pomocy społecznej, dostrzeżonych w toku rozpoznawania sprawy, sąd zawiadamia sędziego wizytującego.

Oddział 6. Czynności w postępowaniu wykonawczym.

§ 262. W postępowaniu wykonawczym czynności organizacyjne związane z jego przebiegiem należą do zawodowego kuratora rodzinnego.

§ 263. W uzasadnionych przypadkach, prezes sądu może zarządzić wykonywanie czynności, o których mowa w przepisie poprzedzającym w siedzibie wydziału grodzkiego /sądu grodzkiego/ stosownie do przyjętego podziału terytorialnego dla spraw rodzinnych i opiekuńczych oraz spraw nieletnich.

§ 264. Zawodowy kurator rodzinny wnioskuje kierowanie na posiedzenie wykonawcze spraw, w których w związku z przebiegiem procesu wychowawczo-resocjalizacyjnego niezbędne jest zajęcie stanowiska przez sąd lub sędziego.

§ 265. Posiedzenie wykonawcze prowadzi sędzia rodzinny z udziałem zawodowego kuratora rodzinnego.

§ 266. 1. Wzywanie na posiedzenie sądowe wychowanka umieszczonego w zakładzie poprawczym lub wychowawczym należy ograniczyć do niezbędnej konieczności wynikającej z ustawy lub z okoliczności sprawy.

2. Jeżeli osobiste stawienie się wychowanka zakładu poprawczego lub wychowawczego bądź innej placówki opiekuńczo-wychowawczej jest konieczne, doprowadzenie nieletniego następuje odpowiednio według zasad określonych w § 244.

§ 267. Wykonując środek wychowawczy polegający na orzeczeniu przepadku rzeczy, stosuje się odpowiednio przepisy dotyczące wykonania kary dodatkowej przepadku rzeczy.

§ 268. Wykonując środek wychowawczy zakazu prowadzenia pojazdów mechanicznych, także w wypadku gdy nieletni nie posiadał uprawnień do prowadzenia pojazdów mechanicznych, sąd zawiadamia właściwego starostę, przesyłając mu odpis lub wypis z orzeczenia.

§ 269.1. W postępowaniu wykonawczym sędzia może zarządzić zebranie w drodze wywiadu środowiskowego wiadomości o sytuacji rodzinnej oraz o zachowaniu się podopiecznego po wydaniu orzeczenia.

2. W wypadku umieszczenia nieletniego poza zakładem poprawczym w trybie przepisu art. 90 § 1 ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, sąd rodzinny wykonujący orzeczenie może, na wniosek dyrektora, zlecić kuratorowi rodzinnemu przeprowadzenie wywiadu w celu ustalenia sposobu adaptacji nieletniego w środowisku i w miarę potrzeby – udzielenia mu stosownej pomocy.

§ 270.1. W czasie trwania opieki sąd przy współudziale kuratora bada co najmniej raz na pół roku warunki życiowe osoby poddanej opiece.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio do osób ubezwłasnowolnionych częściowo, a także osób umieszczonych w rodzinie zastępczej.

§ 271. Sąd może nakazać, aby sporządzenie inwentarza przez opiekuna odbyło się z udziałem kuratora.

§ 272. Zatwierdzenie złożonego przez opiekuna sprawozdania z zarządu majątkiem osoby poddanej jego opiece następuje w formie postanowienia.

§ 273. Sąd powinien okresowo wysłuchiwać osoby poddane opiece lub kurateli, chyba że ze względu na ich stan psychiczny lub umysłowy byłoby to oczywiście niecelowe. Sąd może połączyć wysłuchanie osoby poddanej opiece lub kurateli z odebraniem sprawozdania od opiekuna lub kuratora.

§ 274. W razie orzeczenia nadzoru kuratora, organizacji społecznej, zakładu pracy lub osoby godnej zaufania, o osobie nadzorującego zawiadamia się niezwłocznie rodziców, których władza rodzicielska została ograniczona, w sprawie nieletniego – tegoż nieletniego oraz jego rodziców lub opiekuna, a w pozostałych wypadkach – osobę, w stosunku do której orzeczono nadzór.

§ 275. W razie ustania opieki lub kurateli z mocy prawa, jak również gdy ustały przyczyny uzasadniające ograniczenie władzy rodzicielskiej, sąd umarza postępowanie opiekuńcze, a także wydaje stosowne zarządzenie.

§ 276. Niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia o umieszczeniu małoletniego lub nieletniego w placówce opiekuńczo-wychowawczej lub nieletniego w zakładzie wychowawczym, sędzia zwraca się do właściwego organu o skierowanie podopiecznego do odpowiedniej placówki lub zakładu.

§ 277. Niezwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku orzekającego umieszczenie nieletniego w zakładzie poprawczym, sędzia zwraca się do Ministerstwa Sprawiedliwości o skierowanie nieletniego do odpowiedniego zakładu.

§ 278.1. Niezwłocznie po otrzymaniu dla nieletniego skierowania, o którym mowa w § 276 i 277, sędzia poleca doprowadzenie nieletniego do odpowiedniego zakładu lub placówki.

2. Doprowadzenie sędzia może zlecić rodzicom lub Policji. W czynności może brać udział kurator lub upoważniony pracownik zakładu lub placówki.

3. W wyjątkowym wypadku sędzia może zezwolić podopiecznemu na udanie się do zakładu bez udziału osób wymienionych w ust. 2.

§ 279. Po otrzymaniu akt sprawy karnej wychowanek zakładu poprawczego, którego skazano na karę pozbawienia wolności, sąd rodzinny niezwłocznie rozstrzyga postanowieniem, czy nie zachodzi potrzeba wykonania w pierwszej kolejności środka poprawczego. Po uprawomocnieniu się postanowienia sąd rodzinny zwraca akta sprawy karnej wraz z odpisem tego postanowienia w celu przystąpienia do wykonania kary albo zawieszenia postępowania wykonawczego w części dotyczącej kary pozbawienia wolności.

§ 280. Jeżeli w czasie pobytu nieletniego w zakładzie poprawczym sąd rodzinny zarządzi wykonanie kary pozbawienia wolności, przesyła niezwłocznie odpis prawomocnego postanowienia w tym przedmiocie właściwemu wydziałowi karnemu w celu podjęcia zawieszonoego w tej części postępowania wykonawczego oraz przystąpienia do wykonania kary.

§ 281. Postanowienie w przedmiocie zarządzenia wykonania, zawieszenia lub odstąpienia od wykonania orzeczonej wobec nieletniego kary pozbawienia wolności, sąd rodzinny powinien wydać najpóźniej na 30 dni przed zwolnieniem nieletniego z zakładu poprawczego lub przed upływem okresu próby wyznaczonej przy warunkowym zwolnieniu lub okresu próby ustalonego przy warunkowym odstąpieniu od wykonania orzeczenia o umieszczeniu w takim zakładzie.

§ 282. Jeżeli sąd rodzinny postanowił odstąpić w całości lub w części od wykonania orzeczonej wobec nieletniego kary pozbawienia wolności, przesyła niezwłocznie odpis prawomocnego postanowienia właściwemu wydziałowi karnemu w celu umorzenia przez ten

sąd postępowania wykonawczego w tym zakresie i przesłania odpisu prawomocnego postanowienia sądowi rodzinnemu. Odpis tego postanowienia załącza się do akt wykonawczych nieletniego.

§ 283. 1. Sąd rodzinny najpóźniej na 30 dni przed zwolnieniem nieletniego z zakładu poprawczego rozstrzyga w przedmiocie wykonania orzeczonej wobec nieletniego kary ograniczenia wolności lub odstąpienia od jej wykonania.

2. Odpis prawomocnego postanowienia w tym przedmiocie przesyła się sądowi właściwemu do wykonania kary ograniczenia wolności; sąd ten przystępuje do wykonania tej kary lub umarza w tej części postępowanie wykonawcze.

§ 284. W wypadkach wskazanych w ustawie, gdy wykonywanie środków ustaje z mocy prawa oraz w razie uchylenia wykonywanego środka, sąd rodzinny postanowieniem umarza postępowanie wykonawcze i wydaje stosowne zarządzenia.

§ 285. 1. Po upływie 2 lat od uprawomocnienia się postanowienia orzekającego obowiązek poddania się leczeniu odwykowemu sąd postanowieniem umarza postępowanie i wydaje stosowne zarządzenia.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie uznania przez sąd, że obowiązek poddania się leczeniu ustał we wcześniejszym terminie.

§ 286. W razie gdy osoba uzależniona od środków odurzających lub psychotropowych ukończy 18 lat przed zakończeniem leczenia przymusowego i rehabilitacji, sąd – wydając w razie potrzeby przed tym terminem postanowienie o przedłużeniu czasu przymusowego leczenia i rehabilitacji – określa równocześnie termin końcowy, z którego upływem obowiązek ten ustaje, mając na względzie, iż czas leczenia i rehabilitacji nie może być jednak dłuższy niż 2 lata.

§ 187. W razie ustania obowiązku leczenia i rehabilitacji, sąd w postępowaniu wykonawczym umarza postępowanie i wydaje stosowne zarządzenia.

Dział III. Czynności w sprawach karnych.

Rozdział 1. Przepisy ogólne.

§ 288.1. Wstępne czynności w sprawach karnych w tym również w sprawach karnych skarbowych powinny zmierzać do tego, aby w każdej sprawie rozstrzygnięcie zapadło w miarę możliwości w pierwszym wyznaczonym terminie rozprawy lub posiedzenia.

2. Przewodniczący wydziału – po wpłynięciu aktu oskarżenia – dokonuje wstępnej kontroli tego aktu w celu ustalenia, czy nie zachodzą braki formalne, o których

mowa w art. 337 § 1 K.p.k., bądź czy nie istnieje potrzeba skierowania sprawy na posiedzenie w celu rozstrzygnięcia o celowości zwrotu sprawy prokuratorowi lub innemu oskarżycielowi publicznemu do usunięcia istotnych braków postępowania, rozważenia kwestii umorzenia lub warunkowego umorzenia postępowania lub w celu rozstrzygnięcia innych kwestii wskazanych w art. 339 K.p.k.

3. Jeżeli w toku wstępnej kontroli aktu oskarżenia zostanie ustalony podmiot spełniający warunki do zgłoszenia interwencji /art. 120 § 1 K.k.s./ przewodniczący wydziału zawiadamia ten podmiot o przysługującym mu uprawnieniu, chyba że nie można ustalić jego miejsca zamieszkania /art. 127 § 2 K.k.s./.

4. Dokonując wstępnej kontroli aktu oskarżenia /pisma zastępującego akt oskarżenia/ przewodniczący wydziału ustala termin, z którego upływem ustaje karalność czynu zarzucanego oskarżonemu i zarządza wpisanie do zeszytu kontroli spraw pilnych sygnatury sprawy, w której termin ustania karalności czynu /przedawnienia/ jest krótszy niż dwa lata.

5. Zeszyt kontroli spraw pilnych jest uaktualniany sukcesywnie przez kierownika sekretariatu drogą ewidencjonowania w nim – w miarę upływu czasu – kolejnych sygnatur spraw niezakończonych, w których wobec przedłużania się postępowania sądowego zbliża się termin ustania karalności czynu.

6. Przewodniczący wydziału sprawdza zapisy w zeszycie kontroli spraw pilnych co najmniej raz w miesiącu, nadzoruje bieg postępowania w sprawach objętych kontrolą i w miarę potrzeby wydaje stosowne zarządzenia.

§ 289. W zarządzeniu o wezwaniu do usunięcia braków pisma lub w zarządzeniu o zwrocie aktu oskarżenia w celu uzupełnienia jego braków formalnych należy wskazać wszystkie braki oraz sposób ich usunięcia.

§ 290. Jeżeli pismo nie pochodzi od oskarżyciela publicznego, obrońcy lub pełnomocnika, w zarządzeniu, o którym mowa w § 289, należy wskazać termin usunięcia braków oraz skutki niewykonania zarządzenia.

§ 291. W razie warunkowego umorzenia postępowania, przewodniczący rozprawy lub posiedzenia określa termin, w którym akta powinny podlegać bieżącej kontroli sędziego, oraz sposób kontroli wykonywania obowiązków nałożonych na oskarżonego, a także wydaje inne odpowiednie zarządzenia.

§ 292. Jeżeli w sprawie, w której warunkowo umorzono postępowanie, orzeczonej został dozór kuratora lub osoby godnej zaufania, stowarzyszenia, instytucji albo organizacji społecznej – należy pouczyć sprawującego dozór o obowiązku nadesłania opinii o

oskarżonym, najpóźniej na trzy miesiące przed upływem okresu próby; w miarę potrzeby wzywa się sprawującego dozór do wcześniejszego nadesłania opinii o oskarżonym.

§ 293. W razie wydania postanowienia o przekazaniu sprawy do postępowania mediacyjnego, sąd określa termin nadesłania sprawozdania z wyników mediacji.

§ 294.1. W przypadku złożenia przez oskarżonego odpowiednio uzasadnionego wniosku o wyznaczenie obrońcy z urzędu /art. 78 § 1 K.p.k./ przewodniczący wydziału wydaje zarządzenie.

2. Jeżeli oskarżony ubiegający się o wyznaczenie obrońcy z urzędu złoży wniosek, ale nie wykaże w sposób należyty, że nie jest w stanie ponieść kosztów obrony – przewodniczący wydziału wyznaczy mu odpowiedni termin do uzupełnienia wniosku. Po bezskutecznym upływie wyznaczonego terminu lub w przypadku wątpliwości co do sposobu wykazania przez oskarżonego niemożności poniesienia kosztów obrony – sprawę kieruje się na posiedzenie w celu merytorycznego rozpoznania wniosku.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio w razie złożenia wniosku o zwolnienie od kosztów postępowania.

§ 295.1. Kierownik sekretariatu ponownie zwraca się do Centralnego Rejestru Skazanych o nadesłanie danych o karalności, jeżeli dane znajdujące się w aktach sprawy pochodzą sprzed 6 miesięcy.

2. W razie gdy w aktach sprawy nie ma danych o stosowanych środkach wychowawczych lub poprawczych względem osoby, która nie ukończyła 21 lat, kierownik sekretariatu zwraca się również o te dane.

§ 296.1. Sąd pierwszej instancji zawiadamia o przyjęciu apelacji prokuratora, obrońców i pełnomocników oraz strony /art. 448 § 1 K.p.k./.

2. Sąd pierwszej instancji przedstawia sądowi odwoławczemu apelację wraz z aktami sprawy dopiero po dołączeniu do nich dowodów doręczenia wszystkich zawiadomień o przyjęciu apelacji.

§ 297.1. O wpłynięciu zażalenia sporządzonego przez prokuratora, obrońcę lub pełnomocnika na postanowienie kończące postępowanie w sprawie, w tym m.in. na postanowienie zamykające drogę do wydania wyroku – zawiadamia się osoby, których zaskarżone postanowienie dotyczy, przez przesłanie im odpisów zażalenia /art. 461 § 1 K.p.k./.

2. O wpłynięciu zażalenia, pochodzącego od osób nie wymienionych w ust. 1, informuje się osoby, których zaskarżone postanowienie dotyczy, przez wysłanie im stosownych zawiadomień /art. 461 § 2 K.p.k./.

3. Dowody doręczenia odpisów i zawiadomień, o których mowa w ust. 1 i 2, dołącza się do akt przed rozpoznaniem zażalenia.

§ 298.1. W razie wpłynięcia kasacji, przewodniczący wydziału odwoławczego bada formalne warunki dopuszczalności kasacji i zarządza doręczenie odpisu kasacji, stosownie do treści art. 530 § 1 K.p.k.

2. Odpis zarządzenia o odmowie przyjęcia kasacji doręcza się stronie, która ją wniosła.

3. Sąd odwoławczy przedstawia Sądowi Najwyższemu kasację wraz z aktami sprawy.

Rozdział 2. Zawiadomienia, wezwania, doręczenia.

§ 299.1. Jeżeli przepisy przewidują obowiązek zawiadamiania organów administracji publicznej, urzędów lub instytucji o wszczęciu i ukończeniu postępowania, zawiadomienia takiego dokonuje sąd pierwszej instancji.

2. O wszczęciu postępowania sąd zawiadamia tylko wówczas, gdy zawiadomienia takiego nie dokonano w toku postępowania przygotowawczego.

3. Zawiadomienie o ukończeniu postępowania może również nastąpić przez przesłanie odpisu prawomocnego orzeczenia z informacją, że postępowanie w sprawie ukończono.

4. Zawiadomienie o wszczęciu postępowania powinno być dokonane przed terminem pierwszej rozprawy, a o ukończeniu postępowania – najpóźniej w terminie 14 dni od uprawomocnienia się orzeczenia lub od daty zwrotu akt sądowi pierwszej instancji.

5. Jeżeli istnieją przepisy szczególne co do pewnej kategorii osób, dotyczące zawiadamiania o postępowaniu karnym, przepisy ust. 1 – 4 stosuje się odpowiednio.

§ 300. W przypadku, gdy w postanowieniu o uchyleniu prawomocnego mandatu karnego sąd nakazał podmiotowi, na rachunek którego pobrano grzywnę, zwrot uiszczonej kwoty /art. 140 K.k.s./ - przewodniczący wydziału zarządza niezwłoczne zawiadomienie tego podmiotu oraz ukaranego przez przesłanie im odpisów postanowienia.

§ 301. Do doręczeń, zawiadomień, wezwań i innych pism sądowych w sprawach, w których mają zastosowanie przepisy art. 184 K.p.k., stosuje się przepisy dotyczące postępowania z dokumentami stanowiącymi tajemnicę państwową lub służbową.

§ 302. O terminach rozpoznawania spraw na rozprawach lub na posiedzeniach zawiadamia się oskarżyciela publicznego przez doręczenie mu wokandy, które powinno

nastąpić bezzwłocznie po jej sporządzeniu. W przypadkach pilnych o terminie rozpoznawania sprawy sąd może dokonać zawiadomienia w inny sposób.

§ 303. Zawiadamiając oskarżyciela publicznego o terminach czynności sądowych lub doręczając mu odpisy orzeczeń w sprawach o przestępstwa i wykroczenia skarbowe, sąd przesyła również zawiadomienia i odpisy właściwemu finansowemu organowi dochodzeniowemu.

§ 304. W razie wytoczenia powództwa cywilnego przewodniczący wydziału zarządza bezzwłoczne przesłanie odpisów pozwu stronom.

§ 305. W razie wydania orzeczenia kończącego postępowanie karne przeciwko osobie, której w innej sprawie warunkowo umorzono postępowanie, warunkowo zawieszono wykonanie kary lub którą warunkowo przedterminowo zwolniono, sąd pierwszej instancji przesyła odpis tego orzeczenia ze wzmianką o prawomocności właściwemu sądowi, chyba że postępowanie ukończono wyrokiem uniewinniającym lub umorzeniem postępowania.

Rozdział 3. Stosowanie środków zapobiegawczych i postępowanie z osobami pozbawionymi wolności.

§ 306. W postępowaniu karnym szczególnej troski w zakresie szybkości postępowania wymagają sprawy osób zatrzymanych, tymczasowo aresztowanych oraz oskarżonych, w stosunku do których zapadły wyroki skazujące na karę pozbawienia wolności.

§ 307. Wnioski o zastosowanie tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym – po godzinach urzędowania sądu i w dniach wolnych od pracy – kierowane są bezpośrednio do sędziów pełniących dyżury.

§ 308. Bezpośrednio po otrzymaniu wniosku sędzia wyznacza posiedzenie, o którego terminie zawiadamia prokuratora oraz obrońcę, jeżeli został już ustanowiony i zgłosił swój udział w czynnościach sądowych /art. 249 § 3 K.p.k./.

§ 309. Prokurator sporządzający wniosek o zastosowanie tymczasowego aresztowania powinien uczestniczyć w posiedzeniu sądu. Niestawiennictwo prokuratora nie wstrzymuje czynności sądowych, jeżeli został o nich prawidłowo zawiadomiony.

§ 310.1. Przesłuchanie podejrzanego poprzedzające zastosowanie przez sąd tymczasowego aresztowania w postępowaniu przygotowawczym odbywa się w siedzibie sądu, o którym mowa w art. 250 § 2 K.p.k.

2. Prezes sądu wyznacza odpowiednie pomieszczenia, w których przy zapewnieniu bezpieczeństwa będą przesłuchiwani doprowadzeni podejrzani, wobec których prokurator wystąpił z wnioskiem o zastosowanie tymczasowego aresztowania.

3. Jeżeli w czasie przesłuchania podejrzany powołuje się na zły stan zdrowia lub doznane obrażenia ciała, sąd zarządza zbadanie go przez lekarza. Wyniki badania uwzględnia się przy podejmowaniu decyzji w przedmiocie tymczasowego aresztowania.

4. Jeżeli bezzwłoczne poddanie podejrzanego badaniu lekarskiemu nie jest możliwe lub w znacznym stopniu utrudnione, sąd – po zastosowaniu tymczasowego aresztowania – zleca dokonanie takiego badania w areszcie śledczym. Po otrzymaniu opinii lekarza należy bezzwłocznie rozważyć kwestię utrzymania tymczasowego aresztowania i ewentualną potrzebę umieszczenia podejrzanego w odpowiednim zakładzie leczniczym. W postępowaniu przygotowawczym opinię lekarza przekazuje się bezzwłocznie prokuratorowi.

5. Jeżeli stan zdrowia podejrzanego uniemożliwia osadzenie go w areszcie śledczym, a od zastosowania tymczasowego aresztowania nie można odstąpić, tymczasowo aresztowanego umieszcza się w odpowiednim zakładzie leczniczym /art. 260 K.p.k. i art. 213 K.k.w./.

§ 311. Rozpoznając wniosek o tymczasowe aresztowanie, sąd dopuszcza dodatkowy dowód, jeżeli uzna to za niezbędne i nie spowoduje to niemożności podjęcia decyzji w przedmiocie tymczasowego aresztowania i doręczenia zatrzymanemu postanowienia przed upływem 24 godzin od przekazania go do dyspozycji sądu.

§ 312. Prezes sądu zapewni warunki do podejmowania przez sąd czynności, o których mowa w przepisach poprzedzających, również poza godzinami urzędowania sądu, a także zapewni możliwość kontaktu doprowadzonego z obrońcą dopuszczonym do udziału w posiedzeniu, z zastrzeżeniem, o którym mowa w art. 245 § 1 K.p.k.

§ 313. Po przesłuchaniu podejrzanego sąd stosując tymczasowe aresztowanie zawiadamia podejrzanego o zastosowaniu tego środka i powinien doręczyć mu za pokwitowaniem odpis postanowienia o tymczasowym aresztowaniu, ze wskazaniem daty i godziny doręczenia, oraz pouczyć o terminie i sposobie zaskarżenia. W razie odmowy złożenia podpisu lub przeszkody w jego złożeniu należy uczynić o tym stosowną wzmiankę na postanowieniu.

§ 314. Odpis postanowienia o tymczasowym aresztowaniu wraz z nakazem przyjęcia sąd doręcza funkcjonariuszom konwojującym zatrzymanego, z poleceniem doprowadzenia go do aresztu śledczego. W nakazie przyjęcia sąd zaznacza, że aresztowany pozostaje do dyspozycji prokuratora prowadzącego lub nadzorującego postępowanie przygotowawcze.

§ 315. Przepisy § 307 – 314 stosuje się odpowiednio do rozpatrywania przez sąd wniosków wojewody, Policji lub Straży Granicznej o umieszczeniu cudzoziemca w strzeżonym ośrodku albo w areszcie w celu wydalenia, stosownie do art. 88 ust. 2 ustawy z dnia 25 czerwca 1997 r. o cudzoziemcach /Dz.U. Nr 114, poz. 739 z późn.zm./.

§ 316.1. O zastosowaniu tymczasowego aresztowania sąd zawiadamia osoby, organy i instytucje, zgodnie z art. 261 i 262 K.p.k.

2. W razie gdy nie ma osoby zobowiązanej do sprawowania pieczy nad mieszkaniem i mieniem podejrzanego, sąd zleca właściwemu organowi lub instytucji, a w razie konieczności – Policji, dokonanie niezbędnych czynności mających na celu zabezpieczenie lokalu i majątku aresztowanego oraz wydaje inne stosowne zarządzenia. W miarę możliwości należy uwzględnić wyrażone w tym względzie życzenia podejrzanego. O wydanych zarządzeniach zawiadamia się bezzwłocznie aresztowanego, a w razie potrzeby – właściwy organ lub instytucję.

3. W przypadku gdy zastosowanie tymczasowego aresztowania dotyczy obywatela państwa obcego, sąd wysyła zawiadomienia, o których mowa w art. 612 § 1 K.p.k., również do właściwego miejscowo urzędu konsularnego tego państwa lub – w braku takiego urzędu – do przedstawicielstwa dyplomatycznego tego państwa.

4. W przypadku gdy zastosowanie tymczasowego aresztowania dotyczy wychowanka zakładu karnego lub schroniska dla nieletnich, zawiadamia się o tym właściwy sąd rodzinny.

§ 317. Wydając postanowienie o odmowie zastosowania tymczasowego aresztowania, sąd zarządza natychmiastowe zwolnienie zatrzymanego. Zażalenie prokuratora na odmowę zastosowania tymczasowego aresztowania nie wstrzymuje wykonania postanowienia sądu.

§ 318. W razie uchylenia przez sąd tymczasowego aresztowania, a następnie uwzględnienia przez sąd odwoławczy zażalenia prokuratora w tym przedmiocie, od czasu trwania tymczasowego aresztowania odlicza się okres pobytu podejrzanego na wolności. W takim przypadku, po ponownym osadzeniu podejrzanego, nie wydaje się postanowienia w przedmiocie tymczasowego aresztowania, chyba że upłynął okres, do którego aresztowanie miało trwać.

§ 319.1. Tymczasowo aresztowany w postępowaniu przygotowawczym pozostaje do dyspozycji tego prokuratora, na którego wniosek środek ten został zastosowany. Po wniesieniu aktu oskarżenia tymczasowo aresztowany pozostaje do dyspozycji sądu.

2. Do dyspozycji sądu pozostaje także tymczasowo aresztowany, wobec którego środek ten został zastosowany po wniesieniu oskarżenia do sądu.

3. W przypadku przekazania akt sprawy innemu sądowi albo zwrotu sprawy do uzupełnienia postępowania przygotowawczego, przekazuje się tymczasowo aresztowanego do dyspozycji właściwego sądu lub prokuratora, o czym zawiadamia się administrację zakładu karnego lub aresztu śledczego oraz tymczasowo aresztowanego.

§ 320.1. W postępowaniu sądowym odpis postanowienia sądu o tymczasowym aresztowaniu, wraz z nakazem przyjęcia wystawionym dla administracji aresztu śledczego, przesyła się do właściwej według miejsca zamieszkania oskarżonego jednostki Policji, dołączając nakaz doprowadzenia oskarżonego do aresztu śledczego. Jeżeli oskarżony jest już pozbawiony wolności, pisma te, z wyjątkiem nakazu doprowadzenia, przesyła się dyrektorowi zakładu karnego lub aresztu śledczego, w którym oskarżony przebywa.

2. Jeżeli tymczasowe aresztowanie następuje na podstawie postanowienia sądu, wydanego w okolicznościach, o których mowa w art. 100 § 2 K.p.k., które należy oskarżonemu doręczyć, zarządza się, aby organ wykonujący postanowienie o tymczasowym aresztowaniu doręczył oskarżonemu odpis tego postanowienia.

§ 321.1. Zgody na doprowadzenie osoby tymczasowo aresztowanej w celu przesłuchania udziela organ, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje. Wniosek o udzielenie tej zgody powinien wskazywać rodzaj czynności, dla której przeprowadzenia aresztowany ma być doprowadzony.

2. O udzieleniu zgody zawiadamia się bezpośrednio administrację zakładu karnego lub aresztu śledczego, a w razie potrzeby – jednostkę, o której mowa w art. 251 § 1 K.k.w., w której tymczasowo aresztowany przebywa. W przypadku nieudzielenia zgody, zawiadamia się o tym sąd występujący o udzielenie zgody, wskazując termin, w którym doprowadzenie będzie mogło nastąpić.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio, jeżeli doprowadzenie tymczasowo aresztowanego jest konieczne z innych względów.

4. Udzielenie zgody, o której mowa w ust. 1 – 3, wymagane jest zwłaszcza w przypadku pisemnego zastrzeżenia przez organ dysponujący, że wyłącznie za jego zezwoleniem może nastąpić wydanie tymczasowo aresztowanego do udziału w czynności procesowej, podejmowanej przez inny organ.

§ 322.1. Żądania doprowadzenia osoby pozbawionej wolności do sądu powinny być ograniczone do istotnej potrzeby, przy czym dzień i godzina czynności /rozprawy, posiedzenia, udostępnienia akt do przejrzania/ powinny być ustalone z uwzględnieniem możliwości komunikacyjnych, związanych z doprowadzeniem i odprowadzeniem osoby konwojowanej. Doprowadzenie do sądu osób przebywających w tym samym zakładzie

karnym lub areszcie śledczym powinno być – w miarę możliwości – zarządzane w jednym terminie.

2. W celu doprowadzenia do sądu osoby pozbawionej wolności należy wysłać:

- 1/ nakaz wydania do administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego, w którym osoba ta przebywa,
- 2/ nakaz doprowadzenia do jednostki Policji, na której obszarze znajduje się dany zakład karny lub areszt śledczy.

3. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio w razie wydania polecenia przetransportowania osoby pozbawionej wolności do odpowiedniego zakładu leczniczego albo z zakładu leczniczego do zakładu karnego lub aresztu śledczego.

§ 323.1. W razie wydania przez sąd polecenia, aby osoba pozbawiona wolności została przetransportowana przed przeprowadzeniem czynności do zakładu karnego lub aresztu śledczego właściwego według zasad rejonizacji, należy również:

- 1/ do nakazu doprowadzenia dołączyć pismo z żądaniem przetransportowania tej osoby do właściwego zakładu karnego lub aresztu śledczego,
- 2/ wysłać nakaz wydania do administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego, z którego osoba ta będzie doprowadzona do sądu, podając informacje o mającym nastąpić przetransportowaniu, a do właściwej jednostki Policji według miejsca, w którym znajduje się dany zakład karny lub areszt śledczy – nakaz doprowadzenia.

2. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, należy bezzwłocznie po przeprowadzeniu czynności zawiadomić administrację aresztu śledczego o jej zakończeniu, a następnie wydać polecenie przetransportowania osoby pozbawionej wolności do zakładu karnego lub aresztu śledczego, w którym poprzednio przebywała, chyba że sąd przeprowadzający czynność postanowi inaczej. Przepis § 322 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 324.1. Nakazy wydania oraz wezwania dla osób pozbawionych wolności wysyła się do administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego, a nakazy doprowadzenia do właściwych jednostek Policji – odpowiednio wcześniej, tak aby właściwa jednostka otrzymała je na 7 dni przed datą czynności sądowej, a w terminie krótszym – tylko w wyjątkowych przypadkach. W razie wydania polecenia przetransportowania, nakazy wydania i doprowadzenia, o których mowa w § 322 ust. 2, należy doręczyć na 14 dni przed datą czynności sądowej.

2. W nakazach doprowadzenia należy w miarę potrzeby zamieścić wzmiankę zawierającą dane umożliwiające Policji zorientowanie się co do koniecznej liczebności konwoju, a w szczególności dane dotyczące zarzucanego czynu i dotychczasowej karalności

osoby pozbawionej wolności, oraz wskazać osoby, które podczas jazdy i oczekiwania na przesłuchanie mogą być obiektem agresji ze strony innych osób z nimi przewożonych.

§ 325. Kierując tymczasowo aresztowanego na rozprawę lub posiedzenie w sądzie, do którego dyspozycji aresztowany pozostaje, administracja zakładu karnego lub aresztu śledczego przesyła, za pośrednictwem dowódcy konwoju, odpowiednie zawiadomienie, jeżeli aresztowany pozostaje także do dyspozycji innych organów lub odbywa karę pozbawienia wolności w innej sprawie.

§ 326. Na wszelkich dokumentach wysyłanych przez sądy do administracji aresztów śledczych i zakładów karnych powinna być także umieszczona sygnatura akt prokuratorskich.

§ 327.1. Sąd, do którego dyspozycji tymczasowo aresztowany pozostaje, jest właściwy – aż do czasu wydania nieprawomocnego wyroku w sprawie – do udzielenia zezwolenia na widzenie się z aresztowanym.

2. Jeżeli sąd, o którym mowa w ust. 1, postanowił, że tymczasowo aresztowany nie może zostać przeniesiony do zakładu karnego po upływie 14 dni od wydania wyroku skazującego sądu pierwszej instancji /art. 223 § 1 K.k.w./, albo jeżeli tymczasowo aresztowany nie wyraża zgody na stosowanie wobec niego regulaminu wykonania kary pozbawienia wolności /art. 223 § 2 K.k.w./, uprawnienie do udzielenia zezwolenia na widzenie z aresztowanym przysługuje temu sądowi aż do czasu uprawomocnienia się wyroku.

§ 328.1. Zezwoleń na widzenie się z tymczasowo aresztowanym w sądzie przy sposobności rozprawy lub posiedzenia udziela na piśmie przewodniczący rozprawy lub posiedzenia. W zezwoleniu, które doręcza się dowódcy konwoju, wskazuje się miejsce oraz czas trwania widzenia nie przekraczający w zasadzie 15 min.

2. Zezwolenia, o których mowa w ust. 1, nie udziela się, jeżeli:

- 1/ tymczasowo aresztowany nie pozostaje do dyspozycji sądu w danej sprawie,
- 2/ tymczasowo aresztowany jest oskarżony o zbrodnię albo występki, o których mowa w art. 242 lub 243 K.k., bądź był za ten występki skazany,
- 3/ zachodzi uzasadniona obawa, że tymczasowo aresztowany wykorzysta widzenie w celu utrudnienia postępowania karnego.

3. Zezwolenia na doręczenie żywności tymczasowo aresztowanemu, doprowadzonemu do sądu udziela na piśmie przewodniczący rozprawy lub posiedzenia. Zezwolenie, które należy doręczyć dowódcy konwoju, powinno określać tylko taką ilość żywności i papierosów, która może być spożyta w czasie pobytu w sądzie i w drodze powrotnej do zakładu karnego lub aresztu śledczego.

§ 329. Ograniczenia, o których mowa w § 328 ust. 1 i 2, nie dotyczą obrońcy osoby tymczasowo aresztowanej.

§ 330.1. W postanowieniu o zastosowaniu lub o przedłużeniu tymczasowego aresztowania, wydanym w postępowaniu sądowym, sąd oznacza czas jego trwania oraz termin, do którego tymczasowe aresztowanie ma trwać.

2. Przepis ust. 1, stosuje się odpowiednio do postanowień w sprawie umieszczenia cudzoziemca w strzeżonym ośrodku albo w areszcie w celu wydalenia.

§ 331.1. Z chwilą wydania wyroku w stosunku do oskarżonego tymczasowo aresztowanego, sąd, stosownie do treści wyroku, wydaje z urzędu odpowiednie postanowienie co do uchylenia lub dalszego stosowania tymczasowego aresztowania /art. 264 § 1 i 2 K.p.k./.

2. W razie wydania wyroku skazującego, odpis postanowienia, o którym mowa w ust. 1, doręcza się administracji aresztu śledczego lub zakładu karnego wraz z zawiadomieniem o treści wyroku /§ 333 ust. 1/.

3. W razie gdy stosownie do treści wyroku sąd zarządza bezzwłoczne zwolnienie tymczasowo aresztowanego /art. 264 § 1 K.p.k./, przepis § 335 stosuje się odpowiednio.

§ 332.1. Sąd, który wydał postanowienie w przedmiocie utrzymania lub przedłużenia tymczasowego aresztowania podejrzanego /oskarżonego/, przesyła administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego odpis tego postanowienia odpowiednio wcześniej, tak by właściwa jednostka otrzymała go najpóźniej na trzy dni robocze przed upływem terminu aresztowania określonego w postanowieniu o zastosowaniu tego środka. W razie stwierdzenia, że administracja zakładu lub aresztu nie otrzymała dokumentu w tym terminie, prezes sądu przekazuje bezzwłocznie teleksem, telefaksem lub telefonicznie informację o treści postanowienia i powoduje doręczenie jego odpisu oraz innych niezbędnych pism przed upływem tego terminu.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie nieuwzględnienia wniosku prokuratora o przedłużenie tymczasowego aresztowania na dalszy czas oznaczony lub uchylenia przez właściwy sąd postanowienia przedłużającego tymczasowe aresztowanie.

3. W razie uznania, w czasie trwania postępowania sądowego, że dalsze stosowanie tymczasowego aresztowania nie znajduje uzasadnienia, sąd zawiadamia o tym w dowolnej formie /pisemnie, telefonicznie lub telefaksem/ administrację zakładu karnego lub aresztu śledczego najpóźniej na trzy dni robocze przed upływem określonego terminu tymczasowego aresztowania.

§ 333.1. W razie konieczności przedłużenia tymczasowego aresztowania na czas przekraczający okres, o którym mowa w art. 263 § 3 K.p.k., sąd, przed którym sprawa się toczy, występuje do Sądu Najwyższego z wnioskiem o przedłużenie stosowania tymczasowego aresztowania z takim wyprzedzeniem, aby termin, o którym mowa w § 332 został zachowany.

2. Zawiadomienie o wystąpieniu do Sądu Najwyższego z wnioskiem, o którym mowa w ust. 1, wysyła się bezzwłocznie do administracji aresztu śledczego lub zakładu karnego.

§ 334.1. Bezzwłocznie po wydaniu wyroku skazującego w stosunku do osoby pozbawionej wolności należy przesłać administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego zawiadomienie wskazujące pełną kwalifikację prawną czynu przypisanego sprawcy, orzeczoną karę i podstawę jej wymierzenia oraz dane w przedmiocie zaliczenia tymczasowego aresztowania, czyniąc przy tym wzmiankę o nieprawomocności /prawomocności/ wyroku, a także posiadane w sprawie informacje dotyczące osoby skazanego. O odroczeniu lub zarządzeniu przerwy w rozprawie przesyła się także odpowiednie zawiadomienie.

2. Jeżeli osoba pozbawiona wolności została doprowadzona do sądu, zawiadomienie i informacje, o których mowa w ust. 1, doręcza się za pośrednictwem dowódcy konwoju.

§ 335.1. W razie uchylecia tymczasowego aresztowania wobec oskarżonego doprowadzonego do sądu i pozostającego do jego dyspozycji w danej sprawie, przewodniczący rozprawy lub posiedzenia zarządza bezzwłoczne wypuszczenie tymczasowo aresztowanego na wolność, jeżeli nie podlega on zatrzymaniu w innej sprawie, oraz wydanie zwalnianemu, w razie potrzeby, zaświadczenia potwierdzającego najważniejsze dane personalne, datę i przyczyny zwolnienia. Pismo odpowiedniej treści wysyła się również organowi, który zawiadomiono o zastosowaniu tymczasowego aresztowania.

2. Przewodniczący rozprawy lub posiedzenia zarządza bezzwłoczne wysłanie do administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego nakazu zwolnienia wraz z odpisem postanowienia. Sąd może doręczyć te dokumenty również za pośrednictwem dowódcy konwoju.

3. W uzasadnionym przypadku niezależnie od wysłania dokumentów, o których mowa w ust. 1, przewodniczący zarządza bezzwłoczne powiadomienie administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego o zwolnieniu.

4. Przepisy ust. 1 i 2 stosuje się odpowiednio w razie uchylenia tymczasowego aresztowania w wyniku rozpoznania zażalenia na postanowienie o tymczasowym aresztowaniu /art. 252 § 1 i § 3 K.p.k./ oraz w razie uznania bezpodstawności zatrzymania w wyniku rozpoznania zażalenia na zatrzymanie /art. 246 § 2 i § 3 K.p.k./.

§ 336.1. Jeżeli wobec wychowanka zakładu poprawczego zastosowano w toku postępowania przygotowawczego tymczasowe aresztowanie, a akt oskarżenia został wniesiony do sądu, prezes tego sądu dokonuje kontroli celowości zmiany stosowanego wobec nieletniego środka zapobiegawczego.

2. W wypadku zmiany lub uchylenia środka zapobiegawczego, należy nieletniego bezzwłocznie przenieść do zakładu poprawczego, a jeżeli został skreślony z ewidencji tego zakładu – do schroniska dla nieletnich wskazanego w ustalonym trybie.

3. Odpis postanowienia o zmianie lub uchyleniu środka zapobiegawczego oraz ewentualną informację o przeniesieniu nieletniego do schroniska dla nieletnich przesyła się bezzwłocznie właściwemu sądowi rodzinnemu, który w razie potrzeby podejmuje niezbędne czynności w celu umieszczenia nieletniego w zakładzie poprawczym.

§ 337. Jeżeli wychowanek zakładu poprawczego pozostaje tymczasowo aresztowany, sąd, który wydał nieprawomocny wyrok skazujący go na karę pozbawienia wolności, rozważa z urzędu celowość uchylenia tego środka i przeniesienia nieletniego do zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich. Przepis § 336 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

§ 338. Jeżeli wobec wychowanka zakładu poprawczego, co do którego jest stosowane tymczasowe aresztowanie, sąd odwoławczy orzekł w wyniku apelacji łagodniejszą karę, sąd ten uchyła tymczasowe aresztowanie i kieruje nieletniego do zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich. Przepis § 336 ust. 3 stosuje się odpowiednio.

§ 339. Sąd, który wydał postanowienie o uchyleniu tymczasowego aresztowania lub o zmianie tego środka zapobiegawczego na łagodniejszy wobec wychowanka zakładu poprawczego, sporządza nakaz wydania nieletniego z aresztu śledczego, nakaz doprowadzenia go do zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich oraz nakaz przyjęcia go do zakładu poprawczego lub schroniska dla nieletnich.

§ 340. Wychowanek zakładu poprawczego, wobec którego nie zostało uchylone tymczasowe aresztowanie, po prawomocnym skazaniu go na karę pozbawienia wolności pozostaje w areszcie śledczym do czasu podjęcia przez sąd rodzinny wykonujący środek poprawczy rozstrzygnięcia co do tego, czy ma być wykonywany środek poprawczy, czy kara pozbawienia wolności.

§ 341. Korespondencję osoby tymczasowo aresztowanej cenzuruje wyznaczony sędzia tego sądu, do którego dyspozycji osoba ta pozostaje, chyba że przewodniczący wydziału zarządzi inaczej.

§ 342.1. Poręczenie majątkowe w postaci pieniędzy, papierów wartościowych lub przedmiotu zastawu, o którym mowa w art. 266 § 1 K.p.k., składa się do depozytu sądowego. Pokwitowanie przyjęcia do depozytu dołącza się do protokołu przyjęcia poręczenia.

2. Przyjęcie poręczenia majątkowego w postaci hipoteki następuje przez dołączenie do protokołu przyjęcia poręczenia odpisu z księgi wieczystej, stwierdzającego dokonanie wpisu hipotecznego z tytułu poręczenia.

3. W protokole przyjęcia poręczenia odnotowuje się fakt zaznajomienia poręczającego z treścią art. 267 – 270 K.p.k.

§ 343.1. W razie przyjęcia poręczenia od kierownictwa zakładu pracy, szkoły lub uczelni, w którym oskarżony pracuje lub uczy się, albo od organizacji społecznej, której oskarżony jest członkiem, sąd zawiadamia o tym poręczającego; w protokole przyjęcia poręczenia odnotowuje się fakt zaznajomienia poręczającego z treścią art. 271 – 274 K.p.k.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie przyjęcia poręczenia od zespołu żołnierskiego, z tym że zawiadomienie o przyjęciu poręczenia kieruje się do właściwego dowódcy wojskowego.

§ 344. W wypadku zastosowania dozoru Policji lub przełożonego wojskowego, sąd zawiadamia o tym właściwy organ, dołączając odpis postanowienia o zastosowaniu dozoru. Sąd zwraca się również do właściwego organu o bezzwłoczne zawiadomienie w razie naruszenia przez oskarżonego obowiązku nałożonego przy zastosowaniu dozoru.

§ 345. O uchyleniu lub zmianie środka zapobiegawczego w postaci poręczenia majątkowego, poręczenia lub dozoru zawiadamia się poręczającego albo organ sprawujący dozór.

§ 346.1. Przed zawieszeniem postępowania z powodu nieujęcia oskarżonego należy wyczerpać możliwości ustalenia jego adresu za pośrednictwem właściwej terenowo jednostki do spraw ewidencji ludności oraz Centralnego Biura Adresowego, a w razie bezskuteczności tej drogi – dokonać ustaleń na podstawie Kartoteki Skazanych i Tymczasowo Aresztowanych bądź zwrócić się do jednostki Policji właściwej według ostatniego miejsca zamieszkania lub pobytu oskarżonego, z poleceniem wszczęcia poszukiwań.

2. W razie wydania postanowienia o poszukiwaniu oskarżonego listem gończym, sąd może odstąpić od poszukiwań, o których mowa w ust. 1.

3. W razie wydania postanowienia o poszukiwaniu oskarżonego listem gończym, do listu gończego dołącza się odpisy aktu oskarżenia i postanowienia o tymczasowym aresztowaniu, a także nakaz przyjęcia oskarżonego dla administracji aresztu śledczego.

4. W przypadkach, o których mowa w ust. 1 i 3, nakaz przyjęcia może być wystawiony na areszt śledczy nie określony z nazwy.

§ 347. Zawiadomienie o odwołaniu poszukiwań lub listu gończego wysyła się do jednostki Policji, która na zarządzenie sądu dokonywała poszukiwań, bezzwłocznie po ustaniu przyczyny, która spowodowała wszczęcie poszukiwań lub rozesłanie listu gończego.

§ 348. O zastosowaniu przez sąd środka zapobiegawczego w postaci zawieszenia oskarżonego w czynnościach służbowych lub w wykonywaniu zawodu albo w postaci nakazu powstrzymania się od określonej działalności lub prowadzenia określonego rodzaju pojazdów /art. 276 K.p.k./ zawiadamia się odpowiednie instytucje, organy samorządu zawodowego lub urzędy.

§ 349.1. W razie zastosowania środka zapobiegawczego w postaci zakazu opuszczenia kraju przez oskarżonego /art. 277 K.p.k./, odpis postanowienia w tym przedmiocie przesyła się właściwemu organowi paszportowemu oraz Straży Granicznej.

2. W razie zatrzymania paszportu lub innego dokumentu uprawniającego do przekroczenia granicy, składa się je do depozytu sądowego, o czym powiadamia się właściwy organ paszportowy.

Rozdział 4. Dowody rzeczowe.

§ 350.1. Jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej, złożone lub zatrzymane w związku z postępowaniem przedmioty załącza się do akt sprawy, a w miarę potrzeby umieszcza się we wszytej do akt kopercie, na której zaznacza się zawartość i datę przyjęcia przedmiotu oraz nazwę organu lub nazwisko osoby, która go złożyła.

2. Jeżeli przedmioty złożone lub zatrzymane w związku z postępowaniem nie mogą być dołączone do akt sprawy ze względu na ich rozmiar, wartość lub znaczenie, przechowuje się je w biurze podawczym, kasie sądowej lub innym pomieszczeniu odpowiednio zabezpieczonym. Jednakże pieniądze, papiery wartościowe i kosztowności należy złożyć do depozytu sądowego.

§ 351. Nie wolno przechowywać w sądzie materiałów wybuchowych, łatwo palnych, broni, substancji promieniotwórczych, odurzających lub trujących. Sposób i miejsce ich

przechowywania ustala prezes sądu w porozumieniu z dowódcą najbliższej jednostki wojskowej lub komendantem właściwej jednostki Policji.

§ 352.1. Oddanie przedmiotów na przechowanie powinno nastąpić bezzwłocznie po ich otrzymaniu przez sąd. Przedmioty przedstawia się sądowi tylko w przypadku, gdy są niezbędne przy czynności sądowej i tylko na czas niezbędny do dokonania tej czynności.

2. Przechowywane przedmioty wydaje się kierownikowi sekretariatu tylko na pisemne polecenie przewodniczącego rozprawy lub posiedzenia.

§ 353. Prezes sądu lub wyznaczony sędzia przy udziale kierownika oddziału administracyjnego przeprowadza, nie rzadziej niż co sześć miesięcy, kontrolę przechowywania przedmiotów na podstawie księgi przechowywanych przedmiotów, a w miarę potrzeby i na podstawie akt.

§ 354. Prezes sądu, w razie powstania możliwości zniszczenia lub uszkodzenia przechowywanych przedmiotów na skutek nieodpowiednich warunków przechowywania, wydaje zarządzenia w celu zapobieżenia zniszczeniu lub uszkodzeniu. Przepis art. 232 K.p.k. stosuje się odpowiednio.

§ 355.1. Jednocześnie z przekazaniem akt sprawy innemu sądowi przekazuje się właściwemu organowi przedmioty przechowywane w związku ze sprawą, a jeżeli przedmiot nie jest przechowywany w biurze podawczym, o przekazaniu zawiadamia się przechowującego.

2. Jeżeli sprawę przekazano sądowi odwoławczemu, przedmioty przechowywane w związku z tą sprawą pozostawia się w dotychczasowym przechowywaniu, chyba że przewodniczący wydziału sądu pierwszej instancji lub przewodniczący wydziału sądu odwoławczego zarządzi inaczej.

3. W razie przekazania sprawy w celu uzupełnienia postępowania przygotowawczego, o przekazaniu zawiadamia się przechowującego przedmioty złożone lub zatrzymane w związku z postępowaniem w tej sprawie. Przechowywane przedmioty przekazuje się oskarżycielowi publicznemu tylko na jego żądanie.

Rozdział 5. Czynności w sprawach przekazanych przez kolegia do spraw wykroczeń.

§ 356. O treści orzeczenia wydanego przez sąd w sprawie przekazanej do rozpoznania środka odwoławczego od rozstrzygnięcia kolegium do spraw wykroczeń /art. 508 § 3 K.p.k./ zawiadamia się to kolegium przez przesłanie odpisu orzeczenia sądu.

§ 357. Bezzwłocznie po otrzymaniu z kolegium do spraw wykroczeń akt sprawy zakończonej rozstrzygnięciem wydanym przez kolegium i zawierającym stwierdzenie podpisane przez radcę kolegium o bezskutecznym upływie terminu do złożenia środka odwoławczego, przewodniczący wydziału lub inny wyznaczony sędzia stwierdza prawomocność rozstrzygnięcia kolegium i jeżeli jest ono wykonalne – wydaje sekretariatowi zarządzenia w celu wykonania tego rozstrzygnięcia.

§ 358. Do czynności związanych z wykonywaniem prawomocnego rozstrzygnięcia kolegium w sprawie o wykroczenie stosuje się odpowiednio przepisy rozdziału 6 Wykonanie orzeczeń sądowych.

§ 359.1. Akta spraw o wykroczenia, w których postępowanie wykonawcze zostało całkowicie zakończone, przekazywane są do archiwum zakładowego sądu na zasadach ogólnych.

2. Jedną kopię wykazu spraw o wykroczenia przekazanych do archiwum zakładowego sądu kierownik sekretariatu przekazuje do kolegium do spraw wykroczeń w celu zamieszczenia w ewidencji tego kolegium informacji o miejscu przechowywania akt.

Rozdział 6. Wykonywanie orzeczeń sądowych.

Oddział 1. Przepisy ogólne.

§ 360. Każde orzeczenie powinno być skierowane do wykonania w ciągu 14 dni od jego uprawomocnienia się lub od daty zwrotu akt sądowi pierwszej instancji, albo od daty otrzymania akt z kolegium do spraw wykroczeń. Za datę skierowania do wykonania orzeczenia uznaje się datę podpisania przez przewodniczącego wydziału pism kierujących orzeczenie do wykonania.

§ 361. W razie gdy z mocy przepisów szczególnych właściwy do wykonania orzeczonych kar lub środków jest sąd inny niż ten, który orzekał w danej sprawie, odpisy wydanych w postępowaniu wykonawczym orzeczeń, których treść podlega odnotowaniu przez sąd orzekający, należy przesłać temu sądowi z powołaniem się na sygnaturę jego akt.

§ 362.1. W wykonywaniu dozorów, kary ograniczenia wolności oraz kontroli wykonywania orzeczonych przez sąd obowiązków bierze udział sądowy kurator zawodowy.

2. W szczególności sądowy kurator zawodowy wnioskuje kierowanie na posiedzenia wykonawcze spraw, w których w związku z przebiegiem procesu resocjalizacyjnego skazanego niezbędne jest podjęcie decyzji przez sąd.

3. W celu wykonania orzeczenia o dozorze sądowy kurator zawodowy, w terminie 14 dni od otrzymania odpisu orzeczenia, nawiązuje osobisty kontakt ze skazanym, dokonując oceny sytuacji podopiecznego w celu ustalenia podstawowych kierunków i częstotliwości kontaktów sądowego kuratora społecznego z podopiecznym.

Oddział 2. Kara pozbawienia wolności.

§ 363.1. W celu wykonania wyroku skazującego na karę pozbawienia wolności sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji, podejmuje bezzwłocznie wszystkie czynności zmierzające do osadzenia skazanego w zakładzie karnym. W szczególności sąd przesyła administracji właściwego zakładu karnego lub aresztu śledczego odpis lub wypis wyroku z uzasadnieniem, jeżeli było sporządzone, ze wskazaniem daty uprawomocnienia się wyroku, ze wzmianką o wykonalności, oraz nakaz przyjęcia do odbycia kary, a także dołącza wymagane dane dotyczące osoby skazanego /art. 11 K.k.w./, jeżeli nie zostały przekazane wcześniej /§ 334 ust. 1/. Jeżeli w aktach sprawy znajdują się opinie psychologiczne i psychiatryczne lub sprawozdania z obserwacji sądowo-psychiatrycznej, zawierające informacje o skazanym mające znaczenie dla wykonywania kary, informacje takie również przesyła się administracji zakładu karnego.

2. W odniesieniu do skazanych za przestępstwa popełnione z motywacji politycznej, religijnej lub przekonań ideowych /art. 107 § 1 K.k.w./ - informacje w tym przedmiocie dołącza się do dokumentacji, o której mowa w ust. 1.

3. Jeżeli w toku postępowania sąd stwierdzi, że oskarżony jest osobą uzależnioną od alkoholu albo środków odurzających lub psychotropowych, w wykazie informacji o skazanym zamieszcza się stosowną adnotację. Sąd zawiadamia również właściwą dla miejsca zamieszkania lub pobytu skazanego komisję do spraw przeciwdziałania alkoholizmowi, jeżeli nie dokonano tego w postępowaniu przygotowawczym.

4. Jeżeli skazany na karę pozbawienia wolności przebywa na wolności i ma być doprowadzony przez Policję, dokumenty wymienione w ust. 1 doręcza się administracji zakładu karnego za pośrednictwem jednostki Policji mającej doprowadzić skazanego do zakładu w celu odbycia kary.

5. Wezwanie skazanego na karę pozbawienia wolności do stawienia się w wyznaczonym terminie w zakładzie karnym powinno zawierać pouczenie, że w razie niezastosowania się do wezwania, skazany zostanie doprowadzony przymusowo i obciążony kosztami doprowadzenia. O wyznaczonym terminie stawienia się skazanego w zakładzie

karnym należy zawiadomić administrację właściwego zakładu karnego, zobowiązując ją do zawiadomienia sądu w razie niezgłoszenia się skazanego w tym terminie.

6. Polecając Policji doprowadzenie skazanego do zakładu karnego /art. 79 § 2 K.k.w./, sąd przesyła jednostce Policji właściwej według ostatniego miejsca pobytu skazanego nakaz doprowadzenia, wskazując zakład karny, do którego doprowadzenie ma nastąpić, a nadto, w razie potrzeby, dołącza informacje o przesłaniu dyrektorowi zakładu dokumentów wymienionych w ust. 1. Jeżeli skazanym jest żołnierz, a sąd zarządza doprowadzenie go do zakładu karnego, obowiązek doprowadzenia spoczywa na właściwych organach wojskowych /art. 79 § 3 K.k.w./.

7. W razie zawieszenia postępowania wykonawczego lub odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności, co do której orzeczenie skierowano do wykonania, sąd zawiadamia o tym właściwy zakład karny lub jednostkę Policji, której polecono doprowadzenie skazanego do zakładu.

§ 364. W razie odroczenia wykonania kary pozbawienia wolności zasadniczej lub zastępczej żołnierzowi zasadniczej służby wojskowej albo osobie powołanej do pełnienia takiej służby, sąd zawiadamia o tym dowódcę jednostki, w której skazany pełni służbę, albo właściwą komendę uzupełnień. Do zawiadomienia należy dołączyć pouczenie o treści art. 336 § 3 i § 4 K.k. i art. 158 K.k.w.

§ 365.1. W razie skazania wychowanka zakładu poprawczego na karę pozbawienia wolności, sąd, który wydał wyrok skazujący w pierwszej instancji, bezzwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia, przesyła sądowi rodzinnemu wykonującemu środek poprawczy akta sprawy karnej albo akta zastępcze w celu rozstrzygnięcia, czy nie zachodzi potrzeba wykonania w pierwszej kolejności środka poprawczego.

2. Po otrzymaniu prawomocnego postanowienia o wykonaniu w pierwszej kolejności środka poprawczego, sąd zawiesza postępowanie wykonawcze w części dotyczącej kary pozbawienia wolności, zawiadamiając sąd rodzinny o wykonaniu wyroku w pozostałej części.

Oddział 3. Warunkowe umorzenie postępowania, warunkowe zawieszenie wykonania kary i warunkowe przedterminowe zwolnienie.

§ 366.1. Jeżeli nałożono obowiązek naprawienia w całości lub w części szkody wyrządzonej przestępstwem na osobę, wobec której warunkowo umorzono postępowanie,

warunkowo zawieszono wykonanie kary lub którą warunkowo przedterminowo zwolniono, sąd przesyła pokrzywdzonej przestępstwem osobie lub instytucji odpis lub wypis z orzeczenia ze wzmianką o wykonalności, z poleceniem zawiadomienia sądu w razie niewykonania przez zobowiązanego tego obowiązku.

2. W posiedzeniu sądu w przedmiocie podjęcia warunkowo umorzonego postępowania karnego oraz w przedmiocie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszony kary bierze udział zawodowy kurator sądowy, który sprawował lub nadzorował sprawowanie dozoru nad sprawcą lub skazanym.

3. W razie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszony kary, sąd przesyła odpis postanowienia w tym przedmiocie pokrzywdzonej osobie lub instytucji.

§ 367.1. W razie gdy osobę, wobec której warunkowo zawieszono wykonanie kary lub którą warunkowo przedterminowo zwolniono, oddano pod dozór, który ma być wykonywany w okręgu innego sądu, sąd, który orzekł dozór w pierwszej instancji, przesyła odpis lub wypis z orzeczenia w tym przedmiocie ze wzmianką o wykonalności odpowiednio – właściwemu sądowi rejonowemu lub sądowi penitencjarnemu, w którego okręgu dozór ma być wykonywany, dołączając odpisy dokumentów z akt sprawy, niezbędnych dla prawidłowego wykonywania dozoru.

2. W razie zarządzenia wykonania warunkowo zawieszony kary lub w razie odwołania warunkowego przedterminowego zwolnienia, przepisy § 363 stosuje się odpowiednio, z tym że do dokumentacji określonej w tych przepisach dołącza się również odpis postanowienia, zarządzającego wykonanie warunkowo zawieszony kary lub odwołującego warunkowe przedterminowe zwolnienie.

3. W posiedzeniu sądu w przedmiocie odwołania warunkowego zwolnienia powinien brać udział sądowy kurator zawodowy, który sprawował lub nadzorował sprawowanie dozoru nad skazanym.

Oddział 4. Kara ograniczenia wolności.

§ 368.1. W celu wykonania wyroku skazującego na karę ograniczenia wolności sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji, przesyła odpis lub wypis z wyroku ze wzmianką o wykonalności:

1/ w przypadku orzeczenia wykonywania nieodpłatnej kontrolowanej pracy na cele społeczne wskazanej przez sąd w odpowiednim zakładzie pracy, placówce służby zdrowia, pomocy społecznej, organizacji lub instytucji charytatywnej albo na rzecz społeczności lokalnej –

wyznaczonemu przez właściwy organ samorządu terytorialnego komunalnemu zakładowi pracy lub wskazanemu przez sąd innemu zakładowi pracy, odpowiedniej placówce, instytucji albo organizacji, reprezentującej społeczność lokalną /art. 56 K.k.w./,
2/ w przypadku orzeczenia potrącenia wynagrodzenia za pracę /art. 35 § 2 K.k./ - zakładowi pracy zatrudniającemu skazanego.

2. Do wysyłanego przez sąd odpisu lub wypisu wyroku, o którym mowa w ust. 1, dołącza się pouczenie o obowiązku zawiadomienia sądowego kuratora zawodowego o dacie rozpoczęcia wykonywania kary ograniczenia wolności oraz o obowiązkach, o których mowa w art. 58 § 1 i 2 oraz art. 59 K.k.w. Zakład pracy lub instytucję użyteczności publicznej należy nadto pouczyć o treści art. 83 K.k.

3. Jeżeli kara ograniczenia wolności ma być wykonywana przez inny sąd niż sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji, należy przesłać temu sądowi odpis lub wypis z wyroku wraz z uzasadnieniem, jeżeli zostało sporządzone, ze wzmianką o wykonalności, oraz odpisy dokumentów z akt sprawy, niezbędnych dla prawidłowego wykonania kary.

4. Zarządzając wykonanie kary ograniczenia wolności, należy zawiadomić uprawnionego o mających nastąpić na jego rzecz potrąceniach z wynagrodzenia skazanego, jeżeli potrącenia takie orzeczono.

§ 369. W razie odroczenia kary ograniczenia wolności wobec żołnierza służby zasadniczej lub osoby powołanej do czynnej służby wojskowej, kierując do wykonania tę karę /art. 323 § 3 i § 4 K.k./, dokumenty, o których mowa w § 368 przesyła się odpowiednio do dowódcy jednostki, w której skazany pełni służbę, lub do dowódcy właściwej jednostki wojskowej wraz z pouczeniem o treści art. 323 § 5 K.k.

Oddział 5. Ułaskawienie.

§ 370. W postępowaniu o ułaskawienie sporządzone przez sąd opinie pozytywne o skazanym dołącza się do akt sprawy w zalakowanej kopercie.

§ 371.1. W stosunku do skazanego przebywającego w zakładzie karnym lub areszcie śledczym postanowienie o ułaskawieniu wykonuje sąd pierwszej instancji, a w przypadku gdy akt łaski dotyczy warunkowego przedterminowego zwolnienia – sąd penitencjarny.

2. Jeżeli z postanowienia o ułaskawieniu wynika obowiązek bezzwłocznego zwolnienia skazanego z zakładu karnego lub aresztu śledczego, sąd pierwszej instancji lub sąd penitencjarny doręcza administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego nakaz zwolnienia oraz odpis zarządzenia o zwolnieniu skazanego na skutek zastosowania prawa łaski. Sąd

penitencjarny przesyła sądowi, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji, akta sprawy wraz z drugim egzemplarzem odpisu wyciągu z postanowienia o ułaskawieniu.

3. Jeżeli postanowienie o ułaskawieniu dotyczy skazanego pozostającego na wolności, sąd pierwszej instancji bądź sąd penitencjarny zwraca się pisemnie do ułaskawionego o przybycie do sądu w oznaczonym terminie w celu wręczenia postanowienia o ułaskawieniu. W razie niestawiennictwa odpis wyciągu z postanowienia o ułaskawieniu przesyła się ułaskawionemu za pośrednictwem urzędu pocztowego.

4. Po dokonaniu czynności związanych z wykonaniem aktu łaski w przedmiocie warunkowego przedterminowego zwolnienia, sąd penitencjarny przesyła akta sprawy, wraz z drugim egzemplarzem odpisu wyciągu z postanowienia o ułaskawieniu, sądowi, który wydał orzeczenie w pierwszej instancji.

5. O wszystkich przypadkach ułaskawienia zawiadamia się Centralny Rejestr Skazanych. W razie gdy ułaskawienie dotyczy darowania lub skrócenia okresu obowiązywania zastosowanych środków karnych, zawiadamia się ponadto odpowiednie organy, instytucje, zakład pracy lub organizacje wymienione w art. 179, 180 – 183 K.k.w.

6. Jeżeli Prezydent nie skorzystał z prawa łaski, zawiadomienie w tym przedmiocie doręcza sąd pierwszej instancji zarówno skazanym przebywającym w zakładach karnych i aresztach śledczych, jak i osobom przebywającym na wolności.

Oddział 6. Zabezpieczenie i kary majątkowe.

§ 372.1. W razie wydania postanowienia o zabezpieczeniu roszczeń o naprawienie szkody lub grożących oskarżonemu kar majątkowych lub środków karnych o charakterze majątkowym, sąd przesyła bezzwłocznie odpis postanowienia, opatrzony wzmianką o wykonalności, właściwemu organowi egzekucyjnemu, zawiadamiając go o posiadanych danych o majątku oskarżonego. Zawiadomienia te należy przesłać w miarę dokonywania ustaleń w tym zakresie, również po wydaniu postanowienia o zabezpieczeniu.

2. W razie uprawomocnienia się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, w której wydano postanowienie, o jakim mowa w ust. 1, sąd przesyła bezzwłocznie organowi egzekucyjnemu dokonującemu zabezpieczenia odpis tego orzeczenia do wiadomości.

§ 373.1. W celu wykonania wyroku skazującego na grzywnę, sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji, bezzwłocznie po uprawomocnieniu się wyroku wpisuje grzywnę do dziennika należności sądowych i wzywa skazanego do dobrowolnego jej uiszczenia w

terminie 30 dni, z pouczeniem, że w razie nieuiszczenia grzywny zostanie wszczęte postępowanie egzekucyjne, którego koszty obciążą skazanego.

2. Po bezskutecznym upływie terminu do dobrowolnego uiszczenia grzywny i nierozłożenia jej na raty, sąd wykonujący orzeczenie przesyła właściwemu organowi egzekucyjnemu tytuł wykonawczy z poleceniem jego wykonania, chyba że z uwagi na to, iż skazany jest pozbawiony wolności albo mieszkając za granicą tylko czasowo przebywa na terenie Rzeczypospolitej Polskiej, sąd uzna, że egzekucja byłaby bezskuteczna.

3. W razie stwierdzenia nieściągalności grzywny nie przekraczającej 100 dziennych stawek, sąd może zwrócić się do skazanego o wyrażenie zgody na zmianę grzywny na pracę społecznie użyteczną. W piśmie do skazanego sąd określa rodzaj i czas trwania pracy.

4. W przypadku gdy skazany nie wyrazi zgody na podjęcie pracy społecznie użytecznej bądź pracy tej nie podejmie lub nie wykonuje – sąd zarządza wykonanie zastępczej kary pozbawienia wolności. Przepis § 363 stosuje się odpowiednio, z tym że do dokumentacji określonej w tych przepisach dołącza się również odpis postanowienia o wykonaniu zastępczej kary pozbawienia wolności.

6. W posiedzeniu sądu w przedmiocie zarządzenia wykonania zastępczej kary pozbawienia wolności powinien brać udział zawodowy kurator sądowy, który sprawował lub nadzorował sprawowanie dozoru nad skazanym.

Oddział 7. Środki karne.

§ 374. O prawomocnie orzeczonym pozbawieniu praw publicznych – sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji, zawiadamia odpowiednie organy i instytucje, o których mowa w art. 179 K.k.w.

§ 375.1. O prawomocnie orzeczonym zakazie zajmowania określonych stanowisk, wykonywania określonego zawodu lub prowadzenia określonej działalności albo zakazie prowadzenia pojazdów sąd, który wydał wyrok w pierwszej instancji, zawiadamia odpowiednio: właściwy organ administracji rządowej lub samorządu terytorialnego, zakład pracy, instytucję lub organizację, o których mowa w art. 180 – 183 K.k.w., przesyłając odpis lub wypis z orzeczenia, w miarę potrzeby wraz z uzasadnieniem, jeżeli zostało sporządzone.

2. Jednocześnie sąd wskazuje datę początkową, od której należy liczyć okres wykonania środka karnego i poucza o treści art. 185 K.k.w.

§ 376.1. W celu wykonania środka karnego przepadku przedmiotów lub ściągnięcia kwoty pieniężnej, będącej równowartością przedmiotów, których przepadku nie można było orzec, wysyła się odpis lub wyciąg tego wyroku urzędowi skarbowemu właściwemu ze względu na siedzibę sądu orzekającego w pierwszej instancji.

2. W razie orzeczenia przepadku przedmiotu przechowywanego przez sąd, należy przesłać jednocześnie do biura podawczego lub do kasy sądowej odpis lub wypis z orzeczenia, z zaznaczeniem daty jego prawomocności, z poleceniem przekazania przedmiotu właściwemu urzędowi skarbowemu. Jeżeli przedmiot przechowywany jest w aktach sprawy, przekazuje się go bezpośrednio właściwemu organowi na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego.

3. Postępowanie z przedmiotami, które w razie orzeczenia ich przepadku podlegają przekazaniu bezpośrednio innym organom niż organ, o którym mowa w ust. 1 i 2, regulują odrębne przepisy.

4. W razie orzeczenia przepadku przedmiotu przechowywanego poza sądem, wysyłając urzędowi skarbowemu lub instytucji, o której mowa w ust. 3, odpis lub wyciąg z orzeczenia do wykonania, należy jednocześnie wysłać odpis lub wyciąg tego orzeczenia wraz z poleceniem wydania przedmiotu instytucji lub osobie, u której przedmiot jest przechowany.

5. W razie orzeczenia przepadku przedmiotu z poleceniem jej zniszczenia, wykonanie tego orzeczenia należy do kierownika sekretariatu; ze zniszczenia przedmiotu sporządza się protokół, który dołącza się do akt sprawy.

§ 377.1. Wykonując orzeczenie o przepadku przedmiotów przestępstwa lub wykroczenia skarbowego, zabezpieczonych przez urząd celny, sąd przesyła temu urzędowi odpis orzeczenia ze wzmianką o wykonalności.

2. Wykonując orzeczenie o przepadku przedmiotów pochodzących z przestępstw przeciwko mieniu, gospodarczych i skarbowych, sąd przesyła odpis lub wypis z prawomocnego orzeczenia jednostce Policji, która prowadziła czynności dochodzeniowe w tej sprawie.

§ 378.1. Wypis wyroku publikowany w związku z orzeczeniem kary podania wyroku do publicznej wiadomości powinien zawierać imię i nazwisko, datę i miejsce urodzenia oraz imiona rodziców skazanego, czas, miejsce i rodzaj popełnionego przestępstwa, ewentualnie wysokość wyrządzonej szkody, oraz podstawę prawną skazania wraz z wymiarem kary. Opis przestępstwa powinien być podany w sposób zwięzły i zrozumiały dla czytelnika. Przy kwalifikacji kumulatywnej oraz karze łącznej należy podać jedynie przepis najsurowszy, na którego podstawie została wymierzona kara.

2. Nie jest dopuszczalne publikowanie danych dotyczących osoby pokrzywdzonego, chyba że jest to uzasadnione jego interesem.

3. Przewodniczący wydziału stwierdza prawidłowość sporządzonego wypisu wyroku i zarządza przesłanie go do publikacji.

Oddział 8. Środki zabezpieczające i koszty sądowe.

§ 379.1. Przesyłając do wykonania orzeczenie o zastosowaniu środka zabezpieczającego, polegającego na umieszczeniu sprawcy w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym /art. 94 § 1 K.k./ lub w zamkniętym zakładzie leczenia odwykowego /art. 96 K.k./, sąd kontroluje przestrzeganie warunków, o których mowa w art. 203 K.k.w., dotyczących wykonywania środka zabezpieczającego.

2. Przed wydaniem postanowienia zarządzającego ponowne umieszczenie sprawcy w odpowiednim zakładzie psychiatrycznym /art. 94 § 3 K.k./, sąd zasięga opinii biegłych lekarzy psychiatrów i psychologów.

§ 380. Postanowienie ustalające wysokość kosztów przypadających w związku z postępowaniem wydaje sąd pierwszej instancji, który orzekał w danej sprawie, niezwłocznie po uprawomocnieniu się orzeczenia kończącego postępowanie w sprawie, jeśli rozstrzygnięcia w tym przedmiocie nie zapadły wcześniej. W miarę potrzeby wydaje się dodatkowe postanowienie.

§ 381. Koszty sądowe i pieniężne kary porządkowe stanowiące należności sądowe ściągane są w tym samym trybie co kara grzywny; po bezskutecznym upływie 30-dniowego terminu przewidzianego do dobrowolnego ich uiszczenia – koszty sądowe i pieniężne kary porządkowe ściągane są w drodze egzekucji /art. 206 § 1 K.k.w./.

§ 382. Odraczanie, rozkładanie na raty i umarzanie należności sądowych następuje na takich samych zasadach i w takim samym trybie jak odraczanie, rozkładanie na raty i umarzanie grzywny, przy czym okres odroczenia pieniężnej kary porządkowej nie może przekraczać 6 miesięcy /art. 206 § 2 K.k.w./.

Przepisy końcowe.

§ 383. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Uzasadnienie

Projekt rozporządzenia stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 41 § 1 nowej ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, która zobowiązuje Ministra Sprawiedliwości do określenia jednolitych reguł wewnętrznego funkcjonowania sądów powszechnych we wszystkich aspektach ich działalności w celu poprawy sprawności, racjonalności i szybkiego a zarazem rzetelnego wykonywania zadań z zakresu wymiaru sprawiedliwości i ochrony prawnej.

Zakres przedmiotowy przedstawianego projektu obejmuje następujące kwestie:

- 1/ zasady wewnętrznej struktury organizacyjnej sądów, uzupełniające i konkretyzujące przepisy dotyczące schematycznych podziałów na wydziały sądów wszystkich szczebli, sformułowanych w ustawie,
- 2/ ustalenie zakresów czynności prezesów i wiceprezesów sądów w sprawach administracji i nadzoru administracyjnego nad sądami,
- 3/ określenie porządku urzędowania i wykonywania zadań sędziów pełniących funkcje przewodniczących wydziałów i przewodniczących posiedzeń,
- 4/ porządek czynności w sprawach rozpoznawanych przez sądy we wszystkich rodzajach spraw i we wszystkich fazach postępowania sądowego a w tym warunki udostępniania pomieszczeń i akt spraw dla uczestników postępowań sądowych, świadków i innych osób przebywających w sądach.

Projektowane rozporządzenie zostało podzielone na trzy części /tytuły/, które z kolei dzielą się na działy, rozdziały, a w części szczególnej, także na oddziały, przy konsekwentnym uwzględnieniu zasady, iż regulacje dotyczące czynności we wszystkich, lub kilku rodzajach spraw zostały “wyjęte przed nawias” stanowiąc “przepisy ogólne” lub “przepisy wspólne” dla określonych kategorii spraw. Dotyczy to zwłaszcza części projektu zatytułowanej “Czynności sądów apelacyjnych, okręgowych i rejonowych”. Część ta /Tytuł III/ dzieli się na trzy podstawowe działy, z których pierwszy obejmuje przepisy wspólne dla czynności obowiązujących we wszystkich rodzajach spraw, drugi – najobszerniejszy – czynności w sprawach cywilnych, gospodarczych, rodzinnych i nieletnich oraz pracy i ubezpieczeń społecznych, a trzeci – czynności w sprawach karnych.

Specyfika czynności charakterystycznych dla poszczególnych kategorii spraw w bloku cywilistycznym, np. dla spraw rejestrowych, gospodarczych, spraw z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych podyktowała konieczność wyodrębnienia rozdziałów poświęconych tym zagadnieniom, a dla przejrzystości treści rozwiązań w rozdziale poświęconym sprawom z zakresu prawa rodzinnego i opiekuńczego, sprawom nieletnich oraz innym sprawom rozpatrywanym w wydziałach rodzinnych – wprowadzono dodatkowy przedmiotowy podział przepisów na oddziały zawierające rozwiązania specyficzne dla określonych kategorii spraw.

Projekt rozporządzenia w szerokim stopniu nawiązuje do systematyki oraz obowiązujących regulacji aktualnego regulaminu wewnętrznego urzędowania sądów. Jest to uzasadnione potrzebami praktyki. Z treści art. 41 Prawa o ustroju sądów powszechnych wynika bowiem iż zakres przedmiotowy ani cele którym ma służyć ten akt prawny nie ulegają zmianie. Racjonalnym wydaje się zatem, aby ów podstawowy dla pracowników sądów zbiór przepisów określających porządek czynności w sprawach sądowych – zaktualizowany i uzupełniony o nowe treści wobec zaistniałych zmian przepisów ustawowych – zachował swą czytelność i przejrzystość systematyki, jako że posługują się nim nie tylko sędziowie – zwłaszcza zajmujący stanowiska funkcyjne – ale także pracownicy administracyjni.

Względy celowości przemawiają również za tradycyjnym rozszerzeniem podstawy prawnej przedmiotowego rozporządzenia o delegację zawartą w art. 783 § 1 Kodeksu postępowania cywilnego i zamieszczenie w części cywilistycznej projektu ustalonego brzmienia klauzuli wykonalności, do czego zobowiązuje Ministra Sprawiedliwości powołany przepis ustawy.

Wejście w życie rozporządzenia nie pociąga za sobą skutków finansowych, poza przewidzianymi w budżecie.

PROJEKT WSTĘPNY

Z a r z ą d z e n i e
Ministra Sprawiedliwości
z dnia

w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, określenia kategorii pracowników sądowych obowiązanych do noszenia stroju urzędowego lub oznak.

Na podstawie art. 146 pkt 1 ustawy z dnia _____ 2000 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych /Dz.U. Nr _____, poz. _____ /zarządza się co następuje:

§ 1. Zarządzenie określa organizację, zakres i tryb działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej, ze szczególnym uwzględnieniem zasad i techniki prowadzenia akt spraw sądowych, ksiąg biurowych oraz innych urządzeń ewidencyjnych, a także kategorie pracowników sądowych obowiązanych do noszenia stroju urzędowego lub oznak oraz warunki ich przydziału.

TYTUŁ I

Sekretariaty sądowe

Dział I

Organizacja i zakres działania sekretariatów sądowych

§ 2. Sekretariatem sądowym jest powołany w każdym wydziale zespół pracowników administracyjnych wykonujących czynności biurowe w sprawach sądowych powierzonych do rozpoznania temu wydziałowi.

§ 3.1. Pracą sekretariatu wydziału kieruje jego kierownik, podległy bezpośrednio przewodniczącemu wydziału i odpowiedzialny przed nim za prawidłowe i terminowe wykonywanie czynności należących do zakresu działania podległego mu sekretariatu oraz za przestrzeganie dyscypliny i kultury pracy przez wszystkich pracowników tego sekretariatu.

2. W zakresie czynności administracyjnych do obowiązków kierownika sekretariatu należy w szczególności:

- 1/ planowanie i organizowanie pracy sekretariatu, a w tym opracowywanie podziału czynności podległych pracowników, przy przestrzeganiu zasady równomiernego obciążenia obowiązkami poszczególnych osób,
- 2/ bieżące sprawdzanie prawidłowości prowadzenia akt i urzędzeń ewidencyjnych w sprawach sądowych oraz kontrolowanie wykonywania innych czynności przez pracowników sekretariatów,
- 3/ informowanie przewodniczącego wydziału o stanie i biegu spraw znajdujących się w wydziale, ze szczególnym uwzględnieniem informacji o sprawach, w których postępowanie przedłuża się,
- 4/ udostępnianie powierzonej wydziałowi pieczęci urzędowej sądu oraz osobisty nadzór nad jej wykorzystywaniem,
- 5/ opracowywanie projektów sprawozdań statystycznych z zakresu pracy wydziału,
- 6/ stwarzanie podległym pracownikom warunków organizacyjnych dla stałego podnoszenia kwalifikacji zawodowych oraz bieżące zaznajamianie ich ze wszelkimi zmianami przepisów regulaminowych i instrukcyjnych dotyczących pracy sekretariatu, a także przedstawianie przewodniczącemu wydziału propozycji wniosków w przedmiocie awansowania, nagradzania i karania tych pracowników,
- 7/ prowadzenie ewidencji oraz akt w sprawach z zakresu administracji i nadzoru, wpływających do przewodniczącego wydziału,
- 8/ czuwanie nad odpowiednim zaopatrzeniem sekretariatu w księgi, druki i materiały piśmienne oraz nad racjonalnym ich używaniem.

§ 4. W wypadku, gdy w ramach sekretariatu wydziału została wyodrębniona sekcja dla spraw określonego rodzaju, kierownikiem jej jest jeden z pracowników sekcji, który organizacyjnie podlega bezpośrednio kierownikowi sekretariatu i odpowiada przed nim za całość pracy sekcji.

§ 5.1. W wypadku uzasadnionym odpowiednimi warunkami organizacyjnymi w sekretariacie wydziału może być wyodrębniony zespół protokolantów, podlegających bezpośrednio kierownikowi sekretariatu lub kierownikowi sekcji.

2. W sekretariacie o szczególnie dużej liczbie protokolantów kierownik sekretariatu – w uzgodnieniu z przewodniczącym wydziału – może wyznaczyć kierownika

zespołu, który koordynuje pracę protokolantów, prowadzi zbiór wokand oraz nadzoruje terminowość zwracania akt spraw po odbytych posiedzeniach.

§ 6. Pracownicy sekretariatu wydziału /sekcji, zespołu/ wykonują powierzone im zadania zgodnie z podziałem czynności pracowników ustalonym przez kierownika sekretariatu i zatwierdzonym przez przewodniczącego wydziału.

§ 7. Zakres zadań sekretariatu obejmuje: wszystkie czynności związane z prowadzeniem akt spraw sądowych oraz urzędzeń ewidencyjnych służących do ich rejestrowania, wykonywaniem wydanych w sprawach sądowych zarządzeń prezesa sądu, przewodniczącego wydziału i sędziów, protokolowaniem na rozprawach i posiedzeniach sądu, a także spełnianie innych czynności przewidzianych w regulaminie wewnętrznego urzędowania sądów i w przepisach ogólnych.

§ 8.1. W zakresie czynności w sprawach sądowych do obowiązków kierownika sekretariatu należy w szczególności:

- 1/ przyjmowanie nadchodzących do wydziału pism oraz przedstawianie ich przewodniczącemu wydziału, w razie potrzeby wraz z aktami lub z odpowiednią notatką, o ile załatwienie pism wykracza poza zakres samodzielnego działania kierownika sekretariatu,
- 2/ przyjmowanie interesantów i udzielanie im informacji, udostępnianie akt do przejrzania pod swoją kontrolą osobom do tego uprawnionym oraz udzielanie informacji pisemnych,
- 3/ wydawanie odpisów, zaświadczeń, a na zarządzenie przewodniczącego wydziału, przewodniczącego posiedzenia lub sędziego sprawozdawcy także innych dokumentów, uwierzytelnianie odpisów pism lub dokumentów wydanych z akt znajdujących się w sekretariacie, jak również przekazanych do archiwum zakładowego,
- 4/ sporządzanie wezwań i zawiadomień,
- 5/ sporządzanie pism o nadesłanie danych z ksiąg stanu cywilnego, o nadesłanie akt, o wyznaczenie adwokata ustanowionego dla strony, o dostarczenie dokumentów lub przedmiotów przez osoby trzecie oraz o dokonanie ogłoszeń,
- 6/ sporządzanie pism o uiszczenie grzywien /kar pieniężnych/ i kosztów sądowych, jak również pism w sprawie egzekucji należności sądowych,
- 7/ zwracanie na zarządzenie przewodniczącego wydziału lub innego sędziego pism procesowych,
- 8/ przedstawianie pism i akt przewodniczącemu wydziału lub innemu sędziemu, jeżeli

z powodu upływu terminu należy wydać orzeczenie lub zarządzenie, oraz niezwłocznie przedstawianie akt dla wydania dodatkowego orzeczenia, jeżeli w wydanym orzeczeniu brak jest rozstrzygnięcia co do dowodów rzeczowych, kosztów sądowych lub co do zaliczenia tymczasowego aresztowania,

9/ sprawdzanie odpowiednio wcześniej przed terminem posiedzenia, czy w sprawie wyznaczonej na posiedzenie zostały doręczone wezwania i zawiadomienia, a w wypadku braku dowodu doręczenia lub stwierdzenia, że adresat nie otrzymał przesyłki albo że oskarżony nie będzie doprowadzony na posiedzenie, lub że którakolwiek z osób wezwanych nie stawi się na posiedzenie – przedstawianie akt przewodniczącemu posiedzenia lub przewodniczącemu wydziału w celu wydania dodatkowych zarządzeń, które zapobiegłyby odroczeniu posiedzenia.

2. Czynności określone w ust. 1 należą do samodzielnego zakresu działania kierownika sekretariatu. Kierownik sekretariatu podpisuje również pisma dotyczące tych czynności.

3. Kierownik sekretariatu może upoważnić określonych pracowników do sporządzania i podpisywania wezwań i zawiadomień, o których mowa w ust. 1 pkt 4, a za zgodą przewodniczącego wydziału – także do wykonywania innych czynności wymienionych w ust. 1.

§ 9. Jeżeli sekretariat jest podzielony na sekcje, kierownik sekretariatu w uzgodnieniu z przewodniczącym wydziału przekazuje kierownikowi sekcji czynności wymienione w § 8 ust. 1 w zakresie spraw objętych działaniem powierzonej mu sekcji.

§ 10. Jeżeli kierownik sekretariatu został upoważniony przez przewodniczącego wydziału do podpisywania pewnej kategorii pism nie należących do jego zakresu działania, wówczas w treści tych pism powołuje się na to upoważnienie.

§ 11. Pracownicy sekretariatu /kierownicy sekcji/, upoważnieni przez kierownika sekretariatu do samodzielnego wykonywania czynności wymienionych w § 8 ust. 1 pkt 5 – 7, powołują się w treści pism wysyłanych w zakresie tych czynności na upoważnienie kierownika sekretariatu.

§ 12.1. Stały nadzór nad całokształtem pracy sekretariatu sprawuje przewodniczący wydziału, a w zakresie spraw związanych ściśle z organizacją pracy oraz z zapewnieniem

odpowiednich warunków jej wykonywania – także kierownik oddziału administracyjnego, który przedstawia prezesowi sądu informacje o dokonanych ustaleniach.

2. Okresowe kontrole organizacji i techniki pracy sekretariatu przeprowadzają inspektorzy do spraw biurowości sądowej oraz sędziowie wizytatorzy w ramach wykonywania czynności nadzorczych powierzonych im przez prezesa sądu.

Dział II

Biurowość w sprawach sądowych /instrukcja sądowa/

Rozdział 1

Przyjmowanie i wysyłanie korespondencji

§ 13.1. Na piśmie wpływającym do sądu zamieszcza się adnotację zawierającą nazwę sądu, datę wpływu pisma, liczbę załączników i podpis przyjmującego pismo.

2. Kopertę, w której pismo nadesłano, załącza się do pisma.

3. Pismo adresowane imiennie do prezesa sądu doręcza się prezesowi sądu bez otwierania koperty.

§ 14. Na żądanie osoby wnoszącej pismo do sądu, biuro podawcze lub pracownik upoważniony do przyjmowania korespondencji poświadczą przyjęcie pisma na jego kopii lub w książce doręczeń.

§ 15.1. Kierownik sekretariatu przedstawia wpływające pismo przewodniczącemu wydziału /innemu sędziemu/, który wydaje zarządzenie co do sposobu załatwienia pisma.

2. Adnotację o wykonaniu zarządzenia pracownik sekretariatu zamieszcza obok zarządzenia.

3. Zarządzenia i adnotacje związane z obiegiem pism i sposobem ich załatwiania powinny być opatrzone datą i czytelnym podpisem.

§ 16.1. Pisma i przesyłki wysyła z sądu biuro podawcze lub pracownik wyznaczony do przyjmowania i wysyłania korespondencji.

2. Datę przekazania biuro podawczemu /wyznaczonemu pracownikowi/ pisma lub przesyłki przeznaczonej do wysłania, pracownik sekretariatu wydziału wpisuje we właściwych aktach i księgach biurowych.

3. Pisma i przesyłki wysyłane do instytucji mieszczących się w tym samym budynku przekazuje się bezpośrednio za potwierdzeniem odbioru, bez udziału biura podawczego.

4. Obieg pism i akt zawierających wiadomości stanowiące tajemnicę państwową i służbową regulują odrębne przepisy.

§ 17.1. Pisma wysyłane przez sąd doręcza się adresatom w kopertach za potwierdzeniem odbioru, które powinno zawierać w szczególności datę doręczenia, nazwę sądu, sygnaturę akt, określenie rodzaju doręczanego pisma i sposobu jego doręczenia. Potwierdzenie to dołącza się do akt sprawy.

2. Określenie rodzaju wysyłanego pisma na kopercie i na potwierdzeniu odbioru nie może zawierać żadnych informacji o jego treści merytorycznej.

3. W wypadku doręczenia pisma za potwierdzeniem odbioru przez organ inny niż poczta, stosuje się formularz potwierdzenia odbioru ustalony dla doręczania pism sądowych przez pocztę.

§ 18.1. W piśmie wysyланym przez sąd podaje się nazwę sądu, sygnaturę akt, datę podpisania pisma, stanowisko służbowe oraz imię i nazwisko podpisującego. Pełne brzmienie stanowiska służbowego i imienia może być zastąpione odpowiednim skrótem.

2. W nagłówku pisma podaje się, w miarę potrzeby, określenie przedmiotu sprawy.

3. W odpowiedzi na otrzymane pismo powołuje się datę i sygnaturę pisma, którego odpowiedź dotyczy.

§ 19. Kopię pisma wysyłanego przez sąd pozostawia się w aktach sprawy, umieszczając na niej adnotację o dacie wysłania pisma /§ 16 ust. 2/.

§ 20. Do czynności często powtarzających się należy używać formularzy przeznaczonych do tych czynności.

§ 21. Arkusze pisma wysyłanego przez sąd należy trwale połączyć, opatrując w razie potrzeby miejsca połączeń pieczęcią.

Rozdział 2
Sporządzanie dokumentów
/wokandy, protokoły i orzeczenia/

§ 22.1. Przed posiedzeniem z udziałem stron sekretariat sporządza wokandę, która zawiera imiona i nazwiska sędziów i ławników, sygnatury akt spraw wyznaczonych na posiedzenie, oznaczenie godzin, na które sprawy wyznaczono oraz imiona i nazwiska stron i innych osób wezwanych.

2. W postępowaniu cywilnym na wokandzie podaje się ponadto przedmiot sprawy, a w postępowaniu karnym – kwalifikację prawną czynu zarzucanego oskarżonemu i sygnaturę akt oskarżyciela publicznego.

§ 23.1. Po jednym egzemplarzu wokandy otrzymują: przewodniczący posiedzenia, protokolant i woźny obecny na sali posiedzeń.

2. Jeden egzemplarz wokandy wywiesza się przed salą, w której odbywa się posiedzenie; na egzemplarzu tym odnotowuje się zaistniałe zmiany planowanego czasu rozpoznania danej sprawy oraz zakreśla się numery spraw rozpoznanych w danym dniu niezwłocznie po zakończeniu każdej z nich.

3. Na jednym egzemplarzu wokandy protokolant wpisuje godzinę faktycznego rozpoczęcia i ukończenia posiedzenia, przyczynę ewentualnej zmiany planowanego czasu rozpoczęcia posiedzenia, liczbę przesłuchanych osób oraz wyniki rozpoznania spraw wymienionych na wokandzie. Egzemplarz ten podpisują przewodniczący posiedzenia i protokolant.

4. Egzemplarz wokandy, o którym mowa w ust. 3, protokolant oddaje po zakończeniu posiedzenia kierownikowi sekretariatu, który czuwa nad tym, aby akta spraw wymienionych na wokandzie oddane zostały niezwłocznie do sekretariatu. Otrzymane egzemplarze wokand kierownik sekretariatu składa do zbioru wokand.

§ 24.1. W protokołach i orzeczeniach sporządzanych zgodnie z przepisami postępowania sądowego wymienia się również sygnaturę akt, stanowiska służbowe oraz imiona i nazwiska sędziów, oskarżyciela publicznego i protokolanta, a także imiona i nazwiska ławników. Jeżeli wyrok jest zaoczny w całości lub w stosunku do niektórych tylko osób, należy zaznaczyć to na wstępie wyroku.

2. Liczby wymienione w orzeczeniach określające wymiar kary i kwoty pieniężne oznacza się cyframi arabskimi i określa się je słownie.

3. Na oryginałach orzeczeń nie należy czynić żadnych adnotacji, z wyjątkiem wzmianki o stwierdzeniu prawomocności orzeczenia oraz o wydaniu tytułu wykonawczego.

§ 25. Pieczęć urzędową sądu umieszcza się na pismach określonych w przepisach szczególnych, a także uwierzytelnionych odpisach orzeczeń, protokołów i innych dokumentów znajdujących się w aktach sprawy, zaświadczeniach wydawanych na podstawie akt i ksiąg biurowych, a na polecenie przewodniczącego wydziału również na innych pismach.

§ 26.1. W wypadku sporządzenia protokołu ustnego zgłoszenia powództwa, wniosku o przyznanie zwolnienia od kosztów sądowych, o ustanowienie adwokata lub innego ustnego wniosku, poza wskazaniem czasu i miejsca sporządzenia protokołu oraz osób uczestniczących w jego spisaniu, należy zamieścić w protokole oznaczenie stron, dokładnie określone żądanie, istotne okoliczności faktyczne sprawy i zawnioskowane dowody na poparcie poszczególnych twierdzeń, a przy roszczeniach majątkowych niepieniężnych również wartość przedmiotu sprawy. Protokół podpisuje osoba zgłaszająca żądanie oraz pracownik sporządzający protokół.

2. Protokół należy sporządzić w miarę potrzeby z odpowiednią liczbą odpisów dla osób uczestniczących w sprawie.

Rozdział 3

Akta

§ 27. Akta zakłada się na podstawie zarządzenia przewodniczącego wydziału w przedmiocie zarejestrowania pisma wszczynającego postępowanie w sprawie.

§ 28.1. Zarządzenie dotyczące pisma wszczynającego postępowanie zamieszcza się na oddzielnej karcie dołączonej do akt bezpośrednio przed tym pismem.

2. Zarządzenie prezesa sądu dotyczące składu sądu, w jakim sprawa ma być rozpoznana, zamieszcza się również na karcie poprzedzającej pismo wszczynające postępowanie.

§ 29.1. Akta sprawy powinny być umieszczone w oddzielnej okładce sporządzonej według ustalonego wzoru, oznaczonej sygnaturą. Okładki akt poszczególnych kategorii spraw powinny różnić się kolorem.

2. Akta powinny być zszyte, a karty w nich ponumerowane.

3. O zmianie numeracji kart należy uczynić wzmiankę z podaniem przyczyny zmiany. Wzmiankę tę zamieszcza się na karcie, której numerację zmieniono, a gdy zmiana dotyczy numeracji kilku kolejnych kart – na pierwszej z nich.

§ 30.1. Sygnatura akt składa się z cyfry rzymskiej oznaczającej wydział, a jeżeli wydział dzieli się na sekcje – również z cyfry arabskiej oznaczającej sekcję, oznaczenia repertorium lub wykazu, numeru porządkowego, pod którym sprawa jest wpisana do odpowiedniej księgi oraz – po znaku łamania – dwóch ostatnich cyfr roku, w którym akta zostały założone /np. I.2.C.145/00/.

2. W wypadku zmiany sygnatury akt sprawy, nową sygnaturę wpisuje się na okładce akt obok sygnatury dotychczasowej, którą przekreśla się w sposób umożliwiający jej odczytanie. Jeżeli akta sprawy, której sygnaturę zmieniono, umieszczono w nowej okładce, należy wpisać na niej również pierwotną sygnaturę i przekreślić ją w sposób wyżej określony.

§ 31. Dla spraw rozpoznawanych łącznie prowadzi się jedne akta pod jedną sygnaturą. Jeżeli dla poszczególnych spraw rozpoznawanych łącznie były założone osobne akta, należy je połączyć i prowadzić pod sygnaturą akt najwcześniej założonych. Sygnatury spraw dołączonych należy zaznaczyć na okładce w nawiasie.

§ 32. W razie rozłączenia spraw zakłada się osobne akta dla sprawy wyłączonej, stosując przepis § 66. Na okładce założonych akt należy zaznaczyć w nawiasie sygnaturę akt sprawy, która uległa rozłączeniu.

§ 33. Jeżeli sprawa wyłączona ma być przekazana innemu sądowi, wydziałowi lub innemu organowi, albo ma być rozpoznana w innym postępowaniu, należy w miarę potrzeby wyłączyć poszczególne karty niezbędne do założenia osobnych akt lub sporządzić w tym celu uwierzytelnione odpisy lub fotokopie.

§ 34.1. Akta, których zawartość nie przekracza 200 kart, stanowią jeden tom. Na ostatniej stronie poświadczą się liczbę kart zawartych w tomie.

2. Zawartość akt nie powinna w zasadzie przekraczać 200 kart. W wypadku przekroczenia tej liczby należy założyć tom następny, zachowując ciągłość numeracji kart. Na okładkach oznacza się cyfrą rzymską kolejne numery poszczególnych tomów.

§ 35.1. Przewodniczący wydziału może zarządzić sporządzenie karty przeglądowej, na której wpisuje się kolejno pisma zawarte w aktach i numery ich kart.

2. Kartę przeglądową umieszcza się na początku każdego tomu akt.

§ 36.1. Pisma nadsyłane w toku postępowania w sprawie dołącza się do akt według kolejności wpływu. Pisma złożone na rozprawie lub posiedzeniu sądu oraz dowody doręczenia wezwań i zawiadomień zamieszcza się przed protokołem rozprawy lub posiedzenia, którego dotyczą.

2. W wypadku, gdy dowodu doręczenia pisma wysłanego przez sąd nie dołączono do akt bezpośrednio po piśmie, którego dotyczy, na piśmie tym odnotowuje się numer karty, na której znajduje się dowód jego doręczenia.

3. Dowody doręczenia wezwań świadkom, biegłym i tłumaczom, którzy stawili się na rozprawę lub posiedzenie, podlegają zniszczeniu, jeżeli przewodniczący rozprawy lub posiedzenia nie zarządzi inaczej. Zniszczeniu podlegają również koperty w wypadku, gdy data stempla pocztowego nie stanowi podstawy ustalenia terminu, z którego upływem wiążą się skutki procesowe.

§ 37. Koperty, w których mieszczą się przedmioty przechowywane w aktach sprawy, należy opatrzyć pieczęcią w miejscu sklejenia. W razie otwarcia koperty osoba otwierająca zaznacza datę tej czynności i składa swój podpis, a następnie ponownie ją zapieczętowuje.

§ 38. Do akt sprawy nie dołącza się pism dotyczących czynności nadzorczych.

§ 39. O wydaniu z akt przedmiotów lub dokumentów należy w odpowiednim miejscu akt uczynić wzmiankę, podając imię i nazwisko odbiorcy. Na pokwitowaniu odbioru przedmiotu lub dokumentu należy odnotować numer dowodu tożsamości osoby otrzymującej przedmiot lub dokument wyłączony z akt sprawy.

§ 40. Kopię zarządzenia wypłaty należności przyznanych świadkom, biegłym, tłumaczom lub stronom należy dołączyć do akt sprawy ze wzmianką o przekazaniu oryginału do kasy w celu dokonania wypłaty.

§ 41.1. Po uprawomocnieniu się orzeczenia lub zarządzenia kończącego postępowanie w sprawie, kierownik sekretariatu ustala, czy sędzia rozpoznający sprawę w I instancji zaliczył akta do odpowiedniej kategorii, a w razie stwierdzenia braku zaliczenia, przedstawia akta przewodniczącemu wydziału dla dokonania tej czynności.

2. Okresy przechowywania akt regulują odrębne przepisy.

§ 42.1. Na zarządzenie przewodniczącego wydziału, wydane po zakończeniu czynności sądowych związanych z wykonaniem orzeczenia, akta przekazuje się do archiwum zakładowego.

2. Przewodniczący wydziału może zarządzić wcześniejsze przekazanie akt do archiwum zakładowego i założenie akt zastępczych. Akta zastępcze po ustaniu przyczyny ich założenia dołącza się do akt właściwych.

3. Akta należy przekazywać do archiwum zakładowego co najmniej raz na pół roku, w terminach uzgodnionych z kierownikiem archiwum.

4. Szczegółowe zasady przejmowania dokumentacji aktowej przez archiwum zakładowe sądu określają odrębne przepisy.

§ 43. Datę przekazywania akt do archiwum zakładowego oraz numer spisu zdawczo-odbiorczego odnotowuje się w repertorium w rubryce „Uwagi”.

§ 44. Akta w sekretariatach powinny być ułożone według podziału na grupy odpowiadające poszczególnym fazom postępowania w sprawach /akta spraw wyznaczonych na posiedzenie, oczekujących, tych w których postępowanie zawieszono i t.d./, a w ramach grup – rocznikami, według kolejności numerów sygnatur.

§ 45.1. Zakończenie postępowania w sądzie I instancji w sprawach, w których wniesiono środek odwoławczy, zaznacza się przez włączenie do akt specjalnej karty, na której kierownik sekretariatu odnotowuje liczbę kart zawartych w aktach sprawy. Na karcie tej wskazuje się przyczynę przedstawienia akt sądowi II instancji, a następnie odnotowuje się datę wpływu akt do tego sądu.

2. Do akt sprawy przekazywanych sądowi II instancji wskutek wniesienia środka odwoławczego dołącza się akta tych spraw, w których dowód przeprowadził sąd I instancji.

§ 46.1. Przedstawiając akta sprawy sądowi II instancji na skutek wniesienia środka odwoławczego sporządza się pismem maszynowym odpis zaskarżonego orzeczenia i dołącza do akt, chyba, że oryginał orzeczenia sporządzono pismem maszynowym.

2. Przedstawiając akta Sądowi Najwyższemu w związku z przekazaniem pytania prawnego należy dołączyć do akt – bez wszywania – dwa odpisy tego pytania.

§ 47.1. W wypadku gdy orzeczenie sądu II instancji należy doręczyć stronom – doręczenia dokonuje ten sąd.

2. W razie trudności w wykonaniu czynności wymienionych w ust. 1 sąd II instancji, zwracając akta sądowi I instancji, dołącza potrzebną liczbę odpisów orzeczenia i wskazuje, komu należy je doręczyć.

§ 48. Po zakończeniu postępowania w sądzie II instancji i wykonaniu czynności wymienionych w § 47 sąd ten niezwłocznie zwraca akta sądowi I instancji.

§ 49. Sąd II instancji prowadzi zbiór własnych orzeczeń; zbiór ten składa się z odpisów orzeczeń ułożonych według przedmiotu sprawy.

§ 50. Zakończenie postępowania w sądzie II instancji w sprawach, w których wniesiono kasację, zaznacza się przez włączenie do akt specjalnej karty, na której kierownik sekretariatu odnotowuje liczbę kart zawartych w aktach sprawy. Na karcie tej wskazuje się przyczynę przedstawienia akt Sądowi Najwyższemu, a następnie odnotowuje się datę wpływu akt do tego Sądu.

§ 51. Przedstawiając Sądowi Najwyższemu akta sprawy z kasacją, sporządza się pismem maszynowym odpis zaskarżonego orzeczenia sądu II instancji i dołącza do akt, chyba że oryginał orzeczenia był sporządzony pismem maszynowym.

§ 52.1. W wypadku gdy orzeczenie Sądu Najwyższego należy doręczyć stronom, doręczenia dokonuje ten Sąd.

2. W razie trudności w wykonaniu czynności wymienionych w ust. 1 Sąd Najwyższy, zwracając akta sądowi II instancji, dołącza potrzebną liczbę odpisów orzeczenia i wskazuje, komu należy je doręczyć.

Rozdział 4

Urządzenia ewidencyjne – przepisy ogólne

§ 53.1. W sądach prowadzi się następujące urządzenia ewidencyjne:

- 1/ repertoria,
- 2/ wykazy,
- 3/ kartoteki /zbiory kart/,
- 4/ zbiory wokand,
- 5/ księgi pomocnicze.

2. Urządzenia ewidencyjne prowadzi się według ustalonych wzorów.

3. Urządzenia ewidencyjne służą do rejestrowania czynności sądu, kontrolowania biegu spraw, sporządzania sprawozdań statystycznych oraz stanowią podstawę oznaczenia, układu i przechowywania akt.

4. Wpisów w urządzeniach ewidencyjnych dokonuje się niezwłocznie po zaistnieniu podstawy do ich zamieszczenia.

§ 54. Repertoria, wykazy i księgi pomocnicze, zwane dalej księgami biurowymi, prowadzi się systemem roczników, z numeracją od początku roku. Można jednak używać tej samej księgi również w latach następnych, rozpoczynając numerację wpisów od początku roku następnego, jeżeli liczba czystych kart wystarczy co najmniej na okres półroczny.

§ 55. Na okładce i pierwszej stronie księgi biurowej należy umieścić nazwę sądu i wydziału, nazwę księgi i rok kalendarzowy.

§ 56.1. Księgi biurowe powinny być oprawione, a karty w księgach ponumerowane. Liczbę kart poświadcza się na ostatniej stronie księgi.

2. Po upływie roku kalendarzowego kierownik sekretariatu wydziału zamyka księgę, wymieniając pod ostatnim wpisem liczbę pozycji zamieszczonych w księdze i podpisując tę adnotację.

§ 57.1. Załatwienie sprawy uwidacznia się w księdze biurowej przez zakreślenie kolorowym znakiem numeru porządkowego tej sprawy. Zakreślenie polega na umieszczeniu znaku „L” obejmującego z lewej strony numer porządkowy.

2. Sprawę, w której występuje kilka osób, uważa się za załatwioną, gdy załatwienie dotyczy wszystkich osób.

§ 58. W wypadku przeniesienia wpisu do innej księgi biurowej należy w każdej z ksiąg sporządzić adnotację o poprzednim i obecnym wpisie.

§ 59. Omyłkowy wpis sprawy do księgi biurowej poprawia się przez przekreślenie go, bez zmiany numerów porządkowych dalszych spraw, chyba, że skreśla się ostatni wpis. Inne zapisy dokonane omyłkowo lub niewłaściwie należy przekreślić, czyniąc o tym wzmiankę i wpisać obok nich właściwe dane.

§ 60. Kierownik sekretariatu wydziału prowadzi zbiór wokand w teczkach oddzielnych dla każdego roku kalendarzowego. Wokandy układa się w porządku chronologicznym i przechowuje przez dwa lata.

Rozdział 5

Repertoria i wykazy

§ 61. Zarejestrowanie sprawy następuje przez wpisanie pisma wszczynającego postępowanie do właściwego repertorium i skorowidza alfabetyczno-numerowego.

§ 62.1. Sprawy nie podlegające wpisaniu do repertorium rejestruje się w wykazach.

2. Przy zakładaniu repertorium lub wykazu na początku roku kalendarzowego kierownik sekretariatu wydziału sporządza na pierwszej stronie nowej księgi spis spraw nie załatwionych, wpisując w kolejności nie zakreślone numery porządkowe z repertoriów lub wykazów z ostatnich dwóch lat, oddzielnie dla każdego roku. Załatwienie tych spraw należy uwidocznić przez zakreślenie numeru porządkowego w dawnym repertorium lub wykazie i przekreślenie numeru w spisie mieszczącym się na początku nowej księgi.

3. Sprawy nie zakreślone z okresu wcześniejszego niż ostatnie dwa lata przenosi się do nowego repertorium lub wykazu na stronach początkowych oddzielnie dla

każdego roku, nie zmieniając numeracji tych spraw. Przenieść należy także zapisy dotyczące biegu danej sprawy w zakresie niezbędnym do dalszego postępowania w sprawie.

§ 63. Jeżeli w rejestrowanej sprawie występuje więcej osób w charakterze stron lub przewiduje się dokonanie obszerniejszych wpisów, należy zająć w repertorium taką liczbę następnich wierszy poziomych, aby dalsze wpisy były przejrzyste.

§ 64.1. W wypadku przekazania sprawy przez sąd II instancji do ponownego rozpoznania, podjęcia zawieszono postępowania w sprawie, której numer poprzednio określono, oraz wznowienia postępowania lub przekazania sprawy do ponownego rozpoznania w wyniku uwzględnienia skargi kasacyjnej – należy zarejestrować sprawę pod nowym numerem.

2. Rejestrując sprawę pod nowym numerem, należy pod nową datą wpisu umieścić również datę pierwotnej rejestracji, a pod nowym numerem – poprzedni numer sprawy. Przy wpisie poprzednim należy odnotować numer, pod jakim sprawa została ponownie zarejestrowana w repertorium.

§ 65. Połączenie spraw należy uwidocznić w repertorium przez wpisanie czerwonym kolorem w rubryce „Uwagi” numeru porządkowego tej sprawy, z którą sprawę połączono.

§ 66. Sprawę wyłączoną do odrębnego rozpoznania rejestruje się pod nowym numerem porządkowym repertorium, czyniąc o tym wzmiankę przy poprzednim wpisie w rubryce „Uwagi”.

§ 67. Numer porządkowy sprawy określić w repertorium, gdy wydano orzeczenie kończące postępowanie w sprawie w danej instancji oraz gdy sprawę przeniesiono do innej księgi lub połączono z inną sprawą, gdy przekazano sprawę innemu sądowi według właściwości. Przepis § 57 stosuje się odpowiednio.

§ 68.1. W repertoriach prowadzonych dla spraw cywilnych poza wypadkami, o których mowa w przepisie poprzedzającym, numer porządkowy sprawy określa się w repertorium po upływie czterech miesięcy od dnia zawieszenia postępowania.

2. Przed zakreśleniem w repertorium numeru porządkowego sprawy, w której zawieszono postępowanie podlega podjęciu z urzędu przedstawia się akta przewodniczącemu wydziału w celu sprawdzenia czy nie ustała przyczyna zawieszenia.

§ 69. W repertoriach prowadzonych dla spraw karnych poza wypadkami o których mowa w § 67, numer porządkowy sprawy zakreśla się po uprawomocnieniu się postępowania o przekazaniu sprawy oskarżycielowi publicznemu w celu uzupełnienia postępowania przygotowawczego, po uprawomocnieniu się nakazu karnego oraz po zawieszeniu postępowania karnego wobec wszystkich oskarżonych.

§ 70.1. W celu ułatwienia kontroli spraw, w których postępowanie zostało zawieszono – należy równocześnie z wpisaniem we właściwej rubryce repertorium „daty zawieszenia” umieścić na marginesie, z prawej strony repertorium – oznaczenie „Zaw”.

2. Sprawy, o których mowa w ust. 1 ewidencjonuje się w wykazie spraw zawieszonych. W wykazie tym odnotowuje się sygnatury spraw i daty postanowień o zawieszeniu postępowania oraz przyczyny zawieszenia.

3. W razie podjęcia zawieszonych postępowania oraz w razie umorzenia postępowania z powodu nie podjęcia zawieszonych postępowania należy przekreślić w repertorium oznaczenie „Zaw”. Sygnaturę tej sprawy zakreśla się również w wykazie o którym mowa w ust. 2.

§ 71. Wykaz spraw, w których postępowanie zawieszono kontrolowany jest przez przewodniczącego wydziału nie rzadziej niż raz na miesiąc, przy czym nie rzadziej niż raz na 3 miesiące podlegają sprawdzeniu akta spraw, w celu ustalenia czy nie zaistniały podstawy do podjęcia zawieszonych postępowania lub do wydania innego, stosownego zarządzenia.

§ 72. W przypadku zawieszenia postępowania przez sąd odwoławczy, sąd ten podejmuje czynności zmierzające do ustalenia, czy nie ustała przyczyna dla której postępowanie zawieszono.

§ 73. O fakcie sprawdzenia repertorium przez prezesa sądu /przewodniczącego wydziału/ czyni się w sprawdzonej księdze odpowiednią wzmiankę.

§ 74. Przepisy niniejszego oddziału stosuje się odpowiednio do prowadzenia wykazów.

Rozdział 6

Kartoteki

§ 75.1. W postępowaniu wykonawczym określone czynności sądu ewidencjonowane są na kartach zakładanych dla poszczególnych osób, wobec których – zgodnie z treścią orzeczenia – czynności te podlegają wykonaniu

2. Zbiór założonych kart jednego wzoru stanowi kartotekę.

3. Karty osób, wobec których postępowanie wykonawcze jest w toku, przechowuje się w kartotece czynnej. Po zakończeniu tego postępowania kartę wycofuje się z kartoteki czynnej i przechowuje w kartotece nieczynnej.

4. Karty układa się według kolejności ich numerów z podziałem na poszczególne lata kalendarzowe.

§ 76.1. Kartę wyjmuje się z kartoteki wyłącznie w celu zamieszczenia lub uzyskania informacji.

2. W razie potrzeby wyjęcia karty ze zbioru na czas dłuższy, należy w miejsce karty wyjętej włożyć zakładkę z oznaczeniem nazwiska osoby, dla której karta została założona i sygnatury karty. Poza wypadkiem przekazania sprawy innemu sądowi nie jest dopuszczalne dołączanie karty do akt sprawy.

§ 77. Dla każdej kartoteki prowadzi się wykaz kart w niej zawartych. W wykazie dokonuje się wpisów chronologicznie, z numeracją od początku roku kalendarzowego. Kolejny numer takiego wpisu ze wskazaniem rodzaju kartoteki stanowi sygnaturę karty i odpowiadających jej akt.

§ 78. Numer porządkowy wykazu określa się z chwilą przenoszenia karty do kartoteki nieczynnej lub przekazania sprawy innemu sądowi.

Rozdział 7

Księgi pomocnicze

§ 79. Dla każdego repertorium i wykazu prowadzi się skorowidz alfabetyczno-numerowy. Można prowadzić jeden skorowidz dla kilku ksiąg.

§ 80.1. Kierownik sekretariatu wydziału prowadzi kontrolkę wysłanych akt, zawierającą następujące rubryki:

- 1/ liczba porządkowa,
- 2/ oznaczenie sprawy,
- 3/ data wysłania akt,
- 4/ oznaczenie adresata,
- 5/ przewidywany czas zwrotu,
- 6/ daty wysłanych ponagieł o zwrot akt,
- 7/ data zwrotu akt,
- 8/ uwagi.

2. W rubryce „Uwagi” należy wpisywać daty otrzymania nadesłanych w tym czasie pism, które po zwrocie akt należy do nich dołączyć. Pisma te przechowuje się do czasu zwrotu akt w przeznaczony do tego teczek.

3. O wysłaniu akt do innego sądu lub wydziału albo do innego organu oraz o zwrocie akt czyni się wzmiankę w repertorium.

4. Kierownik sekretariatu przegląda kontrolkę w odstępach miesięcznych i wysyła w miarę potrzeby ponaglenia o zwrot akt, o czym zawiadamia przewodniczącego wydziału.

§ 81.1. W sądach prowadzi się kontrolkę terminowego sporządzania uzasadnień orzeczeń i załatwiania środków odwoławczych. Kontrolkę prowadzi się oddzielnie dla każdego wydziału; w wydziałach podzielonych na sekcje – oddzielnie dla każdej sekcji, a w wydziałach sądów okręgowych rozpatrujących sprawy w I i II instancji – oddzielnie dla każdego rodzaju spraw.

2. Kontrolkę prowadzi kierownik sekretariatu właściwego wydziału lub sekcji. Przewodniczący wydziału może na wniosek kierownika sekretariatu powierzyć prowadzenie kontrolki innemu pracownikowi sekretariatu.

3. Liczba kart w kontrolce powinna uwzględniać liczbę sędziów oraz liczbę uzasadnień opracowywanych w roku przez poszczególnych sędziów. Na każdej karcie kontrolki należy wpisać nazwisko sędziego, którego sprawy będą ewidencjonowane.

4. Zakładając kontrolkę na nowy rok kalendarzowy należy na pierwszych kartach dotyczących poszczególnych sędziów wpisać sygnatury akt spraw nie zakreślonych w kontrolce prowadzonej w roku ubiegłym.

§ 82.1. W kontrolce, o której mowa w § 81, ewidencjonuje się wszystkie czynności sądu podejmowane w fazie postępowania międzyinstancyjnego w celu sprawowania bieżącego nadzoru nad terminowością ich wykonywania.

2. Z chwilą wpłynięcia wniosku o doręczenie odpisu orzeczenia z uzasadnieniem w kontrolce wpisuje się datę wpływu tego wniosku; jeżeli w jednej sprawie wpłynęło kilka takich wniosków, sprawę rejestruje się w kontrolce tylko raz, notując datę wpływu wniosku najwcześniej złożonego.

3. W wypadku, gdy środek odwoławczy został złożony bez uprzedniego wniosku o doręczenie odpisu uzasadnienia, sprawę rejestruje się w kontrolce, wpisując w miejscu przeznaczonym na datę wpływu wniosku – datę orzeczenia oraz skrót „b.z.”.

4. Jeżeli w zarejestrowanej już sprawie nie wniesiono apelacji albo jeśli postępowanie odwoławcze zakończyło się w sądzie I instancji, w kontrolce należy wpisać datę uprawomocnienia się orzeczenia lub decyzji powodującej nieprzedstawienie sprawy sądowi II instancji.

5. W wypadku odrzucenia apelacji w sprawie cywilnej lub nieprzyjęcia apelacji w sprawie karnej, pozycję w kontrolce określa się po upływie terminu do złożenia zażalenia na odrzucenie apelacji /nieprzyjęcie apelacji/.

6. Datę wpływu apelacji oraz datę przesłania akt do sądu II instancji wpisuje się w rubryce „Uwagi”.

7. Po zwrocie akt z sądu II instancji w kontrolce wpisuje się zwięzłą informację o treści wydanego orzeczenia /np. utrzymano w mocy, częściowo uchylono/.

8. W kontrolce notuje się również wzmianki o przedłużeniu terminu do sporządzenia uzasadnienia.

9. Po dokonaniu ostatniego z przewidzianych dla danej sprawy zapisów należy numer tej sprawy zakreślić w kontrolce.

§ 83. Kierownik sekretariatu przechowuje kontrolkę terminowego sporządzania uzasadnień orzeczeń i załatwiania środków odwoławczych przez dwa lata następujące po roku, dla którego kontrolka została założona.

§ 84*.1. W wydziałach karnych I instancyjnych kierownik sekretariatu prowadzi zeszyt kontroli spraw pilnych przeznaczonych do wpisywania sygnatur spraw, w których termin przedawnienia karalności jest krótszy niż dwa lata.

2. Sprawy wpisane do zeszytu kontroli są objęte stałym nadzorem przewodniczącego wydziału i kierownika sekretariatu.

§ 85.1. Przedmioty oddane na przechowanie, nie dające dołączyć się do akt sprawy, ewidencjonuje się w księdze przechowywanych przedmiotów.

2. W księdze tej należy dokładnie oznaczyć cechy charakteryzujące dany przedmiot. Przedmioty oddane na przechowanie w tej samej sprawie i w tym samym czasie wpisuje się pod jednym numerem księgi.

3. Wpis w księdze przechowywanych przedmiotów określa się po wykonaniu orzeczenia dotyczącego przechowywanego przedmiotu.

§ 86.1. Wydanie przechowywanego przedmiotu następuje przez wysłanie, wydanie osobie uprawnionej za pokwitowaniem lub na podstawie protokołu zdawczo-odbiorczego.

2. W księdze przechowywanych przedmiotów wpisuje się datę likwidacji przedmiotu /np. datę wydania, wysłania protokołu zdawczo-odbiorczego/.

3. Dokumenty i korespondencję dotyczącą przechowywanych przedmiotów, a w szczególności dowody wysłania przedmiotów, potwierdzenia odbioru, protokoły zdawczo-odbiorcze i protokoły zniszczenia przedmiotów, przechowuje się w oddzielnej teczce.

4. Osoba odbierająca przedmiot może potwierdzić również odbiór w księdze przechowywanych przedmiotów przez podpisanie odpowiedniej adnotacji.

Rozdział 8

Metody i techniki prowadzenia biurowości sądowej

§ 87.1. Do czasu upowszechnienia we wszystkich sądach nowoczesnych systemów informatycznych, w prowadzeniu repertoriów, wykazów oraz innych urządzeń służących

---

*/ Do czasu włączenia do zarządzenia części dot. biurowości w sprawach karnych

bieżącej kontroli biegu postępowania w sprawach sądowych, mogą być stosowane zarówno metody i techniki tradycyjne, oparte o formularze książkowe, jak również techniki wykorzystujące nowoczesne programy informatyczne, przeznaczone dla poszczególnych rodzajów ksiąg.

2. Dowolność stosowania adekwatnej do warunków funkcjonowania sądu techniki pracy kancelaryjnej, nie może w żadnym razie naruszać przyjętych w niniejszym zarządzeniu przepisów określających sposób prowadzenia poszczególnych urządzeń ewidencyjnych; zakres i treść informacji zawartych w programie komputerowym zastępującym konkretne repertorium lub wykaz musi odpowiadać ściśle treści informacji podlegających wpisaniu do tego repertorium lub wykazu – na podstawie obowiązujących przepisów instrukcyjnych.

3. Możliwość wyboru metody i techniki wykonywania czynności kancelaryjnych nie dotyczy tych urządzeń ewidencyjnych i rejestrów prowadzonych przez sądy, dla których na podstawie odrębnych przepisów zastosowane zostały powszechnie obowiązujące programy informatyczne /np. rejestr zastawów/.

TYTUŁ II

Inne działy administracji sądowej

Dział I

Organizacja i zakres działania oddziałów i innych agend administracji sądowej

§ 88.1. Oddziały oraz inne wewnętrzne komórki organizacyjne sądu, o których mowa w przepisach poniższych, wykonują czynności w sprawach należących do zakresu działalności administracyjnej prezesa sądu.

2. Liczba oddziałów i innych komórek organizacyjnych powołanych do wykonywania czynności dotyczących administracji sądowej w sądach okręgowych i rejonowych oraz przedmiotowy zakres ich działania są uzależnione od wielkości sądu.

§ 89.1. W sądzie apelacyjnym są utworzone oddziały: administracyjny, finansowo-kontrolny, kadr, gospodarczy oraz inwestycyjny.

2. Pracą oddziałów: administracyjnego i kadr kieruje bezpośrednio prezes sądu.

3. Oddziały: finansowo-kontrolny, gospodarczy i inwestycyjny podlegają funkcjonalnie dyrektorowi sądu apelacyjnego.

§ 90. Do zakresu działania oddziału administracyjnego w sądzie apelacyjnym należą w szczególności:

- 1/ sprawy organizacyjne i etatowe sądu apelacyjnego,
- 2/ nadzór nad sprawami organizacyjnymi i etatowymi dotyczącymi jednostek podległych,
- 3/ sprawy socjalno-bytowe pracowników sądu apelacyjnego,
- 4/ prowadzenie sekretariatów prezesa, wiceprezesa /ów/ i dyrektora sądu apelacyjnego,
- 5/ sprawy usprawnień organizacji i techniki pracy sekretariatów,
- 6/ sporządzanie projektów sprawozdań statystycznych o ruchu spraw i wydanych orzeczeniach,
- 7/ prowadzenie biura podawczego i biblioteki,
- 8/ nadzór nad pracą archiwum zakładowego.

§ 91.1. Sprawy wymienione w § 90 pkt 3 prowadzą inspektorzy do spraw socjalno-bytowych.

2. W zakresie wykonywania czynności w sprawach, o których mowa w ust. 1, inspektorów do spraw socjalno-bytowych podlega bezpośrednio prezesowi lub wiceprezesowi sądu.

§ 92. Do zakresu działania oddziału kadr w sądzie apelacyjnym należy prowadzenie spraw kadrowych i osobowych pracowników sądu apelacyjnego oraz aplikantów objętych szkoleniem w okręgu tego sądu, w zakresie nie powierzonym prezesom sądów okręgowych.

§ 93. Do zakresu działania oddziału finansowo – kontrolnego w sądzie apelacyjnym należą w szczególności:

- 1/ opracowanie projektu części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym na obszarze apelacji, na podstawie projektów przedkładanych dyrektorowi sądu apelacyjnego przez dyrektorów sądów okręgowych i prezesów sądów rejonowych,
- 2/ wykonywanie czynności związanych z dysponowaniem budżetem na obszarze apelacji,
- 3/ wykonywanie czynności związanych z realizacją budżetu sądu apelacyjnego,
- 4/ kontrola dyscypliny budżetowej w sądzie apelacyjnym oraz w sądach okręgowych i rejonowych na obszarze apelacji,
- 5/ sprawy księgowości i sprawy kasowe związane z bieżącą działalnością sądu.

§ 94. Do zakresu działania oddziału gospodarczego w sądzie apelacyjnym należą:

- 1/ sprawy zaopatrzenia sądu w sprzęt, urządzenia i materiały niezbędne do pracy tego sądu,
- 2/ administracja terenu, budynku i pomieszczeń sądu apelacyjnego ze szczególnym uwzględnieniem dbałości o estetyczny ich wygląd,
- 3/ sprawy dotyczące gospodarki pojazdami samochodowymi,
- 4/ organizowanie przetargów na zamówienia publiczne,
- 5/ sprawy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz sprawy przeciwpożarowe.

§ 95. Do zakresu działania oddziału inwestycyjnego w sądzie apelacyjnym należy prowadzenie wszelkich spraw związanych z działalnością inwestycyjną sądu apelacyjnego oraz organizowanie, koordynowanie i nadzorowanie działalności inwestycyjnej sądów okręgowych i sądów rejonowych funkcjonujących na obszarze apelacji.

§ 96. W sądzie okręgowym – bez względu na jego wielkość – są utworzone oddziały: administracyjny i finansowy.

§ 97. Do zakresu działania oddziału administracyjnego w sądzie okręgowym należą w szczególności:

- 1/ sprawy organizacyjne i etatowe sądu okręgowego i jednostek podległych,
- 2/ sprawy kadrowe pracowników sądu okręgowego i jednostek podległych, z wyłączeniem spraw należących do zakresu działania tych jednostek,
- 3/ nadzór nad sprawami kadrowymi należącymi do zakresu działania jednostek podległych,
- 4/ sprawy socjalno-bytowe pracowników sądu okręgowego i jednostek podległych,
- 5/ prowadzenie sekretariatów prezesa, wiceprezesa /ów/ i dyrektora sądu okręgowego,
- 6/ sprawy ławników, biegłych sądowych, tłumaczy przysięgłych, kuratorów społecznych i lekarzy sądowych,
- 7/ sprawy usprawnień organizacji i techniki pracy sekretariatów,
- 8/ sporządzanie projektów zbiorczych sprawozdań statystycznych o ruchu spraw, wydanych orzeczeniach i przestępczości,
- 9/ prowadzenie biura podawczego, biura dowodów rzeczowych, biblioteki i powielarni,
- 10/ nadzór nad działalnością utworzonego przy sądzie okręgowym punktu informacyjnego Centralnego Rejestru Skazanych,
- 11/ sprawy zaopatrzenia sądu okręgowego i jednostek podległych w sprzęt, urządzenia i

materiały niezbędne do pracy sądów z wyjątkiem spraw przekazanych jednostkom podległym,

12/ administracja terenu, budynków i pomieszczeń sądu okręgowego,

13/ sprawy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz sprawy przeciwpożarowe w sądzie okręgowym oraz nadzór nad tymi sprawami w jednostkach podległych,

14/ nadzór nad pracą archiwum zakładowego.

§ 98.1. Sprawy wymienione w § 97 pkt 4 prowadzą inspektorzy do spraw socjalno-bytowych.

2. Przepis § 91 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 99.1. W sądzie okręgowym, w którym rozmiar prac inwestycyjno-remontowych uzasadnia potrzebę powołania odrębnej jednostki organizacyjnej, w uzgodnieniu z dyrektorem sądu apelacyjnego, może być utworzony oddział inwestycyjny obejmujący zakresem swego działania obszar jednego lub kilku sądów okręgowych w obrębie jednej apelacji.

2. W sądzie okręgowym, w którym nie utworzono oddziału inwestycyjnego, sprawy z zakresu działalności inwestycyjno-remontowej wykonują wydzielone stanowiska pracy bądź sekcja inwestycyjno-remontowa w oddziale administracyjnym.

§ 100. Do zakresu działania oddziału finansowego w sądzie okręgowym należą sprawy:

1/ projektowania części budżetowej odpowiadającej sądom powszechnym na obszarze sądu okręgowego,

2/ wykonywania czynności związanych z realizacją budżetu ustalonego dla sądu okręgowego i sądów podległych,

3/ sprawy księgowości i sprawy kasowe związane z bieżącą działalnością sądu.

§ 101.1. W sądzie okręgowym o obsadzie etatowej przekraczającej dwudziestu sędziów może być utworzony oddział gospodarczy.

2. Do zakresu działania oddziału gospodarczego należą sprawy wymienione w § 97 pkt 11 – 13.

§ 102.1. W sądzie okręgowym, w którym nie utworzono oddziału gospodarczego, powinna być wyodrębniona w ramach oddziału administracyjnego sekcja gospodarcza, chyba że mała liczba spraw z przedmiotowego zakresu nie uzasadnia takiej potrzeby. Pracownicy sekcji gospodarczej wykonują czynności w sprawach wymienionych w § 97 pkt 11 – 13 i organizacyjnie podlegają kierownikowi oddziału administracyjnego.

2. W wypadku niecelowości tworzenia sekcji gospodarczej, prowadzenie spraw o których mowa w ust. 1, powierza się wyznaczonym pracownikom.

§ 103.1. W sądzie okręgowym o obsadzie etatowej przekraczającej dwudziestu sędziów może być utworzona samodzielna sekcja kadr, zaś w sądzie o większej liczbie etatów może być utworzony oddział kadr.

2. Do zakresu działania oddziału kadr /samodzielnej sekcji kadr/ należą sprawy wymienione w § 97 pkt 2 i 3.

§ 104.1. W sądzie rejonowym – bez względu na jego wielkość – jest utworzony oddział administracyjny oraz samodzielne stanowisko pracy głównego księgowego.

2. W sądzie rejonowym o obsadzie etatowej przekraczającej trzydziestu sędziów może być utworzony oddział finansowy, zaś w mniejszych jednostkach – samodzielna sekcja finansowa.

3. Funkcje kierownika oddziału finansowego /samodzielnej sekcji finansowej/ pełni główny księgowy sądu.

§ 105. Do zakresu działania oddziału administracyjnego w sądzie rejonowym należą w szczególności:

- 1/ sprawy kadrowe pracowników administracyjnych i obsługi, z wyłączeniem spraw kadrowych osób zatrudnionych na stanowiskach kierowniczych oraz sprawy socjalne,
- 2/ sprawy organizacji wewnętrznej sądu, w tym sprawy ławników,
- 3/ prowadzenie sekretariatu prezesa sądu,
- 4/ sprawy usprawnień organizacji i techniki pracy sekretariatów,
- 5/ sporządzanie projektów zbiorczych sprawozdań statystycznych o ruchu spraw, wydanych orzeczeniach i przestępczości,
- 6/ prowadzenie biura podawczego, biura dowodów rzeczowych i biblioteki,
- 7/ sprawy zaopatrzenia w materiały niezbędne do pracy sądu,
- 8/ administracja terenu, budynku i pomieszczeń sądowych oraz dbałość o ich właściwe

- wyposażenie i estetyczny wygląd,
9/ nadzór nad pracą archiwum zakładowego,
10/ sprawy bezpieczeństwa i higieny pracy oraz sprawy przeciwpożarowe.

§ 106.1. W sądzie rejonowym o obsadzie etatowej przekraczającej trzydziestu sędziów, w ramach oddziału administracyjnego powinna być wyodrębniona sekcja gospodarcza, której pracownicy wykonują czynności w sprawach wymienionych w § 105 pkt 7 i 8, a podlegają organizacyjnie kierownikowi oddziału administracyjnego.

2. W wypadku, gdy liczba spraw z przedmiotowego zakresu nie uzasadnia wyodrębnienia sekcji gospodarczej, jak również w mniejszych sądach rejonowych, wykonywanie czynności, o których mowa w ust. 1 powierza się wyznaczonemu pracownikowi /pracownikom/.

§ 107. Do zakresu działania samodzielnego stanowiska głównego księgowego /oddziału finansowego/ w sądzie rejonowym należą sprawy finansowe, budżetowe, księgowości i kasowe.

§ 108.1. Wszystkie oddziały w sądzie apelacyjnym, oddziały administracyjny i finansowy w sądzie okręgowym oraz oddział administracyjny w sądzie rejonowym tworzone są zarządzeniem prezesa sądu.

2. Oddziały, o których mowa w § 99 ust. 1, § 101 ust. 1, § 103 ust. 1,2, § 104 ust. 2 oraz samodzielna sekcja kadr są tworzone zarządzeniem prezesa sądu okręgowego wydanym w uzgodnieniu z prezesem lub odpowiednio dyrektorem właściwego sądu apelacyjnego oraz z właściwą jednostką organizacyjną Ministerstwa Sprawiedliwości.

§ 109. 1. W sądzie okręgowym pracą oddziałów: administracyjnego i kadr /sekcji kadr/ kieruje bezpośrednio prezes sądu.

2. Inne oddziały podlegają funkcjonalnie dyrektorowi sądu.

§ 110. Do obowiązków kierownika każdego oddziału /samodzielnej sekcji/ należy w szczególności:

- 1/ organizowanie pracy oddziału, a w tym opracowywanie podziału czynności podległych pracownikom,
- 2/ bieżące kontrolowanie wykonywania zadań przez pracowników oddziału,

- 3/ informowanie prezesa /wiceprezesa/ sądu o stanie i biegu spraw należących do zakresu działania oddziału,
- 4/ dbałość o stałe podnoszenie kwalifikacji zawodowych podległych pracowników oraz bieżące zaznajamianie ich ze zmianami przepisów prawnych dotyczących spraw z zakresu działania oddziału,
- 5/ przedstawianie prezesowi /wiceprezesowi/ sądu własnych ocen dotyczących pracy podległych pracowników oraz propozycji w przedmiocie ich awansowania, nagradzania lub ukarania,
- 6/ troska o właściwe zaopatrzenie oddziału w materiały i sprzęt niezbędny dla prawidłowego jego funkcjonowania.

§ 111. Kierownik oddziału administracyjnego, poza obowiązkami, o których mowa w § 110:

- 1/ koordynuje działalność wszystkich agend administracyjnych sądu i zapewnia prawidłowy obieg całej korespondencji w sprawach administracji i nadzoru,
- 2/ czuwa nad właściwym znakowaniem spraw oraz prawidłowością stosowania obowiązującego systemu kancelaryjnego przez poszczególne oddziały i samodzielne sekcje lub stanowiska funkcjonujące w sądzie,
- 3/ sprawuje nadzór nad organizacją pracy sekretariatów sądowych i przedstawia prezesowi sądu informacje o dokonanych ustaleniach,
- 4/ prowadzi ewidencje pieczęci urzędowych sądu,
- 5/ poświadcza liczbę kart w formularzach ksiąg biurowych.

§ 112. Zakres działania i obowiązki głównego księgowego regulują odrębne przepisy; głównemu księgowemu nie mogą być powierzane czynności polegające na realizowaniu dyspozycji środkami majątkowymi a zwłaszcza funkcje kasjera lub magazyniera.

§ 113.1. Bibliotekę sądu prowadzi wyznaczony pracownik /pracownicy/ oddziału administracyjnego o odpowiednich kwalifikacjach.

2. Prezes sądu apelacyjnego lub okręgowego może zarządzić prowadzenie biblioteki zabezpieczającej obsługę dwóch lub więcej sądów mieszczących się w tej samej miejscowości.

§ 114.1. Do obowiązków pracownika odpowiedzialnego za prowadzenie biblioteki należy:

- 1/ ewidencjonowanie zasobu bibliotecznego i prowadzenie skorowidzów alfabetycznych i przedmiotowych,
- 2/ udostępnianie zasobu bibliotecznego zgłaszającym się osobom,
- 3/ dbałość o stan księgozbioru,
- 4/ sporządzanie w porozumieniu z komisją biblioteczną zamówień na nowe pozycje oraz zakupowanie książek i czasopism,
- 5/ informowanie zainteresowanych komórek organizacyjnych o nowych pozycjach zasobu bibliotecznego,
- 6/ sporządzanie sprawozdań z działalności biblioteki.

2. Pracownik prowadzący bibliotekę w sądzie okręgowym sprawuje nadzór nad prowadzeniem bibliotek w sądach rejonowych.

§ 115.1. Archiwum zakładowe stanowi wydzieloną komórkę organizacyjną sądu.

2. Zakres i tryb działania archiwum zakładowego regulują odrębne przepisy.

§ 116. W sądzie może być utworzona hala maszyn wspólna dla całego sądu lub dla kilku komórek organizacyjnych.

§ 117.1. Biuro podawcze prowadzi wyznaczony pracownik /pracownicy/ oddziału administracyjnego.

2. Prezes sądu apelacyjnego lub okręgowego może zarządzić skoncentrowanie w biurze podawczym jednego z sądów przyjmowanie i wysyłanie korespondencji również dla innych sądów mieszczących się w tym samym budynku.

§ 118. Do zakresu czynności biura podawczego należy:

- 1/ przyjmowanie korespondencji wpływającej do sądu i znakowanie jej pieczęcią wpływu,
- 2/ rozdzielanie przyjętej korespondencji pomiędzy poszczególne komórki organizacyjne, stosownie do wewnętrznych ustaleń w tym zakresie określonych przez prezesa sądu w instrukcji kancelaryjnej,
- 3/ przyjmowanie pism do wysłania i ich ekspedycja.

§ 119. Pisma przeznaczone do wysłania powinny być wyekspediowane w dniu ich podpisania.

§ 120. Na kopertach wysyłanych pism umieszcza się w lewym górnym rogu oznaczenie nadawcy /sąd, prezes sądu/ i jego adres, a pod nim znak pisma znajdującego się w kopercie. W prawej – dolnej części koperty – oznaczenie i adres odbiorcy pisma ze wskazaniem kodu pocztowego.

Dział II

Biurowość w sprawach z zakresu administracji i nadzoru

§ 121.1. Obowiązującym systemem kancelaryjnym stosowanym w postępowaniu ze sprawami z zakresu administracji i nadzoru jest system bezdziennikowy – rejestrowy oparty na jednolitym rzeczowym wykazie akt, ustalonym przez prezesa sądu w uzgodnieniu z właściwym archiwum państwowym.

2. Wykaz akt, o którym mowa w ust. 1 określa słownie i cyfrowo hasła klasyfikacyjne wszystkich rodzajów spraw z zakresu administracji i nadzoru, jakie załatwiane są w sądzie oraz ich kwalifikację do kategorii materiałów archiwalnych lub dokumentacji niearchiwalnej, stosownie do przepisów rozporządzenia Ministra Nauki, Szkolnictwa Wyższego i Techniki¹ w sprawie zasad klasyfikowania i kwalifikowania dokumentacji oraz zasad i trybu przekazywania materiałów archiwalnych do archiwów państwowych.

§ 122.1. Akta spraw objętych [poszczególnymi hasłami klasyfikacyjnymi ewidencjonowane są w odrębnych „spisach spraw”; każdemu hasłu odpowiada stosownie oznaczony „spis spraw”.

2. Zbiór wszystkich „spisów spraw” załatwianych w komórce organizacyjnej stanowi „rejestr spraw”.

§ 123. Zarejestrowanie sprawy z zakresu administracji i nadzoru polega na wpisaniu tej sprawy pod kolejną pozycję „spisu spraw” dotyczących określonego przedmiotu – zgodnie z odpowiednim hasłem klasyfikacyjnym ustalonym w wykazie akt – oraz nadaniu jej znaku.

---

¹/ obecnie Ministra Edukacji Narodowej

§ 124. Znak sprawy składa się z następujących elementów:

- 1/ symbolu literowego oznaczającego komórkę organizacyjną, w której sprawa jest załatwiana /np. „Prez. Adm.”/,
- 2/ liczbowego symbolu hasła klasyfikacyjnego sprawy, zgodnego z wykazem akt,
- 3/ oddzielonego znakiem łamania – kolejnego numeru porządkowego, pod którym sprawa została zarejestrowana w „spisie spraw”,
- 4/ oddzielonych znakiem łamania – dwóch ostatnich cyfr roku kalendarzowego, w którym sprawa została wpisana.

§ 125. Znak sprawy jest jej stałą cechą rozpoznawczą; wszystkie pisma związane z załatwieniem tej samej sprawy są opatrzone tym samym znakiem i tworzą akta sprawy.

§ 126. Sprawę rejestruje się w „spisie spraw” tylko jeden raz na podstawie pisma otrzymanego z zewnątrz lub sporządzonego przez daną komórkę organizacyjną /sprawa wszczęta „z urzędu”/.

§ 127.1. Ostateczne załatwienie sprawy uwidacznia się w „spisie spraw” przez zakreślenie znakiem „L” numeru porządkowego, pod którym sprawa została zarejestrowana oraz odnotowanie skrótowej informacji o sposobie załatwienia.

2. Przy załatwieniu wstępnym lub częściowym – z wyznaczeniem terminu dalszego załatwienia – odnotowuje się ołówkiem w rubryce „Uwagi” wyznaczony termin wykonania dalszych czynności. Adnotację tę należy usunąć z chwilą odnotowania ostatecznego załatwienia sprawy. Przy załatwieniach częściowych, odręcznych sporządza się nadto kartę informacyjną zastępującą akta sprawy.

§ 128. W nagłówku pisma wysyłanego przez sąd podaje się w miarę potrzeby określenie przedmiotu sprawy, zaś w odpowiedzi na otrzymane pismo należy powołać datę i sygnaturę pisma, którego odpowiedź dotyczy.

§ 129. Wypisy, zaświadczenia, odpisy i t.p. wydawane na podstawie akt oznacza się znakiem sprawy oraz datą wydania.

§ 130. O wydaniu z akt dokumentu, wypisów, odpisów i zaświadczeń należy w odpowiednim miejscu akt sporządzić adnotację, pod którą umieszcza się potwierdzenie odbioru osoby zainteresowanej lub adnotację o wysłaniu pisma.

§ 131. „Rejestry spraw”, spra i pisma przechowuje się w taki sposób, aby nie były dostępne dla osób niepowołanych.

§ 132.1. Akta spraw ostatecznie załatwionych, objętych wspólnym hasłem klasyfikacyjnym, przechowuje się w „teczce aktowej”.

2. Każdemu „spisowi spraw” odpowiada odrębna „teczka aktowa” oznaczona na zewnętrznej stronie okładki hasłem klasyfikacyjnym /słownie i cyfrowo/ odpowiadającym rodzajowi spraw w niej zawartych.

§ 133.1. „Teczki aktowe” zakłada się na każdy rok kalendarzowy; jeżeli teczka w ciągu roku osiągnie 250 kart – zakłada się dla niej tom następny.

2. „Teczki aktowe” – przechowuje się we właściwych komórkach organizacyjnych przez okres dwóch lat, licząc od roku następnego po roku, w którym teczkę założono a następnie przekazuje się je do archiwum zakładowego.

3. Sposób przygotowania „teczek aktowych” do przejścia przez archiwum zakładowe oraz tryb ich przekazywania regulują odrębne przepisy.

§ 134. Fakt przekazania „teczki aktowej” do archiwum zakładowego odnotowuje się na początku „spisu spraw” odpowiadającego przekazywanej teczce, wpisując datę przekazania oraz numer wykazu i pozycji, pod którą teczkę wpisano w spisie zdawczo-odbiorczym.

§ 135. „Spisy spraw” przechowywane są w komórkach organizacyjnych przez okres 15 lat, a następnie przekazuje się je do archiwum zakładowego.

§ 136. W wypadku, gdy przygotowywana do przekazania archiwum zakładowemu „teczka aktowa” nie zawiera wszystkich akt spraw objętych odpowiadającym jej „spisem spraw” wobec niezakończoności ostatecznej niektórych z nich, należy:

a/ sprawy nie załatwione wpisać ponownie do założonego na rok bieżący „spisu spraw” i nadać im nowe znaki,

b/ pod odpowiednimi pozycjami poprzedniego „spisu spraw” w rubryce „Uwagi” wpisać adnotację: „przeniesiono pod nr ...”.

§ 137. Z wyjątkiem sytuacji, o której mowa w § 136, sprawy nie załatwione ostatecznie w ciągu danego roku kalendarzowego, są załatwiane w latach następnych bez zmiany dotychczasowych znaków i bez ponownego ich rejestrowania w nowych „spisach spraw”.

§ 138.1. Poza prowadzeniem podstawowych urządzeń ewidencyjnych jakimi są „spisy spraw”, dla kontroli załatwienia szczególnie ważnych lub terminowych spraw z zakresu administracji i nadzoru prowadzi się terminarze.

2. Wpisu do terminarza dokonuje się na podstawie pisma wpływającego, którego czas załatwienia jest ograniczony terminem albo na podstawie polecenia prezesa /wiceprezesa/ sądu lub kierownika komórki organizacyjnej.

3. Znak sprawy zakreśla się w terminarzu po jej załatwieniu, odnotowując jednocześnie datę załatwienia.

§ 139.1. Dla ewidencji spraw dyscyplinarnych prowadzi się następujące repertoria: dla aplikantów sądowych – repertorium „Ap”; dla mianowanych urzędników sądowych – repertorium „Ud” i dla innych pracowników – repertorium „Id”.

2. Repertoria w sprawach dyscyplinarnych prowadzi się według zasad określonych w dziale II Tytułu I, w części dotyczącej prowadzenia urządzeń ewidencyjnych w sprawach sądowych.

§ 140.1. Z zakresu postępowań dyscyplinarnych w sprawach wpisach do repertorium „Ap”, „Ud” lub „Id” przesyła się Ministerstwu Sprawiedliwości odpis wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego oraz odpis orzeczenia dyscyplinarnego.

2. Ministerstwu Sprawiedliwości przesyła się również informację o skierowaniu do sądu dyscyplinarnego wniosku o podjęcie uchwały zezwalającej na pociągnięcie do odpowiedzialności karnej sądowej lub administracyjnej sędziego lub asesora oraz o skierowaniu wniosku do sądu dyscyplinarnego o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego.

§ 141. Kierownicy sekretariatów wydziałów ewidencjonują i prowadzą akta spraw z zakresu administracji i nadzoru należących do kompetencji przewodniczącego wydziału na zasadach określonych w przepisach niniejszego działu.

§ 142.1. Szczegółowe zasady wewnętrznego obiegu pism i akt oraz podziału czynności kancelaryjnych, a w szczególności określenia komórek organizacyjnych zobowiązanych do prowadzenia urządzeń ewidencyjnych, o których mowa w przepisach Tytułu II, ustala prezes sądu w instrukcji kancelaryjnej.

2. Instrukcja kancelaryjna prezesa sądu zawiera również przepisy wyjaśniające zasady korzystania z jednolitego rzeczowego wykazu akt, stanowiąc tym samym jego uzupełnienie.

§ 143. Ustalony w instrukcji kancelaryjnej wewnętrzny obieg dokumentów oraz podział czynności kancelaryjnych powinien być dostosowany do potrzeb wynikających ze struktury organizacyjnej i warunków działania sądu, z zachowaniem zasady, iż obieg pism i akt pomiędzy poszczególnymi stanowiskami pracy jest ograniczony do niezbędnych punktów zatrzymania.

§ 144. Postępowanie z dokumentami i aktami zawierającymi wiadomości stanowiące tajemnicę państwową i służbową regulują odrębne przepisy.

T Y T U Ł   I I I

Stroje urzędowe i oznaki pracowników sądowych

§ 145.1. Obowiązek noszenia stroju urzędowego dotyczy protokolantów oraz innych pracowników sekretariatu wykonujących czynności na rozprawach i posiedzeniach sądu z udziałem stron, a także woźnych sądowych obecnych na sali rozpraw.

2. Pracownicy administracji zatrudnieni w sekretariatach wydziałów oraz innych działach administracji sądowej, którzy przyjmują interesantów zobowiązani są do noszenia przypinanych oznak; oznaka zawiera nazwę sądu, stanowisko służbowe pracownika oraz jego imię i nazwisko.

§ 146.1. Strój urzędowy, o którym mowa w § 145 ust. 1, przeznaczony dla kobiet, stanowi rodzaj płaszcza w kolorze ciemno-granatowym, z wyłogami obramowanymi białą wypustką.

2. Strój urzędowy przeznaczony dla mężczyzn stanowi rodzaj marynarki w kolorze ciemno-granatowym, w której brzegi kołnierza zakończone są naszytymi, białymi paskami.

§ 147. Do stroju urzędowego woźnych sądowych stosuje się odpowiednio przepisy § 146, z tym, że kolorem obowiązującym jest kolor ciemno-szary.

§ 148. Warunkiem przydzielenia pracownikowi stroju urzędowego jest odbyty przez niego staż wstępny i stałe zatrudnienie w sądzie, z powierzeniem mu czynności, których wykonywanie wymaga noszenia stroju urzędowego.

§ 149. Wzory strojów urzędowych stanowią załączniki nr 1 i 2 do zarządzenia.

T Y T U Ł   I V

Przepisy końcowe

§ 150. Traci moc zarządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 lutego 1988 r. w sprawie organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz innych działów administracji sądowej /Dz.Urz.Min.Sprawiedl. Nr 2, poz. 6, z 1989 r. Nr 4, poz. 23, z 1990 r. Nr 4, poz. 44 i Nr 6, poz. 53, z 1991 r. Nr 3, poz. 17 i Nr 6, poz. 31, z 1995 r. Nr 4, poz. 27, z 1996 r. Nr 3, poz. 19 i Nr 6, poz. 41, z 1997 r. Nr 5, poz 57, z 1998 r. Nr 3, poz. 12 oraz z 1999 r. Nr 2, poz. 18/.

§ 151. Zarządzenie wchodzi w życie z dniem

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Uzasadnienie

Projekt zarządzenia stanowi wykonanie delegacji zawartej w art. 133 pkt 1 nowej ustawy - Prawo o ustroju sądów powszechnych.

Zarządzenie ustala organizację pracy sądów w zakresie działalności administracyjnej.

Przedmiot regulacji usystematyzowany został w trzech częściach zarządzenia stanowiących tytuły:

1. Sekretariaty sądowe
2. Inne działy administracji sądowej
2. Stroje urzędowe i oznaki pracowników sądowych.

Tytuł 1 “Sekretariaty sądowe” podzielony jest na dwa działy, które obejmują sprawy organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych oraz rozwiązania ustalające prowadzenie biurowości /akt i urządzeń ewidencyjnych/ w sprawach sądowych /przepisy instrukcji sądowej/.

Dla przejrzystości tematyki biurowości sądowej wprowadzono w dziale drugim projektu rozdziały, które określają kolejno: zasady przyjmowania i wysyłania korespondencji sądowej oraz sporządzania dokumentów, prowadzenia akt sądowych, ksiąg biurowych i innych urządzeń ewidencyjnych a także metody i techniki prowadzenia biurowości sądowej.

Przepisy tego działu znajdują odpowiednie zastosowanie w zasadzie we wszystkich rodzajach spraw. Przewiduje się, iż z chwilą uzupełnienia projektu zarządzenia o szczegółowe rozwiązania dotyczące prowadzenia biurowości w poszczególnych rodzajach spraw – pozostaną one w proponowanym kształcie jako “przepisy wspólne”.

Tytuł 2 “Inne działy administracji sądowej” podobnie jak tytuł 1, podzielony jest na dwa działy, w których ustala się: organizację i zakres zadań agend sądowych związanych z administrowaniem sądami oraz zasady biurowości w sprawach dotyczących administracji i nadzoru.

Tytuł 3 “Stroje urzędowe i oznaki pracowników sądowych” określa kategorie pracowników sądowych uprawnionych do używania strojów urzędowych lub oznak oraz rodzaje strojów.

W porównaniu z dotychczas obowiązującym zarządzeniem Ministra Sprawiedliwości dotyczącym organizacji i zakresu działania sekretariatów sądowych, w przedstawionym projekcie nastąpiło ograniczenie podstawy zarządzenia. Wiąże się to z koniecznością uregulowania delegacji wynikającej z art. 918 § 3 K.p.c. nie w części ogólnej instrukcji, lecz w części określającej biurowość w poszczególnych rodzajach spraw sądowych.

Projekt zarządzenia w części dotyczącej sekretariatów sądowych, w zasadzie aktualizuje i uściśla tylko niektóre przepisy zawarte w kilkakrotnie już zmienianym zarządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 lutego 1988 r. - konsekwentnie do zaistniałych zmian ustawowych i stosownie do potrzeb praktyki.

Wobec wprowadzonego w nowej ustawie – Prawo o ustroju sądów powszechnych, stanowiska dyrektora sądu w jednostkach szczebla apelacyjnego i okręgowego, część projektu obejmująca organizację i zakres działania innych działów administracji sądowej wymagała nowego ustalenia podporządkowania funkcjonalnego określonych oddziałów temu stanowisku, a także nowego określenia zakresu działania przewidzianych w ustawie oddziałów finansowo-kontrolnych w miejsce działających dotychczas oddziałów finansowych.

Określenie stroju urzędowego pracowników sądowych jest wykonaniem wymogu nałożonego ustawą i stanowi nowe uregulowanie, gdyż w okresie powojennym w przepisach ustrojowych sądów powszechnych, nie istniał obowiązek używania strojów urzędowych przez pracowników sądowych.

Wejście w życie zarządzenia nie spowoduje wzrostu wydatków ponad planowane w budżecie resortu na 2000 r.

Projekt wstępny

ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI
z dnia .....

w sprawie kuratorów sądowych.

Na podstawie art. 193 § 9 ustawy z dnia.....roku – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr .....poz.....) zrządza się, co następuje:

Rozdział 1.
Przepisy ogólne.

§ 1. Rozporządzenie określa:

- 1) szczegółowe obowiązki i prawa oraz organizację pracy zawodowych kuratorów sądowych,
- 2) zakres egzaminu na stanowisko kuratora zawodowego, skład i sposób powoływania oraz tryb postępowania komisji egzaminacyjnej,
- 3) tryb powoływania i odwoływania oraz szczegółowy zakres obowiązków i praw społecznych kuratorów sądowych.

§ 2. Powołane w rozporządzeniu artykuły, bez bliższego określenia, oznaczają artykuły ustawy z dnia.....roku – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr....., poz. ....).

§ 3.1. Kuratorzy sądowi, spełniający swoje czynności w wydziałach karnych sądów rejonowych i w wydziałach penitencjarnych, są kuratorami dla dorosłych.

2. Kuratorzy sądowi, spełniający swoje czynności w wydziałach rodzinnych i nieletnich, są kuratorami rodzinnymi.

§ 4.1. Prezes sądu rejonowego zwołuje co najmniej raz w roku konferencję kuratorów sądowych w celu omówienia wniosków wpływających z wykonywanych przez nich zadań oraz spraw i potrzeb kuratorów.

2. Prezes sądu okręgowego zwołuje co najmniej raz w roku konferencję kuratorów zawodowych w celu omówienia zadań wpływających z realizacji wychowawczo-resocjalizacyjnej i profilaktycznej funkcji sądów.

3. Do udziału w konferencjach, o których mowa w ust. 1 i 2, mogą być również zapraszani przedstawiciele zainteresowanych organów, instytucji, organizacji, stowarzyszeń, fundacji oraz kościołów i innych związków wyznaniowych, a także innych zainteresowanych podmiotów.

Rozdział 2.

Kuratorzy zawodowi.

§ 5.1. Stażystą może być osoba, która odpowiada wymaganiom określonym w art. 193 § 2 pkt 1-3 i 5.

2. Stosunek pracy ze stażystą nawiązuje się na podstawie umowy o pracę na czas określony. Umowa o pracę może ulec przedłużeniu na wniosek stażysty na czas nie dłuższy niż 6 miesięcy, w razie gdy stażysta nie przystąpił do egzaminu lub nie zdał go w pierwszym terminie.

§ 6. W terminie do 2 miesięcy od zakończenia stażu stażysta składa egzamin kuratorski przed komisją egzaminacyjną powoływaną przez prezesa sądu okręgowego. W razie niedostatecznego wyniku egzaminu stażysta może przystąpić do ponownego jego składania, nie później jednak niż w ciągu 6 miesięcy od dnia egzaminu poprzedniego.

§ 7.1. Komisja egzaminacyjna składa się z przewodniczącego, którym jest prezes sądu okręgowego lub wyznaczony przez niego wiceprezes, z 2 sędziów, przedstawiciela wojewódzkiego kuratora oświaty oraz 2 sądowych kuratorów zawodowych. Jednym z kuratorów sądowych powinien być kurator okręgowy, o którym mowa w § 15, zwany dalej kuratorem okręgowym.

2. Uchwały komisji podejmowane są większością głosów. W razie równej liczby głosów decyduje głos przewodniczącego.

§ 8.1. Egzamin kuratorski odbywa się w terminie wyznaczonym przez przewodniczącego komisji egzaminacyjnej.

2. O składzie komisji egzaminacyjnej oraz terminie i miejscu egzaminu przewodniczący komisji zawiadamia członków komisji oraz stażystów podlegających egzaminowi co najmniej na 2 tygodnie przed terminem egzaminu.

§ 9. Egzamin kuratorski jest pisemny i ustny. Egzamin pisemny odbywa się w obecności i pod nadzorem co najmniej jednego członka komisji egzaminacyjnej, a ustny – przed komisją egzaminacyjną.

§ 10.1. Egzamin pisemny polega na opracowaniu wywiadu środowiskowego lub innego pisma, którego sporządzenie należy do zadań kuratora.

2. Komisja egzaminacyjna ocenia wyniki egzaminu pisemnego i na tej podstawie podejmuje uchwałę o dopuszczeniu lub niedopuszczeniu stażysty do egzaminu ustnego.

3. Egzamin ustny obejmuje sprawdzenie znajomości organizacji wymiaru sprawiedliwości, przepisów prawnych dotyczących działalności kuratorów sądowych oraz innych dziedzin wiedzy potrzebnych do wykonywania funkcji kuratora, a w szczególności pedagogiki resocjalizacyjnej i psychologii.

§ 11.1. Oceny wyniku egzaminu określa się stopniami: „bardzo dobry”, „dobry”, „dostateczny”, „niedostateczny”.

2. Z przebiegu i wyników egzaminu sporządza się protokół, który podpisują wszyscy członkowie komisji egzaminacyjnej.

§ 12.1. Przed przystąpieniem do pełnienia swoich obowiązków kurator zawodowy składa przed prezesem sądu okręgowego, który kuratora mianował, przyrzeczenie następującej treści: „Przyrzekam uroczyście powierzone mi obowiązki kuratora wykonywać sumiennie i rzetelnie, postępować godnie, mieć na względzie dobro publiczne i dobro osób oddanych mojej pieczy, dochować tajemnicy państwowej i służbowej oraz poszerzać wiedzę zawodową”.

2. Z czynności odebrania przyrzeczenia sporządza się protokół, który podpisują: prezes sądu okręgowego, który odebrał przyrzeczenie, i składający przyrzeczenie.

§ 13.1. Kuratorów zawodowych mianuje, zawiesza w czynnościach i zwalnia prezes tego sądu okręgowego:

- 1) w którym kurator ma pełnić lub pełni swoje obowiązki albo
- 2) w którego okręgu znajduje się sąd rejonowy, w którym kurator ma pełnić lub pełni swoje obowiązki.

2. Mianowanie, zawieszenie w czynnościach i zwolnienie kuratora może nastąpić na wniosek lub po zasięgnięciu opinii prezesa właściwego sądu rejonowego albo przewodniczącego wydziału penitencjarnego i po zasięgnięciu opinii kuratora okręgowego.

3. Prezes sądu okręgowego mianuje kuratora na stanowisko starszego kuratora, a starszego kuratora na stanowisko kuratora specjalisty – w trybie określonym w ust. 2.

§ 14.1. Kuratorzy zawodowi podlegają prezesowi tego sądu, w którym wykonują swoje obowiązki.

2. Prezes sądu, o którym mowa w ust. 1, przyznaje kuratorom zawodowym wynagrodzenie i nagrody oraz ryczałt, o którym mowa w § 40 ust. 6, po zasięgnięciu opinii przewodniczącego właściwego wydziału tego sądu i kuratora okręgowego.

§ 15.1. Spośród wykonujących swoje obowiązki w obszarze właściwości sądu okręgowego kuratorów specjalistów, a w wyjątkowych wypadkach – spośród starszych kuratorów wyróżniających się zdolnościami organizacyjnymi – prezes sądu okręgowego powołuje kuratora okręgowego dla dorosłych i kuratora okręgowego rodzinnego.

§ 16.1. Do obowiązków kuratora okręgowego należy wykonywanie zadań związanych z organizacją pracy służby kuratorskiej w okręgu oraz zadań wynikających z przepisów odrębnych, a w szczególności:

- 1) koordynowanie działalności kuratorów zawodowych w obszarze właściwości sądu okręgowego,
- 2) kontrola czynności kuratorów sądowych w postępowaniu sądowym,
- 3) organizowanie szkolenia kuratorów sądowych,
- 4) kontrola współdziałania kuratorów zawodowych z kuratorami społecznymi,
- 5) współudział w załatwianiu skarg na czynności kuratorów sądowych,
- 6) udzielanie pomocy kuratorom w doskonaleniu metod ich pracy przy wykorzystaniu najnowszych osiągnięć z zakresu profilaktyki, wychowania i resocjalizacji,
- 7) współdziałanie z instytucjami, organizacjami społecznymi, stowarzyszeniami, fundacjami, kościołami i innymi związkami wyznaniowymi oraz innymi podmiotami zajmującymi się profilaktyką, wychowaniem i resocjalizacją na terenie objętym właściwością sądu okręgowego,
- 8) udział w planowaniu środków przeznaczonych na ryczałty kuratorskie i kontroli ich wydatkowania.

2. Do obowiązków kuratora okręgowego należy ponadto wykonywanie innych czynności zleconych przez prezesa sądu okręgowego.

§ 17. Do obowiązków kuratora okręgowego dla dorosłych, poza czynnościami, o których mowa w § 16, należy uczestnictwo w pracach terenowej rady do spraw społecznej readaptacji i pomocy skazanym.

§ 18. Do obowiązków kuratora okręgowego rodzinnego, poza czynnościami, o których mowa w § 16, należy:

- 1) współudział w tworzeniu i rozwoju kuratorskich ośrodków pracy z młodzieżą,
- 2) przeprowadzanie kontroli kuratorskich ośrodków pracy z młodzieżą,
- 3) współudział w sporządzaniu preliminarzy budżetowych kuratorskich ośrodków pracy z młodzieżą,
- 4) uczestnictwo w pracach zespołu do spraw pomocy dla nieletnich przy prezesie sądu okręgowego.

§ 19. Do obowiązków kuratora zawodowego dla dorosłych i kuratora zawodowego rodzinnego należy wykonywanie czynności określonych w przepisach odrębnych, a w szczególności:

- 1) organizowanie i kontrolowanie pracy kuratorów społecznych, a także sprawujących dozory lub nadzory instytucji, organizacji społecznych, stowarzyszeń oraz osób wyznaczonych do sprawowania dozorów lub nadzorów,
- 2) współuczestnictwo w organizowaniu szkoleń kuratorów społecznych oraz innych osób sprawujących dozory lub nadzory,
- 3) analizowanie sprawozdań składanych przez kuratorów społecznych i inne osoby wyznaczone do sprawowania dozorów lub nadzorów oraz kontrola terminowości składania tych sprawozdań,
- 4) udzielanie pomocy kuratorom społecznym i innym osobom uprawnionym do sprawowania dozorów lub nadzorów co do metod i form oddziaływania wychowawczego,
- 5) przedstawianie wniosków co do wysokości ryczałtów należnych kuratorom społecznym,
- 6) osobiste sprawowanie co najmniej 5 dozorów lub nadzorów, zwłaszcza w sprawach trudnych albo w wypadkach wymagających bezzwłocznego podjęcia czynności,
- 7) współdziałanie ze szkołami, organizacjami, stowarzyszeniami, instytucjami, fundacjami, kościołami i innymi związkami wyznaniowymi oraz innymi podmiotami zajmującymi się wychowaniem, leczeniem, terapią, sprawującymi opiekę oraz udzielającymi pomocy podopiecznym,
- 8) współpraca ze służbą penitencjarną zakładów karnych oraz z pracownikami pedagogicznymi zakładów poprawczych i placówek opiekuńczo-wychowawczych,
- 9) przeprowadzanie, na zlecenie sądu, wywiadów środowiskowych,
- 10) informowanie prezesa sądu o sposobie wykonywania przez kuratora społecznego powierzonych mu obowiązków,
- 11) sygnalizowanie o przyczynach przewlekłości postępowania wykonawczego lub o innych uchybieniach w działalności pozasadowych organów wykonawczych,
- 12) stałe podnoszenie swoich kwalifikacji zawodowych.

§ 20. Do obowiązków kuratora zawodowego dla dorosłych, poza obowiązkami, o których mowa w § 19, należy:

- 1) podejmowanie czynności zmierzających do należytego wykonywania dozorów i kar ograniczenia wolności, w tym współpraca z pracodawcami, u których wykonywana jest nieodpłatnie kontrolowana praca w ramach kary ograniczenia wolności,
- 2) kontrola wykonywania innych obowiązków nałożonych na skazanego przez sąd, w tym w ramach poddania sprawcy próbie,
- 3) współdziałanie w organizowaniu i świadczeniu pomocy postpenitencjarnej.

§ 21. Do obowiązków kuratora zawodowego rodzinnego, poza obowiązkami, o których mowa w § 19, należy:

- 1) udzielanie podopiecznym pomocy w organizowaniu nauki, pracy i czasu wolnego w środowisku rodzinnym,
- 2) sprawowanie kontroli nad wykonywaniem obowiązków przez rodziców, których władza rodzicielska została ograniczona w inny sposób niż przez ustanowienie nadzoru kuratora,
- 3) ocenianie sytuacji środowiskowej małoletnich i nieletnich, nad którymi ustanowiono nadzór, oraz udzielanie pomocy osobom bądź instytucjom, które wykonują ten środek wychowawczy,
- 4) udzielanie pomocy nieletnim zwalnianym z wszelkiego rodzaju zakładów o charakterze wychowawczym i poprawczym oraz opuszczającym rodziny zastępcze,
- 5) bezpośrednie kierowanie lub nadzorowanie pracy kuratorskich ośrodków pracy z młodzieżą,
- 6) dokonywanie systematycznego przeglądu spraw znajdujących się w postępowaniu wykonawczym.

§ 22. Jeżeli nadzór kuratora zawodowego wykonywany jest równocześnie z nadzorem sprawowanym przez pracodawcę, organizację społeczną lub instytucję, kurator obowiązany jest nawiązać ścisły kontakt z kierownikiem takiej jednostki organizacyjnej lub jej przedstawicielem w celu wspólnego ustalenia sposobu resocjalizacji podopiecznego.

§ 23. W celu realizacji swych obowiązków kurator zawodowy jest uprawniony do:

- 1) odwiedzania osób, których dotyczy postępowanie, w miejscu ich zamieszkania lub pobytu, w tym również w zakładach karnych i zakładach poprawczych – na zasadach określonych odrębnymi przepisami,
- 2) żądania niezbędnych wyjaśnień i informacji od osób objętych dozorem lub nadzorem,
- 3) przeglądania akt sądowych i sporządzania z nich odpisów w związku z wykonywaniem czynności zleconych przez sąd,
- 4) zasięgania od pracodawców, szkół, organów administracji publicznej, organizacji społecznych i stowarzyszeń oraz innych podmiotów informacji koniecznych do wykonywania zadań kuratora – na zasadach i w zakresie określonym odrębnymi przepisami.

§ 24. Kurator zawodowy sprawuje dozory lub nadzory tylko w ramach jednego wydziału. W wyjątkowych wypadkach prezes sądu okręgowego może zezwolić kuratorowi zawodowemu na sprawowanie dozorów lub nadzorów w innym sądzie, a prezes sądu rejonowego – w innym wydziale, jeżeli pełnione przez kuratora dozory lub nadzory dotyczą tej samej rodziny.

§ 25.1. Rozkład czasu pracy kuratorów zawodowych określa prezes sądu, któremu kuratorzy podlegają, w porozumieniu z kuratorem okręgowym.

2. Prezes sądu, o którym mowa w ust. 1, na wniosek kuratora zawodowego uzasadniony rodzajem wykonywanych przez tego kuratora czynności, może ustalić indywidualny rozkład czasu pracy danego kuratora na okres wykonywania tych czynności.

§ 26. W ramach ustawowego wymiaru czasu pracy kurator zawodowy jest obowiązany do pełnienia co najmniej dwa razy w tygodniu dyżuru na terenie sądu w godzinach ustalonych przez prezesa tego sądu, w którym kurator wykonuje swoje obowiązki.

§ 27. Kurator zawodowy jest obowiązany prowadzić ewidencję przepracowanych godzin pracy w sądzie i w terenie. Dane te kurator przedstawia prezesowi sądu, któremu podlega, na jego żądanie.

§ 28. Czynności biurowe związane z pracą kuratorów zawodowych, w tym prowadzenie akt i kartotek, wykonuje sekretariat tego sądu, w którym kurator spełnia swoje czynności.

Rozdział 3

Kuratorzy społeczni.

§ 29.1. Do pełnienia obowiązków kuratora społecznego może być powołana – na jej wniosek lub za jej zgodą – osoba, która odpowiada warunkom określonym w art. 188 § 2 pkt 1-4.

2. W wyjątkowych wypadkach może być powołana do pełnienia obowiązków kuratora społecznego osoba, która ukończyła 20 lat, jeżeli jej kwalifikacje i doświadczenie życiowe wskazują na przydatność w prowadzeniu działalności wychowawczej i resocjalizacyjnej.

§ 30.1. Kuratorów społecznych powołuje się przy sądzie okręgowym i sądzie rejonowym.

2. Kuratorów społecznych przy sądzie okręgowym powołuje i odwołuje prezes sądu okręgowego, a kuratorów społecznych przy sądzie rejonowym – prezes sądu rejonowego.

3. Kurator społeczny może być powołany tylko przy jednym sądzie i pełnić funkcję tylko w jednym wydziale.

4. W wyjątkowych wypadkach prezes sądu okręgowego może zezwolić kuratorowi społecznemu na pełnienie funkcji w innym sądzie, a prezes sądu rejonowego – w innym wydziale, jeżeli pełnione przez kuratora społecznego dozory i nadzory dotyczą tej samej rodziny.

§ 31. Kuratorów społecznych wpisuje się na listę kuratorów powołanych przy danym sądzie.

§ 32.1. Przed przystąpieniem do pełnienia swoich obowiązków kurator społeczny składa przed prezesem, który powołał kuratora, przyrzeczenie o treści określonej w § 12 ust. 1. Przepis § 12 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

2. Po odebraniu przyrzeczenia prezes sądu, o którym mowa w ust. 1, zwany dalej prezesem właściwego sądu, wydaje kuratorowi społecznemu legitymację zawierającą między innymi wezwanie instytucji rządowych i samorządowych oraz apel do organizacji społecznych o udzielenie kuratorowi pomocy w pełnieniu przez niego czynności wykonywanych na zlecenie sądu.

§ 33.1. Prezes właściwego sądu przydziela kuratora społecznego do wydziału i wyznacza kuratora zawodowego, pod którego kierunkiem kurator społeczny ma pracować.

2. Kurator zawodowy zapoznaje kuratora społecznego z jego obowiązkami i prawami.

§ 34.1. Prezes właściwego sądu odwołuje kuratora społecznego, jeżeli:

1) kurator:

- a) przestał odpowiadać warunkom określonym w art. 193 § 2 pkt 1-3,
- b) nienależycie wykonuje powierzone mu obowiązki,
- c) ukończył 75 lat,
- d) złożył prośbę o zwolnienie z powierzonej mu funkcji,

2) wymagają tego względy organizacyjne.

2. Jeżeli kurator społeczny sprawuje dozór lub nadzór, odwołanie go na własną prośbę może nastąpić dopiero po złożeniu przez niego wymaganych sprawozdań.

3. Odwołanego kuratora społecznego skreśla się z listy kuratorów sądowych.

§ 35. Nie powierza się kuratorowi społecznemu dozorów lub nadzorów w razie ujawnienia okoliczności, które nie pozwalałyby na jego powołanie, oraz w razie

wszczęcia przeciwko niemu postępowania karnego, do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia sprawy.

§ 36.1. Kurator społeczny powinien sprawować dozór lub nadzór najwyżej nad 5 podopiecznymi.

2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, gdy na podstawie oceny dotychczasowej pracy kurator społeczny daje rękojmię, że dodatkowe obciążenie nie wpłynie ujemnie na jakość jego pracy, dopuszczalne jest powierzanie jego dozorowi lub nadzorowi większej liczby podopiecznych.

§ 37.1. Do obowiązków kuratora społecznego należy w szczególności:

- 1) sprawowanie dozoru lub nadzoru nad podopiecznymi oraz wykonywanie innych czynności o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym zleconych przez sąd,
- 2) przeprowadzanie wywiadów środowiskowych na zlecenie sądu,
- 3) stawianie się na każde wezwanie sądu oraz składanie pisemnych sprawozdań ze sprawowanych dozorów lub nadzorów,
- 4) stałe podnoszenie swoich kwalifikacji oraz udział w organizowanych przez sąd szkoleniach i naradach,
- 5) współdziałanie ze szkołami, organizacjami, instytucjami, stowarzyszeniami, fundacjami, kościołami i innymi związkami wyznaniowymi oraz innymi podmiotami zajmującymi się wychowaniem, leczeniem, terapią, sprawującymi opiekę oraz udzielającymi pomocy podopiecznym.

2. Przepis § 22 stosuje się odpowiednio.

§ 38.1. Powierając sprawowanie dozoru lub nadzoru sąd udziela kuratorowi społecznemu informacji i wskazówek niezbędnych do prawidłowego wywiązywania się z wynikających z tego obowiązków.

2. Kuratora społecznego należy niezwłocznie zawiadomić o każdej zmianie orzeczenia w sprawie dozoru lub nadzoru oraz wydanych zarządzeniach, jeżeli nie brał on udziału w posiedzeniach, na których je wydano.

§ 39. W celu realizacji swoich obowiązków kurator społeczny jest uprawniony do:

- 1) odwiedzania osób, których dotyczy postępowanie, w miejscu ich zamieszkania lub pobytu,
- 2) żądania niezbędnych wyjaśnień i informacji od osób objętych dozorem lub nadzorem,
- 3) przeglądania – za zgodą prezesa właściwego sądu – akt sądowych i sporządzania z nich odpisów,
- 4) zasięgania od pracodawców, szkół, organów administracji publicznej, organizacji społecznych i stowarzyszeń oraz innych podmiotów informacji koniecznych do wykonywania zadań kuratora – na zasadach i w zakresie określonym odrębnymi przepisami.

§ 40.1. Prezes właściwego sądu ustala i przyznaje kuratorowi społecznemu ryczałt z tytułu zwrotu kosztów ponoszonych w związku ze sprawowanym przez niego dozorem lub nadzorem. Wysokość tego ryczałtu ustala się, w zależności od ilości i rodzaju czynności, na wniosek kuratora zawodowego, pod którego kierunkiem kurator społeczny pracuje.

2. Ryczałt za sprawowanie jednego dozoru lub nadzoru wynosi do 3,5 % kwoty bazowej określonej w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1255), odpowiednio przeliczonej dla osób, o których mowa w art. 5 pkt 1 lit. a tejże ustawy. Wysokość kwoty bazowej, stanowiącej podstawę obliczenia ryczałtu, obowiązuje od dnia jej ogłoszenia.

3. Suma ryczałtów w miesiącu nie może przekraczać 35 % kwoty bazowej, o której mowa w ust. 2.

4. Kuratorowi społecznemu dozorującemu skazanego na karę ograniczenia wolności prezes właściwego sądu przyznaje ryczałt, o którym mowa w ust. 1 i 2.

5. Za przeprowadzenie wywiadu w sprawie nie objętej dozorem lub nadzorem sąd zlecający tę czynność przyznaje kuratorowi społecznemu zryczałtowaną równowartość poniesionych kosztów w wysokości określonej w ust. 2. Przepis ust. 2 zdanie drugie stosuje się.

6. Ryczałt, o którym mowa w ust. 2, przysługuje również kuratorowi zawodowemu w związku z wydatkami ponoszonymi przy sprawowaniu dozoru lub nadzoru. Wysokość tego ryczałtu ustala się w zależności od ilości i rodzaju czynności, trudności nadzoru lub dozoru oraz łączących się z tym wydatków.

§ 41.1. Kuratorowi społecznemu, który za czas nieobecności w pracy spowodowanej wykonywaniem obowiązków kuratora nie zachowuje prawa do wynagrodzenia od pracodawcy, prezes właściwego sądu przyznaje ponadto zwrot utraconego za ten czas zarobku, jeżeli wykonywanie obowiązków kuratora w godzinach pracy zawodowej było konieczne.

Rozdział 4

Przepisy przejściowe i końcowe.

§ 42.1. Kuratorzy zawodowi, którzy mianowani zostali na stanowiska kuratorów przed dniem wejścia w życie rozporządzenia, są kuratorami w rozumieniu przepisów rozporządzenia.

§ 43. Traci moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 listopada 1986 r. w sprawie kuratorów sądowych (Dz. U. Nr 43, poz. 212, z 1991 r. Nr 12, poz. 54 oraz z 1992 r. Nr 44, poz. 196).

§ 44. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Uzasadnienie

Projektowane rozporządzenie stanowi wykonanie delegacji z art. 193 § 9 nowego Prawa o ustroju sądów powszechnych.

Rozporządzenie normuje organizację służby kuratorskiej utrzymując jej dotychczasowy, społeczno-zawodowy charakter.

W tym zakresie projektowany akt – w porównaniu z dotychczasowym rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 24 listopada 1986 r. w sprawie kuratorów sądowych (Dz. U. Nr 43, poz. 212 z późn. zm.), wydanym na podstawie art. 131 § 1 pkt 1 i 2 dawnego usz – nie tylko dostosowuje nazewnictwo do terminologii stosowanej obecnie w przepisach kodyfikacji karnej, prawa rodzinnego i przepisach o postępowaniu w sprawach nieletnich, ale także uaktualnia regulacje dot. zadań kuratora okręgowego (poprzednio – wojewódzkiego) oraz wykaz podstawowych obowiązków i uprawnień kuratorów dla dorosłych i kuratorów rodzinnych – zawodowych i społecznych (chodzi tu o obowiązki wynikające z innych przepisów).

Do kompleksu zagadnień organizacyjnych należy też, unormowana w projekcie rozporządzenia, problematyka egzaminów dla osób ubiegających się o mianowanie na stanowisko kuratora zawodowego i składu oraz pracy komisji przeprowadzających te egzaminy. W tym zakresie regulacja projektowana nie odbiega w sposób istotny od unormowań dotychczasowych.

Zasadniczym zmianom nie ulega również tryb powoływania i odwoływania kuratorów społecznych.

Wejście w życie projektowanego rozporządzenia nie spowoduje dodatkowych skutków dla budżetu państwa, na dotychczasowym poziomie pozostaną bowiem (według koncepcji autorów nowego usz) świadczenia wypłacane kuratorom tytułem zwrotu kosztów poniesionych w związku z wykonywaniem obowiązków kuratora, a ponadto nie ulega zmianie zasada zwrotu kuratorom społecznym utraconego zarobku.

Projekt wstępny

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia.....

w sprawie biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych.

Na podstawie art. 155 § 2 ustawy z dnia ..... - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr ..., poz. ...) zarządza się, co następuje:

Rozdział 1

Przepisy ogólne

§ 1. 1. Biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych, zwanych dalej "biegłymi" i "tłumaczami", ustanawia przy sądzie okręgowym prezes tego sądu, zwany dalej "prezesem".

2. Biegłych ustanawia się na okres 5 lat; okres ustanowienia upływa z końcem roku kalendarzowego.

3. Prezes ustanawiając tłumacza wyznacza również jego siedzibę.

§ 2. 1. Biegłych ustanawia się dla poszczególnych gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innych umiejętności.

2. Tłumaczy ustanawia się dla poszczególnych języków obcych oraz dla języka migowego.

§ 3. Ustanowienie biegłym lub tłumaczem osoby zatrudnionej wymaga zasięgnięcia opinii pracodawcy zatrudniającego tę osobę.

§ 4. Biegły i tłumacz przed objęciem funkcji składa wobec prezesa przyrzeczenie według następującej roty: "Świadomy znaczenia moich słów i odpowiedzialności przed prawem przyrzekam uroczyście, że powierzone mi obowiązki (biegłego sądowego, tłumacza przysięgłego) wykonywać będę z całą sumiennością i bezstronnością".

§ 5. 1. Biegły lub tłumacz nie może odmówić wykonania należących do jego obowiązków czynności w obszarze właściwości sądu okręgowego, przy którym został ustanowiony, zleconych przez sąd lub organ prowadzący postępowanie przygotowawcze w sprawach karnych, z wyjątkiem wypadków określonych w przepisach regulujących postępowanie przed tymi organami.

2. W wypadkach innych niż wymienione w ust. 1 tłumacz może odmówić wykonania czynności należących do zakresu jego obowiązków tylko z ważnych przyczyn.

§ 6. 1. Prezes zwalnia z funkcji biegłego lub tłumacza:

1) na jego prośbę,

2) jeżeli biegły lub tłumacz utracił warunki do pełnienia tej funkcji albo gdy zostanie stwierdzone, że w chwili ustanowienia warunkom tym nie odpowiadał i nadal im nie odpowiada.

2. Prezes może zwolnić z funkcji biegłego lub tłumacza z ważnych powodów, w szczególności jeżeli nienależycie wykonuje on swoje czynności.

3. W wypadkach, o których mowa w ust. 1 pkt 2 lub w ust. 2, prezes jest obowiązany wysłuchać biegłego lub tłumacza, chyba że jest to niemożliwe.

§ 7. O ustanowieniu biegłym lub tłumaczem osoby zatrudnionej oraz zwolnieniu z tej funkcji prezes zawiadamia pracodawcę.

§ 8. 1. Prezes prowadzi listy biegłych sądowych - według poszczególnych gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innych umiejętności, i listy tłumaczy przysięgłych - według języków, dla których zostali ustanowieni. Prezes prowadzi również wykazy biegłych sądowych i wykazy tłumaczy przysięgłych na kartach założonych dla każdego biegłego lub tłumacza; w listach i wykazach podaje się adres biegłego i termin, do którego został ustanowiony, oraz adres biura tłumacza, a także inne dane dotyczące specjalizacji, na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

2. Prezes skreśla z listy biegłego lub tłumacza oraz usuwa jego kartę z wykazu:

1) z chwilą zwolnienia z funkcji,

2) w razie śmierci,

3) z upływem okresu ustanowienia biegłego, chyba że nastąpiło ponowne ustanowienie.

3. Listy biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych są dostępne w sekretariatach sądowych dla stron, uczestników postępowania oraz organów prowadzących postępowanie przygotowawcze w sprawach karnych i sądów wojskowych.

§ 9. W styczniu każdego roku prezes podaje do wiadomości sądom rejonowym z obszaru właściwości sądu okręgowego oraz Ministerstwu Sprawiedliwości listy biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych, a także zawiadamia niezwłocznie o każdej zmianie listy oraz o wszczęciu wobec tych osób postępowania karnego albo o ubezwłasnowolnieniu.

§ 10. Wykazy biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych prowadzi się według ustalonych wzorów.

§ 11. Biegłemu i tłumaczowi przysługuje za wykonanie czynności wynagrodzenie w wysokości określonej odrębnymi przepisami.

Rozdział 2

Biegli sądowi

§ 12. 1. Biegłym może być ustanowiona osoba, która:

1) korzysta z pełni praw cywilnych,

2) ukończyła 25 lat życia,

- 3) posiada teoretyczne i praktyczne wiadomości specjalne w danej gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innej umiejętności, dla której ma być ustanowiona,
- 4) daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków biegłego,
- 5) wyrazi zgodę na ustanowienie jej biegłym.

2. Posiadanie wiadomości specjalnych powinno być wykazane dokumentami lub innymi dowodami. Ocena, czy posiadanie wiadomości specjalnych zostało dostatecznie wykazane, należy do prezesa.

§ 13. W razie potrzeby ustanowienia biegłego, prezes może w szczególności zwrócić się do właściwych stowarzyszeń lub organizacji zawodowych, instytucji, szkół wyższych oraz urzędów państwowych o wskazanie osób posiadających teoretyczne i praktyczne wiadomości specjalne w danej gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innych umiejętności.

§ 14. Ustanowienie biegłym uprawnia po złożeniu przyrzeczenia do wydawania opinii na zlecenie sądu lub organu prowadzącego postępowanie przygotowawcze w sprawach karnych w zakresie tej gałęzi nauki, techniki, sztuki, rzemiosła, a także innych umiejętności, dla której ustanowienie nastąpiło. Biegły wydając opinię używa tytułu biegłego sądowego z oznaczeniem specjalności oraz sądu okręgowego, przy którym został ustanowiony.

§ 15. 1. Biegły jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić prezesa o:

- 1) każdej zmianie swego adresu,
- 2) zamierzonej przerwie w wykonywaniu czynności przez okres dłuższy niż 3 miesiące.

2. Jeżeli okoliczności wymienione w ust. 1 powstaną w czasie wykonywania przez biegłego czynności zleconej przez organ, o którym mowa w § 5 ust. 1, biegły zawiadamia o nich ten organ; w odniesieniu do okoliczności wymienionych w ust. 1 pkt 2 zawiadomienia należy dokonać także wówczas, gdy przerwa nie przekracza 3 miesięcy.

§ 16. Prezes sprawuje nadzór nad biegłymi na zasadach określonych w odrębnych przepisach.

Rozdział 3

Tłumacze przysięgli

§ 17. 1. Tłumaczem języka obcego może być ustanowiona osoba, która:

- 1) korzysta z pełni praw cywilnych,
- 2) ukończyła 25 lat życia,
- 3) wykaże odpowiednią znajomość języka polskiego i języka obcego, dla którego ma być ustanowiona tłumaczem, oraz umiejętność tłumaczenia,
- 4) daje rękojmię należytego wykonywania obowiązków tłumacza,
- 5) ukończyła studia wyższe,
- 6) wyrazi zgodę na pełnienie funkcji tłumacza.

2. W szczególnie uzasadnionych wypadkach, a zwłaszcza w razie braku tłumaczy z danego języka, prezes może odstąpić od warunku określonego w ust. 1 pkt 5.

§ 18. 1. Znajomość języka obcego oraz umiejętność tłumaczenia powinna być wykazana dyplomem ukończenia odpowiednich dla tego języka wyższych studiów filologicznych lub studiów w zakresie lingwistyki stosowanej.

2. Znajomość języka obcego oraz umiejętność tłumaczenia może być za zgodą Ministra Sprawiedliwości wykazana również dyplomem lub świadectwem innym niż wymienione w ust. 1 albo stwierdzona w inny sposób.

3. Przepis ust. 2 stosuje się odpowiednio do wykazania znajomości języka polskiego.

§ 19. W razie potrzeby ustanowienia tłumacza, prezes może w szczególności zwrócić się o wskazanie kandydata do odpowiedniej szkoły wyższej lub Stowarzyszenia Tłumaczy Polskich, a w zakresie języka migowego - do Polskiego Związku Głuchych.

§ 20. 1. Tłumacz po ustanowieniu składa wzór swego podpisu oraz odcisk swojej pieczęci na założonej dla niego karcie wykazu tłumaczy przysięgłych.

2. Przepis ust. 1 stosuje się odpowiednio w razie zmiany wzoru podpisu lub pieczęci tłumacza.

§ 21. Tłumacz przysięgły uprawniony jest do:

- 1) sporządzania i poświadczania tłumaczeń na język polski z języka obcego, na ten język z języka polskiego oraz z języka obcego na inny język obcy w zakresie ustanowienia, a także do sprawdzania i poświadczania tłumaczeń z tego zakresu sporządzonych przez inne osoby,
- 2) sporządzania poświadczonych odpisów pism w języku, dla którego został ustanowiony, a także do sprawdzania i poświadczania odpisów pism z tego zakresu, sporządzonych przez inne osoby,
- 3) dokonywania tłumaczeń ustnych,
- 4) używania przy pełnieniu czynności tytułu tłumacza przysięgłego z oznaczeniem języka, dla którego został ustanowiony.

§ 22. 1. Przy poświadczaniu tłumaczeń oraz poświadczaniu odpisów pism sporządzonych w języku obcym tłumacz używa swojej pieczęci.

2. Pieczęć zamawia w Mennicy Państwowej prezes na koszt tłumacza.

3. Tłumacz występując ponownie o zamówienie pieczęci powinien uzasadnić powody tego zamówienia i zwrócić dotychczasową pieczęć.

§ 23. 1. Tłumacz prowadzi repertorium według ustalonego wzoru, w którym odnotowuje czynności określone w § 21 pkt 1 i 2.

2. Repertorium powinno być oprawione i składać się z ponumerowanych kart, których liczbę poświadcza prezes. Numerację pozycji repertorium prowadzi się odrębnie dla każdego roku kalendarzowego.

§ 24. 1. Na wszystkich poświadczonych tłumaczeniach oraz poświadczonych odpisach pism sporządzonych w języku obcym, które wydaje tłumacz, wymienia się pozycję, pod którą tłumaczenie lub odpis pisma sporządzonego w języku obcym odnotowane są w repertorium, oraz podaje się wysokość pobranego wynagrodzenia. Na sporządzonych tłumaczeniach i odpisach pism należy stwierdzić, czy sporządzono je z oryginału, czy też z tłumaczenia lub odpisu oraz czy tłumaczenie lub odpis jest poświadczony i przez kogo.

2. Jeżeli pismo, które zostało przetłumaczone lub którego odpis sporządzono, zawiera cechy nasuwające wątpliwości co do rzeczywistej jego treści, należy uczynić o tym wzmiankę na tłumaczeniu lub odpisie pisma, które wydaje tłumacz.

§ 25. 1. Tłumacz jest obowiązany niezwłocznie zawiadomić prezesa o:

- 1) każdej zmianie adresu swego biura w obrębie wyznaczonej mu siedziby,
- 2) zamierzonej przerwie w wykonywaniu czynności przez okres dłuższy niż 3 miesiące.

2. Przepis § 15 ust. 2 stosuje się odpowiednio.

§ 26. Tłumacz, który został zwolniony, wydaje prezesowi pieczęć i repertorium. W razie śmierci tłumacza obowiązek ten ciąży na osobach, w których posiadaniu pieczęć i repertorium się znajduje.

§ 27. Prezes lub upoważniony przez niego pracownik sądowy przeprowadza co najmniej raz w roku kontrolę działalności tłumacza. O przeprowadzonej kontroli czyni się wzmiankę w repertorium.

§ 28. Prezes lub upoważniony przez niego pracownik sądowy mają prawo do:

- 1) sprawdzania jakości tłumaczeń za pośrednictwem znawców danego języka,
- 2) wglądu do akt i ksiąg tłumacza,
- 3) żądania wyjaśnień od tłumacza w sprawach pełnionej przez niego funkcji.

§ 29. 1. Tłumaczem języka migowego może być osoba, która ukończyła 21 lat życia oraz posiada świadectwo kwalifikowanego tłumacza II stopnia lub tytuł eksperta tego języka, wydane przez zarząd właściwego miejscowo Oddziału Polskiego Związku Głuchych.

2. Do tłumaczy języka migowego nie stosuje się przepisów § 1 ust. 3, § 17 ust. 1 pkt 2, 3 i 5, § 18, § 20, § 21 pkt 1, 2 i 4 oraz § 22-28.

Rozdział 4

Przepisy przejściowe i końcowe

§ 30. Biegli i tłumacze ustanowieni na podstawie przepisów dotychczasowych stają się biegłymi i tłumaczami w rozumieniu niniejszego rozporządzenia, z tym, że biegli pełnią swe czynności do końca okresu, na który zostali ustanowieni.

§ 31. Traci moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 23 czerwca 1985 r. w sprawie biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych (Dz. U. Nr 18, poz. 112).

§ 32. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Uzasadnienie

Projektowane rozporządzenie reguluje zagadnienia związane z ustanawianiem biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych, normuje podstawowe obowiązki i uprawnienia tych osób z tytułu ustanowienia biegłymi lub tłumaczami, zawiera normy dotyczące list biegłych, a także określa m.in. szczegółowe kryteria, jakim musi odpowiadać osoba ubiegająca się o ustanowienie jej biegłym sądowym lub tłumaczem przysięgłym. Ponadto projektowane rozporządzenie obejmuje unormowania o charakterze techniczno-organizacyjnym związane ze sposobem dokumentowania przez tłumaczy przysięgłych ich czynności (używanie odpowiedniej pieczęci, prowadzenie właściwego repertorium. W projektowanym akcie zawarte są także regulacje dotyczące kontroli działalności tłumacza przysięgłego, w tym oceny jakości tłumaczeń oraz sprawdzania prawidłowości prowadzenia niezbędnej dokumentacji.

Projektowane regulacje nie wprowadzają w omawianym zakresie zmian w stosunku do unormowań obowiązujących dotychczas.

Wejście w życie projektowanego aktu nie spowoduje dodatkowych skutków dla budżetu państwa, a ponadto nie powinno powodować również takich skutków dla biegłych sądowych i tłumaczy przysięgłych.

**ROZPORZĄDZENIE
MINISTRA SPRAWIEDLIWOŚCI**

z dnia .....

w sprawie wynagrodzenia tłumaczy przysięgłych.

Na podstawie art. 155 § 2 ustawy z dnia ..... - Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr ..., poz. ...) zarządza się, co następuje:

§ 1. 1. Stawki wynagrodzenia za sporządzenie zaświadczonego tłumaczenia stanowią procent kwoty bazowej określonej w art. 2 pkt 6 ustawy z dnia 23 grudnia 1999 r. o kształtowaniu wynagrodzeń w państwowej sferze budżetowej oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 110, poz. 1255), odpowiednio przeliczonej dla osób, o których mowa w art. 5 pkt 1 lit. a te same ustawy, i wynoszą:

- 1) za stronicę tłumaczenia na język polski:
  - a) z języka angielskiego, niemieckiego, francuskiego i rosyjskiego do 1,3%,
  - b) z innego języka europejskiego i z języka łacińskiego do 1,4%,
  - c) z języka pozaeuropejskiego posługującego się alfabetem łacińskim do 1,7%,
  - d) z języka pozaeuropejskiego posługującego się alfabetem niełacińskim lub ideogramami do 1,9%,
- 2) za stronicę tłumaczenia z języka polskiego:
  - a) na język angielski, niemiecki, francuski i rosyjski do 1,7%,
  - b) na inny język europejski i na język łaciński do 2,0%,
  - c) na język pozaeuropejski posługujący się alfabetem łacińskim do 2,3%
  - d) na język pozaeuropejski posługujący się alfabetem niełacińskim lub ideogramami do 2,8%

Wysokość kwoty bazowej stanowiącej podstawę obliczania stawek wynagrodzenia tłumaczy przysięgłych obowiązuje od dnia jej ogłoszenia.

2. Jeżeli podmiotem zlecającym nie jest organ władzy lub administracji państwowej albo samorządowej, sąd lub prokurator - stawki wynagrodzenia ustalone w ust. 1 podwyższa się o wielkość obciążeń podatkowych obejmujących to wynagrodzenie, z wyłączeniem podatku dochodowego od osób fizycznych.

3. Wynagrodzenie obejmuje koszt przepisania tłumaczenia pismem maszynowym.

4. Za stronicę tłumaczenia z języka obcego na język obcy stawki wynagrodzenia ustalone w ust. 1 pkt 2 podwyższa się o 50 %.

5. Za sporządzenie tłumaczenia - na prośbę zlecającego - w dniu zlecenia stawki określone w ust. 1 podwyższa się do 50%.

§ 2. Za tłumaczenia tekstów:

- 1) sporządzonych pismem ręcznym lub przez wypełnienie pismem ręcznym drukowanych formularzy, z wyjątkiem tekstów sporządzonych pismem technicznym,
- 2) trudnych do odczytania ze względu na stopień zniszczenia lub uszkodzenia tekstu lub złą jakość kopii sporządzonej sposobem technicznym

- stawki przewidziane w § 1 ust. 1 podwyższa się o 25 %.

§ 3. Za sprawdzenie i zaświadczenie dostarczonego tłumaczenia oraz za sporządzenie i zaświadczenie odpisu pisma w języku obcym wynagrodzenie wynosi 50% stawki przewidzianej za tłumaczenie, określonej w § 1 ust. 1.

§ 4. Za sprawdzenie i zaświadczenie zgodności dostarczonego odpisu pisma w języku obcym wynagrodzenie wynosi 30% stawki przewidzianej za tłumaczenie określonej w § 1 ust. 1.

§ 5. 1. W razie sporządzenia i zaświadczenia dodatkowych egzemplarzy tłumaczenia lub odpisu pisma w języku obcym, wymagających ponownego ich przepisania, wynagrodzenie wynosi 50% stawki przewidzianej za tłumaczenie, określonej w § 1 ust. 1.

2. Za sporządzenie i zaświadczenie kopii maszynopisu tłumaczenia lub odpisu pisma w języku obcym, sporządzonego przez tłumacza, wynagrodzenie za każdą kopię wynosi 20% stawki przewidzianej za tłumaczenie, określonej w § 1 ust. 1.

§ 6. 1. Wynagrodzenie za tłumaczenie ustne za każdą rozpoczętą godzinę obecności tłumacza wynosi stawkę jak za stronicę tłumaczenia określoną w § 1 ust. 1 i powiększoną o 30%.

2. W razie tłumaczenia ustnego zarówno na język polski, jak i z tego języka, stosuje się tylko jedną stawkę określoną w § 1 ust. 1 pkt 2.

3. Wynagrodzenie za stratę czasu wezwanego tłumacza, jeżeli z jego usług nie skorzystano, ustala się w wysokości 50% stawki określonej w ust. 1.

4. Godziny obecności oblicza się od godziny, na którą tłumacz został wezwany, do godziny zwolnienia go od udziału w czynności.

§ 7. 1. Przy obliczaniu wynagrodzenia za stronicę uważa się 25 wierszy, a za wiersz - 45 znaków maszynopisu (rękopisu). Za znak uważa się wszystkie widoczne znaki drukarskie (litery, znaki przestankowe, cyfry, znaki przeniesienia itp.) oraz uzasadnione budową zdania przerwy między nimi. Stronicę rozpoczętą liczy się za całą.

2. W razie tłumaczenia sporządzonego w innym układzie maszynopisu niż 25 wierszy po 45 znaków na stronicę, za stronicę tłumaczenia przyjmuje się 1125 znaków.

§ 8. Traci moc rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 sierpnia 1986 r. w sprawie wynagrodzenia tłumaczy przysięgłych (Dz. U. Nr 33, poz. 168, z 1988 r. Nr 14, poz. 106, z 1989 r. Nr 50, poz. 299, z 1990 r. Nr 62, poz. 362, z 1991 r. Nr 42, poz. 197, z 1992 r. Nr 38, poz. 164 oraz z 1993 r. Nr 50, poz. 230).

§ 9. Rozporządzenie wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

MINISTER SPRAWIEDLIWOŚCI

Uzasadnienie

Projektowane rozporządzenie utrzymuje dotychczasowe regulacje dotyczące stawek wynagrodzeń za sporządzenie zaświadczonego tłumaczenia – tak co do podstawy obliczania tych stawek, jak i maksymalnej wysokości.

Generalną zasadą jest, iż wynagrodzenie wzrasta w przypadku tłumaczenia z języków mniej popularnych w Polsce i tłumaczenia tekstów polskich na takie języki, przy czym wyższe wynagrodzenie można uzyskać za tłumaczenie z języka polskiego na język obcy niż za tłumaczenie z tego samego języka obcego na język polski.

Projektowane rozporządzenie utrzymuje także dotychczasowe regulacje odnoszące się do okoliczności uzasadniających podwyższenie obowiązujących stawek wynagrodzenia.

Projektowany akt zawiera też normy o charakterze techniczno-organizacyjnym służące do obliczania wynagrodzenia za tłumaczenie ustne oraz stosowane przy obliczaniu wynagrodzeń za tłumaczenia tekstów pisanych.

Ze względu na zasygnalizowane wyżej utrzymanie dotychczasowych zasad obliczania wynagrodzeń tłumaczy przysięgłych wejście w życie projektowanego aktu nie spowoduje dodatkowych skutków dla budżetu państwa.